

# **Tikkurilan lukion opetussuunnitelma**

|                             |                                     |
|-----------------------------|-------------------------------------|
| <b>Nimi</b>                 | Tikkurilan lukion opetussuunnitelma |
| <b>Kunta</b>                | Vantaa                              |
| <b>Koulu</b>                | Tikkurilan lukio                    |
| <b>Hyväksymispäivämäärä</b> | 5.6.2017                            |

# SISÄLTÖ

|                                                                                         |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Lukion opetussuunnitelma. . . . .                                                    | 1  |
| 1.1. Johdanto. . . . .                                                                  | 1  |
| 1.2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta. . . . .                                   | 1  |
| 1.2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä. . . . .                                                | 1  |
| 1.2.2. Arvoperusta. . . . .                                                             | 2  |
| 1.3. Opetuksen toteuttaminen. . . . .                                                   | 3  |
| 1.3.1. Oppimiskäsitys. . . . .                                                          | 3  |
| 1.3.2. Opiskelu ympäristöt ja -menetelmät. . . . .                                      | 3  |
| 1.3.3. Toimintakulttuurin pääpiirteet. . . . .                                          | 5  |
| Oppiva yhteisö. . . . .                                                                 | 5  |
| Osallisuus ja yhteisöllisyys. . . . .                                                   | 6  |
| Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus. . . . .                                             | 6  |
| Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus. . . . .                                    | 7  |
| 1.3.4. Opintojen rakenne. . . . .                                                       | 7  |
| Tuntijako. . . . .                                                                      | 8  |
| Kieliohjelma. . . . .                                                                   | 9  |
| 1.4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen. . . . .                                           | 10 |
| 1.4.1. Ohjaussuunnitelma. . . . .                                                       | 10 |
| 1.4.2. Oppimisen ja opiskelun tuki. . . . .                                             | 12 |
| 1.4.3. Opiskeluhoito. . . . .                                                           | 13 |
| 1.4.4. Kodin ja lukion yhteistyö. . . . .                                               | 16 |
| 1.4.5. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus. . . . .                                       | 17 |
| 1.4.6. Itsenäisen opiskelun periaatteet. . . . .                                        | 18 |
| 1.5. Yhteistyö muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa. . . . .                          | 19 |
| 1.5.1. Yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioiden kanssa. . . . .        | 19 |
| 1.5.2. Yhteistyö yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa. . . . .                  | 19 |
| 1.5.3. Yhteistyö muiden oppilaitosten, työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa. . . . . | 19 |
| 1.5.4. Kirjasto yhteistyö. . . . .                                                      | 20 |
| 1.6. Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma. . . . .                   | 20 |
| 1.7. Opiskelijan oppimisen arviointi. . . . .                                           | 23 |
| 1.7.1. Arvioinnin tavoitteet. . . . .                                                   | 23 |
| 1.7.2. Kurssisuorituksen arviointi. . . . .                                             | 24 |
| 1.7.3. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät. . . . .                                    | 24 |
| 1.7.4. Itsenäisesti suoritettu kurssi. . . . .                                          | 25 |

|                                                                         |           |
|-------------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1.7.5. Suullisen kielitaidon kurssien arviointi. . . . .                | 26        |
| 1.7.6. Opinnoissa edistyminen. . . . .                                  | 26        |
| 1.7.7. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen. . . . .   | 27        |
| 1.7.8. Oppiaineen oppimäärän arviointi. . . . .                         | 28        |
| 1.7.9. Lukion oppimäärän suoritus. . . . .                              | 30        |
| 1.7.10. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot. . . . .               | 30        |
| 1.8. Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi. . . . .               | 33        |
| 1.9. Opetussuunnitelmaa täydentävät asiakirjat. . . . .                 | 33        |
| <b>2. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt. . . . .</b>    | <b>35</b> |
| 2.1. Opetuksen yleiset tavoitteet. . . . .                              | 35        |
| 2.2. Aihekokonaisuudet. . . . .                                         | 36        |
| 2.3. Äidinkieli ja kirjallisuus. . . . .                                | 40        |
| 2.3.1. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä. . . . .                 | 41        |
| 2.3.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä. . . . .        | 54        |
| 2.4. Toinen kotimainen kieli, ruotsi. . . . .                           | 64        |
| 2.4.1. Ruotsi, A-oppimäärä. . . . .                                     | 67        |
| 2.4.2. Ruotsi, B1-oppimäärä. . . . .                                    | 71        |
| 2.4.3. Ruotsi, B3-oppimäärä. . . . .                                    | 76        |
| 2.5. Toinen kotimainen kieli, suomi (finska). . . . .                   | 78        |
| 2.6. Vieraat kielet. . . . .                                            | 80        |
| 2.6.1. Englanti, A-oppimäärä. . . . .                                   | 83        |
| 2.6.2. Espanjan kieli, B3-oppimäärä. . . . .                            | 90        |
| 2.6.3. Latinan kieli, B3-oppimäärä. . . . .                             | 94        |
| 2.6.4. Ranskan kieli, A-oppimäärä. . . . .                              | 97        |
| 2.6.5. Ranskan kieli, B2-oppimäärä. . . . .                             | 102       |
| 2.6.6. Ranskan kieli, B3-oppimäärä. . . . .                             | 106       |
| 2.6.7. Saksan kieli, A-oppimäärä. . . . .                               | 109       |
| 2.6.8. Saksan kieli, B2-oppimäärä. . . . .                              | 115       |
| 2.6.9. Saksan kieli, B3-oppimäärä. . . . .                              | 119       |
| 2.6.10. Venäjän kieli, B3-oppimäärä. . . . .                            | 122       |
| 2.6.11. Vieraat kielet, Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä. . . . . | 126       |
| 2.6.12. Italian kieli, B3-oppimäärä. . . . .                            | 129       |
| 2.7. Matematiikka. . . . .                                              | 133       |
| 2.7.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus. . . . .                 | 135       |
| 2.7.2. Matematiikan pitkä oppimäärä. . . . .                            | 136       |
| 2.7.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä. . . . .                            | 147       |
| 2.8. Biologia. . . . .                                                  | 152       |
| 2.9. Maantiede. . . . .                                                 | 163       |

|                                                 |     |
|-------------------------------------------------|-----|
| 2.10. Fysiikka. . . . .                         | 171 |
| 2.11. Kemia. . . . .                            | 179 |
| 2.12. Filosofia. . . . .                        | 184 |
| 2.13. Psykologia. . . . .                       | 192 |
| 2.14. Historia. . . . .                         | 199 |
| 2.15. Yhteiskuntaoppi. . . . .                  | 209 |
| 2.16. Uskonto. . . . .                          | 217 |
| 2.16.1. Evankelis-luterilainen uskonto. . . . . | 219 |
| 2.16.2. Islam. . . . .                          | 224 |
| 2.16.3. Katolinen uskonto. . . . .              | 227 |
| 2.16.4. Ortodoksinen uskonto. . . . .           | 232 |
| 2.17. Elämäkatsomustieto. . . . .               | 236 |
| 2.18. Terveystieto. . . . .                     | 242 |
| 2.19. Liikunta. . . . .                         | 248 |
| 2.20. Musiikki. . . . .                         | 255 |
| 2.21. Kuvataide. . . . .                        | 265 |
| 2.22. Opinto-ohjaus. . . . .                    | 274 |
| 2.23. Teemaopinnot. . . . .                     | 283 |
| 2.24. Elokuva. . . . .                          | 285 |
| 2.25. Tietotekniikka. . . . .                   | 293 |
| 2.26. Viestintä. . . . .                        | 297 |
| 2.27. Lukiodiplomit. . . . .                    | 311 |
| 2.28. Taiteiden väliset kurssit. . . . .        | 315 |



# 1. Lukion opetussuunnitelma

## 1.1. Johdanto

Opetushallitus on 27.10.2015 antanut määräyksen lukion opetussuunnitelman perusteista nuorten lukiokoulutusta varten. Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee laatia ja hyväksyä lukion opetussuunnitelman perusteiden mukainen opetussuunnitelma. Lähtökohdan opetussuunnitelman laatimiselle muodostavat lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden lisäksi lukiolaki (629/1998) ja -asetus (810/1998) sekä valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014). Opetussuunnitelman perusteiden mukainen uusi opetussuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2016 alkaen lukion aloittavilla opiskelijoilla, ja käyttöönotto etenee vuosiluokka kerrallaan.

Vantaan lukiokoulutuksen opetussuunnitelma on laadittu opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti kevään 2016 aikana. Opetussuunnitelman laatimisesta ovat vastanneet lukioiden opettajat ja rehtorit sekä sivistysviraston henkilöstö. Opetussuunnitelmaprosessin eri vaiheissa on kuultu myös opiskelijoiden sekä opettajien näkemyksiä.

Opetussuunnitelman uudistuksen näkökulmia ovat olleet muun muassa:

- Laaja-alaista osaamista kehittävä opiskelu
- Lukion pedagogiikan uudistuminen ja yhteiskuntaan avautuminen
- Opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen edistäminen
- Monipuoliset arviointikäytännöt
- Monipuolisten opiskeluympäristöjen ja opetusteknologian käyttö
- Opiskelijan jatko-opintovalmiuksien ja työelämätietouden kehittäminen
- Yhteisöllisen ja osallistavan toimintakulttuurin edistäminen
- Opiskelijan ohjauksen vahvistaminen ja yhteisöllisen ohjausvastuun korostaminen

Vantaan lukiokoulutuksen opetussuunnitelmassa määritellään kaupunkitasoiset linjaukset lukiokoulutuksen järjestämisestä sekä vantaalaisten lukioiden toimintakulttuuria, opetuksen toteuttamista, opiskelijan ohjausta ja tukemista, opiskelijan arviointia sekä oppimistavoitteita ja opetuksen keskeisiä sisältöjä koskevat yhteiset toimintaperiaatteet. Kaupunkitasoiset tekstit ovat suunnitelmassa peruskirjasimella ja opetussuunnitelman perusteiden tekstit kursivoilla.

Suomenkieliset lukiot ovat laatineet Vantaan lukiokoulutuksen opetussuunnitelman pohjalta lukiokohtaiset opetussuunnitelmat lukuvuoden 2016–2017 aikana.

## 1.2. Lukiokoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

### 1.2.1. Lukiokoulutuksen tehtävä

*Lukiokoulutuksen tehtävänä on laaja-alaisen yleissivistyksen vahvistaminen. Lukiokoulutuksessa yleissivistys koostuu arvoista, tiedoista, taidoista, asenteista ja tahdosta, joiden avulla kriittiseen ja itsenäiseen ajatteluun pystyvät yksilöt osaavat toimia vastuullisesti, myötätuntoisesti, yhteisöllisesti ja menestyksekkäästi. Lukioaikana opiskelija kartuttaa olennaista ihmistä, kulttuureja, luontoa ja yhteiskuntaa koskevaa tietoa ja osaamista. Lukio-opetus harjaannuttaa opiskelijaa ymmärtämään elämässä ja maailmassa vallitsevia monitahoisia keskinäisriippuvuuksia sekä jäsentämään laaja-alaisia ilmiöitä.*

*Lukiokoulutuksella on opetus- ja kasvatustehtävä. Lukiokoulutuksen aikana opiskelija rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla opiskelija kehittää suhdettaan menneisyyteen ja suuntautuu tulevaisuuteen. Lukiokoulutus syventää opiskelijan kiinnostusta tieteiden ja taiteiden maailmaan sekä kehittää valmiuksia työelämään ja työhön.*

*Lukiokoulutus rakentuu perusopetuksen oppimäärälle. Se antaa yleiset jatko-opintovalmiudet yliopistoihin, ammattikorkeakouluihin ja lukion oppimäärään perustuvaan ammatilliseen koulutukseen. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja muilla näytöillä. Lukiokoulutus ohjaa opiskelijaa tulevaisuuden suunnitelmien laadintaan ja elinikäiseen oppimiseen.*

### **Vantaan lukiokoulutuksen toiminta-ajatus**

Vantaan lukiot tarjoavat laadukasta lukiokoulutusta, joka antaa opiskelijoille laaja-alaisen yleissivistyksen. Lukioyhteisö tukee opiskelijan kasvua ja kehittymistä tasapainoiseksi, vastuuntuntoiseksi ja sivistyneeksi kansalaiseksi, jolla on kyky toimia muuttuvassa yhteiskunnassa ja valmius elinikäiseen oppimiseen. Vantaan lukioista valmistuu opiskelijoita, joilla on hyvät valmiudet jatkaa opintoja ja toteuttaa tavoitteitaan omassa elämässään sekä tulevaisuuden työtehtävissä.

Vantaan lukiot ovat vetovoimaisia, kansainvälisiä, monikulttuurisia, innovatiivisia ja toimintaansa jatkuvasti kehittäviä oppilaitoksia. Opiskelu järjestetään nykyaikaisissa ja turvallisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Vantaan lukioissa opiskelijat osallistuvat aktiivisesti lukion toiminnan kehittämiseen. Opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen on koko yhteisön asia. Lukioissa on innostava ja kannustava toimintakulttuuri, jossa jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus löytää omat kiinnostuksen kohteet ja vahvuudet.

### **Tikkurilan lukion toiminta-ajatus**

Tikkurilan lukiossa haluamme tukea opiskelijoita oppimaan elämän ja arjen hallintaa, jonka näemme tärkeänä osana hyvinvointia ja aikuiseksi kasvamista.

## **1.2.2. Arvoperusta**

*Lukion opetussuunnitelman perusteiden arvoperusta rakentuu suomalaiselle sivistysperinteelle, jonka mukaan opiskelu ja oppiminen uudistavat yhteiskuntaa ja kulttuuria. Sivistys on yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan avulla. Sivistykseen kuuluu taito ja tahto käsitellä inhimillisten pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välisiä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja ratkaisuja etsimällä. Sivistys ilmenee huolenpitona, avarakatseisuutena, laaja-alaisena todellisuuden hahmottamisena ja sitoutumisena toimintaan myönteisten muutosten puolesta. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Lukio-opetus kehittää arvo-osaamista käsittelemällä julkilausuttujen arvojen ja todellisuuden välisiä jännitteitä.*

*Lukio-opetuksen perustana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Opiskelija muodostaa lukioaikanaan jäsenyteen käsityksen perus- ja ihmisoikeuksien taustalla olevista arvoista, keskeisistä perus- ja ihmisoikeusnormeista sekä näitä oikeuksia edistävistä toimintatavoista. Lukio-opetus pohjautuu keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin, kuten Lapsen oikeuksien sopimukseen.*

*Lukio-opetus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä hyvinvointia ja demokratiaa. Lukio-opetus on opiskelijoita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta, eikä sitä saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen välineenä. Lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia. Osallisuus, toimijuus ja yhteisöllisyys korostuvat kaikessa lukion toiminnassa.*

*Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävän elämäntavan ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä. Lukio-opetus kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kehitystavoitteiden suunnassa.*

*Jokainen lukio on yhteisö, jossa monista kieli-, katsomus- ja uskontotaustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä harjaantua yhteistyöhön.*



Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Opetussuunnitelmassa arvoperustaa konkretisoidaan oman lukion kannalta olennaisissa asioissa. Arvoperusta toteutuu lukion toimintakulttuurissa, kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja työskentelyn organisoinnissa. Lukion arvoperustaa syventävät näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa kuvatut aihekokonaisuudet, jotka ovat arvokannanottoja ajankohtaisiin kasvatus- ja koulutushaasteisiin.

### **Vantaan lukiokoulutuksen ja Tikkurilan lukion arvopainotukset**

Vantaan lukiokoulutuksen ja Tikkurilan lukion arvot perustuvat opetushallituksen opetussuunnitelman perusteisiin kirjattuihin arvoihin sekä Vantaan kaupungin arvoihin avoimuus, rohkeus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys.

## **1.3. Opetuksen toteuttaminen**

### **1.3.1. Oppimiskäsitys**

Opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta, tavoitteellisesta ja itseohjautuvasta toiminnasta. Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä informaatiota, rakentaa uutta tietoa ja syventää siten osaamistaan aikaisempien kokemustensa ja tietojensa pohjalta. Ohjaus ja rakentava palaute vahvistavat itseluottamusta ja auttavat opiskelijaa kehittämään ajatteluaan ja työskentelemään tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu. Lukio-opinnoissa opiskelijoita ohjataan havaitsemaan käsitteiden, tiedonalojen ja osaamisen välisiä yhteyksiä sekä soveltamaan aiemmin oppimaansa muuttuvissa tilanteissa. Oppimisprosesseistaan tietoiset opiskelijat osaavat arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan. Näin kehittyvät myös elinikäisen oppimisen edellyttämät taidot. Opintoihin liittyvät onnistumiset ja muut myönteiset kokemukset edistävät oppimista ja innostavat osaamisen kehittämiseen.

### **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaan lukioissa edistetään seuraavien taitojen kehittymistä:

- itseohjautuvuus ja oppimaan oppiminen
- globaali kansalaisuus
- tiimityötaidot
- luovuus
- viestintä- ja vuorovaikutustaidot
- kriittinen ajattelu

### **1.3.2. Opiskeluympäristöt ja -menetelmät**

Lukion opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä koskevien ratkaisujen lähtökohtana ovat oppimiskäsitys sekä opetukselle asetetut tavoitteet. Opiskeluympäristöjen ja -menetelmien valinnan ja kehittämisen perustana ovat myös opiskelijoiden edellytykset, kiinnostuksen kohteet, näkemykset ja yksilölliset tarpeet.

Koska oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa aiemmin hankittuun osaamiseen, käytetään lukiossa monipuolisia opetus-, ohjaus- ja opiskelumenetelmiä. Menetelmien valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineissa edellytetty käsitteellinen ja menetelmällinen osaaminen. Tutkimiseen,

kokeilemiseen ja ongelmanratkaisuun perustuvat opiskelumenetelmät edistävät oppimaan oppimista ja kehittävät kriittistä ja luovaa ajattelua. Menetelmällisillä ratkaisuilla voidaan rakentaa kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää osaamista.

Lukion opetus- ja opiskelumenetelmien tarkoituksena on edistää opiskelijoiden aktiivista työskentelyä ja yhteistyötaitojen kehittymistä. Opiskelijoita ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Heitä ohjataan myös käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Lisäksi opiskelumenetelmien valinnassa ja työskentelyn ohjauksessa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Merkitykselliset oppimiskokemukset sitouttavat ja innostavat opiskeluun. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia työskentelyyn, joka kytkee opiskeltavat tiedot ja taidot sekä heidän kokemuksiinsa että ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyviin ilmiöihin. Opiskelijoita rohkaistaan ratkomaan avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä, havaitsemaan ongelmia sekä esittämään kysymyksiä ja etsimään vastauksia.

Lukiossa opiskelijat toimivat turvallisissa ja terveellisissä opiskeluympäristöissä. Tavoitteena on, että opiskeluympäristöt ovat monipuolisia ja että ne rikastuttavat opiskeluun liittyviä kokemuksia ja edistävät opiskelumotivaatiota. Opiskeluympäristöjen kehittämisellä tuetaan vuorovaikutusta ja yhdessä oppimista itsenäisen työskentelyn ohella. Opiskeluympäristöjä koskevista ratkaisuista otetaan huomioon, että oppimista tapahtuu mitä moninaisimmissa tilanteissa ja paikoissa. Rakennettuja tiloja ja luontoa hyödynnetään opiskelussa siten, että luova ajattelu ja tutkimiseen perustuva opiskelu on mahdollista. Opiskeluympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden oppilaitosten, kirjastojen, liikunta- ja luontokeskusten, taide- ja kulttuurilaitosten, työelämän ja yritysten sekä muiden tahojen tarjoamia opiskeluympäristöjä hyödynnetään monin tavoin.

Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskeluympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä eri muodossa esitetyn informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottamiseen ja jakamiseen. Opiskelijat vastaavat itse henkilökohtaiseen opiskelukäyttöön tarkoitettujen työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta, ellei koulutuksen järjestäjä niitä tarjoa.

Opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja verkko-opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös etäopiskeluna. Etäopiskeluna suoritettu kurssi koostuu opettajan ohjaamasta itsenäisestä opiskelusta, ja siinä käytetään monipuolisesti tietoverkkoja sekä muuta tieto- ja viestintäteknologiaa. Etäopiskelussa pyritään käyttämään myös yhteisöllisiä työtapoja. Lukiokurssi voidaan järjestää myös monimuoto-opetuksena, jolloin verkossa tapahtuvan etäopetuksen ja -opiskelun lisäksi kurssi sisältää myös lähiopetusta ja -ohjausta.

Itsenäistä opiskelua järjestettäessä otetaan huomioon opiskelijan edellytykset suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta sekä hänen ohjauksen ja tuen tarpeensa.

### **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaan lukiot ovat opiskeluympäristöjä, joissa vuorovaikutus, yhteisöllisyys sekä itsenäinen työskentely tukevat toisiaan. Opiskelussa otetaan huomioon vuorovaikutus luonnon sekä rakennetun ympäristön kanssa ja pyritään kestävän kehityksen mukaiseen toimintaan. Teknologian käyttö mahdollistaa opiskeluympäristön laajentumisen oppilaitoksen ulkopuolelle. Vantaan lukiot hyödyntävät lähialueiden tarjoamat mahdollisuudet opiskeluympäristöjen rikastuttajana, näitä ovat muun muassa kirjasto-, liikunta- ja kulttuuripalvelut, lähiympäristö, yritys yhteistyö sekä Vantaan lukioverkosto. Myös yhteistyö muiden tiede- ja taidelaitosten, kansalaisyhteiskunnan, työelämän sekä muiden tahojen kanssa tukee monipuolisten opiskeluympäristöjen kehittämistä. Vantaan lukioiden yhtenä tavoitteena on kehittää yhteistyötä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa.

Lukio-opiskelussa korostuu tulevaisuuden taitojen oppiminen, esim. oppimaan oppimistaidot, kriittinen ajattelu ja luovuus. Opiskelijat saavat ohjausta oman opiskelun suunnitteluun, oman toiminnan ja työskentelytaitojen itsearviointiin erityisesti lukion aloitusvaiheessa. Lukio-opintojen

edetessä opiskelijat vahvistavat näitä taitoja. Opiskelijat harjoittelevat ja vahvistavat tieto- ja viestintätekniikan taitojaan osana kaikkien oppiaineiden opetusta. Opiskelijoille ratkaistaviksi annettujen tehtävien lähtökohtina tulisi olla opiskelijoiden omat kokemukset sekä ympäristössä ja yhteiskunnassa esiintyvät ilmiöt. Ratkaisut edellyttävät usein eri oppiaineissa opittujen tietojen ja taitojen yhdistämistä. Vantaan lukiot tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuksia osallistua erilaisiin innovaatiotaitoja edistäviin tapahtumiin.

Vantaan lukioissa opiskelijalla on joustava mahdollisuus valita erilaisia tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäviä opiskelumuotoja kuten etäopiskelu, jossa lukiokurssi suoritetaan kokonaan ohjatusti verkon kautta sekä kokonaan tai osin itsenäinen tietoverkkoja hyödyntävä opiskelu. Opiskelijalla on mahdollisuus käyttää joustavia opiskelumuotoja tai opiskella kurssi itsenäisesti. Tällä tuetaan opiskelijan jatko-opintovalmiuksien kehittymistä. Kurssin itsenäisestä suorituksesta tehdään opiskelijan kanssa kirjallinen suunnitelma. Suunnitelmassa kuvataan minkälaista ohjausta opiskelija saa kurssin itsenäiseen suorittamiseen ja miten itsenäisen suorittamisen edistymistä seurataan kurssin aikana.

### 1.3.3. Toimintakulttuurin pääpiirteet

*Toimintakulttuuri on käytännön tulkinta lukion opetus- ja kasvatustehtävästä. Se tulee näkyväksi yhteisön kaikessa toiminnassa ja sen jäsenten tavassa kohdata toinen toisensa. Lukio on oma koulutusmuotonsa, ja jokaisella lukiolla on omanlaisensa toimintakulttuuri. Opetussuunnitelman eri osat konkretisoituvat toimintakulttuurissa. Toimintakulttuuri sisältää sekä tiedostettuja että tiedostamattomia tekijöitä, jotka heijastuvat oppilaitoksen toimintaan.*

*Opetussuunnitelman perusteet korostavat toimintakulttuuria, joka edistää kestävästä hyvinvointia ja osallisuutta sekä on avoin monimuotoiselle vuorovaikutukselle ja maailmassa tapahtuville muutoksille. Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä lukion koko henkilöstön, opiskelijoiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimintakulttuurin kehittämisen ja arvioinnin periaatteet sekä mahdolliset paikalliset painotukset kuvataan opetussuunnitelmassa.*

*Opetussuunnitelman perusteiden lähtökohtana ovat seuraavat toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat teemat.*

### Oppiva yhteisö

*Oppilaitos on oppiva yhteisö, joka edistää kaikkien jäsentensä oppimista ja haastaa tavoitteelliseen työskentelyyn. Sen rakentuminen edellyttää dialogisuutta ja pedagogista johtajuutta. Yhteisöllistä ja yksilöllistä oppimista vahvistavia käytäntöjä kehitetään suunnitelmallisesti. Jaksojen temaattinen toteutus voi luoda edellytyksiä opetuksen eheyttämiseksi. Toiminta on opiskelijalähtöistä, ja se vahvistaa opiskelijoiden omaa toimijuutta, kehitystä ja oppimista. Myönteinen asenne oppimiseen luo perustaa tulevaisuuden taidoille ja elinikäiselle oppimiselle. Oppiva yhteisö luo toimintatapoja vuorovaikutukselle niin oppilaitoksen sisällä kuin ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Tämä edellyttää yhteistyötä kotien, muiden oppilaitosten ja koulutusasteiden sekä työ- ja yritys-elämän kanssa. Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen. Opiskelijoita ohjataan toimimaan myös verkostoituneessa ja globalisoituneessa maailmassa.*

### Vantaan lukiokoulutus

Lukioiden toimintakulttuurit vahvistavat edellytyksiä toimia oppivana yhteisönä. Yhteisön jäsenenä ovat opiskelijat, opettajat, opinto-ohjaajat, opiskeluhuollon työntekijät sekä rehtori, apulaisrehtorit, vararehtorit, lukiosihteerit ja muu henkilökunta. Lukion toiminta on opiskelijalähtöistä ja opiskelijat osallistuvat oppilaitoksen eri päätöksentekofoorumeihin.

Oppilaitoksen sisäisen yhteistyön sekä kodin ja oppilaitoksen välisen yhteistyön lisäksi lukiot verkostoituvat muiden oppilaitosten, työ- ja yritys-elämän, kansalaisyhteiskunnan, kansainvälisten

toimijoiden ja muiden tahojen kanssa. Vantaan lukiot kehittävät alumnitoimintaa. Vantaan lukioille laaditaan työelämälähtöisyysohjelma, jota arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

Vantaan lukioille laaditaan ohjelma digitalisaation toteuttamiseen. Ohjelmaa arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

## Osallisuus ja yhteisöllisyys

*Osallisuus ja demokraattinen toiminta luovat perustaa opiskelijoiden kasvulle aktiiviseen kansalaisuuteen. Koulutuksen järjestäjä edistää kaikkien opiskelijoiden osallisuutta ja luo heille monipuolisia mahdollisuuksia osallistua oppilaitoksen päätöksentekoon ja toimintatapojen kehittämiseen. Heitä rohkaistaan ilmaisemaan mielipiteensä, osallistumaan yhteisistä asioista päättämiseen sekä toimimaan vastuullisesti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Opiskelijoita kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumiseen muun muassa opiskelijakunnan ja tutortoiminnan kautta. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentavia menettelytapoja kehitetään suunnitelmallisesti yhteisön ja yhteistyökumppaneiden välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa hyödynnetään yhteistoiminnallisuutta ja tuetaan ryhmän sosiaalisten suhteiden muotoutumista. Yhteisöllisten toimintatapojen ja ryhmänohjauksen merkitys korostuvat lukio-opintojen aloitusvaiheessa.*

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukiot edistävät aktiiviseksi kansalaiseksi oppimista painottamalla opiskelijoiden osallisuutta monenlaisissa foorumeissa. Kaikkia opiskelijoita rohkaistaan osallisuuteen. Lukiot tukevat ja kannustavat opiskelijoita osallistumaan paitsi oppilaitoksen sisäisiin vaikuttamiskanaviin myös lähialueen ja valtakunnan tason vaikuttamiseen. Vantaan lukioiden opiskelijakunnat tekevät aktiivisesti yhteistyötä. Lukiot korostavat ryhmänohjauksen merkitystä opiskelijoiden sosiaalisten suhteiden muotoutumisessa. Ryhmänohjaus yhdessä tutortoiminnan kanssa tukee opiskelijoiden ryhmäytymistä, lukiolaistaitojen kehittymistä ja itseohjautuvuutta. Lukioiden ryhmänohjausta arvioidaan ja kehitetään aktiivisesti.

## Hyvinvointi ja kestävä tulevaisuus

*Oppivassa yhteisössä edistetään kestävää elämäntapaa ja hyvän tulevaisuuden edellytyksiä. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijoilla on mahdollisuus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea ottaen huomioon heidän moninaisuutensa ja erityistarpeensa. Toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia eikä syrjintää hyväksytään vaan niitä ennaltaehkäistään ja niihin puututaan. Opiskelijoita kannustetaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria.*

### Vantaan lukiokoulutus

Avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus ovat toimintaperiaatteita, jotka näkyvät kaikessa toiminnassa ja vuorovaikutuksessa oppilaitoksissa. Opiskelijat, opettajat ja opiskeluhuollon työntekijät kehittävät yhdessä lukioissa toimintakulttuuria, jolla edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Vantaan lukioissa ei hyväksytään kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia eikä syrjintää. Lukiot laativat lukuvuosittain Vantaan lukioiden yhteisen opiskeluhuollon suunnitelman linjausten mukaan oppilaitoskohtaiset opiskeluhuollon toimintasuunnitelmat. Opiskelijat osallistuvat suunnitelman laatimiseen ja sen arviointiin.

Oppilaitokset laativat osaksi lukuvuosisuunnitelmaa sivistystoimen ympäristöohjelman tavoitteiden mukaisen toimintasuunnitelman, jolla edistetään kestävä elämäntapaa ja hyvän

tulevaisuuden edellytyksiä. Lukioissa järjestetään teematapahtumia, joiden tavoitteena on kannustaa opiskelijoita terveyttä, hyvinvointia ja oppimista edistävään sekä liikunnalliseen elämäntapaan. Opiskelijat osallistuvat teematapahtumien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Opiskelijat ja oppilaitoksen henkilöstö kehittävät ruokailua ja ruokailujärjestelyjä yhteistyössä ateriapalveluja oppilaitokselle tuottavan yrityksen kanssa.

## Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

*Lukiossa arvostetaan kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta. Eri kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Yhteisö hyödyntää maan kulttuuriperintöä, kansallis- ja vähemmistökieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta. Yhteisössä ymmärretään kielten keskeinen merkitys oppimisessa ja vuorovaikutuksessa sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on tapansa käyttää kieltä, oma käsitteistönsä ja omat tekstikäytäntönsä, jotka avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Kielitietoisessa lukiossa kehitetään opiskelijan monikielistä osaamista, joka koostuu tieteenalojen kielistä, äidinkielen, niiden murteiden ja rekistereiden sekä muiden kielten eritasoisesta hallinnasta. Lukiossa jokainen opettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja.*

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaa on monikulttuurinen ja -kielinen kaupunki, jossa eri kielet ja kulttuurit kohtaavat luontevasti. Opetusjärjestelyissä ja opintojen ohjauksessa pyritään ottamaan huomioon opiskelijoiden yksilölliset taustat ja lähtökohdat. Vierasta kieltä äidinkielenään puhuville opiskelijoille tarjotaan suomi toisena kielenä -opetusta ja mahdollisuuksien mukaan myös oman äidinkielen opetusta. Lukiot kehittävät toimintaansa niin, että se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia tutustua eri kieliin ja kulttuureihin osana lukion arkea sekä yhteistyöprojekteissa. Myös valitut oppimateriaalit tukevat tätä tavoitetta.

### 1.3.4. Opintojen rakenne

Nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Lukio-opinnot muodostuvat lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun [valtioneuvoston asetuksen \(942/2014\)](#) mukaisesti pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista. Syventävät kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia, pääasiassa oppiaineen pakollisiin kursseihin välittömästi liittyviä jatkokursseja. Valtakunnalliset syventävät kurssit ovat [valtioneuvoston asetuksessa \(942/2014\)](#) tarkoitettuja syventävinä opintoina tarjottavia kursseja, joihin Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet. Näitä kursseja opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kymmenen. Valtakunnallisten syventävien kurssien lisäksi lukiossa voi olla opetussuunnitelmassa määriteltyjä paikallisia syventäviä kursseja.

Soveltavat kurssit ovat menetelmäkursseja, saman tai muun koulutuksen järjestäjän tarjoamia ammatillisia opintoja, aineksia eri oppiaineista sisältäviä eheyttäviä kursseja tai muita lukion tehtävään soveltuvia opintoja. Soveltaviin kursseihin kuuluu valtakunnallisia soveltavia kursseja ja lukion opetussuunnitelmassa määriteltyjä paikallisia soveltavia kursseja. Valtakunnallisia soveltavia kursseja ovat eri aineissa ja aineryhmissä suoritettavat koulutuksen järjestäjän tarjoamat valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden mukaiset lukiodiplomit sekä ne taideopintokurssit, joille Opetushallitus on laatinut valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet näiden lukion opetussuunnitelman perusteiden luvussa Taiteiden väliset kurssit.

Kurssien suoritusjärjestyksestä päätetään lukion opetussuunnitelmassa.

## Tuntijako

| Oppiaine                                      | Pakolliset kurssit                | Syventävät kurssit                |
|-----------------------------------------------|-----------------------------------|-----------------------------------|
| Äidinkieli ja kirjallisuus                    | 6                                 | 3                                 |
| A-kieli                                       | 6                                 | 2                                 |
| B-kieli                                       | 5                                 | 2                                 |
| Muut kielet                                   |                                   | 8+8                               |
| Matematiikka                                  |                                   |                                   |
| Yhteinen opintokokonaisuus                    | 1                                 |                                   |
| lyhyt                                         | 5                                 | 2                                 |
| pitkä                                         | 9                                 | 3                                 |
| Ympäristö ja luonnontieteet                   |                                   |                                   |
| Biologia                                      | 2                                 | 3                                 |
| Maantiede                                     | 1                                 | 3                                 |
| Fysiikka                                      | 1                                 | 6                                 |
| Kemia                                         | 1                                 | 4                                 |
| Humanistis-yhteiskunnalliset tieteet          |                                   |                                   |
| Filosofia                                     | 2                                 | 2                                 |
| Psykologia                                    | 1                                 | 4                                 |
| Historia                                      | 3                                 | 3                                 |
| Yhteiskuntoppi                                | 3                                 | 1                                 |
| Uskonto/elämänkatsomustieto                   | 2                                 | 4                                 |
| Terveystieto                                  | 1                                 | 2                                 |
| Taito- ja taideaineet                         | 5                                 |                                   |
| Liikunta                                      | 2                                 | 3                                 |
| Musiikki                                      | 1 - 2                             | 2                                 |
| Kuvataide                                     | 1 - 2                             | 2                                 |
| Opinto-ohjaus                                 | 2                                 |                                   |
| Teemaopinnot                                  |                                   | 3                                 |
| <b>Kursseja lukiossa</b><br>yht. vähintään 75 | <b>Pakolliset</b><br>yht. 47 - 51 | <b>Syventävät</b><br>vähintään 10 |



Tuntijaon mukaisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi Vantaan lukioissa tarjotaan lukiokohtaisia soveltavia kursseja. Kurssien tavoitteet ja keskeiset sisällöt on kuvattu lukioiden opetussuunnitelmissa. Vantaalla ei ole kuntakohtaisia eikä lukiokohtaisia syventäviä kursseja.

## Tikkurilan lukion tuntijako

|                                                    | Pakolliset         |   |   |   |   |    |    |    |    |    | Syventävät                                |    |    |    |    |    |    |    |    |    | Soveltavat      |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
|----------------------------------------------------|--------------------|---|---|---|---|----|----|----|----|----|-------------------------------------------|----|----|----|----|----|----|----|----|----|-----------------|---|---|---|---|--|--|--|--|--|--|
| ÄI Äidinkieli ja kirjallisuus                      | 1                  | 2 | 3 | 4 | 5 | 6  |    |    |    |    | 7                                         | 8  | 9  |    |    |    |    |    |    |    | ÄIS10 - ÄIS20   |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| S2 Suomi toisena kielenä                           | 1                  | 2 | 3 | 4 | 5 | 6  |    |    |    |    | 7                                         | 8  | 9  |    |    |    |    |    |    |    | S210-S211       |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| Lukiokoulutusta täydentävä oman äidinkielen opetus | 1                  | 2 | 3 | 4 | 5 | 6  |    |    |    |    |                                           |    |    |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| <b>Kielet</b>                                      |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    |                                           |    |    |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| RUA A-ruotsi                                       | 1                  | 2 | 3 | 4 | 5 | 6  |    |    |    |    | 7                                         | 8  |    |    |    |    |    |    |    |    | RUAS10-RUAS11   |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| RUB1 B1-ruotsi                                     | 1                  | 2 | 3 | 4 | 5 |    |    |    |    |    | 6                                         | 7  |    |    |    |    |    |    |    |    | RUBS08-RUBS11   |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| RUB3 B3-ruotsi                                     |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 1                                         | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  | 8  |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| ENA A-englanti                                     | 1                  | 2 | 3 | 4 | 5 |    |    |    |    |    | 6                                         | 7  | 8  |    |    |    |    |    |    |    | ENAS09-ENAS15   |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| RAA A-ranska                                       | 1                  | 2 | 3 | 4 | 5 | 6  |    |    |    |    | 7                                         | 8  |    |    |    |    |    |    |    |    | RAAS09-RAAS11   |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| SAA A-saksa                                        | 1                  | 2 | 3 | 4 | 5 | 6  |    |    |    |    | 7                                         | 8  |    |    |    |    |    |    |    |    | SAAS09-SAAS11   |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| RAB2 B2-ranska                                     |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 1                                         | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  | 8  |    |    | RAB2S09-RAB2S12 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| SAB2 B2-saksa                                      |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 1                                         | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  | 8  |    |    | SAB2S09-SAB2S11 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| RAB3 B3-ranska                                     |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 1                                         | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  | 8  |    |    | RAB3S09-RAB3S12 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| SAB3 B3-saksa                                      |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 1                                         | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  | 8  |    |    | SAB3S09-SAB3S11 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| EAB3 B3-espanja                                    |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 1                                         | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  | 8  |    |    | EAB3S09-EAB3S10 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| IAB3 B3-italia                                     |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 1                                         | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  | 8  |    |    | IAB3S09-IAB3S10 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| LAB3 B3-latina                                     |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 1                                         | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  | 8  |    |    | LAB3S09         |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| VEB3 B3-venäjä                                     |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 1                                         | 2  | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  | 8  |    |    | VEB3S09-VEB3S10 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| <b>Matematiikka</b>                                |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    |                                           |    |    |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| Matematiikan 1 kurssi on kaikille yhteinen MAY1    |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    |                                           |    |    |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| MAB Lyhyt                                          | 1                  | 2 | 3 | 4 | 5 | 6  |    |    |    |    | 7                                         | 8  |    |    |    |    |    |    |    |    | MABS09-MABS11   |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| MAA Pitkä                                          |                    | 2 | 3 | 4 | 5 | 6  | 7  | 8  | 9  | 10 | 11                                        | 12 | 13 |    |    |    |    |    |    |    | MAAS14-MAAS20   |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| <b>Reaaliaineet</b>                                |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    |                                           |    |    |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| BI Biologia                                        | 1                  | 2 |   |   |   |    |    |    |    |    | 3                                         | 4  | 5  |    |    |    |    |    |    |    | BIS06-BIS14     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| GE Maantiede                                       | 1                  |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 2                                         | 3  | 4  |    |    |    |    |    |    |    | GES05-GES07     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| FY Fysiikka                                        | 1                  |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 2                                         | 3  | 4  | 5  | 6  | 7  |    |    |    |    | FYS08-FYS12     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| KE Kemia                                           | 1                  |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 2                                         | 3  | 4  | 5  |    |    |    |    |    |    | KES06-KES07     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| FI Filosofia                                       | 1                  | 2 |   |   |   |    |    |    |    |    | 3                                         | 4  |    |    |    |    |    |    |    |    | FIS05-FIS11     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| PS Psykologia                                      | 1                  |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 2                                         | 3  | 4  | 5  |    |    |    |    |    |    | PSS06-PSS09     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| HI Historia                                        | 1                  | 2 | 3 |   |   |    |    |    |    |    | 4                                         | 5  | 6  |    |    |    |    |    |    |    | HIS07-HIS10     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| YH Yhteiskuntaoppi                                 | 1                  | 2 | 3 |   |   |    |    |    |    |    | 4                                         |    |    |    |    |    |    |    |    |    | YHS05-YHS09     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| U* Uskonto                                         | 1                  | 2 |   |   |   |    |    |    |    |    | 3                                         | 4  | 5  | 6  |    |    |    |    |    |    | UES07-UES09     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| ET Elämäntutkimustieto                             | 1                  | 2 |   |   |   |    |    |    |    |    | 3                                         | 4  | 5  | 6  |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| TE Terveystieto                                    | 1                  |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 2                                         | 3  |    |    |    |    |    |    |    |    | TES04-TES05     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| <b>Taito- ja taideaineet</b>                       |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    |                                           |    |    |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| LI Liikunta                                        | 1                  | 2 |   |   |   |    |    |    |    |    | 3                                         | 4  | 5  |    |    |    |    |    |    |    | LIS07-LIS17     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| MU Musiikki                                        | 1                  | 2 |   |   |   |    |    |    |    |    | 3                                         | 4  |    |    |    |    |    |    |    |    | MUS05-MUS23     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| KU Kuvataide                                       | 1                  | 2 |   |   |   |    |    |    |    |    | 3                                         | 4  |    |    |    |    |    |    |    |    | KUS05-KUS09     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| OP Opinto-ohjaus                                   | 1                  | 2 |   |   |   |    |    |    |    |    |                                           |    |    |    |    |    |    |    |    |    | OPS03-OPS11     |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| TO Teemaopinnot                                    |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 1                                         | 2  | 3  |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| TA Taiteiden väliset kurssit                       |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    |                                           |    |    |    |    |    |    |    |    |    | 1               | 2 | 3 |   |   |  |  |  |  |  |  |
| LD Lukiodiplomit                                   |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    |                                           |    |    |    |    |    |    |    |    |    | 2               | 4 | 5 | 6 | 8 |  |  |  |  |  |  |
| <b>Valinnaisaineet</b>                             |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    |                                           |    |    |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| Valinnaisaineissa kaikki kurssit ovat soveltavia   |                    |   |   |   |   |    |    |    |    |    |                                           |    |    |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| ATS Tietotekniikka                                 | 1                  | 2 | 3 | 4 | 5 | 6  | 7  |    |    |    |                                           |    |    |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| ELO Elokuva                                        | 1                  | 2 | 3 | 4 | 5 | 6  | 7  | 8  | 9  | 10 | 11                                        |    |    |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| VIE Viestintä                                      | 1                  | 4 | 7 | 8 | 9 | 10 | 12 | 15 | 17 | 27 | 29                                        | 30 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| Pakolliset kurssit                                 | 47-52              |   |   |   |   |    |    |    |    |    | (riippuu matematiikan ja ruotsin tasosta) |    |    |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| Syventävät kurssit vähintään                       | 10                 |   |   |   |   |    |    |    |    |    |                                           |    |    |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |
| Soveltavat kurssit                                 | Yhteensä vähintään |   |   |   |   |    |    |    |    |    | 75                                        |    |    |    |    |    |    |    |    |    |                 |   |   |   |   |  |  |  |  |  |  |

## Kieliohjelma

Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioiden kielitarjonta vaihtelee lukioittain. A-kielinä opetetaan englantia, saksaa, ranskaa ja ruotsia sekä osassa lukioita myös venäjää ja espanjaa. B-kielinä opiskelija voi valita saksaa, ranskaa, ruotsia, espanjaa ja venäjää sekä osassa lukioita myös italiaa, kiinaa, japania tai latinaa.

Kieltenopetus järjestetään opiskelijoiden tarpeet huomioiden. Opetus voidaan toteuttaa ryhmäopetuksena, ryhmäopetuksen ja itseopiskelun yhdistelmänä tai itseopiskeluna. Kielten opetuksen järjestelyissä lukiot tekevät yhteistyötä.

### Tikkurilan lukio

Valinnainen oman äidinkielen opetus:

- venäjä

A1/A2-kieli:

- englantia, ruotsi, ranska, saksa

B1-kieli:

- ruotsi

B2-kieli:

- ranska, saksa

B3-kieli:

- espanja, saksa, italia, latina, venäjä, ranska, ruotsi

## 1.4. Opiskelijan ohjaus ja tukeminen

### 1.4.1. Ohjaussuunnitelma

*Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, joka tukee opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja tulevaisuutta koskevia valintoja ja ratkaisuja. Ohjaustoiminta tukee opiskelijoiden hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, tarjoaa aineksia itsetuntemuksen ja -ohjautuvuuden lisääntymiseen sekä kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen. Opiskelijoiden yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja toimijuutta kehitetään ja pidetään yllä lukio-opintojen ajan. Ohjauksen avulla edistetään koulutuksen yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäistään syrjäytymistä. Opiskelijoiden opintojen sujumista seurataan ja heidän opintojensa etenemistä tuetaan. Opiskelijoiden opiskelun ja hyvinvoinnin seuraamisesta ja tukemisesta huolehditaan yhteistyössä huoltajien ja opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa.*

*Ohjaus on lukiokoulutuksen henkilöstön tavoitteellisesti johdettua yhteistä työtä. Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Ryhmänohjaaja toimii opiskelijaryhmänsä lähiohjaajana. Aineenopettaja ohjaa opiskelijaa opettamansa aineen opiskelutaidoissa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja tukee opiskelijoiden jatko-opintovalmiutta ja työelämäntuntemusta oman oppiaineensa osalta. Opiskelija on ohjauksessa aktiivinen ja osallistuva toimija. Jokaista opiskelijaa kunnioitetaan yksilönä, jolla on oikeus ohjaukseen. Ohjausta voidaan järjestää kurssimuotoisena opetuksena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena, vertaisohjauksena sekä näiden yhdistelmänä.*

*Opiskelijan tulee saada lukio-opintojensa aikana ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi. Ohjauksen avulla opiskelija ymmärtää erilaisten lukioaikaisten valintojen vaikutuksen ura- ja jatko-opintomahdollisuuksiinsa. Opiskelijan opiskelutaidot sekä kyky arvioida taitojaan kehittyvät. Häntä tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittymistarpeensa oppijana sekä käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä. Opiskelijaa harjaannutetaan omien valintojen suunnitteluun ja tekemiseen sekä vastuuseen valinnoistaan. Tavoitteena on, että opiskelija sisäistää elinikäisen oppimisen merkityksen. Ohjauksessa käsitellään monipuolisesti ja ennakkoluulottomasti erilaisia jatko-opintoihin ja urasuunnitteluun liittyviä vaihtoehtoja opiskelijan omien suunnitelmien*



ja valintojen tueksi sekä ohjataan opiskelijaa näihin liittyvässä tiedonhaussa. Opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi opiskelija laatii itselleen henkilökohtaisen suunnitelman, joka pitää sisällään opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman. Opiskelija päivittää suunnitelmiaan oppilaitoksen ohjaushenkilöstön tuella.

Ohjauksen merkitys korostuu koulutuksen nivel- ja siirtymävaiheissa. Oppilaitos antaa tietoa lukiokoulutuksesta perusopetuksen oppilaille, heidän huoltajilleen, opinto-ohjaajille ja opettajille sekä tarjoaa heille mahdollisuuksia tutustua opetukseen lukiossa. Lukio-opintonsa aloittavat opiskelijat perehdytetään oppilaitoksen toimintaan sekä opiskelun käytänteisiin. Opiskelijoille järjestetään lukioaikana mahdollisuuksia tutustua sekä työelämään että opiskeluun jatko-opiskelupaikoissa. Jatko-opintoihin siirtymiseen kiinnitetään huomiota lukio-opintojen loppuvaiheessa.

Opiskelijan tulee saada tietoa siitä, mitkä ovat eri toimijoiden tehtävät ohjauksen kokonaisuudessa sekä missä asioissa ja miten opiskelija voi saada heiltä tukea. Osaksi opetussuunnitelmaa laaditaan ohjaussuunnitelma, joka osaltaan toimii koko oppilaitoksen ohjaustyön kehittämisen välineenä. Ohjaussuunnitelmasta tulee käydä ilmi ohjaustoiminta ja sen tavoitteet, ohjaukseen liittyvien tehtävien ja työn jakautuminen lukion koko henkilöstön kesken, ohjaus koulutuksen nivelvaiheissa, kuvaus ohjausta koskevan yhteistyön järjestämisestä keskeisten yhteistyökumppaneiden, kuten jatko-opintopaikkojen, työelämän ja muiden lukion ulkopuolisten tahojen, kanssa. Ohjaussuunnitelmasta tulee käydä ilmi myös huoltajien kanssa tehtävä ohjaukseen liittyvä yhteistyö.

## **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaan lukioissa kaikki opiskelijat saavat ammattitaitoista ja hyvin suunniteltua ohjausta. Lukion ohjaustoiminta on kokonaisuus, jonka suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvat opiskelijat, opinto-ohjaajat, aineopettajat, ryhmänohjaajat, opiskeluhooltohenkilöstö, rehtorit sekä huoltajat. Ohjauksen järjestämisessä huomioidaan, että Vantaa on monikulttuurinen kaupunki.

Ohjauksen tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Vantaalaisia opiskelijoita rohkaistaan näkemään oppiminen kokonaisvaltaisena, elinikäisenä ja myös oppilaitoksen ulkopuolella tapahtuvana prosessina. Tavoitteena on, että opiskelija on aktiivinen osallistuja ja toimija yhteisössään sekä itseään koskevissa valinnoissa.

Ohjaussuhteen rakentaminen aloitetaan opiskelijan opintojen alussa ja sitä ylläpidetään koko lukio-opintojen ajan. Lukioon siirtymistä tuetaan peruskoulujen kanssa tehtävän aktiivisen yhteistyön ja tiedottamisen avulla. Opettajat, opinto-ohjaajat ja rehtorit välittävät perusopetuksen henkilöstölle, oppilaille ja oppilaiden huoltajille tietoa lukiokoulutuksen sisällöistä ja tavoitteista. Perusopetuksesta lukiokoulutukseen siirtymisen tukena käytetään pääkaupunkiseudun yhteistä opiskelutietolomaketta.

Ohjauksen toteuttamisessa huomioidaan opiskelijan tarpeet lukio-opintojen eri vaiheissa. Ohjauksen avulla opiskelija kasvaa lukio-opiskelijaksi ja oppii:

- Tuntemaan lukio-opintojen rakenteen ja ainevalintojen merkityksen
- Kehittämään oppimaan oppimistaitoja
- Ottamaan vastuuta opintojen etenemisestä
- Kehittämään itsearviointia ja oman oppimisen reflektointia
- Vahvistamaan omaa toimijuuttaan ja vastuullisuuttaan
- Tekemään jatko-opintosuunnitelman sekä ura- ja elämänsuunnittelua

Opinto-ohjaajilla on päävastuu ohjauksen suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista yhdessä lukion muun henkilökunnan kanssa. Kaikkien toimijoiden yhteisenä tehtävänä on tukea opiskelijan jatko-opinto- ja työelämävalmiuksien kehittymistä sekä urasuunnittelua. Lukioaikana opiskelija laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, jota seurataan ja päivitetään vuosittain.

Ryhmänohjaaja, aineenopettaja ja opinto-ohjaaja seuraavat opiskelijan opintojen edistymistä. Mikäli opiskelijalla on vaikeuksia opintojen etenemisessä, hänelle tulee tarjota ohjausta ja

tukea. Ryhmänohjaaja on oman ryhmänsä lähiohjaaja ja tukihenkilö, joka pyrkii edistämään ryhmänsä opiskelijoiden opiskelun edellytyksiä ja hyvinvointia. Ryhmänohjaaja seuraa opiskelijan opiskelumenestystä jaksoittain ja tiedottaa tarvittaessa huoltajia opiskelijan opintojen etenemisestä. Aineenopettaja tehtävänä on muun muassa vahvistaa opiskelijoiden oppimaan oppimistaitojen kehittymistä sekä välittää tietoa oman aineensa jatkokoulutusmahdollisuuksista ja työelämän tarpeista. Vantaan lukioden yhteisessä opiskeluhuoltosuunnitelmassa on kuvattu eri toimijoiden tehtävät opiskelijoiden tukemisessa ja ohjaamisessa.

Opiskelijoiden siirtymistä lukiokoulutuksesta jatko-opintoihin tuetaan korkeakoulujen kanssa tehtävällä yhteistyöllä. Opiskelijoille järjestetään lukioaikana mahdollisuuksia tutustua erilaisiin jatko-opintovaihtoehtoihin ja vieraila oppilaitoksissa. Urasuunnittelua tuetaan yrityksiin ja organisaatioihin tehtävien vierailujen ja ammattilaisten vierailujen kautta. Tarkemmin työelämälähtöisyyden toteuttamista kuvataan Vantaan lukioden yhteisessä työelämälähtöisyyssuunnitelmassa.

Hyvä yhteistyö huoltajien kanssa tukee opiskelijan hyvinvointia, opiskelua ja opiskeluedellytyksiä. Huoltajia tiedotetaan lukio-opiskelun sisällöistä ja rakenteesta sekä niiden merkityksestä osana nuoren jatko-opinto- ja urasuunnittelua. Huoltajille järjestetään erilaisia tilaisuuksia tavata lukion henkilöstöä ja mahdollisuuksia keskusteluun. Ryhmänohjaajat ovat keskeisessä roolissa huoltajien ja oppilaitoksen välisessä yhteydenpidossa.

Vantaalaisissa lukioissa laaditaan osana lukuvuosisuunnitelmaa ohjaussuunnitelma, jota päivitetään vuosittain. Ohjaussuunnitelma sisältää:

- Konkreettiset tavoitteet
- Työnjako eri toimijoiden kesken
- Nivelvaiheen ohjaus ja tiedonsiirto
- Yhteistyö sidosryhmien kanssa kuten jatko-opintopaikkojen, työelämän ja muiden lukion ulkopuolisten tahojen, kanssa
- Yhteistyö huoltajien kanssa
- Tiedotussuunnitelma
- Ohjaustoiminnan arvioinnin menettelytavat

### 1.4.2. Oppimisen ja opiskelun tuki

*Oppimisen ja opiskelun tuen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa. Tuki järjestetään ottaen huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet. Oppimisen ja opiskelun tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä opiskelijoiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Keskeisiä asioita ovat oppimisen esteettömyys, oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisy ja varhainen tunnistaminen. Jokaisella opiskelijalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Huomiota kiinnitetään opiskelijan oppimisen valmiuksiin, oppimaan oppimisen taitojen kehittämiseen ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelustaan, sen suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan opiskelijan tavoitteellista oppimista.*

*Opiskelija voi olla tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan, tai tuen tarve voi johtua esimerkiksi kielellisestä, matemaattisesta, motorisesta tai tarkkaavaisuuden häiriöstä. Se voi liittyä myös sosiaalisiin vaikeuksiin, mielenterveyden tai elämäntilanteen ongelmiin. Lähtökohtana tuen tarpeen arvioinnissa on yhteistyö ja vuorovaikutus opiskelijan ja mahdollisuuksien mukaan myös huoltajien kanssa. Tuen tarpeen tunnistaminen voi pohjautua perusopetuksesta [perusopetuslain 40 §:n perusteella \(628/1998, muutettu lailla 1288/2013\)](#) saatuun tietoon, opiskelijan omiin, opettajien tai muun henkilöstön havaintoihin tai erilaisiin arviointeihin. Tuen suunnittelu perustuu saatavilla olevaan tietoon opiskelijan tuen tarpeesta ja mahdollisesti aiemmin annetusta tuesta. Tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.*

*Lukiossa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja opiskeluympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta opiskelijalle tarkastellaan ja niihin pyritään löytämään opiskelijan opiskelua tukevia*

ratkaisuja. Opettaja suunnittelee tukitoimet yhdessä opiskelijan kanssa sekä yhteistyössä muiden mahdollisten asiantuntijoiden kanssa. Jokaisen opettajan tehtävänä on antaa kannustavaa palautetta ja ohjata tukea tarvitsevaa opiskelijaa siten, että hänen itseluottamuksensa, itsearviointitaitonsa ja oppimaan oppimisen taitonsa sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Opiskelijan tarvetta erityisjärjestelyihin ylioppilastutkinnon kokeissa arvioidaan hänen lukioaikana tarvitsemansa ja saamansa tuen pohjalta. Häntä ohjataan tarvittavien lausuntojen hankkimisessa sekä sovitaan yhteistyöstä opiskelijan tarvitsemien erityisjärjestelyjen kokeilemiseksi ja harjoittelemiseksi.

Tukimuotoina voivat olla opetuksen eriyttäminen ja muut pedagogiset ratkaisut, kurssien valintamahdollisuuksien hyödyntäminen, monipuolinen opinto-ohjaus ja ryhmänohjaajan tuki. Oppimistilanteet ja kokeet pyritään järjestämään siten, että opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. [Lukiolain 13 §:n \(629/1998, muutettu lailla 478/2003\)](#) mukaan opiskelijan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja -asetuksessa säädetään ja lukion opetussuunnitelmassa määrätään. Tarvittavat tukitoimet ja tuki eri oppiaineissa voidaan sopia kirjattavaksi opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Opiskelijaa ohjataan tarvittaessa hakemaan [lukiolain 29 §:n 2](#) momentin mukaisia palveluja. Oppimisen ja opiskelun tuen rinnalla opiskelija voi saada myös yksilökohtaista opiskeluhuoltoa.

Opetussuunnitelmassa määritellään, miten opiskelijoiden tukitoimien tarve arvioidaan ja miten tuki suunnitellaan ja järjestetään.

### **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaalla noudatetaan varhaisen puuttumisen ja myönteisen kannustamisen periaatteita. Opiskelijan tuen suunnittelu aloitetaan pääkaupunkiseudun yhteisen opiskelutietolomakkeen pohjalta, jonka opiskelija tuo lukioon tullessaan. Tieto jo käytössä olleista oppimiseen liittyvistä tukitoimista ja mahdollisista lausunnoista välitetään niille henkilöille, joille tieto opiskeluhuoltolain ja lukiolain mukaan voidaan luovuttaa.

Opiskelijan mahdollisia lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksia selvitetään ensimmäisen opiskeluvuoden aikana järjestettävässä lukiseulassa. Opiskelijoita tiedotetaan lukiseulasta ja heille järjestetään mahdollisuus osallistua siihen. Erityisopettaja tulkitsee lukiseulan tulokset ja selvittää kunkin opiskelijan osalta tarpeen lukitestiin. Lukitestin perusteella suunnitellaan yksittäisen opiskelijan tukitoimien tarpeet. Erityisopettaja laatii opiskelijan kanssa yhteistyössä erityisen tuen suunnitelman (ETS).

Aineenopettajat saavat kurssien yhteydessä tietoonsa opiskelijan erityisen tuen tarpeen, joka voi johtua lukivaikeuksista tai muista syistä. Aineenopettaja suunnittelee yhdessä opiskelijan kanssa tukemisen toteuttamisen esimerkiksi yksilöllisillä ratkaisuilla. Opiskelijan jatkuva kehittyminen seurataan ja annetaan positiivista, rakentavaa palautetta sekä kannustetaan häntä jatkuvaan itsearviointiin. Erityisiä tukimuotoja voivat olla esimerkiksi ainekohtainen pienryhmätyöskentely, tukiopetus, tukikurssit, opintopiirit ja osaamisen monipuoliset näyttömahdollisuudet. Ylioppilaskirjoituksia varten haettavat erityisjärjestelyt suunnitellaan opiskelijan, erityisopettajan ja rehtorin yhteistyönä.

Lukio-opiskelun tavoitteena on saada opiskelija ottamaan vastuuta opiskelustaan. Eri oppiaineiden opinnoissa sekä opinto-ohjauksessa harjoitellaan oppimaan oppimisen strategioita ja oman oppimistyylin tunnistamista. Kukin aineenopettaja sisällyttää kurssiinsa kyseisen aineen opiskelumenetelmien harjoittelua. Aineenopettaja on myös oppiaineensa kielen opettaja.

Koko oppilaitosyhteisön vastuulla on myönteisen ja yhteisöllisen toimintakulttuurin vaaliminen sekä opiskelijoiden jatkuva havainnointi. Mahdolliset huolet viedään eteenpäin Vantaan yhteisen opiskeluhuoltosuunnitelman mukaisesti.

### **1.4.3. Opiskeluhuolto**

Lukion opetussuunnitelman perusteissa käytetään lukiolain mukaisen käsitteen opiskelijahuolto sijasta oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitettä opiskeluhuolto.

Lukion opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhuoltona. [[Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki \(1287/2013\) 2 ja 3 §.](#)]

Lukion opiskeluhuollon kokonaisuuteen sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhuolto sekä opiskeluhuollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhuollon palveluiden järjestämisestä vastaa lähtökohtaisesti oppilaitoksen sijaintikunta. Yksityinen koulutuksen järjestäjä tai valtio koulutuksen järjestäjänä voi päättää järjestää näitä palveluja kokonaan tai osittain omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhuolto, jota koulutukseen osallistuminen edellyttää lukuun ottamatta yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhuollosta ja opiskelijaa ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluja. [[Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3, 9 \(muutettu lailla 1409/2014\) ja 11 §.](#)]

Opiskeluhuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhuollossa huolehditaan kaikkien opiskelijoiden mahdollisuudesta osallistua opiskeluhuollon suunnitteluun ja kehittämiseen. Opiskeluhuolto on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu opiskeluyhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla. [[Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 ja 4 §, lukiolaki 629/1998, 27 § \(1268/2013\).](#)]

### **Opiskeluhuollon keskeiset periaatteet**

Näissä opetussuunnitelman perusteissa määrätään opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä opetussuunnitelman ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta [[lukiolaki 10 §, 29 a § \(muutettu lailla 1289/2013\), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § \(muutettu lailla 1501/2016\)](#)].

### **Yhteisöllinen opiskeluhuolto**

Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Opiskeluhuolto on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista vastuullisuutta. Lisäksi edistetään ja seurataan opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. ([Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §.](#))

Yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelun ja kehittämisen lähtökohtana on opiskelijan osallisuus, myönteinen vuorovaikutus sekä aikuistuvan nuoren itsenäistymisen tukeminen. Kaikilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintatapojen kehittämiseen ja mielipiteensä ilmaisemiseen opiskelijoita ja oppilaitosyhteisöä koskeissa asioissa [[lukiolaki 27 § \(muutettu lailla 1268/2013\), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 §](#)]. Huoltajien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön tuetaan. Huoltajia kannustetaan osallistumaan yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämiseen ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja yhteistyön vahvistamiseen. Yhteistyötä tehdään myös kunnassa nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön [[lukiolaki 21 § \(muutettu lailla 1268/2013\) ja 1499/2016](#)]. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Opiskelijoiden osallisuus opiskeluyhteisön turvallisuuden edistämisessä tukee hyvinvointia ja tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa oppilaitoksen toimintakulttuuria, ja se otetaan huomioon kaikessa oppilaitoksen toiminnassa.

### **Yksilökohtainen opiskeluhuolto**

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhuollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä. (*Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 §*.)

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtävänä on edistää hyvinvointia, terveyttä ja opiskelukykyä sekä tunnistaa näihin ja opiskelijan elämäntilanteeseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Tavoitteena on myös varhaisessa vaiheessa ehkäistä ongelmia ja huolehtia tarvittavan tuen järjestämisestä.

Yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan yhteistyössä opiskelijan kanssa ja hänen suostumuksellaan. Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä itseään koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa. Lähtökohtana on opiskelijaa arvostava, hänen mielipiteitään kuunteleva ja luottamusta rakentava vuorovaikutus sekä opiskelijan itsenäinen asema opiskeluhuoltoon liittyvissä kysymyksissä. Opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa yksittäisen opiskelijan oikeuksista opiskeluhuollossa sekä asioiden käsittelyyn liittyvistä lain edellyttämistä menettelytavoista ja tietojen käsittelystä. (*Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 ja 18 §*.)

### **Opiskeluhuoltoryhmät monialaisessa yhteistyössä**

Opiskeluhuollon monialaiseen yhteistyöhön kuuluvien opiskeluhuoltoryhmien toiminta on osa opiskeluhuollon kokonaisuutta. Opiskeluhuoltoryhmiä ovat 1) opiskeluhuollon ohjausryhmä, 2) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä sekä 3) tapauskohtaisesti koottava monialainen asiantuntijaryhmä. [*Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 §* (muutettu lailla 1501/2016)]

Koulutuksen järjestäjä asettaa opiskeluhuollon ohjausryhmän ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän. Yksittäistä opiskelijaa koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Kaikki opiskeluhuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on mukana opetushenkilöstöä, opiskeluterveydenhuollon palveluja sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä vastaa koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla useamman koulutusmuodon yhteinen.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän tehtävänä on vastata oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja opiskeluhuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Opiskeluhuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksen järjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä [*Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 14 § 2 mom.* (muutettu lailla 1501/2016)].

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Asiantuntijaryhmän tapauskohtainen kokoonpano perustuu yksilölliseen harkintaan, käsiteltävään asiaan ja siinä vaadittavaan osaamiseen. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi vain opiskelijan, tai, ellei hänellä poikkeuksellisesti ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä (*oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 §*).

### **Opiskeluhuollon suunnitelmat ja niiden laatiminen**



Paikallisella tasolla opiskeluhuollon suunnittelua ja toteuttamista ohjaa kolme eri suunnitelmaa. Suunnitelmat ovat 1) lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon sisältyy opiskeluhuoltoa koskeva osuus, 2) opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus opiskeluhuollosta sekä 3) oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma. [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 ja 13 § (muutettu lailla 1501/2016), lastensuojelulaki 417/2007, 12 § (muutettu lailla 1292/2013), lukiolaki 10 § (muutettu lailla 478/2003), terveydenhuoltolaki (1326/2013) 17 §.]

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatima kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Se hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. [Lastensuojelulaki 12 § (muutettu lailla 1292/2013).]

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa opetussuunnitelman opiskeluhuoltoa koskevaa osuutta sekä oppilaitoskohtaisia opiskeluhuoltosuunnitelmia.

### Vantaan lukiokoulutus

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista monialaisen opiskeluhuollon ohjausryhmän välityksellä. Vantaalla toisen asteen koulutuksen opiskeluhuollon ohjausryhmässä ovat edustettuina kaupungin toimijoina nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja, ruotsinkielisen tulosalueen johtaja, lukion rehtori, ammattiopisto Varian rehtori, Varian lisäopetuksen ja tukipalveluiden johtaja, nuoriso- ja aikuiskoulutuksen kehittämisspäällikkö, ennaltaehkäisevän terveydenhuollon ylläpitäjä, ennaltaehkäisevän terveydenhuollon palvelupäällikkö, opiskeluterveydenhuollon osastonhoitaja, psykososiaalisten palvelujen päällikkö sekä toisen asteen oppilaitosten kuraattoripalveluista vastaava koulun sosiaalityön yksikön esimies.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto on osa lukion toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden osallisuutta, oppimista, hyvinvointia ja terveyttä. Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia opiskeluhuollon palveluja: opiskeluterveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen opiskeluhuolto.

Kaikissa vantaalaisissa lukioissa toimii säännöllisesti kokoontuva moniammatillinen yhteisöllinen hyvinvointiryhmä (YHR). Sen tehtävänä on vastata lukion opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmän keskeinen tehtävä on lukioyhteisön terveellisuuden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen. Ryhmää johtaa lukion rehtori.

Opiskelijan tai opiskelijaryhmän opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi kootaan tarvittaessa asiantuntijaryhmä. Ryhmän kokooa se opetushenkilöstön tai opiskelijahuollon palvelujen edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu.

Opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten on laadittu lukioden yhteinen opiskeluhuoltosuunnitelma. Yhteinen opiskeluhuoltosuunnitelma linjaa ja ohjaa lukioden opiskeluhuoltotyötä. Opiskeluhuoltosuunnitelmassa on kuvattu opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat opiskeluhuoltopalvelut sekä yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteet ja toimintatavat. Opiskeluhuoltosuunnitelmaa täsmennetään lukiokohtaisesti lukion lukuvuotta varten laadittavassa opiskeluhuollon toimintasuunnitelmassa.

#### 1.4.4. Kodin ja lukion yhteistyö

Nuorten lukiokoulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa (lukiolaki 629/1998, 2 §). Yhteistyön lähtökohtana on avoin ja yhdenvertainen vuorovaikutus sekä keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö tukee opiskelijan oppimisen edellytyksiä, tervettä kehitystä ja hyvinvointia. Sen tarkoituksena on edistää myös opiskelijoiden, huoltajien ja kotien osallisuutta sekä oppilaitosyhteisön yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Yhteistyö huoltajien ja kotien kanssa kuuluu lukion toimintakulttuuriin, ja se jatkuu opiskelijan koko lukio-opiskelun ajan.

*Yhteistyö on monipuolista, ja sen toteuttamisen tapoja kehitetään suunnitelmallisesti. Lukiosta koulutusmuotona ja sen käytänteistä tiedotetaan huoltajia ja heitä kannustetaan osallistumaan toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön. Opiskelijan työskentelyä ja opintojen edistymistä seurataan yhdessä opiskelijan kanssa ja niistä annetaan tietoa hänen huoltajilleen. Lisäksi opiskelijoille ja huoltajille annetaan tietoa ohjauksesta, opiskeluhuollosta sekä oppimisen ja opiskelun tuesta.*

*Opiskelijan yksilölliset edellytykset ja tarpeet ohjaavat yhteistyön toteutusta. Yhteistyössä otetaan huomioon aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyys ja oma vastuullisuus. Yhteistyössä huomioidaan myös perheiden moninaisuus ja yksilöllisyys. Huoltajien osaamisen hyödyntäminen yhteistyössä vahvistaa toimintakulttuuria. Yhteistyö korostuu koulutuksen nivelvaiheissa, opintojen suunnittelussa ja huolenpidossa mahdollista tukea tarvitsevasta opiskelijasta.*

*Vastuu yhteistyön kehittämisestä, sen edellytysten ja toimintatapojen luomisesta on koulutuksen järjestäjällä. Koulutuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelmassa kodin ja oppilaitoksen yhteistyön järjestämistavasta. Koulutuksen järjestäjän tulee määrääjoin selvittää opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta ([lukiolaki 629/1998](#), 27 §). Opetussuunnitelma laaditaan kodin ja oppilaitoksen yhteistyötä koskevilta osiltaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa.*

### **Vantaan lukio koulutus**

*Yhteistyö kotien kanssa perustuu molemminpuoliselle kunnioitukselle ja avoimelle keskustelulle. Vantaan lukioiden lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan kodin ja oppilaitoksen yhteistyömuodot ja huoltajien osallisuuden tavat. Yhteistyömuotoja ovat esimerkiksi vanhempainillat, yhteiset juhlat, yhteistyöpäivät ja vanhempainyhdistys. Yhteistyötä suunniteltaessa otetaan huomioon perheiden moninaisuus ja erilaiset kieli- ja kulttuuritaukustat. Opiskelijoiden ja huoltajien mielipiteitä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta selvitetään säännöllisesti. Kun lukiot toteuttavat toimintaansa koskevia kyselyjä, tiedotetaan niiden tuloksista huoltajia ja annetaan heille mahdollisuus osallistua toiminnan kehittämiseen. Huoltajien ammatillista osaamista tuodaan sopivissa tilanteissa osaksi oppilaitoksen toimintaa.*

*Lukiot huolehtivat siitä, että huoltajat saavat perustiedot lukio-opinnoista, opiskeluhuollosta, ohjauksesta ja eri tukimuodoista. Lukiot tiedottavat huoltajia eri yhteistyömuodoista. Oppilaitosyhteisöllä ja huoltajilla on yhteinen vastuu opiskelijan opintojen seuraamisesta. Vantaan lukioiden yhteisessä opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan yksityiskohtaisemmin yhteistyötä, jota huoltajien kanssa tekevät aineenopettajat, ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja ja opiskeluhuollon työntekijät. Ryhmänohjaajalla on päävastuu yhteydenpidosta huoltajiin esimerkiksi Wilman kautta. Tavoitteena on yhteistyön jatkuminen myös opiskelijan tultua täysi-ikäiseksi.*

### **1.4.5. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus**

*Kaikkien opiskelijoiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Opiskelijoiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritaukusta otetaan lukio-opetuksessa huomioon. Jokaisen opiskelijan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Opiskelijoita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan perustuslain mukaista oikeutta jokaisen omaan kieleen ja kulttuuriin. Opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omat kielelliset ja kulttuuriset oikeutensa eri tilanteissa.*

*Tavoitteena on ohjata opiskelijoita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa opiskelijoiden kielellistä tietoisuutta ja metakielellisiä taitoja. Lukio-opiskeluun voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita.*

*Lukio koulutuksessa oppilaitoksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetuksesta voidaan lukiolain 6 §:n 1 momentin mukaisesti antaa muulla kuin edellä mainitulla opiskelijan omalla kielellä. Opetussuunnitelmaan tulee tällöin kirjata, missä oppiaineissa, missä määrin ja millä tavoin edellä mainittuja kieliä käytetään opetuksessa tai opiskelussa.*

## Vieraskieliset opiskelijat

Vieraskielisten opiskelijoiden opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan yhteisiä, lukion opetussuunnitelman perusteiden ja lukion opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita ja periaatteita huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat, kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli, suomalaisen lukiokoulutuksen ja opiskelukulttuurin tuntemus sekä aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu lukiossa tukevat opiskelijan opetuskielen hallintaa, monikielistä identiteettiä, oman kieli- ja kulttuuritaustan arvostusta sekä kasvua kulttuurisesti monimuotoisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan opettaa lukiokoulutusta täydentävänä opetuksena. Opiskelijan omaa äidinkieltä voidaan myös opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppimääränä [lukiolain 8 §:n](#) mukaan. Koulutuksen järjestäjä päättää, miten suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus, omakielinen opetus ja opiskelijan oman äidinkielen opetus järjestetään ja milloin sitä on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

Vieraskielisiä opiskelijoita on informoitava heidän opiskelumahdollisuuksistaan ja tukijärjestelyistä lukiossa sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa.

Jos opiskelija on suorittanut lukiokoulutuksen kurseja maahanmuuttajille ja vieraskielisille järjestettävässä lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, ne voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin.

## Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa opiskelee monissa kieli- ja kulttuuriympäristöissä kasvaneita nuoria. Heitä kannustetaan tuomaan esiin kulttuuriaan ja siten rikastuttamaan lukion toimintakulttuuria.

Vantaalaisissa lukioissa vierasta kieltä äidinkielenään puhuville opiskelijoille järjestetään suomi toisena kielenä -opetusta joko oppilaitosten omana opetuksena tai yhteistyössä muiden toisen asteen oppilaitosten kanssa. Opiskelijoille järjestetään mahdollisuuksien mukaan myös oman äidinkielen ja oman uskonnon opetusta. Opetuksessa noudatetaan Opetushallituksen antamia perusteita.

Vantaalla ohjauksen järjestämisen merkittävänä haasteena on tuottaa ja mahdollistaa erilaisista kieli- ja kulttuuriympäristöistä tulleille opiskelupolku, joka tukee opiskelijan integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opiskelijoiden ohjaus kuuluu kaikille koulussa työskenteleville.

Vantaan lukioden tavoitteena on toteuttaa kieli- ja kulttuurisensitiivistä opetusta ja ohjausta siten, että kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus menestyä opinnoissaan omaa osaamistaan vastaavalla tasolla. Monipuolisia opiskelu- ja arviointimenetelmiä käyttämällä annetaan opiskelijoille mahdollisuus osoittaa todellinen osaamisensa.

## 1.4.6. Itsenäisen opiskelun periaatteet

### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijalla on mahdollisuus opiskella kurssi itsenäisesti. Tällä tuetaan opiskelijan jatko-opintovalmiuksien kehittymistä. Kurssin itsenäisestä suorituksesta tehdään opiskelijan kanssa kirjallinen suunnitelma. Suunnitelmassa kuvataan minkälaista ohjausta opiskelija saa kurssin itsenäiseen suorittamiseen ja miten itsenäisen suorittamisen edistymistä seurataan kurssin aikana.

Jos opiskelija saa itsenäisesti suoritettusta kurssista hylätyn arvosanan, hänet ohjataan suorittamaan kurssi lähiopetukseen tai tukiovetukseen. Muista itsenäisesti suoritettavan kurssin ohjeista päätetään lukiokohtaisissa opetussuunnitelmissa.



## **Tikkurilan lukio**

Peruste kurssin suorittamiseen itsenäisesti voi olla esimerkiksi opintojen nopeuttaminen tai itsenäisen, itseohjautuvan opiskelun harjoittelu. Itsenäinen opiskelu on mahdollista myös silloin, kun opiskelijan opinto-ohjelmaan kuuluvat kaksi kurssia osuvat kurssitarjottimessa samaan palkkiin. Kurssin suorittaminen itsenäisesti on mahdollista, jos opiskelijan opintomenestys oppiaineen aikaisemmissa kursseissa on riittävän hyvä. Itsenäisesti ei voi suorittaa oppiaineen ainoaa pakollista kurssia tai kursseja, joiden kohdalla opetussuunnitelmassa sanotaan, että ne eivät sovellu itsenäisesti suoritettaviksi. Itsenäistä opiskelua voidaan sisällyttää osana eri oppiaineiden kurssien suorittamiseen, esimerkiksi erilaisissa opiskeluprojekteissa ja portfoliotyönä. Itsenäinen opiskelu on parhaimmillaan opettajan tukemaa, opiskelijan itseohjautuvuuteen perustuvaa laadullisesti hyvää oppimista.

## **1.5. Yhteistyö muiden oppilaitosten ja tahojen kanssa**

### **1.5.1. Yhteistyö ammatillisten oppilaitosten ja muiden lukioden kanssa**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaan lukiot tekevät yhteistyötä Vantaan kaupungin ylläpitämän ammattiopisto Varian ja Vantaalla sijaitsevien muiden ammatillisten oppilaitosten kanssa esimerkiksi opiskeluhuollon, perusopetuksen lisäopetuksen ja valmistavien koulutusten, kansainvälisen toiminnan ja yhteisten kurssien järjestämisessä. Ammatillisten oppilaitosten toimipisteet sijaitsevat maantieteellisesti lähellä lukioita; se tarjoaa hyvät edellytykset yhteistyön laajentamiselle. Lukiot suhtautuvat avoimesti mahdollisten uusien yhteistyömuotojen kehittämiseen kansallisesti ja kansainvälisesti.

Vantaan lukiot muodostavat tiiviin verkoston, jossa myös lukioden opiskelijakunnat ovat mukana. Lukiot kehittävät yhdessä lukioden opetussuunnitelmaa ja vantaalaisia toimintamalleja. Lukiot mm. tarjoavat opiskelijoille yhteisiä kursseja ja teematapahtumia.

Vantaan lukiot toimivat aktiivisesti eri lukioverkostoissa kansallisesti ja kansainvälisesti.

### **1.5.2. Yhteistyö yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaan lukiot kehittävät yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa. Opiskelijoiden on mahdollista suorittaa tiettyjä ammattikorkeakoulu- tai yliopistokursseja jo lukioaikana. Kesäyliopiston ja avoimen yliopiston kurssitarjontaa on myös mahdollista hyödyntää osana lukio-opintoja.

### **1.5.3. Yhteistyö muiden oppilaitosten, työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaan lukiot toteuttavat yhteistyötä eri kumppaneiden ja sidosryhmien kanssa kunkin lukion oppilaitoskohtaisten tavoitteiden mukaan. Tällaisia tahoja voivat olla muun muassa seurakunnat, poliisi, museot, autokoulut ja urheiluseurat. Lukiot tekevät yhteistyötä mm. musiikki- ja tanssiopistojen sekä muiden taideoppilaitosten kanssa esimerkiksi toteuttamalla yhteisiä projekteja. Tavoitteet ja toiminnan sisältö kirjataan lukiokohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan.

Perusopetuksen ja toisen asteen yhteistyölle Vantaalla on luotu toimivat rakenteet vuonna 2014. Vantaan lukioille laaditaan työelämälähtöisyysohjelma, jota arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.

Vantaan lukiot ovat aktiivisia kansainvälisiä toimijoita, ottavat osaa projekteihin ja kuuluvat moniin kansainvälisiin verkostoihin. Jokaisella lukioilla on kansainvälisyysohjelma, jonka lukio päivittää lukuvuosittain.

#### **Tikkurilan lukio**

Vierailut korkeakouluissa, teattereissa, museoissa ja taidenäyttelyissä kuuluvat useiden kurssien ohjelmaan. Oppiaineet tekevät yhteistyötä myös kansalaisjärjestöjen ja säätiöiden kanssa muun muassa kutsumalla vierailijoita ja järjestämällä työpajoja ja teemapäiviä. Opinto-ohjaajat tekevät aktiivista yhteistyötä eri tahojen kanssa. Pääkaupunkiseudun aatteellisiin yhteisöihin tutustutaan monipuolisten vierailujen välityksellä. Työelämäyhteistyötä tehdään yritysten ja alumnien kanssa, esimerkkeinä TET-päivä ja asiantuntijavierailut.

### **1.5.4. Kirjastoyhteistyö**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Lukioiden ja kirjastojen yhteistyö tarjoaa mahdollisuuksia innovatiiviselle ja soveltavalle oppimiselle ja se tukee lukion laaja-alaista yleissivistystehtävää. Kirjastopalvelut ja kirjasto ympäristönä tulevat lukiolaiselle luontevaksi osaksi elämää, mikä vahvistaa myös ekologista elämäntapaa. Kirjastot antavat opastusta tiedonhankintaan ja lähdekriittisyyteen. Kirjastoyhteistyö voi mahdollistaa myös erilaisia tapahtumia ja oppimisen tiloja, jotka voidaan nivoa osaksi laajempaa ilmiöpohjaista oppimista tai yksittäisen kurssin aihealuetta.

Kirjastot ovat tapahtumakeskuksia, jotka tarjoavat inspiraatiota ja intoa tiedon ja kirjojen ja muiden aineistojen maailmaan. Kirjastot voivat tarjota luku- sekä elokuva- tai musiikkivinkkejä lukion kurseille ja näin monipuolistaa oppimiskokemusta. Myös erilaiset kirjaston tiloissa järjestettävät harrastetapahtumat voivat tukea soveltavaa oppimista sekä oman osaamisen jakamista.

#### **Tikkurilan lukio**

Tikkurilan lukiossa on ammatillisesti hoidettu kirjasto, josta on mahdollista saada apua tiedonhakuun, oppimateriaaleja ja muita oppimisen apuvälineitä. Kirjasto toimii myös oppimiskeskuksena.

## **1.6. Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma**

### **Tieto- ja viestintäteknologia valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa**

Opetussuunnitelman yleinen osa

- Oppimiskäsitys: "...Oppimisprosessin aikana opiskelija tulkitsee, analysoi ja arvioi eri muodoissa esitettyä informaatiota, rakentaa uutta tietoa ja syventää siten osaamistaan aikaisempien kokemustensa ja tietojensa pohjalta...Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajien, asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa erilaisissa ympäristöissä. Se on monimuotoista ja sidoksissa siihen toimintaan, tilanteeseen ja kulttuuriin, jossa se tapahtuu."
- Opiskelu ympäristöt ja -menetelmät: "...Opiskelijoita ohjataan myös käyttämään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa...Opiskelu ympäristöjä laajennetaan oppilaitoksen ulkopuolelle myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään digitaalisia opiskelu ympäristöjä, oppimateriaaleja ja työvälineitä eri muodossa esitetyn informaation hankintaan ja arviointiin sekä uuden tiedon tuottamiseen ja jakamiseen. Lähtökohtaisesti opiskelijat itse vastaavat henkilökohtaiseen

opiskelukäyttöön tarkoitettujen työvälineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnasta. Opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja verkko-opiskelutaitojen kehittymistä tuetaan tarjoamalla opiskelijoille mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös etäopiskeluna."

- Toimintakulttuuri: "...Digitalisaatio tuo mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon luomiseen sekä erilaisten opiskelu- ja tietoympäristöjen hyödyntämiseen..."
- Opetuksen yleiset tavoitteet: "...Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä..."

#### Opetussuunnitelman oppiainekohtaiset osat

- Äidinkieli ja kirjallisuus: "...Opiskelussa käytetään monipuolisia menetelmiä ja vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten verkkoympäristöjä, kirjastoja ja kulttuurilaitoksia, sekä opiskelijoille merkityksellisiä, elämyksellisiä ja oppimisen iloa tuottavia tehtäviä. Tekstejä tuotetaan, tulkitaan ja jaetaan sekä yksin että yhdessä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen."
- Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä - opetuksen tavoitteet: "Opiskelija osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa kaikilla oppimäärän osa-alueilla."
- Ruotsi ja vieraat kielet: "...Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana..."
- Matematiikka: "Opiskelija harjaannutetaan käyttämään tietokoneohjelmistoja matematiikan oppimisen ja tutkimisen sekä ongelmanratkaisun apuvälineinä. Matematiikan opiskelussa hyödynnetään muun muassa dynaamisen matematiikan ohjelmistoja, symbolisen laskennan ohjelmistoja, tilasto-ohjelmistoja, taulukkolaskentaa, tekstinkäsittelyä sekä mahdollisuuksien mukaan digitaalisia tiedonlähteitä. Tärkeää on myös arvioida apuvälineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta....Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien ja teknisten apuvälineiden valintaan ja käyttöön sekä päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen."
- Biologia: "...Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä...Opetuksen tavoitteet: osaa työskennellä digitaalisissa opiskeluympäristöissä...käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti biologian opiskelun tukena... Arviointi: Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut."
- Maantiede: "...Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä... Arviointi: Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut, yksin tai yhdessä toisten kanssa..."
- Fysiikka ja kemia: "...Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa..."
- Psykologia: "...Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia..."
- Yhteiskuntaoppi - opetuksen tavoitteet: "pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota."
- Uskonto: "...Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä, tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia sekä aktivoivia työtapoja."
- Elämänkatsomustieto: "...Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia..."
- Liikunta: "...Liikuntateknologian avulla voidaan tukea opetuksen tavoitteiden saavuttamista..."

- Musiikki: "...Opiskelija kehittää valmiuksiaan taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikillisessa ilmaisussa sekä median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun."
- Kuvataide: "...Uudet teknologiat ja mediaympäristöt ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvallisen tuottamisen välineitä..."
- Opinto-ohjaus: "...Opiskelijan tiedonhankintataitoja vahvistetaan ohjaamalla häntä monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä hyödyntäväksi, aktiiviseksi ja kriittiseksi tiedonetsijäksi, joka osaa myös soveltaa etsimäänsä tietoa..."
- Teemaopinnot: "...Soveltaa osaamistaan ja kehittää tieto- ja viestintäteknologian taitojaan käytännön toiminnassa...Tutkiva työskentely teknologialla (TO2): Tieto- ja viestintäteknologian kurssin tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön. Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin."

## Vantaan lukiokoulutus

### 1 Johdanto

Lukio-opetuksen tarkoituksena on valmistaa opiskelijat mahdollisimman hyvin tulevaisuuden haasteisiin. Tulevaisuuden työelämän taidot ja osaamisvaatimukset liittyvät monella alalla tieto- ja viestintätekniiikan sujuvaan käyttämiseen. Opetuksen ja oppimisen digitalisaatio sekä sähköiset ylioppilaskokeet edellyttävät uudenlaista pedagogista ajattelua ja ennakoluulotonta laaja-alaista tiedon käsittelyä.

Vantaan lukioden yhteisen tieto- ja viestintäteknologian suunnitelman tarkoituksena on ennakoida tulevaa ja tehdä tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytöstä luonteva osa lukioden opetusta, oppimista ja toimintakulttuuria. Tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytölle täytyy olla pedagogiset perusteet.

### 2 Tieto- ja viestintäteknologian opetuskäyttö Vantaalla

Tieto- ja viestintäteknologiaa opiskeluissa hyödyntämällä opiskelija tulee tietoiseksi omista taidoistaan ja niistä tieto- ja viestintäteknologian osa-alueista, joissa hänellä on vielä parantamisen varaa. Opettajien tehtävänä on laatia sellaisia oppimistehtäviä, joita tekemällä opiskelijoiden on mahdollista saavuttaa mahdollisimman hyvät tieto- ja viestintäteknologian avaintaidot. Taitojen opiskelun tarkoituksena on harjaannuttaa opiskelijoita tulevaisuuden työelämän odotuksiin.

Geneeriset taidot voidaan arvioida esimerkiksi seuraavasti:

- ei juurikaan näyttöä
- aloitteleva
- kehittyvä
- hyvin edistynyt
- erinomainen

#### 2.1 Jatkumo peruskoulusta lukioon

Lukioden yhteinen tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma muodostaa jatkumon peruskoulussa opituille tiedoille ja taidoille. Peruskoulusta lukioon siirtyvän opiskelijan oletetaan osaavan käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti. Vantaan peruskouluilla on käytössä yhteiset TVT-taitotasot, joita hyödynnetään myös lukioden tieto- ja viestintäteknologian opetuksen suunnittelun pohjana. Tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon, että vantaalaisiin lukioihin tulee opiskelijoita useista eri kunnista. Opiskelijoiden välillä voi olla suuria osaamiseroja.

#### 2.2 Tieto- ja viestintäteknologiaan liittyvät avaintaidot

Lukiokoulutuksen kannalta tieto- ja viestintäteknologian avaintaidot voidaan luokitella seuraaviin ryhmiin:

- toimisto-ohjelmistojen osaaminen, kuten tekstinkäsittely, taulukkolaskenta, esitysgrafiikka ja kuvankäsittely
- pilvipalvelujen käyttö
- lähdekritiikki, tiedon luotettavuuden arviointi, tehokas hakupalveluiden käyttö
- tietoturvan perusteet
- sähköisissä ylioppilaskokeissa vaadittavat taidot
- sosiaalisen median käyttötaidot
- ohjelmointiin liittyvät ajattelun ja soveltamisen taidot

Jokaisen lukiosta valmistuvan tulisi hallita luetellut tieto- ja viestintäteknologian avaintaidot. Avaintaitoja opitaan eri oppiaineiden kursseilla. Kukin lukio laatii suunnitelman siitä, millä kursseilla kukin avaintaito opetetaan.

### 2.3 Opiskelijan tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma

Kaikissa vantaalaisissa lukioissa opiskelijat tekevät tieto- ja viestintäteknologisia taitoja kartoittavan itsearviointin tai taitotasotestin. Opiskelija saa kartoituksen tehtyään tiedon osaamisensa tasosta, jota hyödyntäen hän tekee itselleen tieto- ja viestintäteknologian kehityssuunnitelman.

Opiskelijan laatima kehityssuunnitelma voi sisältää suunnitelman osallistumisesta lukiokohtaisille ATK-kursseille, ATK-ajokorttien suorittamisesta tai jostain muusta tavasta opiskella tieto- ja viestintäteknologiaa. Laadittu suunnitelma on osa opiskelijan lukio-opintojen etenemisen sekä jatko-opintoihin ja työelämään siirtymisen tueksi laadittua suunnitelmaa. Opiskelijoiden itselleen laatimaa tieto- ja viestintäteknologian kehityssuunnitelmaa seurataan kunkin lukion määrittelemällä tavalla. Tällaisia tapoja voivat olla esimerkiksi tieto- ja viestintäteknologian kehityssuunnitelman päivittäminen ryhmänohjaustuokioilla, osana opinto-ohjaajien kanssa käytäviä ohjauskeskusteluja tai osana ryhmänohjaajan kanssa käytäviä henkilökohtaisia keskusteluja. Tieto- ja viestintäteknologian kehityssuunnitelman laatimista ja päivittämistä varten voidaan hyödyntää Wilman lomaketoimintoja.

## 1.7. Opiskelijan oppimisen arviointi

### 1.7.1. Arvioinnin tavoitteet

*"Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti."*

*(Lukiolaki 629/1998, 17 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)*

*Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on edistää opiskelijan oppimista. Lähtökohtana on, että opiskelijat ymmärtävät, mitä heidän on tarkoitus oppia ja miten oppimista arvioidaan. Arvioinnilla opiskelijaa kannustetaan omien tavoitteiden asettamiseen ja tarkoituksenmukaisten työskentelytapojen valintaan. Opintojen aikainen arviointi ja palautteen antaminen ovat osa opiskelijan ja opettajan välistä vuorovaikutusta. Palaute sekä itse- ja vertaisarviointi ohjaavat opiskelijaa tarkentamaan asetettuja tavoitteita ja kehittämään työskentelyään tavoitteiden suuntaisesti.*

*Opiskelijan oppimisen arviointi antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukio-opintojen aikana että opiskelun päättyessä. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.*

Vantaan lukioissa käytetään rinnakkain monia arviointimenetelmiä. Keskeisiä menetelmiä ovat opettajien ja opiskelijoiden väliset keskustelut sekä itse- ja vertaisarviointi, joiden kautta opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Opiskelijoita kannustetaan asettamaan itselleen omat oppimistavoitteet ja suunnittelemaan osaamisensa kehittämistä.

## 1.7.2. Kurssisuorituksen arviointi

*Opiskelijan oppimista arvioidaan kurssin aikana. Arvioinnilla edistetään opiskelijan oppimista ja annetaan palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta.*

*Opiskelijan kurssisuorituksesta annetaan arvosana kurssin päätyttyä. Annettavan arvosanan tulee perustua monipuoliseen näyttöön oppiaineen ja kurssin tavoitteiden saavuttamisesta. Erilaisten tuotosten lisäksi käytetään opiskelijan oppimisen ja työskentelyn havainnointia. Arvosanan antamisen tukena voidaan käyttää opettajan ja opiskelijan välisiä keskusteluja sekä opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointia. Arvioinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot ja taidot. Arviointi ei kohdistu opiskelijoiden arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Arvioinnin menetelmistä ja käytänteistä päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa.*

*"Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen." (Lukiolaki 629/1998, 17 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)*

*Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle kurssin alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa. Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opiskelijoiden ja opettajien oikeusturvaa ja tukee opiskelijaa työskentelyn suunnittelussa.*

*Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.*

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Opettajien kanssa käytävien keskusteluiden sekä itse- ja vertaisarvioinnin kautta opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Opiskelijoita kannustetaan asettamaan itselleen omat oppimistavoitteet ja suunnittelemaan osaamisensa kehittämistä.

Kurssien arvioinnissa hyödynnetään monipuolisia arviointimenetelmiä, jotka opettaja valitsee suhteessa käytössä oleviin opiskelu- ja työskentelymenetelmiin sekä kurssin tavoitteisiin. Itse- ja vertaisarviointia hyödynnetään yhtenä osana arviointia. Itsearviointin tavoitteena on kehittää opiskelijan kykyä arvioida omaa työskentelyä verrattuna kurssin alussa asetettuihin tiedollisiin ja taidollisiin tavoitteisiin sekä niiden kehittymistä kurssin aikana.

Huoltajille tiedotetaan opetussuunnitelman mukaisista arvioinnin perusteista. Pyydettyäessä huoltajille annetaan kurssikohtaisen arvioinnin perusteet.

## 1.7.3. Numeroarvosanat ja suoritusmerkinnät

*"Edellä 1 momentissa tarkoitettu arvostelu annetaan numeroin tai muulla opetussuunnitelmassa määrättyllä tavalla. Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4–10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4..." (Lukioasetus 810/1998, 6 § 2 mom.)*

*Pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen valtakunnallisten syventävien kurssien arvosana annetaan numeroin lukuun ottamatta opinto-ohjauksen kursseja ja*



teemaopintojen kursseja, joista annetaan suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Valtakunnalliset soveltavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty). Paikallisesta syventävästä tai soveltavasta kurssista voidaan antaa arvosanaksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla numeroarvosana tai suoritusmerkintä (S = suoritettu, H = hylätty). Paikallisten syventävien ja soveltavien kurssien arvioinnista päätetään opetussuunnitelmassa.

Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää arvosanaa. Kesken olevan kurssisuorituksen merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä voidaan päättää opetussuunnitelmassa.

### **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaan lukioissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen suoritusmerkintöjen lisäksi K ja Z -merkintöjä. K-merkintä tarkoittaa keskeytettyä kurssia, jota ei lasketa mukaan opiskelijan oppimäärään. K-merkintä poistuu lukiokohtaisesti päätettävässä määräajassa opiskelijan arvioinnista. Z-merkintä tarkoittaa kesken olevaa kurssia. Opiskelija voi suorittaa puuttuvia kurssin osia lukiokohtaisesti päätettävässä määräajassa.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti (arvosana 5 tai S), kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

Vantaalla ei järjestetä lukiokohtaisia syventäviä kursseja. Lukiokohtaisten soveltavien kurssien arviointitavasta päätetään oppilaitoskohtaisesti.

## **1.7.4. Itsenäisesti suoritettu kurssi**

*"Osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti." (Lukioasetus 810/1998, 4 § 1 mom.)*

*"Opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta." (Lukioasetus 810/1998, 4 § 2 mom.)*

*Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytty arvosana. Opetussuunnitelmassa tulee päättää tarkemmin opinnoista, jotka edellytetään itsenäisesti opiskeltaviksi, ja niiden suoritusperiaatteista.*

*Jos opiskelija opiskelee kurssin kokonaan tai osittain itsenäisesti, noudatetaan soveltuvin osin edellä mainittuja arviointiperiaatteita. Tavoitteiden saavuttamista ja niiden suuntaista edistymistä on myös tällöin arvioitava riittävän laaja-alaisesti kurssin kokonaisuuden kannalta.*

### **Vantaan lukiokoulutus**

Opiskelijalla on mahdollisuus opiskella kurssi itsenäisesti. Kurssin itsenäisestä suorituksesta tehdään opiskelijan kanssa kirjallinen suunnitelma. Jos opiskelija saa itsenäisesti suoritetusta kurssista hylätyn arvosanan, hänet ohjataan suorittamaan kurssi lähiopetukseen tai tukiopetukseen. Muista itsenäisesti suoritettavan kurssin ohjeista päätetään lukiokohtaisissa opetussuunnitelmissa.

### **Tikkurilan lukio**

Opiskelija sitoutuu suorittamaan kaikki opettajan kanssa yhdessä sovitut, itsenäiseen kurssisuoritukseen liittyvät tehtävät (tutkielmat, referaatit, harjoitustehtävät yms.) sovitussa ajassa. Kurssi suoritetaan itsenäisesti jaksolla, jolloin kurssia opetetaan. Mahdollinen kurssikoe suoritetaan opetusryhmän jakson päätösviikon päivään osallistuen. Kurssikokeen suorittaminen muulloin on mahdollista vain erityisestä syystä kurssin opettajan luvalla.



### 1.7.5. Suullisen kielitaidon kurssien arviointi

Toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 sekä vieraiden kielten A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kursseista annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluvasta suullisen kielitaidon kokeesta annetaan numeroarvosana käyttäen asteikkoa 4–10.

"Kielten opetuksessa opiskelijalta arvioidaan kielitaidon muiden osa-alueiden lisäksi suullinen kielitaito. Suullista kielitaitoa arvioidaan erillisellä kokeella, jonka laatimisesta vastaa opetushallitus. Suullisen kielitaidon kokeen sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella." (Lukiolaki 629/1998, 17 § 3 mom., muutettu lailla 1116/2008)

"Lukiolain 17 §:n 3 momentissa tarkoitettu suullisen kielitaidon koe koostuu tehtävistä, joissa arvioidaan opiskelijan ääntämistä sekä kerronta- ja keskustelutaitoa. Koe arvioidaan numeroin käyttäen 2 momentissa tarkoitettua asteikkoa. Suullisen kielitaidon kurssin arvosana perustuu suullisen kielitaidon kokeeseen sekä muihin kurssin aikaisiin näyttöihin." (Lukioasetus 810/1998, 6 § 4 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 1117/2008)

Kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen suoritus ja muut kurssin aikaiset näytöt arvioidaan asianomaiselle kielelle ja oppimäärälle opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita vasten. Kurssin arvioinnin edellytykset täyttyvät, kun opiskelija on antanut kurssin suorittamiseksi sovitut näytöt ja suorittanut kurssiin kuuluvan suullisen kielitaidon kokeen.

### 1.7.6. Opinnoissa edistyminen

"Opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä on annettava riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen. Tietojen antamisesta määrätään tarkemmin opetussuunnitelmassa." (Lukioasetus 810/1998, 6 § 1 mom.)

Jotta oppilaitos voisi varmistaa, että huoltajat saavat asetuksen mukaisen tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, lukio voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tai vastaavaa sähköistä kuittausta tiedotteisiin sellaisilta opiskelijoilta, jotka eivät vielä ole täysi-ikäisiä.

"Opetussuunnitelmassa määrätään oppiaineittain tai aineryhmittäin kursseista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä asianomaisen aineen tai aineryhmän opinnoissa etenemiseen. Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut edellä mainittuja opintoja hyväksytysti, tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa sellaiset tiedot ja taidot, jotka mahdollistavat opinnoissa etenemisen." (Lukioasetus 810/1998, 7 § 1 mom.)

Opiskelijan opintojen etenemistä tulee seurata. Menettelystä, kuten esimerkiksi mahdollisen etenemisesteen käytöstä, päätetään opetussuunnitelmassa. Opintojen etenemisen määrittelyllä ei voida kuitenkaan tiukentaa näissä lukion opetussuunnitelman perusteissa määrättyä oppiaineen oppimäärän suoritusvaatimusta.

Opiskelijalle tulee pyynnöstä antaa mahdollisuus hylätyn kurssiarvosanan korottamiseen osoittamalla osaamista kurssin keskeisissä tiedoissa ja taidoissa. Opetussuunnitelmassa määrätään tarkemmin uusimisen tavoista.

Opetussuunnitelmassa määrätään, millä tavoin opiskelijalle annetaan mahdollisuus korottaa myös hyväksyttyä kurssiarvosanaa. Arvioinnin tulee olla tällöinkin monipuolista. Lopulliseksi kurssiarvosanaksi tulee kyseisistä suorituksista parempi.

#### Vantaan lukiokoulutus

Ryhmänohjaaja, opinto-ohjaaja ja aineenopettajat seuraavat opiskelijan opintojen etenemistä. Mikäli opiskelijalla on vaikeuksia opintojen etenemisessä, hänelle tulee tarjota ohjausta ja tukea. Huoltajille opiskelijan opintojen edistymisestä tiedotetaan jaksoarviointien välityksellä.

Opiskelija voi korottaa hylätyn kurssiarvosanan suorittamalla ne kurssin osat, joita opiskelija ei ole suorittanut hyväksytysti. Kurssikokeen uusiminen voi olla osa hylätyn kurssin uusintaa, mutta opiskelijoilta voidaan edellyttää myös muiden kurssiin sisältyvien tehtävien suorittamista.

Opiskelijalla on mahdollisuus korottaa hyväksyttyä kurssiarvosanaa käymällä kurssi uudelleen. Kurssi suoritetaan opettajan kanssa sovittavalla tavalla joko opetukseen osallistuen tai itsenäisesti suorittaen. Hyväksytyn kurssin arvosanan korottaminen edellyttää riittävää näyttöä kurssilla vaadittavien sisältöjen paremmasta hallinnasta. Kurssin arvosanoista parempi jää voimaan.

### 1.7.7. Osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen

*"Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioiduksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata lukion oppimäärään kuuluvia pakollisia, syventäviä tai soveltavia opintoja. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 17 ja 17 a §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla."*

*(Lukiolaki 629/1998, 23 § 1 mom., muutettu lailla 1116/2008)*

*"Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista."* (Lukiolaki 629/1998, 23 § 2 mom., muutettu lailla 1116/2008)

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa (629/1998, 23 §, muutettu lailla 1116/2008) säädetään, tulee opintojen hyväksilukemisella ja muutoin hankitun osaamisen tunnustamisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa.

Opiskelija hakee muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamista. Opiskelijan tulee esittää selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöä suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Myös opintojen laajuuteen kiinnitetään huomiota. Opiskelijoille annetaan tietoa osaamisen tunnustamisen käytännöistä.

Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitavaan kurssiin, tulee kurssista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä. Muutoin hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään kuten opetussuunnitelman perusteissa ja opetussuunnitelmassa kurssien ja oppimäärän arvioinnista määrätään.

Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on lukion opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

| asteikko 1–5   | lukioasteikko                    | asteikko 1–3 |
|----------------|----------------------------------|--------------|
| 1 (tyydyttävä) | 5 (välttävä)                     | 1            |
| 2 (tyydyttävä) | 6 (kohtalainen)                  | 1            |
| 3 (hyvä)       | 7 (tyydyttävä)                   | 2            |
| 4 (hyvä)       | 8 (hyvä)                         | 3            |
| 5 (kiitettävä) | 9 (kiitettävä), 10 (erinomainen) | 3            |

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi vastaa, ylempää vai alempaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja periaatteita kuin kotimaassa suoritettujen opintojen osalta.

Lukiolain 34 §:n mukaan muualla suoritettujen opintojen hyväksi lukemista koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 § ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015.)

Lukiolain 34 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä. Valitus tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu opiskelijalle tiedoksi. (Lukiolaki 629/1998, 34 a § 2 mom. ja 34 b §, muutettu lailla 958/2015.)

Opiskelijalla voi olla päättötodistuksessaan oppiaineesta vain yhden laajuinen oppimäärä. Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkästä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, tulee hänelle järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Jos opiskelijan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääränä on suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiäärän mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiäärän kursseista. Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppiäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiäärän kursseihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssin arvosanaksi. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden -oppiäärän kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppiäärästä, mutta ei molemmista.

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioiden johtosäännön mukaan rehtori päättää osaamisen tunnustamisesta ja opintojen hyväksilukemisesta. Muualla suoritettuja opintoja voidaan hyväksilukea, jos ne vastaavat laajuudeltaan ja sisällöltään opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita. Hyväksilukeminen ja osaamisen tunnustaminen tehdään opiskelijan edun mukaisesti. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista.

Jos opiskelija vaihtaa oppiaineen oppimäärän tasoa valtakunnallisesti määriteltyjen kurssien aikana, niin viimeisin taso määrittää päättötodistukseen tulevan tason. Opiskelijan tulee ilmoittaa oppiaineen oppimäärän tason vaihdosta kirjallisesti.

### 1.7.8. Oppiaineen oppimäärän arviointi

"Kunkin oppiaineen tai aineryhmän arvioinnista päättää opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." (Lukiolaki 629/1998, 17 a §, muutettu lailla 1116/2008)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista oppiaineen kursseista. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin kurssivalintoihin. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajaiset oppimäärät.

Eri oppiaineiden pakolliset ja valtakunnalliset syventävät kurssit on kuvattu lukion opetussuunnitelman perusteissa. Matematiikan yhteinen kurssi luetaan opiskelijan suorittamaan matematiikan oppimäärään mukaan. Teemaopintojen valtakunnalliset syventävät kurssit eivät muodosta oppimäärää, vaan ne ovat erillisiä kursseja. Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja ei voi jälkikäteen poistaa lukuun ottamatta hylättyjä teemaopintokursseja.

Paikallisten syventävien, valtakunnallisten soveltavien ja paikallisten soveltavien kurssien mahdollisesta kuulumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään määrätään opetussuunnitelmassa. Paikallisista syventävistä, valtakunnallisista soveltavista ja paikallisista soveltavista kursseista luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Oppiaineen oppimäärässä opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

| Opiskelijan opiskelemia pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja, | joista voi olla hylättyjä kurssi arvosanoja enintään |
|-----------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|
| 1–2 kurssia                                                                 | 0                                                    |
| 3–5 kurssia                                                                 | 1                                                    |
| 6–8 kurssia                                                                 | 2                                                    |
| 9 kurssia tai enemmän                                                       | 3                                                    |

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.

"Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen." ([Lukioasetus 810/1998, 8 § 3 mom.](#))

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyttää ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Oppiaineen oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- paikallisten syventävien, valtakunnallisten soveltavien ja paikallisten soveltavien kurssien pohjalta annetulla lisänäytöllä
- mikäli opiskelijan arvioinnista päättävät harkitsevat, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

### **Päättötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet**

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukioasetuksen mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta ja teemaopintojen kursseista annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

Opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

### 1.7.9. Lukion oppimäärän suoritus

"Lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Opetusta eri oppiaineissa ja opinto-ohjausta annetaan keskimäärin 38 tuntia kestävinä kursseina. Opiskelijalle vapaaehtoiset opinnot voivat olla kestoaltaan edellä mainittuja lyhyempiä tai pitempiä. Lähiopetuksessa opetukseen tulee tuntia kohti käyttää vähintään 45 minuuttia." ([Lukioasetus 810/1998, 1 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014](#))

Opiskelija opiskelee oman opiskelusuunnitelmansa mukaan pakollisia, syventäviä ja soveltavia kursseja lukion oppimäärän suorittamiseksi. Opiskelijan tulee suorittaa pakollisia ja valtakunnallisia syventäviä kursseja vähintään siinä laajuudessa, kuin määrätään lukion tuntijakoa koskevassa valtioneuvoston asetuksessa ([Valtioneuvoston asetus 942/2014](#)).

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja valtakunnallisten syventävien kurssien määrä on vähintään 10 ja lukion vähimmäiskurssimäärä 75 kurssia täytty. Valtakunnallisina syventävinä kursseina tarjottavista teemaopintojen kursseista, paikallisista syventävistä, valtakunnallisista soveltavista ja paikallisista soveltavista kursseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Jos opiskelija vapautetaan lukiolain 13 §:n mukaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

#### Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

"Edellä 17 §:ssä tarkoitettuun opiskelijan arviointia koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä." ([Lukiolaki 629/1998, 34 d § 1 mom., muutettu lailla 958/2015](#))

"Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolaissa säädetään. Otettuaan oikaisuvaatimuksen tutkittavakseen aluehallintovirasto voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota päätöksen, hylätä oikaisuvaatimuksen tai palauttaa asian rehtorille uudelleen käsiteltäväksi." ([Lukiolaki 629/1998, 34 d 2 mom., muutettu lailla 958/2015](#))

Aluehallintoviraston päätökseen, jolla on ratkaistu 34 d §:ssä tarkoitettua asiaa koskeva oikaisuvaatimus, ei saa hakea muutosta valittamalla ([lukiolaki 629/1998, 34 e § 2 mom., muutettu lailla 958/2015](#)).

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

#### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijan on mahdollista korottaa valtakunnallisten pakollisten ja syventävien kurssien keskiarvon perusteella määräytyvää arvosanaa kolmella tavalla

- valtakunnallisten soveltavien ja lukiokohtaisten kurssien pohjalta saadulla lisänäytöllä
- opiskelijan arvioinnista päättävien opettajien ja rehtorin harkinnan perusteella ja
- erillisessä kuulustelussa.

Arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta tiedotetaan lukioiden opinto-oppaissa.

### 1.7.10. Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

"Lukion koko oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Kesken lukion oppimäärän suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan



todistus oppimäärän suorittamisesta.” (Lukioasetus 810/1998, 8 § 1 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

”Päättö- ja erotodistukseen sekä yhden tai useamman aineen suorittamisesta annettavaan todistukseen sovelletaan mitä 6 §:ssä säädetään. Todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.” (Lukioasetus 810/1998, 8 § 2 mom., muutettu valtioneuvoston asetuksella 52/2014)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän. Lukioasetuksessa säädetty todistus suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annetaan päättötodistuksen liitteenä.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun opiskelija on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.
3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimääristä

S2/R2 = äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen A-kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksessa alkaneen B1-kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksessa alkaneen valinnaisen B2-kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen B3-kielen oppimäärä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen päättämien lukion opetussuunnitelman perusteiden 2015 mukainen.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon arvosana merkitään todistuksissa ”uskonto/elämäkatsomustieto” erittelemättä, mihin opetukseen opiskelija on osallistunut.

Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus merkitään todistuksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kohtaan.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä...9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu).

Teemaopinnoista merkitään hyväksytysti suoritettut kurssit käyttäen kurssien nimiä ja niistä saatua suoritusmerkintää (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset lukio-opintoihin liittyvistä näytöistä, kuten esimerkiksi suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon



kokeet sekä erittely muista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät sisälly oppiaineiden oppimääriin.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritettut kurssit sekä muut opiskelijan suorittamat lukio-opinnot. Todistukseen merkitään kunkin kurssin numeroarvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (S = suoritettu, H = hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista rekisteriä, josta ilmenevät suoritettut kurssit ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä. Kokonaiskurssimäärään ei lasketa valtakunnallisina syventävinä kursseina suoritettuja hylättyjä teemaopintokursseja, hylättyjä paikallisia syventäviä, hylättyjä valtakunnallisia soveltavia eikä hylättyjä paikallisia soveltavia kursseja.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Todistus suullisen kielitaidon kokeesta ja lukiodiplomitodistus annetaan lukion päättötodistuksen liitteinä.

Lukion oppimäärä sijoittuu tasolle neljä kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

### **Todistus suullisen kielitaidon kokeesta**

Lukioasetuksella säädetyn suullisen kielitaidon kokeen suorittamisesta annettavaan todistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- kokeessa suoritettu kieli ja sen oppimäärä ja kokeesta saatu arvosana
- paikkakunta, todistuksen antamispäivämäärä (lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

### **Lukiodiplomitodistus**

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite, ja se merkitään lisätietoja#kohtaan. Lukiodiplomitodistukseen merkitään seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän lukiokoulutuksen järjestämisluvan päivämäärä
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- oppiaine tai vastaava, jonka lukiodiplomitodistuksesta on kyse
- arvosana
- lukiodiplomiaineessa suoritettujen kurssien määrä mukaan lukien lukiodiplomikurssi
- paikkakunta, todistuksen päivämäärä (sama kuin lukion päättötodistuksen päivämäärä) ja rehtorin allekirjoitus
- arvosana-asteikko.

## 1.8. Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa toiminnan tavoitteet kirjataan lukioden yhteiseen tulokorttiin ja siitä edelleen lukiokohtaisiin lukuvuosisuunnitelmiin. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan lukuvuosittain.

Lukiot toteuttavat erilaisia kyselyjä opiskelijoille, huoltajille ja henkilöstölle. Tällaisia kyselyjä ovat mm. Kouluterveyskysely, Kunta 10-tutkimus, opiskeluympäristön terveellisyys ja turvallisuus – kartoitus, pääkaupunkiseudun palvelukykytutkimus ja lukioden itse laatimat kyselyt. Kyselyjen tulosten arvioimiseen osallistuvat henkilökunta, opiskelijat ja huoltajat. Tulosten pohjalta oppilaitokset valitsevat kehittämiskohteita ja laativat niille toteuttamissuunnitelmat.

Vantaan lukioden yhteistä opetussuunnitelmaa kehitetään ja päivitetään tarpeen mukaan. Lukiot päivittävät oppilaitoskohtaisia opetussuunnitelmiaan lukuvuosittain.

Kokonaisvaltaisessa laadunhallinnassa Vantaan lukioissa on käytössä CAF-järjestelmä (Common Assessment Framework).

### Tikkurilan lukio

Tikkurilan lukiossa on aktiivinen ote toiminnan kehittämiseen. Henkilökunta ylläpitää ja laajentaa ammattitaitoaan ja toimii yhdessä opiskelijoiden kanssa koko yhteisön tulevaisuuden parhaaksi.

## 1.9. Opetussuunnitelmaa täydentävät asiakirjat

*Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 13 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma.*

*Lukiolain 21 §:n 3 momentin mukaan (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä*

*toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Kyseinen suunnitelma on kirjattava oppilaitoskohtaiseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan [Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013), 13 §].*

*Lukiolain 21 §:n 3 momentin mukaan (629/1998, muutettu lailla 1268/2013) koulutuksen järjestäjän tulee laatia ja ohjeistaa opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.*

*Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 5 a §:n mukaan (609/1986, muutettu lailla 1329/2014) koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden kanssa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla. Tasa-arvosuunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa.*

*Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 6 §:n 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelma voi sisältyä opetussuunnitelmaan.*

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaa täydentävät seuraavat asiakirjat:

Lukiokoulutuksen yhteiset suunnitelmat

- Hyvinvointia Vantaan lukiolaisille – Lukioden yhteinen opiskeluhuoltosuunnitelma (10.6.2014)
- Työelämälähtöisyysuunnitelma (laaditaan lukuvuonna 2016–2017)

- Suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista (laaditaan syksyllä 2016)

#### Lukiokohtaiset suunnitelmat

- Lukion opetussuunnitelma
- Lukuvuosittainen toimintasuunnitelma
- Opiskeluhuollon toimintasuunnitelma
- Hyvinvointikansio, joka sisältää seuraavat asiakirjat:
  - Opiskeluympäristön turvallisuuden ja työolojen arviointi
  - Oppilaitoksen järjestyssäännöt tai muut oppilaitoksessa sovellettavat järjestysmääräykset
  - Lukiokohtainen opiskeluhuollon toimintasuunnitelma
  - Oppilaitoksen pelastussuunnitelma
  - Suunnitelma toiminnasta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa
  - Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
  - Suunnitelma päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihteiden käyttöön puuttumiseksi
  - Koulutapaturmien ehkäisyyn ja ensiapuun liittyvä ohjeistus
  - Viestintäohje
- Tasa-arvosuunnitelma (16.12.2014)
- Yhdenvertaisuussuunnitelma (laaditaan syksyllä 2016)
- Kansainvälisyysuunnitelma

## 2. Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

### 2.1. Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään [valtioneuvoston asetuksessa \(942/2014\)](#) määriteltynä lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kasvaa sivistyneeksi yhteiskunnan jäseneksi, hankkia muuttuvan toimintaympäristön edellyttämiä tietoja ja taitoja sekä kartuttaa elinikäisen oppimisen taitoja. Tavoitteet korostavat laaja-alaisen yleissivistyksen ja kokonaisuuksien ymmärtämisen merkitystä sekä kannustavat eettisesti vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Lukio-opetus vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristön tilaan. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään kestävästä elämäntavasta välttämättömyyden ja moniulotteisuuden. Opetus kannustaa opiskelijaa tunnistamaan ja käsittelemään eettisiä kysymyksiä, ristiriitoja ja jännitteitä monista näkökulmista. Se rohkaisee opiskelijaa vaikuttamaan ja toimimaan nykyistä oikeudenmukaisemman, kestävämmän ja ihmisoikeuksia paremmin kunnioittavan yhteiskunnan ja maailman puolesta.

Lukioaikana opiskelija saa monipuolisia kokemuksia uuden tiedon ja osaamisen rakentamisesta myös oppiainerajat ylittäen. Opiskelija kehittää tiedonhankinta- ja soveltamistaitojaan sekä ongelmanratkaisutaitojaan. Opiskelija saa kokemuksia tutkivasta oppimisesta sekä osallisuudesta tieteen ja tutkimuksen tekoon. Opetus vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa niin, että hän ymmärtää tieteen- ja taiteenaloille ominaista kieltä sekä osaa tuottaa ja tulkita erilaisia tekstejä. Opiskelija tottuu arvioimaan tiedon luotettavuutta. Lukio-opetuksessa arvostetaan ja tuodaan näkyväksi kieliä monipuolisesti. Opiskelija harjaantuu toimimaan sekä molemmilla kotimaisilla kielillä että vierailta kielillä. Opetus ohjaa opiskelijaa syventämään ymmärrystään tieto- ja viestintäteknologiasta sekä käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä.

Lukio-opiskelu rakentaa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia vahvistamalla vuorovaikutus-, yhteistyö- ja ilmaisutaitoja. Opiskelussa saadaan kokemuksia tavoitteellisesta toiminnasta ja vertaisoppimisesta tiimeissä ja projekteissa. Lukio-opetus kannustaa opiskelijoita eri taiteenaloille ominaiseen ilmaisuun ja toimintaan sekä taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen. Fyysinen aktiivisuus ja terveelliset elämäntavat ymmärretään terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksiksi.

Lukioaikana opiskelijan oppimaan oppimisen taidot kehittyvät ja monipuolistuvat. Opiskelija oppii tuntemaan vahvuuksiaan ja kehittymistarpeitaan oppijana sekä luottamaan mahdollisuuksiinsa oppia. Opiskelija ymmärtää sitoutumisen merkityksen oppimiselleen, mikä vahvistaa hänen itseohjautuvuuttaan. Lukio-opetus auttaa opiskelijaa tunnistamaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja kehittymään niissä taitavaksi. Lukioaikana opiskelijalle muodostuu vankka elinikäisen opiskelun taito ja tahto.

Lukio-opetus lujittaa opiskelijan identiteettiä ja ohjaa oman ainutlaatuisuuden ymmärtämiseen ja arvostamiseen. Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden ymmärtäminen luo edellytyksiä sukupuoli- ja tasa-arvotietoiselle opetukselle. Opetus antaa opiskelijalle koulutusmahdollisuuksista, yhteiskunnasta ja työelämästä tietoja ja kokemuksia, joiden avulla hän osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Opetus vahvistaa opiskelijoiden yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia mahdollisuuksia kehittää osaamistaan sekä tehdä opiskeluaikaisia ja tulevaisuutta koskevia valintoja.

## 2.2. Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatus- ja koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat oppiainerajat ylittäviä teemoja ja laaja-alaisia osaamisalueita. Aihekokonaisuudet on otettu huomioon perusteiden oppiainekohtaisissa osuuksissa sekä toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavissa teemoissa.

Kaikkien aihekokonaisuuksien yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä
- ymmärtää asioiden välisiä yhteyksiä, vuorovaikutussuhteita ja keskinäisriippuvuuksia sekä osaa jäsentää laaja-alaisia kokonaisuuksia tiedon- ja taidonalat ylittävästi ja yhdistävästi
- saa mahdollisuuksia osaamisen jakamiseen, vertaisoppimiseen, ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen sekä luovaan ongelmanratkaisuun ja ajatteluun
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista sekä rohkaistuu toimimaan hyvän tulevaisuuden puolesta.

Kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta.

Näiden aihekokonaisuuksien lisäksi koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä opetussuunnitelmaan muita aihekokonaisuuksia.

Aihekokonaisuuksia täydennetään ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa. Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa ja lukion toimintakulttuurissa. Teemaopintojen sisältöjä voidaan valita aihekokonaisuuksista. Vapaaehtoistyö, työharjoittelu tai jokin muu lukion ulkopuolinen toiminta voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

### Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

Aihekokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden tahtoa ja taitoa toimia aktiivisina kansalaisina sekä lisätä heidän työn, työelämän ja yrittäjyyden tuntemustaan. Aihekokonaisuus antaa opiskelijoille oppimiskokemuksia, jotka kannustavat aloitteellisuuteen, yrittäjämäiseen toimintaan, yhteistyöhön, vastuullisuuteen sekä rakentavaan ja tietoperustaiseen kriittisyyteen. Osallistumis-, vaikuttamis- ja työkokemukset sekä niiden reflektointi ovat aihekokonaisuuden keskeistä sisältöä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kansalaisyhteiskunnan, yritysten ja julkisen vallan toimintaperiaatteita, analysoi yhteiskunnallisia kysymyksiä ja laajentaa työelämän tuntemustaan
- ymmärtää työelämän ja yrittäjyyden lähtökohtia sekä perehtyy yrittäjyyden ja työn tekemisen eri muotoihin, talouden toimintaperiaatteisiin ja tulevaisuuden näkymiin
- saa kokemuksia toimijuudesta kansalaisyhteiskunnassa sekä työ- ja yritys-elämässä sekä löytää omia kiinnostuksen kohteita, toimintatapoja ja -kanavia
- kehittää ja käyttää kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taitojaan, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitoja
- osaa käyttää sananvapauttaan sekä analysoida ajankohtaisten esimerkkien valossa vastuullisen sananvapauden rajoja

- harjaantuu suunnittelemaan omaa toimintaansa, oppii ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä ottamaan kohtuullisia riskejä ja kestämaan myös epäonnistumista ja pettymyksiä
- rohkaistuu ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vaikuttamaan eri yhteisöissä
- tunnistaa omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä osaa tehdä opintoihin ja työhön liittyvät valintansa harkiten.

Aihekokonaisuuden toteuttamista tukevia opiskeluympäristöjä kehitetään yhteistyössä opiskelijoiden sekä muiden toimijoiden, kuten erilaisten järjestöjen ja yritysten kanssa. Lähidemokratia, media eri muodoissaan sekä nuorten toimintaryhmät tarjoavat väyliä aktiiviseen kansalaisuuteen. Elinkeino- ja työelämän sekä yrittäjyyden tuntemusta opiskelijat rakentavat perehtymällä näihin elämänalueisiin käytännössä ja erilaisten tietolähteiden avulla. Harjoitusyritystoiminta sekä yritysten, korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa tehtävät yhteiset projektit voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

## Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuuden tavoitteena on luoda yleiskuva hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavista psyykkisistä, sosiaalisista, fyysisistä, yhteiskunnallisista ja kulttuurisista tekijöistä. Elämönhallinnan taidot ja itsetuntemus sekä terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävät tiedot, taidot, asenteet, arvot ja tahto ovat aihekokonaisuuden keskeisiä sisältöjä. Aihekokonaisuudella edistetään liikunnallisen elämäntavan omaksumista, vahvistetaan mielenterveyden suojatekijöitä ja opitaan tunnistamaan mahdollisia riskitekijöitä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata psyykkistä, sosiaalista, fyysistä ja kulttuurista hyvinvointia ymmärtäen inhimillistä moninaisuutta sekä ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita
- ymmärtää omaan, lukioyhteisön ja yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa pohtia, miten niiden ylläpitämiseen voi osallistua
- tunnistaa hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, kuten kiusaamisen, häirinnän, rasismien ja yhteisön ulkopuolelle jättämisen, sekä osaa puolustaa itseään ja muita näiltä
- osaa käsitellä ristiriitoja ja konflikteja rakentavasti ja myös sovittelun keinoin
- osaa toimia ongelma- ja poikkeustilanteissa sekä tarvittaessa hakeutua ja ohjata toisia hakeutumaan palvelujärjestelmän tarjoaman avun piiriin
- osaa toimia oman ja toisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden hyväksi lukiossa, lähiyhteisöissä ja yhteiskunnallisesti
- tuntee hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhteiskunnallisia edistämiskeinoja sekä osaa kohdata muuttuvan maailman epävarmuutta.

Aihekokonaisuus on osa lukion hyvinvointia ja turvallisuutta ylläpitävää toimintakulttuuria, jossa yhteisöllisyys ja keskinäinen huolenpito korostuvat. Hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmat liittyvät myös opiskelijakunnan toimintaan, kodin ja oppilaitoksen yhteistyöhön, oppilaitosruokailuun sekä opiskeluhuoltoon. Aihekokonaisuuden toteuttamiseksi lukio voi tehdä yhteistyötä nuoriso-, liikunta-, kulttuuri- ja sosiaalitoimen sekä poliisin ja pelastuslaitoksen kanssa.

## Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kannustaa opiskelijoita kestävään elämäntapaan ja toimintaan kestävä kehityksen puolesta. Kestävän kehityksen päämääränä on turvata nykyiselle ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Lähtökohtana on ihmisen toiminnan sopeuttaminen luonnonympäristöjen kantokykyyn ja luonnonvarojen rajallisuuteen sekä ekosysteemipalveluiden toimivuudesta huolehtiminen. Pyrkimyksenä on opiskelijoiden kasvaminen vastuullisiksi toimijoiksi, joilla on taito ja tahto toimia kestävänsä tulevaisuuden puolesta omassa elämässään.



Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee perusasiat kestävän elämäntavan ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden yhteensovittaminen tekee elämäntavasta kestävän*
- *osaa analysoida ja arvottaa luonnonympäristöissä, rakennetuissa ympäristöissä ja sosiaalisissa ympäristöissä tapahtuvia muutoksia sekä rohkaistuu toimimaan myönteisten ratkaisujen puolesta*
- *tuntee ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen vaikuttavia tekijöitä sekä tiedostaa niiden merkityksen ympäristölle ja ihmisen toiminnalle*
- *osaa analysoida globalisoitumista ja sen vaikutuksia kestävään elämäntapaan paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä tuntee keinoja köyhyyden ja eriarvoisuuden lievittämiseksi*
- *osaa analysoida kestävän elämäntavan, tuotanto- ja kulutustapojen sekä poliittisten päätösten välisiä yhteyksiä*
- *osaa noudattaa luontoperustastaan ja kulttuuriperinnöstään ylisukupolisesti huolehtivaa elämäntapaa*
- *osaa tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa edistääkseen yhteisvastuullisesti kestävää ja oikeudenmukaista kehitystä.*

Aihekokonaisuuden toteuttamisessa luodaan yleiskuva muutostarpeista ja niiden mittavuudesta sekä tuodaan esiin jo tehtyjä korjauksia ja muutoshetkittäisyyksiä. Kasvaakseen kestävän kehityksen aktiiviseksi edistäjäksi opiskelija tarvitsee kokemuksia siitä, että hänen omilla valinnoillaan ja teoillaan on merkitystä.

Globaalin vastuun näkökulman sisällyttäminen lukion toimintaan edistää kestävän elämäntavan oppimista. Lukio voi tukea kestävän kehityksen toteutumista laatimalla oman kestävän kehityksen ohjelman. Keskeistä kestävän kehityksen ohjelman toteuttamisessa on opiskelijoiden osallisuus sekä yhteistyö järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

### Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

Aihekokonaisuuden tavoitteena on kartuttaa opiskelijoiden kulttuurien tuntemusta ja monikielisyyttä, antaa aineksia kulttuuri-identiteettien rakentamiseen sekä vahvistaa heidän toimijuuttaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä. Aihekokonaisuuden keskeisenä lähtökohtana on lukion opiskelijoiden oma kokemusmaailma, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tutkia, mistä osallisuus ja toimintakykyisyys muodostuvat kulttuurisesti moninaistuvassa yhteiskunnassa, kansainvälistyneessä työelämässä ja monitulkintaisessa, keskinäisriippuvuuksien muovaamassa maailmassa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee ihmisoikeuksia ja osaa pohtia ihmisoikeuksien edistämistä kulttuurisesti ja katsomuksellisesti moninaisissa yhteisöissä*
- *osaa reflektoida kulttuuriperintöjä, arvoja, taloudellisia toimintaympäristöjä ja muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit ja elämäntavat rakentuvat omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa*
- *vahvistaa myönteisiä kulttuuri-identiteettejään ja kulttuurien tuntemustaan sekä oppii näkemään asioita toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin ja harjaantuu toimimaan kulttuuritulkkina*
- *ymmärtää, miten aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö ovat muodostuneet sekä mikä voi olla hänen ja hänen yhteisöjensä tehtävä kulttuuriperinnön vaalimisessa ja uusintamisessa*
- *vahvistaa kielitietoisuuttaan, monikielisyyttään ja monilukutaitoaan*
- *osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä pyrkien keskinäiseen kunnioitukseen ja aitoon vuorovaikutukseen*
- *saa tilaisuuksia harjoitella ja kartuttaa maailmankansalaisen osaamistaan tehden luovaa, monenkeskistä yhteistyötä hyvän tulevaisuuden rakentamiseksi.*

Aihekokonaisuuden teemoja käsitellään mahdollisuuksien mukaan autenttisissa ja monikielisissä opiskeluympäristöissä. Opiskeluympäristöjen rakentamisessa lukio voi hyödyntää kansainvälisen toiminnan verkostojaan ja kotikansainvälisyyden keinovalikoimia. Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa. Toimintakulttuuria kehitettäessä kiinnitetään huomiota lukioon kieli- ja kulttuuriympäristönä sekä hyvien tapojen edistämiseen. Lukion traditiot, juhlat ja muut tapahtumat voivat olla osa aihekokonaisuuden toteutusta.

## Monilukutaito ja mediat

Aihekokonaisuus syventää opiskelijoiden ymmärrystä monilukutaidosta ja medioista sekä niiden keskeisestä asemasta ja merkityksestä ihmisenä kasvamiselle ja kulttuurille. Monilukutaidolla tarkoitetaan taitoja tulkita, tuottaa ja arvottaa tekstejä eri muodoissa ja konteksteissa. Medialukutaito on osa monilukutaitoa. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit ovat sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen tai kinesteettisten symbolijärjestelmien tai niiden yhdistelmien muodostamia kokonaisuuksia. Monilukutaito tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä syventää kriittistä lukutaitoa ja kielitietoisuutta. Erilaiset lukutaidot kehittyvät kaikessa opetuksessa ja kaikissa oppiaineissa.

Tavoitteena on, että opiskelija

- syventää ja kehittää monilukutaitoaan, erityisesti monimuotoisten tekstien tulkintaa, tuottamista ja arvottamista
- syventää käsitystään eri tieteen- ja taiteenalojen kielten merkityksestä opiskelussa ja työelämässä
- harjaantuu hakemaan, valitsemaan, käyttämään ja jakamaan monenlaisia tekstiaineistoja tiedonhankinnassa ja opiskelussa
- syventää vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitojaan kehittämällä yhteisen mediatuottamisen osaamistaan yhdessä muiden kanssa eri viestintäympäristöissä ja eri välinein
- harjaantuu mediakriittisyyteen perehtymällä medioiden toimintaan vaikuttaviin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin tekijöihin
- tuntee tekijänoikeuksia ja sananvapautta koskevia keskeisiä normeja sekä osaa analysoida medioihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä
- osaa käyttää monilukutaitoa ja medioita itseilmaisussa ja vuorovaikutuksessa sekä toimia vastuullisesti sisällön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.

Opiskelijoiden monilukutaidon kehittymistä tukee oppiaineiden välinen yhteistyö, opiskelu monipuolisissa opiskeluympäristöissä, opiskelijoiden omien ideoiden ja toimintaympäristöjen hyödyntäminen sekä yhteistyö esimerkiksi medioiden, kirjastojen sekä tutkimus- ja kulttuurilaitosten kanssa. Opiskelijat oppivat erilaisia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä mediassa toimimisen tapoja esimerkiksi osallistumalla mediamateriaalin laatimiseen. Lukion tieto- ja viestintäteknologian opetuskäytön suunnitelma voi tukea aihekokonaisuuden toteutusta.

## Teknologia ja yhteiskunta

Aihekokonaisuuden tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä teknologisen ja yhteiskunnallisen kehityksen vuorovaikutteisudesta. Teknologian avulla ihminen rakentaa maailmaa tarpeidensa pohjalta uusia ratkaisuja etsien ja luoden. Teknologisten ratkaisujen perustana on tietämys luonnonlaeista ja ilmiöistä. Luovuus ja ongelmanratkaisu, tarkoituksenmukaisuus ja toimivuus sekä kestävä tulevaisuus ovat näkökulmia teknologian kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologian kehityksen keskeisiä sisältöjä ovat elämäntapojen, toimintaympäristön ja yhteiskunnan muuttuminen. Aihekokonaisuutta voidaan lähestyä historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija

- käyttää eri oppiaineiden tietoja ja taitoja arvioidessaan teknologian eri ilmentymiä sekä pohtiessaan teknologisten innovaatioiden vaikutuksia ja teknologian moninaisia kehittämismahdollisuuksia
- ymmärtää ihmisen suhdetta teknologiaan sekä osaa pohtia teknologian osuutta ja merkitystä elämäntapojen muotoutumisessa, yhteiskunnan muutoksissa ja ympäristön tilaan vaikuttavana tekijänä
- ymmärtää tieteen, taiteen ja teknologian kehityksen keskinäistä vuorovaikutusta
- rohkaistuu käyttämään omia mahdollisuuksiaan, luovuuttaan ja ongelmanratkaisutaitojaan hakiessaan ratkaisuja käytännöllisiin ongelmiin sekä oppii suhtautumaan erehdyksiin luovaan prosessiin kuuluvana kokemuksena
- oppii yhteistyön taitoja ja yrittäjyyttä sekä tutustuu teknologisilta ratkaisuiltaan kiinnostaviin yrityksiin ja innovatiivisiin työelämän toimijoihin
- osaa tehdä järkeviä teknologiaa koskevia valintoja kansalaisena ja kuluttajana
- osaa pohtia teknologian, talouden ja politiikan vuorovaikutusta sekä teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työpaikkojen kehitykseen, työn sisältöön ja työllisyyteen

Ihmisen suhdetta teknologiaan pohditaan kodin, työelämän ja vapaa-ajanvieton näkökulmista. Teknologisen kehityksen suuntia ja vaihtoehtoja arvioidaan eettisin ja taloudellisin perustein sekä hyvinvointi- ja turvallisuusnäkökulmista. Opiskelijoita kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen ja osallistumaan sitä koskevaan päätöksentekoon pitäen esillä pyrkimyksiä kestävään elämäntapaan. Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla teknologioiden soveltamiseen eri aloilla. Työskentely digitaalisissa ympäristöissä ja teknologia-alan eri toimijoiden kanssa voi olla osa aihekokonaisuuden toteutusta. Ohjauksella voidaan edistää tasa-arvoa opiskelijoiden valinnoissa.

## 2.3. Äidinkieli ja kirjallisuus

### Oppiaineen tehtävä

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine. Se tarjoaa aineksia kielellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen sekä oman identiteetin rakentamiseen. Opetus kehittää ajattelemisen taitoja ja vahvistaa sekä arjessa että opiskelussa tarvittavia oppimaan oppimisen taitoja ja vuorovaikutusosaamista. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Oppiaine on osa lukion kieli-, kulttuuri-, media- sekä kansalais- ja demokrasiakasvatusta.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on taito ilmaista itseään suullisesti ja kirjallisesti eri tilanteiden vaatimalla tavalla. Opetus tähtää sellaiseen kielen ja kirjallisuuden tuntemukseen sekä kielenkäyttö-, teksti-, moniluku-, vuorovaikutus- ja mediataitoihin, joita jatko-opinnot, työelämä ja yhteiskunnassa toimiminen edellyttävät. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit voivat koostua sanoista, kuvista, äänistä, numeroista tai niiden yhdistelmistä tai muista symbolijärjestelmistä. Opetus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn, tulkintaan ja eettiseen pohdintaan.

Kirjallisuudenopetuksen tavoitteena on sekä kauno- että tietokirjallisuuden ymmärtäminen, lukukokemusten syventäminen sekä tekstien erittelemisen ja tulkitsemisen eri näkökulmista. Kirjallisuus tarjoaa elämyksiä ja tukee kriittisen ajattelun, empatian ja identiteetin sekä eettisen ja esteettisen pohdinnan kehittymistä ja kulttuuriperintöön tutustumista. Kirjallisuuden lukeminen monipuolistaa omaa ilmaisua.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus mahdollistaa omasta kielellisestä ja kulttuurisesta taustasta lähtevän identiteetin rakentamisen moninaisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on oppia arvostamaan monikielisyyttä, kulttuurista monimuotoisuutta, kielellisiä ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat yhteydessä toisiinsa. Opiskelussa käytetään monipuolisia menetelmiä ja vaihtelevia opiskeluympäristöjä, kuten verkkoympäristöjä, kirjastoja ja kulttuurilaitoksia, sekä opiskelijoille merkityksellisiä, elämyksellisiä ja oppimisen iloa tuottavia tehtäviä. Tekstejä tuotetaan, tulkitaan ja jaetaan sekä yksin että yhdessä, myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärien opetuksessa tehdään yhteistyötä oppimäärien välillä ja muiden oppiaineiden kanssa.

## **Vantaan lukiokoulutus**

Monikielisyys on olennainen osa vantaalaisuutta, ja Vantaalla arvostetaan ja hyödynnetään monikielisyyttä opetuksessa. Suomen kielen ja kirjallisuuden ja S2:n oppimäärän välillä tehdään jatkuvaa yhteistyötä. Yhteistyötä voidaan tehdä myös oman äidinkielen opettajien kanssa.

Oppimisessa hyödynnetään pääkaupunkiseudun vahvuuksia: teattereita, kirjastoja, museota, yrityksiä ja yhteisöjä.

### **2.3.1. Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä**

#### **Oppiaineen tehtävä**

*Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen taitoa, moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä erityisesti suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema Suomen enemmistökielenä ja opetuksen kielenä sekä saamen kieli maan alkuperäiskansan kielenä. Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen ja kirjallisuuden opintoja korkeasteella.*

*Opetuksessa toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun yleiskielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Kokonaisteosten lukeminen ja laajojen tekstien kirjoittaminen kuuluvat kurssien sisältöihin.*

## **Vantaan lukiokoulutus**

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä korostuvat yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen ja oppiminen. Tätä tukevat muun muassa tieto- ja viestintäteknikka ja sen yhteisölliset tiedon tuottamisen tavat sekä vuorovaikutusharjoitukset.

Oppimisessa hyödynnetään pääkaupunkiseudun vahvuuksia: teattereita, museota, kirjastoja, yrityksiä ja yhteisöjä. Opetus ammentaa lähiympäristöstä, kuten kaupunkilaisesta elämänmuodosta ja paikallisista ilmiöistä.

#### **Opetuksen tavoitteet**

*Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija*

- syventää ja monipuolistaa suomen kielen taitoaan sekä teksti- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen itsensä ilmaisemiseen ja vuorovaikutukseen*

- syventää ja monipuolistaa tietojaan kielestä, kauno- ja tietokirjallisuudesta, mediasta sekä vuorovaikutuksesta ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä
- syventää monilukutaitoaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä ja tekstikokonaisuuksia tietoisena niiden tavoitteista ja konteksteista
- monipuolistaa vuorovaikutusosaamistaan siten, että osaa eritellä ja arvioida erilaisia vuorovaikutustilanteita ja -suhteita tietoisena niiden konteksteista, niihin liittyvistä vuorovaikutusilmiöistä ja -taidoista sekä vuorovaikutusetiikasta
- ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden, tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen ja hallitsee yleiskielen normit
- syventää kielen ja kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään
- osaa kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoituksiperiä sekä etsiä ja valikoida tilanteeseen sopivan tietolähteen
- ymmärtää ja noudattaa tekijänoikeuksia ja käyttää lähteitä oikein
- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti kaikilla oppimäärän osa-alueilla sekä ymmärtää digitaalisuuden vaikutuksia kieleen, teksteihin ja vuorovaikutukseen
- nauttii kielestä ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta sekä ymmärtää niiden historiallisten juurten merkityksen ja näkyvyyden nykykulttuurissa.

## Arviointi

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

## Vantaan lukiokoulutus

Kurssin alussa keskustellaan yhdessä kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Opetuksessa tähdätään entistä laadukkaampaan itsearviointitaitoon sekä vastuullisuuteen yhteisten tavoitteiden saavuttamisessa. Itse- ja vertaisarviointia hyödynnetään osana arviointia, ja opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä.

Koska oppiaine on taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine, hyväksyttyyn kurssiarvosanaan vaaditaan monenlaisia suorituksia, kuten kokonaisteosten käsitteleminen ja erilaisten tekstien ja suullisten esitysten laatiminen. Kurssi on siis suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

## Valtakunnalliset pakolliset kurssit

### 1. Tekstit ja vuorovaikutus (ÄI01)

Opiskelijan käsitys monimuotoisista teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyvät. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana erilaisissa ympäristöissä.

## Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjaannutaan käyttämään kirjastoa tiedonhankinnan apuna ja harjoitellaan lukutekniikkaan liittyviä taitoja. Työskentelytavoissa korostuvat yhteisöllisyys ja vuorovaikutustaidot.

Kurssi mahdollistaa luontevasti yhteisöllisen tekstien tuottamisen ja tulkitsemisen nykYTEknologiaa hyödyntäen. Kurssilla otetaan alusta asti käyttöön erilaisia digitaalisia tekstiympäristöjä. Kurssin sisällöt herättävät opiskelijan oman motivaation kehittää itseään ja hyödyntää taitojaan.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *oppii hahmottamaan tekstejä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina*
- *kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja*
- *monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta, lukemisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisenä, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä*
- *syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana*
- *lisää tietojaan ja taitojaan puhumisesta ja ryhmäviestinnästä.*

### Keskeiset sisällöt

- *oman viestijäkuvan kehittyminen puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana*
- *tekstin käsite ja tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit ja niiden yhdistelmät*
- *tekstikokonaisuuden rakentuminen, tekstien tavoitteen, kontekstin, sisällön, rakenteen ja näkökulmien erittely sekä tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun*
- *tekstien monimuotoisuus, erityisesti mediatekstit ja kuvat mediassa*
- *tekstien moniäänisyys*
- *proosan erittely ja tulkinta: fiktiiviset ja faktatekstit, erityisesti romaanien ja novellien analyysi*
- *tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset*
- *tekstien referointi, kommentointi ja aineiston pohjalta kirjoittaminen sekä yhdessä kirjoittaminen*
- *ryhmäviestintätaidot ja ryhmädynamiikka tavoitteellisessa ryhmäkeskustelussa*

## 2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (ÄI02)

*Opiskelijan käsitys kielen ja muiden ilmaisutapojen merkityksiä rakentavasta luonteesta, kielen vaihtelusta, kulttuurin merkityksestä ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.*

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla opiskelija rakentaa yleiskuvaa siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on hänen identiteetilleen ja yhteiskunnalle. Kieli- ja kulttuuri-identiteetin tarkastelussa otetaan huomioon Vantaan ja pääkaupunkiseudun näkökulma: käsitellään slangia, pääkaupunkiseudun paikallismurteita ja sosiaalisen median kieltä. Kurssin aikana harjoitetaan yhteiskirjoittamista teknologiaa hyödyntäen. Kurssi mahdollistaa tieto- ja viestintäteknologian käyttämisen puheesityksen suunnittelussa ja toteutuksessa.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *syventää kieli- ja tekstitietoisuuttaan sekä ymmärtää kielen ja kirjallisuuden yhteiskunnallisen, yksilöllisen, yhteisöllisen ja merkityksiä rakentavan tehtävän*



- oppii ymmärtämään kielen rakenteita ja käyttämään kieliopillisia käsitteitä tekstejä eritellessään
- ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa
- ymmärtää Suomen kulttuurisen ja kielellisen moninaisuuden, äidinkielen ja kielitaidon sekä tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen
- oppii suunnittelemaan, muokkaamaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä, antamaan ja vastaanottamaan palautetta sekä arvioimaan puhe- ja kirjoitustaitojaan.

### Keskeiset sisällöt

- kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkitys identiteetin rakentamisessa
- kielen rakenteiden ja muiden merkityksiä rakentavien ilmaisutapojen analyysi, kielen metaforisuus
- suomen kielen vertailu muihin kieliin, kielen vaihtelu ja muuttuminen, kirjakielen normit, kehittäminen ja ohjailu, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys, kielten elinvoimaisuus
- kurssin teemaan liittyviä fiktiivisiä ja faktatekstejä
- kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen

## 3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI03)

Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.

### Vantaan lukiokoulutus

Kirjallisuuden tulkitseminen tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä humaania ajattelua, toisen asemaan asettumista. Kurssilla havainnoidaan tulkintojen ja eläytymisen yksilöllisyyttä ja kaunokirjallisuutta väylänä toisten ihmisten tunteisiin, kokemusmaailmaan ja kulttuureihin.

Harjaannutaan taiteen vastaanottajana ja oman taidekokemuksen erittelijänä ja opitaan analysoimaan omia päättelytapoja ja jakamaan tätä tietoa myös muille.

Hyödynnetään pääkaupunkiseudun kulttuuritarjontaa mahdollisuuksien mukaan.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä analyttisesti ja eläytyen sekä omaa lukemistaan reflektoiden
- syventää käsitystään kaunokirjallisuudesta ja sen vaikutuskeinoista
- monipuolistaa taitoaan eritellä ja tulkita kaunokirjallisuutta sopivaa käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen ja oppii perustelemaan tulkintaansa
- oppii ymmärtämään kielen poeettista luonnetta
- syventää ryhmäviestintätaitojaan.

### Keskeiset sisällöt

- kaunokirjallisuuden lajit sekä niiden moninaisuus ja muuttuvuus

- *monitulkintaisuus, kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kaunokirjallisuudessa ja omissa teksteissä*
- *proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta, erityisesti näytelmien ja runojen analyysi*
- *monimuotoisten tekstien kerronnan ja ilmaisun tarkastelua, esimerkiksi teatterin, elokuvan ja taidekuvien erittelyä ja tulkintaa*
- *kirjallisuuden pohjalta kirjoittaminen*
- *tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen näkökulmasta*

#### 4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI04)

*Opiskelija oppii tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja sekä vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

##### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii arvioimaan ajankohtaisia, myös paikallisia mediassa käsiteltäviä, aiheita ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Opiskelija kehittää ja käyttää kansalaisyhteiskunnan sekä työelämän edellyttämiä taitojaan, kuten kieli-, viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan, ja osaa käyttää sananvapautta sekä analysoida ajankohtaisten esimerkkien valossa vastuullisen sananvapauden rajoja.

Argumentaation harjoittelu edistää ristiriitojen ja konfliktien käsittelytaitoja ja rohkaisee opiskelijaa ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vaikuttamaan eri yhteisöissä. Opiskelija harjaantuu suunnittelemaan ja ennakoimaan omaa vuorovaikutustaan ja viestintätilanteen vaikutusta.

Opiskelijat oppivat arvioimaan tiedon luotettavuutta ja hyödyllisyyttä. He oppivat myös arvioimaan argumentaatiota tunnistaakseen perättömiä oletuksia ja virheellisiä väittämiä, esimerkiksi väittelyiden avulla.

##### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan*
- *osaa perustella niin kirjoittajana kuin puhujanakin monipuolisesti näkemyksiään*
- *oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja esimerkiksi ideologisista ja eettisistä lähtökohdista*
- *osaa tarkastella kirjallisuuden, muun taiteen ja median yhteiskunnallista vaikutusta ja kulttuurista merkitystä.*

##### Keskeiset sisällöt

- *vaikuttamisen ja argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot*
- *vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot*
- *tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, tiedon- ja tieteenalojen puhettavat ja näkökulmat, tiedonhankinta ja -hallinta, viestinnän eettisyys*
- *sananvapaus, sensuuri, lähdekritiikki, tekijänoikeudet, mediakritiikki*
- *kantaa ottavan ja vaikuttavan kauno- ja tietokirjallisuuden keinoja ja lajeja*
- *argumentointitaidot, kantaa ottavien kirjoitusten ja puheenvuorojen harjoittelu*

## 5. Teksti ja konteksti (ÄI05)

*Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityyppisiä ja -lajisia tekstejä.*

### Vantaan lukiokoulutus

Kirjallisuuteen perehtyminen syventää inhimillistä kokemusta. Opiskelija oppii, miten kaunokirjallisuudessa kuvataan psyykkistä, sosiaalista, fyysistä ja kulttuurista todellisuutta. Hän ymmärtää inhimillistä moninaisuutta sekä ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita. Tämä lisää kriittisen ajattelun taitoa sekä asiayhteyksien ja säännönmukaisuuksien tunnistamista.

Maailmankirjallisuuteen tutustumisen avulla opiskelija laajentaa ja syventää globaalia ajatteluaan ja ymmärtämystään suomalaisen kulttuurin yhteyksistä muihin kulttuureihin. Kurssilla käytetään mahdollisuuksien mukaan hyödyksi opiskelijoiden omia kansainvälisiä yhteyksiä ja suomalaista monikulttuurisuutta. Opiskelija harjaantuu muodollisen tai epämuodollisen tyylin valinnassa puhe- ja kirjoitustilanteissa.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- oppii tarkastelemaan tekstejä niiden maantieteellisissä, kielellisissä, ajallisissa ja kulttuurisissa konteksteissa ja suhteessa muihin teksteihin*
- oppii erittelemään tekstien tyylipiirteitä*
- kehittää ja laajentaa omia suullisia ja kirjallisia ilmaisutapojaan*
- tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa sijoittaa ne kulttuurikontekstiinsa.*

### Keskeiset sisällöt

- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä tekstin ilmestymisajankohdan että nykyajan kontekstissa*
- tyylin vaikutus tekstiin ja kielenhuoltoa tyylin näkökulmasta*
- suomalaisen ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia*
- kirjallisuusaiheisia kirjoitus- ja puhetehtäviä, esimerkiksi puheenvuoro, draama, essee*

## 6. Nykykulttuuri ja kertomukset (ÄI06)

*Opiskelija oppii tarkastelemaan nykykulttuurin ilmiöitä erityisesti kertomusten ja kertomuksellisuuden näkökulmasta. Opiskelijan käsitys suomalaisesta nykykulttuurista ja sen moninaisuudesta syvenee. Opiskelija syventää tietoaan vuorovaikutusetiikasta.*

### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija osaa toimia kulttuurisesti moninaisissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä pyrkien keskinäiseen kunnioitukseen ja aitoon vuorovaikutukseen. Moniarvoisuuteen perehdytään kirjallisuuden kautta. Kurssi tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä ja syventää kriittistä lukutaitoa ja kielitietoisuutta. Opiskelija osaa hyödyntää saamaansa palautetta.

Kurssi syventää opiskelijoiden ymmärrystä monilukutaidosta ja medioista sekä niiden merkityksestä ihmisenä kasvamiselle kulttuurin ajankohtaisilmiöiden ja nykykirjallisuuden avulla. Ajankohtaisista kulttuurin ilmiöistä voidaan nostaa esiin erityisesti kestävä elämäntapa ja globaali vastuu sekä monikulttuurisuus sekä erilaiset digitaaliset tekstit.

Opiskelija osaa sijoittaa itsensä osaksi kulttuurista jatkumoa ja näkee myös itsensä kulttuurisena tuotteena. Kurssilla hyödynnetään pääkaupunkiseudun ajankohtaista kulttuuritarjontaa. Opiskelijoita ohjataan multimodaalisten kulttuuristen ilmiöiden äärelle.

### Tavoitteet

- *perehtyy ajankohtaisiin teksteihin ja ilmiöihin*
- *syventää käsitystään kielen ja tekstien merkityksestä kulttuurissa*
- *syventää käsitystään kertomuksista ja kertomuksellisuudesta kulttuurien keskeisenä ilmiönä sekä kerronnan ja ilmaisun keinoista*
- *tuntee Suomen ja muiden maiden nykykirjallisuuden ja -kulttuurin keskeisiä teoksia ja teemoja*
- *oppii toimimaan eettisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.*

### Keskeiset sisällöt

- *ajankohtaisia kielen ja kulttuurin ilmiötä, esimerkiksi kielen ja tekstien muuttuminen digitaalisissa ympäristöissä, kieli ja identiteetti*
- *monimuotoisten tekstien ajankohtaiset lajit, esimerkiksi teatteri, mediatekstit, elokuva, kuvat*
- *kertomukset ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa ja muussa kulttuurissa, intertekstuaalisuus, kuten myytit ja klassikot nykykulttuurissa*
- *nykyteosten käsittelyä, puhe- ja kirjoitustehtäviä kurssin teemoista sekä kielenhuoltoa*
- *dialoginen vuorovaikutus ja vuorovaikutusetiikka, myös verkossa*

### Valtakunnalliset syventävät kurssit

## 7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (ÄI07)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoida, mukauttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus osallistua toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli Puhvi-kokeeseen.

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla valmentaudutaan työelämään esimerkiksi työhaastattelujen avulla. Kurssi valmentaa myös muita keskeisiä työelämässä tarvittavia puheviestintätaitoja. Kulttuurienvälistä kommunikaatiota voidaan luontevasti käsitellä kurssin aikana.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puheyhteisöistä*
- *syventää käsitystään vuorovaikutussuhteiden rakentumisesta, ylläpitämisestä ja jännitteistä*
- *kehittää kykyään toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä rakentaa ja ylläpitää vuorovaikutussuhteita*
- *kehittää viestintärohkettaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan*
- *tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä*
- *oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja eri näkökulmista.*

## Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- puhuttujen tekstien erittely, tulkinta, arviointi
- kielellinen ja ei-kielellinen viestintä
- arjen vuorovaikutustilanteet
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat sekä argumentointitaidot niissä
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä

## 8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (ÄI08)

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erilaisia tekstejä, erityisesti asiatyylisiä laajoja aineistopohjaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaisiin kulttuurin, median ja yhteiskunnallisen keskustelun aiheisiin.

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla vahvistetaan työelämässä ja jatko-opinnoissa vaadittavia kirjoitustaitoja ja moniäänisissä tekstiympäristöissä toimimista. Kurssilla kirjoitetaan tekstejä digitaalisessa ympäristössä.

Kurssilla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan pääkaupunkiseudun kulttuuritarjontaa.

Lisäksi kurssilla valmistaudutaan osoittamaan päättökokeen edellyttämää kypsyysytä.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisen omaäänisyydessä
- varmentaa taitoaan valmistella sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliltään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä
- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia teemoja
- löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun tuottamalla omaa tekstiä.

## Keskeiset sisällöt

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen ja viimeistely palautteen perusteella sekä yhdessä kirjoittaminen, tekstien jakaminen
- tekstien ymmärrettävyyden, havainnollisuuden ja eheyden harjoittelua sekä kielenhuoltoa
- kirjoittaminen monipuolisen aineiston pohjalta, kuten fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien pohjalta
- mediatekstien tuottamista ja analyysia

## 9. Lukutaitojen syventäminen (ÄI09)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee. Opiskelija harjaantuu tuottamaan tekstien tulkintoja sekä puhuen että kirjoittaen.

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssi valmentaa kehittymään aktiiviseksi kansalaiseksi sekä omaehtoiseksi ja itsenäiseksi toimijaksi kaikenlaisissa tekstiympäristöissä. Kurssilla käytetään hyväksi erilaisia digitaalisia tekstejä ja varmennetaan monilukutaitoa.

Lisäksi kurssilla valmistaudutaan osoittamaan päättökokeen edellyttämää kypsyysyttä.

## Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä*
- *syventää käsitystään monilukutaidosta, tekstien piirteistä, ominaisuuksista ja tekstilajeista*
- *varmentaa kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan sekä lukustrategioitaan*
- *syventää käsitystään tiedon- ja tieteenalojen kielistä ja puhetavoista.*

## Keskeiset sisällöt

- *tekstitiedon ja -analyysin syventäminen, kielen, kirjallisuuden, kuvan ja median käsitteiden käyttö tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa*
- *fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien analysointia eri näkökulmista*
- *tekstikokonaisuuksien lukeminen, esimerkiksi esseiden, romaanien, novellien, tietokirjojen ja oppiaineen alaan kuuluvien tietotekstien lukeminen*

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 10. Verkkokirjoittaminen (ÄIS10)

#### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että

- opiskelijasta kehittyä taitava viestijä sosiaalisessa mediassa ja muissa verkkoympäristöissä
- opiskelija ymmärtää erilaisen kielen rekistereitä, kuten yleiskieltä, kirjakieltä, murteita, ammattikieltä eli jargonia sekä tietoverkon eri ympäristöissä käytettyjä kielimuotoja.
- opiskelija osaa valita sopivan kielen rekisterin kuhunkin käyttötilanteeseen.
- opiskelija osaa hyödyntää verkkoviestinnässä myös esimerkiksi linkittämisen ja kuvallisen viestinnän keinoja.
- opiskelija ymmärtää sähköiseen kirjoittamiseen liittyviä lainalaisuuksia, kuten prosessikirjoittamista ja oman tekstin editoimista. Näitä taitoja voi hyödyntää mm. sähköisissä ylioppilaskirjoituksissa.

#### Keskeinen sisältö

Kurssilla käsitellään laajasti erilaisia sähköisen tekstintuottamisen muotoja kuten

- blogeja, wikejä, sosiaalista mediaa ja pikaviestimiä
- kuvien käyttöä
- linkittämistä
- verkkoteksteihin liittyviä oikeudellisia kysymyksiä ja tekijänoikeuksia
- kirjoittamisen prosessia

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla luetaan ja tuotetaan tekstejä yksin sekä pari- ja ryhmätöinä. Kurssilla voidaan tuottaa yhteinen blogi, wiki tai jokin muu verkkokirjoittamiseen liittyvä yhteisprojekti. Lisäksi voidaan käydä esimerkiksi vierailuilla alan yrityksissä. Kurssin voi suorittaa opintojen missä tahansa vaiheessa.

#### Arviointi



Kurssin hyväksytty suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista opetukseen ja eri töiden suorittamista.

## 11. Teatterin erikoiskurssi (ÄIS11)

### Tikkurilan lukio

Kurssilla syvennetään tietoa teatterin historiasta. Kurssilla perehdytään teatterin historian lisäksi nykyteatterin suuntauksiin sekä draamatekstien ja esitysten analyysiin.

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelijat

- harjaantuvat katsomaan, analysoimaan ja tulkitsemaan näytelmätekstejä
- ja teatteriesityksiä.
- perehtyvät erilaisiin teatterin lajeihin ja keinoihin
- tutustuvat pääkaupunkiseudun teatteritarjontaan

#### Keskeiset sisällöt

- Kurssin aikana katsottujen ohjelmien ja esitysten perusteella keskustelua
- arvostelujen ja arvioiden kirjoittaminen
- vierailukäynnit
- teatterialan ammattilaisten tapaaminen

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla perehdytään teatterin historiaan lukemalla, keskustelemalla ja esimerkiksi ilmaisuharjoitusten avulla. Kurssin aikana tehdään vierailuja teattereihin ja hankitaan mm. teatterialan ammattilaisia alustamaan eri aiheista. Kurssin aikana katsotaan vähintään yksi teatteriesitys ja luetaan vähintään yksi näytelmä sekä kirjoitetaan analyysi ja/tai arvostelu.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Sopii myös itsenäisesti suoritettavaksi.

## 12. Kielenhuoltokurssi (ÄIS12)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija osaa kirjoittaa sujuvia asiatekstejä: hän hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet ja osaa muokata omaa tekstiään.

Kurssia suositellaan ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoille.

#### Keskeinen sisältö

Kurssin keskeisenä sisältönä ovat oikeinkirjoituksen ja kielenhuollon ohjeet ja normit sekä kirjoitusprosessin eri vaiheet.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla tehdään kieli- ja kirjoitusharjoituksia ja muokataan omia tekstejä. Kurssilla kerrataan kirjakielen keskeisiä rakenteita ja keskitytään opiskelijan oman tekstin sujuvuuteen, havainnollisuuteen ja virheettömyyteen.

Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi perustuu kurssin kirjoitelmiin, kielikokeeseen ja tuntityöskentelyyn.

### 13. Kirjoittamisen perusteet (ÄIS13)

#### Tikkurilan lukio

Kurssi on tarkoitettu niille ensimmäisen vuoden opiskelijoille, joiden on tarpeen kerrata oikeinkirjoituksen ja kirjoittamisen taitojaan.

#### Tavoitteet

Kurssilla pyritään siihen, että opiskelija tottuu itse arvioimaan omia tekstejään ja muokkaamaan niitä. Tavoitteen on, että opiskelija hallitsee asiakirjoittamisen perusteet.

#### Keskeinen sisältö

Kurssilla kerrataan oikeinkirjoituksen perusteet ja välimerkkisäännöt sekä muut keskeiset kirjakielen normit. Lisäksi harjoitellaan tekstin aloitusta, lopetusta ja rakennetta. Kiinnitetään erityistä huomiota tekstin selkeyteen ja havainnollisuuteen. Luodaan pohjaa aineistopohjaisen tekstin kirjoittamiselle lukemis- ja kirjoitustehtävien avulla. Harjoitellaan erilaisten aineistojen erittelyä.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla tehdään kieli- ja kirjoitusharjoituksia sekä opetellaan muokkaamaan omaa tekstiä.

Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Arviointi perustuu kurssin kirjoitelmiin, kielikokeeseen ja tuntityöskentelyyn.

### 14. Luovan kirjoittamisen kurssi (ÄIS14)

#### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii arvostamaan luovaa kirjoittamista tasavertaisena taiteenlajina esim. musiikin, kuvataiteen ja tanssin rinnalla. Hän oppii tuntemaan erityisesti lyhytproosan ja runouden ominaispiirteet ja erottamaan asiatekstien ja fiktiivisten tekstien kielen erot. Kurssilla pyritään löytämään opiskelijan omat kyvyt ja taidot sekä arvostamaan ja rohkeasti käyttämään niitä.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla harjoitellaan erityisesti fiktiivisen tekstin tuottamista. Kirjallisuudenlajeista runo, novelli, kertomus ja satu voivat olla harjoiteltavina tekstilajeina. Lisäksi harjoitellaan dialogin kirjoittamista ja tarkastellaan fiktiivisen ja asiatekstin tyylin eroja.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

### 15. Luovan kirjoittamisen jatkokurssi (ÄIS15)

#### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on antaa kirjoittajalle uusia ilmaisukeinoja, mahdollisuuksia monipuolistaa kirjoittamistaan ja auttaa opiskelijaa laajan fiktiivisen tekstin rakentamisessa.

Kurssin keskeisenä sisältönä on yksittäisen laajahkon kaunokirjallisen tekstin tekemisen prosessi: opiskelija voi oman valintansa mukaan keskittyä proosaan tai lyriikkaan. Lisäksi kurssilla tutustutaan omien tekstien julkaisumahdollisuuksiin ja -kanaviin. Kurssille pyritään myös järjestämään kirjailijavierailuja.

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssin aikana opiskelija työstää oman valintansa mukaisesti yksittäistä laajahkoa fiktiivistä tekstiä (proosaa, lyriikka tai draamaa). Oman tekstin työstämisen lisäksi luetaan muiden kurssilaisten tekstejä ja annetaan niistä palautetta.

### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Kurssille osallistuminen edellyttää Luovan kirjoittamisen kurssin (ÄIS14) käymistä. Kurssia suositellaan kakkos- ja kolmosvuoden opiskelijoille.

## **16. Lukion kirjallisuudiplomi (ÄIS16)**

### **Tikkurilan lukio**

Kirjallisuudiplomi suoritetaan itsenäisesti lukemalla 20 teosta ja kirjoittamalla niistä lukupäiväkirja, joka palautetaan kurssin vastaavalle opettajalle. Kirjalistan saa äidinkielen ja kirjallisuuden opettajilta, ja kurssin suorittamisen voi aloittaa milloin vain.

Kurssi suositellaan aloitettavaksi ensimmäisenä opiskeluvuotena.

### **Tavoitteet**

Kurssi ohjaa kirjallisuuden lukemisen pariin ja sen aikana syvennetään kirjallisuuskäsitystä.

### **Keskeinen sisältö**

Diplomi suoritetaan lukemalla

- 8 maailmankirjallisuuden klassikkoa
- 6 Suomen kirjallisuuden klassikkoa
- 3 ulkomaista nykysteosta
- 3 kotimaista nykysteosta

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kirjallisuudiplomin suoritustapa on lukupäiväkirja. Lukupäiväkirjan voi palauttaa osissa. Kurssi suoritetaan itsenäisesti.

### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

## **17. Asiakirjoittamisen kurssi (ÄIS17)**

### **Tikkurilan lukio**

Kurssi syventää opiskelijan tietoja ja taitoja asiakirjoittamisesta. Kurssia suositellaan suoritettavaksi toisena tai kolmantena opiskeluvuotena. Kurssi sopii erityisesti niille, jotka haluavat suorittaa jatko-opintoja yliopistossa ja ammattikorkeakouluissa.

### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan ja taitojaan asiakirjoittamisesta
- tottuu kirjoittamaan sujuvasti asiatyylisiä tekstiä
- oppii arvioimaan kirjoittamaansa asiatekstiä
- perehtyy jatko-opinnoissa tarvittavien asiatekstien kirjoittamiseen.

### **Keskeiset sisällöt**

- hyvän asiatyylin piirteitä
- hyvän asiatyylin synty
- kielenhuoltoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan
- työelämän tekstit kuten raportti, tiedote, muistio, pöytäkirja, muistio, työhakemus, ansioluettelo
- esseetyyppinen koevastaus
- pääsykoevastauksen kirjoittaminen

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla kirjoitetaan ensin pieniä asiakirjoittamisen harjoituksia, sen jälkeen kokonaisia asiatekstejä. Työt kirjoitetaan tietokoneella. Harjoituksista annetaan mahdollisuuksien mukaan yksilöllistä, ohjaavaa palautetta. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

### **Arviointi**

Kurssilla arvioidaan vähintään kolme tekstiä, jotka arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## **18. Kirjallisuuspiiri (ÄIS18)**

### **Tikkurilan lukio**

Lukupiiri on ryhmässä toteutettu oppimisprosessi, jonka aikana opiskelijaryhmä kokoontuu säännöllisesti keskustelemaan ennalta valitusta kaunokirjallisuudesta. Jokainen alustaa vuorollaan luetusta kirjasta.

### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on syventää kirjallisuudentuntemustaan, lukea säännöllisesti ja oppia jakamaan kokemuksia kirjallisuudesta. Samalla tavoitteena on kehittää ryhmäoppimistaitoja.

### **Keskeiset sisällöt**

Kurssin alussa sovitaan luettavasta kaunokirjallisuudesta. Kaikkien kurssilaisten intressejä pyritään sovittamaan yhteen. Luettavia kirjoja on vähintään kymmenen, ja niiden pitäisi edustaa vähintään kolmea genreä.

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssin alussa sovitaan myös tapaamisaikataulusta, vähintään 12 keskustelusessiosta, jotka ovat vähintään 75 minuutin pituisia. Kurssi toteutetaan hajautettuna esimerkiksi neljälle jaksolle. Jokainen osallistuja laatii suullisen alustuksen yhdestä kirjasta ja osallistuu keskusteluun ja keskusteluharjoituksiin. Myös teatteri- tai näyttelykäynti sopii kurssin ohjelmaan. Sopii kaikille vuositasoille.

### **Arviointi**

Kurssi suoritetaan lukemalla vähintään 60 % sovitusta kirjallisuudesta ja osallistumalla vähintään 80 % tapaamisista. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## 19. Suomi tutuksi (ÄIS19)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Maantieteen ja äidinkielen yhteiskurssi, jonka tavoitteena on yleisen Suomen tuntemuksen parantaminen ja maantieteellisen sekä kulttuurisen tiedon syventäminen ja monipuolistaminen. Kurssia suositellaan erityisesti maahanmuuttajille ja maahanmuuttajataustaisille.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla tutustutaan ryhmissä Suomen eri alueisiin ja järjestetään mahdollisesti tutustumiskäyntejä. Työt esitellään suullisesti ja kirjallisesti.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

## 20. Väittelykurssi (ÄIS20)

### Tikkurilan lukio

Kurssi on äidinkielen, filosofian ja yhteiskuntaopin yhteiskurssi. Kurssilla opiskellaan väittelytaitoja pareittain ja ryhmässä. Kurssilla syvennetään keskustelun, argumentoinnin, tiedonhaun, tiedon kriittisen arvioinnin ja suullisen ilmaisun taitoja.

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii keskeisiä argumentoinnin keinoja
- tunnistaa hyvän argumentoinnin piirteitä
- osaa käyttää tietoisesti retorisia keinoja puheensa osana
- toimii osana ryhmää kehittelen yhdessä perusteluja
- oppii toimimaan väittelyssä aktiivisena, kuuntelevana ja keskustelua eteen päin vievänä osallistujana

#### Keskeiset sisällöt

- suulliset väittelyt pareittain tai ryhmissä
- argumentointitapoihin perehtyminen
- tiedonhakutehtävät

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla tehdään lähinnä suullisia tehtäviä ja pyritään järjestämään julkisia väittelytuokioita koulussa sekä osallistumaan mahdollisiin muihin väittelytilaisuuksiin. Kurssi on mahdollista suorittaa myös ilman ryhmän ulkopuolista esiintymistä.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## 2.3.2. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä

### Oppiaineen tehtävä

*Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärän mukaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärä on opiskelijalle tarkoituksenmukainen, mikäli hänen suomen kielen peruskielitaidossaan on puutteita jollakin kielitaidon osa-alueella, jolloin opiskelijan suomen*

kielen taito ei opettajien arvion mukaan anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito oman äidinkielen rinnalle. Lukion suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetuksen keskeinen tavoite on saavuttaa sellainen suomen kielen taito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus, jolla opiskelija selviää jatko-opinnoissa ja työelämässä. Yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomi toisena kielenä #opetus vahvistaa opiskelijan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on syventää suomen kielen moniluku- ja vuorovaikutustaitoja sekä kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemusta. Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielinä sekä suomen kielen asema ja velvoitteet Suomen enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Opetus syventää opiskelijan käsitystä kielitaidon, kielitietoisuuden, omien kielten ja kulttuurien merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteisöille. Opetus edistää kielenoppimista kaikissa vuorovaikutustilanteissa.

Suomen kieli on sekä opetuksen kohde että väline muiden oppiaineiden opiskelussa. Kielen ja vuorovaikutustaitojen hyvä hallinta on merkityksellistä jatko-opintojen, työelämän ja arjessa selviytymisen kannalta. Kurseilla toteutetaan oppimäärän sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puhuminen, vuorovaikutus, kieli, tekstit, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla kehitetään kirjoitetun kielen hallintaa ja teksti-, puhe- ja vuorovaikutustaitoja sekä luetaan kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta. Opetuksessa ohjataan pohtimaan kieli- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä jatko-opintojen kannalta sekä tutustutaan mahdollisuuksiin jatkaa suomen kielen opintoja korkea-asteella.

### **Vantaan lukiokoulutus**

Oppimäärä on tarkoitettu niille opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame tai joilla on monikielinen tausta.

Oppimäärässä korostuvat yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen ja oppiminen. Tätä tukevat mm. pilvipalvelujen käyttö ja vuorovaikutusharjoitukset.

### **Opetuksen tavoitteet**

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää suomen kielen taitoaan sekä monipuolistaa teksti- ja vuorovaikutustaitojaan siten, että pystyy käyttämään niitä ajattelun, oppimisen, vuorovaikutuksen ja vaikuttamisen välineenä
- osaa ja rohkenee ilmaista itseään ymmärrettävästi erilaisissa arkielämän ja opiskelun vuorovaikutustilanteissa
- syventää monilukutaitoaan siten, että kykenee tuottamaan, tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti eri tieteenalojen tekstejä sekä kehittää taitoaan etsiä, valita, muokata ja välittää tietoa erilaisista lähteistä
- havaitsee kielen vaihtelun puhujan, tilanteen ja alueen mukaan ja laajentaa tietojaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista ja työnjaosta
- vakiinnuttaa suomen kielen rakenteiden hallintaa ja tulee entistä tietoisemmaksi suomen kielen erityispiirteistä omaan kieleensä tai muihin kieliin verrattuna
- oppii ymmärtämään toisen kielen oppimisprosessia, pystyy tarkkailemaan omaa kielitaitoaan ja arvioimaan edistymistään, haluaa kehittää kielitaitoaan sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa ja osaa hyödyntää siinä erilaisia tapoja ja välineitä
- syventää kauno- ja tietokirjallisuuden tuntemusta ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään sekä rakentaa maailmankuvaansa ja identiteettiään



- osaa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa kaikilla oppimäärän osa-alueilla
- nauttii kielestä, kirjallisuudesta ja kulttuurista ja arvostaa niiden monimuotoisuutta
- osaa pohtia monikielisyyttään, ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielen merkityksen, ja hänen käsityksensä kielen merkityksestä oppimisessa syvenee.

## Vantaan lukiokoulutus

S2-kursseilla tärkeää on oppia monipuolista medialukutaitoa ja tieto- ja viestintätekniisiä valmiuksia. Opetuksessa otetaan huomioon kotouttaminen, kielen oppimisen tukeminen, kielen kehityksen tuen tarjoaminen, syrjäytymisen ehkäiseminen, elämäntaidot, oma elämänpiiri ja yhteisöllisyys. Opetuksessa hyödynnetään pääkaupunkiseudun vahvuuksia: opetukseen integroidaan käyntejä teatterissa, elokuvissa, museoissa ja yrityksissä.

Opiskelijalle tarjotaan ohjausta oppimäärän valintaan.

## Arviointi

*Jos opiskelijan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, häntä arvioidaan tämän oppimäärän mukaan huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaista opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #kursseista. Suomen kieli ja kirjallisuus #oppimäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #kursseihin, ja niiltä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä ja kirjallisuus #kurssin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -kurssit korvaavat suomen kielen ja kirjallisuuden kurssit siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pakollisten kurssien osalta voidaan edellyttää lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.*

Arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, kirjoittajana ja tekstien tulkitsijana.

## Vantaan lukiokoulutus

Kurssin alussa keskustellaan yhdessä kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Opetuksessa tähdätään entistä laadukkaampaan itsearviointitaitoon sekä vastuullisuuteen yhteisten tavoitteiden saavuttamisessa. Itse- ja vertaisarviointia hyödynnetään osana arviointia, ja opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä.

Oppiaineen luonteen vuoksi hyväksyttyyn kurssiarvosanaan vaaditaan monenlaisia suorituksia, kuten erilaisia tekstejä ja suullisia esityksiä. Kurssi on siis suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

## Valtakunnalliset pakolliset kurssit

### 1. Tekstit ja vuorovaikutus (S201)

*Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja vuorovaikutuksesta syvenee. Hänen monilukutaitonsa sekä kykynsä toimia vuorovaikutustilanteissa tavoitteellisesti ja tarkoituksenmukaisesti lisääntyy. Hän harjaantuu tarkkailemaan ja kehittämään omia taitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana*

*ja kirjoittajana erilaisissa viestintäympäristöissä. Hän osaa käyttää luontevasti ja monipuolisesti suomen kielen keskeisiä rakenteita.*

### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla harjaannutaan käyttämään kirjastoa tiedonhankinnan apuna ja harjoitellaan lukutekniikkaan liittyviä taitoja. Työskentelytavoissa korostuvat yhteisöllisyys ja vuorovaikutustaidot.

Kurssi mahdollistaa luontevasti yhteisöllisen tekstien tuottamisen ja tulkitsemisen nykYTEknologiaa hyödyntäen. Kurssilla otetaan alusta asti käyttöön erilaisia digitaalisia tekstiympäristöjä. Kurssin sisällöt herättävät opiskelijan oman motivaation kehittää itseään ja hyödyntää taitojaan.

Opiskelija ymmärtää oman monikielisyytensä arvon ja mahdollisuudet. Häntä kannustetaan opiskelemaan myös omaa äidinkieltä.

Opiskelijaa tuetaan lukiolaiseksi sosiaalistumisessa ja lukion oppimistapojen omaksumisessa.

### **Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon*
- kehittää taitoaan tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä ja niiden ilmaisutapoja*
- oppii lukio-opinnoissa tarvittavan yleiskielisen esitystavan sekä kirjallisesti että suullisesti sekä monipuolistaa käsitystään kirjoittamisesta ja puhumisesta vuorovaikutuksellisenä, yhteisöllisenä ja yksilöllisenä ilmiönä*
- oppii ymmärtämään sanaston muodostumiskeinoja*
- vahvistaa suomen kielen perusrakenteiden hallintaa sekä oppii hahmottamaan tekstejä rakenteellisina kokonaisuuksina ja lähestymään niitä analyyttisesti*
- syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä pystyy asettamaan tavoitteita suomen kielen opiskelulle ja rohkaistuu suomen kielen käyttäjänä*
- harjaantuu käyttämään ja soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhaussa sekä ymmärtää tiedon- ja tieteenalojen kielten merkityksen.*

### **Keskeiset sisällöt**

- lukion opiskelukulttuuri ja suomen kielen opiskelutekniikka sekä lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitoja puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana*
- tekstin käsite ja tekstilajit (kertovat, kuvaavat, ohjaavat ja pohtivat tekstit) sekä erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia*
- tekstikokonaisuuden rakentuminen, kirjoitusprosessi ja lukustrategiat*
- erilaiset vuorovaikutustilanteet ja niissä kommunikointiin tarvittavaa sanastoa*
- yleiskielen ja puhekielen eroavaisuuksia, kielen rekisterit ja erilaiset kielimuodot, suomen kielen sananmuodostuskeinot*
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset*
- suomen kielen keskeisten rakenteiden kertaus*
- virke, lause, sanaluokat, verbi, predikaatti, aikamuodot, tapaluokat*

## **2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (S202)**

*Opiskelijan käsitys suomen kielen rakenteesta, kielen vaihtelusta ja vuorovaikutuksesta monipuolistuu. Opiskelija saa yleiskuvan kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilön identiteetille ja yhteiskunnalle.*

## Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla opiskelija rakentaa yleiskuvaa siitä, mikä merkitys kielellä ja kulttuurilla on hänen identiteetilleen ja yhteiskunnalle. Kieli- ja kulttuuri-identiteetin tarkastelussa otetaan huomioon Vantaan ja pääkaupunkiseudun näkökulma ja huomioidaan pääkaupunkiseudun kielellinen moninaisuus. Kannustetaan opiskelijoita havainnoimaan kieltä myös omien viiteryhmiensä ulkopuolella esimerkiksi yhteisillä vierailuilla tai opiskelijoiden omien oppimisprojektien avulla. Kurssin aikana harjoitetaan yhteiskirjoittamista teknologiaa hyödyntäen. Kurssi mahdollistaa tieto- ja viestintäteknologian käyttämisen apuna puhe-esityksen suunnittelussa ja toteutuksessa.

## Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- vahvistaa kielitaitoaan ja lisää kieli- ja tekstitietoisuuttaan
- ymmärtää suomen kielen rakenteellisen luonteen sekä syventää tietojaan kirjakielen perusnormeista ja osaa soveltaa niitä omia tekstejä tuottaessaan
- ymmärtää äidinkielen ja kielitaidon merkityksen ajattelun, vuorovaikutuksen ja identiteetin rakentamisen välineenä
- ymmärtää suomen kielen aseman maailman kielten joukossa
- vahvistaa käsitystään suomalaisuudesta
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan ja erityisesti puhe- ja vuorovaikutustaitojaan, kehittää tiedon- ja tieteenalojen kielten hallintaa sekä oppii laatimaan suunnitellun puhe-esityksen.

## Keskeiset sisällöt

- kielen, vuorovaikutuksen, kirjallisuuden, kulttuurin ja median merkitys
- eri tekstilajien hallinnan syventäminen
- lauseen rakenne (subjekti, predikaatti, objekti, kongruenssi) ja lausetyypit sekä erilaisten lauseiden tehtävät
- suomen kielen vertailu omaan äidinkieleen ja muihin kieliin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys
- suomen kielen ominaispiirteet, kielen vaihtelu ja kielen kuvallisuus
- kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa rektio, lauseiden ja kappaleiden sidosteisuus
- aineiston pohjalta kirjoittaminen ja kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- kuullun ymmärtämisen ja oman viestimisen harjoittelua
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi sekä palautteen antamisen ja vastaanottamisen harjoittelua

## 3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (S203)

*Opiskelijan käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä monipuolistuu. Opiskelija harjaantuu tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti ja nauttimaan kaunokirjallisuudesta sen eri muodoissaan.*

## Vantaan lukiokoulutus

Kirjallisuuden tulkitseminen tukee ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä sekä humaanin ajattelua, toisen asemaan asettumista. Kurssilla havainnoidaan tulkintojen ja eläytymisen yksilöllisyyttä ja kaunokirjallisuutta väylänä toisten ihmisten tunteisiin, kokemusmaailmaan ja kulttuureihin.

Harjaannutaan taiteen vastaanottajana ja oman taidekokemuksen erittelijänä ja opitaan analysoimaan omia päättelytapoja ja jakamaan tätä tietoa myös muille. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan lähiympäristön kulttuurikohteita.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- syventää taitoaan eritellä ja tulkita fiktiivisiä ja digitaalisia tekstejä sekä kuvia ja liikkuvaa kuvaa
- oppii vertailemaan suomalaisia ja oman kulttuurin tekstejä
- harjaantuu lukemaan fiktiivisiä tekstejä
- ymmärtää kielikuvien, vertausten, monitulkintaisten ilmausten sekä idiomien merkityksen ja niiden kulttuurisidonnaisuuden
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- oppii ymmärtämään kielen poeettista käyttöä, esimerkiksi kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta
- syventää ryhmäviestintätietojaan ja -taitojaan.

### Keskeiset sisällöt

- yleiskuva suomalaisesta kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista
- kaunokirjallisuuden lajit ja niiden ominaispiirteitä
- kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kirjallisuudessa
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta suullisesti ja kirjallisesti, myös verkossa
- suomalaisen kirjallisuuden keskeinen teos
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen ja -ilmiöiden näkökulmasta
- viestien tulkitsemista ja tuottamista
- kielen rakenteiden vakiinnuttaminen ja kielenhuoltoa: muun muassa pronominit, konjunktiot

## 4. Tekstit ja vaikuttaminen (S204)

*Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä, niiden kieltä ja vuorovaikutusta erityisesti vaikuttamisen ja osallisuuden näkökulmista. Hän perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.*

### Vantaan lukiokoulutus

Tuetaan opiskelijoiden itsenäistä päätöksentekoa ja tietoisuutta omista valinnoista.

Tutustutaan paikallisen vaikuttamisen kanaviin ja harjaannutaan ottamaan kantaa itselle merkityksellisiin kysymyksiin.

Luetaan kirjallisuutta painottaen sekä yhteiskunnallista vaikuttavuutta että yksilöllistä eläytymistä.

Suullisia argumentointitaitoja harjoitellaan esimerkiksi väittelyn tai vaikuttavien puheiden suunnittelun, tuottamisen ja niiden arvioinnin kautta. Argumentaation harjoittelu edistää ristiriitojen ja konfliktien käsittelytaitoja ja rohkaisee opiskelijaa ideoimaan, tekemään aloitteita, käynnistämään keskusteluita ja vaikuttamaan eri yhteisöissä.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- ymmärtää erilaisia suullisia, kirjallisia ja multimodaalisia asiatekstejä, erityisesti mielipidetekstejä, syventää kriittistä lukutaitoaan ja oppii tarkastelemaan tekstien välittämiä arvoja
- oppii tunnistamaan, miten kielellä vaikutetaan
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- osaa muodostaa ja ilmaista mielipiteitään perustellen
- syventää kielen perusrakenteiden hallintaa, erityisesti sijamuotojen merkitystehtäviä ja rektioita.

### Keskeiset sisällöt

- kantaa ottavat tekstit, argumentaatio ja retoriikka
- asiatekstin analysointi- ja tulkintaharjoituksia, tiedon- ja tieteenalojen puhetavat ja näkökulmat, esimerkiksi virallinen ja epävirallinen viestintä, käsitteellinen ja konkreettinen kielenkäyttö ja lukion eri oppiaineiden kielenkäyttötapoja
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot
- argumentoinnin keinot ja retoriset keinot, huumori, vaikuttaminen arjen vuorovaikutussuhteissa
- kaunokirjallisuus ja media (myös sosiaalinen media) vaikuttajana
- perustelemisen harjoittelusta sekä suullisesti että kirjallisesti
- ryhmäkeskustelutehtäviä sekä muita kommunikointiharjoituksia
- sananvapaus, sensuuri, tekijänoikeudet
- nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tarkastelua, rektio

## 5. Teksti ja konteksti (S205)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä, niiden piirteitä ja konteksteja. Opiskelija harjaantuu erittelemään, tulkitsemaan ja tuottamaan erityyppisiä ja -lajisia tekstejä.

### Vantaan lukiokoulutus

Suomalaiseen kirjallisuuteen tutustumisen avulla opiskelija laajentaa ja syventää ymmärtämystään suomalaisesta kulttuurista. Opiskelija harjaantuu muodollisen tai epämuodollisen tyylin valinnassa puhe- ja kirjoitustilanteissa.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan tekstejä niiden konteksteissa ja jatkumoissa ja suhteessa muihin teksteihin, muun muassa erityisalojen tekstit
- oppii erittelemään tekstien tyylipiirteitä
- pystyy itsenäiseen tekstin tuottamisen prosessiin ja kehittää omaa ilmaisutapaansa
- oppii valmistelemaan suullisen esityksen kirjallisuuden pohjalta yksin tai ryhmässä
- tuntee suomalaisen kaunokirjallisuuden keskeisiä teoksia sekä teemoja ja osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhe- ja kirjoitustilanteiden näkökulmasta
- vakiinnuttaa tieto- ja viestintätekniikan osaamistaan.

### Keskeiset sisällöt

- tyylin aineksien vaikutus tekstiin
- abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön sekä yleiskielen ja puhekielen erot

- tietokirjallisuus, etenkin essee, verkkotekstit ja multimodaaliset tekstilajit
- eläytyvää kirjoittamista ja kirjoittamista kirjallisuuden pohjalta
- kielenhuoltoa erityisesti tyylin näkökulmasta
- suullinen esitys, esimerkiksi esitelmä, puheenvuoro, draama, paneeli, keskustelu
- kielitilanteiden vaihtelu ja puheen variaatio

## 6. Nykykulttuuri ja kertomukset (S206)

Opiskelija oppii tarkastelemaan suomalaista nykykulttuuria ja ilmiöitä. Opiskelija syventää tietojaan vuorovaikutuksesta. Opiskelija vahvistaa suomen kielen taitoaan teksteillä ja tehtävillä.

### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija oppii arvostamaan ympäröivän kulttuurin moninaisuutta ja näkee sen rikkautena.

Opiskelija sijoittaa itsensä osaksi kulttuurista jatkumoa ja näkee myös itsensä kulttuurisena tuotteena. Kurssilla tarkastellaan ja arvioidaan erityisesti suomalaisuuteen liittyviä tarinoita ja myyttejä. Opiskelijoita ohjataan multimodaalisten kulttuuristen ilmiöiden äärelle ja hyödynnetään pääkaupunkiseudun ajankohtaista kulttuuritarjontaa

Harjoituksissa otetaan huomioon lukion päättökokeen vaatimustaso.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu suomalaiseen kulttuuriin, erityisesti kirjallisuuteen sekä muihin taiteisiin ja mediakulttuuriin ja vertailee suomalaista kulttuuria tuntemiinsa muihin kulttuureihin
- perehtyy nykykulttuurin ilmiöihin ja ajankohtaisiin tekstilajeihin
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä
- oppii soveltamaan tietoaan suomen kielen normeista omia tekstejä tuottaessaan
- oppii toimimaan sujuvasti, eettisesti ja rakentavasti vuorovaikutustilanteissa.

### Keskeiset sisällöt

- tekstien ajankohtaiset lajit ja mediatekstit
- kertomukset mediassa, elokuvissa ja tv-sarjoissa (myytit, klassikot, tarinallistaminen)
- kielenhuollon kertausta, sanaston laajentamista ja vaikeita kielen rakenteita
- luetun ymmärtämistä, tekstien selittämistä, kirjoitelmia
- erilaisten vuorovaikutustilanteiden harjoittelua
- suomalaista nykykirjallisuutta, kuten novelleja, lyhytproosaa, runoja, romaanikatkelmia sekä kokonaisteos

### Valtakunnalliset syventävät kurssit

## 7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (S207)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoita, muuttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä.



## Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla valmentaudutaan työelämään esimerkiksi työhaastattelujen avulla. Kurssi valmentaa myös muita keskeisiä työelämässä tarvittavia puheviestintätaitoja. Kulttuurienvälistä kommunikaatiota voidaan luontevasti käsitellä kurssin aikana.

Kurssilla harjoitellaan muodollisia ja epämuodollisia puhetilanteita. Opiskelijalle voidaan tarjota mahdollisuus osallistua toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli Puhvikookeeseen.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan vuorovaikutuksen ja vuorovaikutussuhteiden luonteesta, ominaispiirteistä ja puheyhteisöstä
- harjaantuu viestimään tilanteen mukaisesti ja tulee tietoiseksi toimintamahdollisuuksistaan vuorovaikutustilanteissa
- kehittää kykyään toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä rakentaa ja ylläpitää vuorovaikutussuhteita
- kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan
- oppii erottamaan eri tyylejä ja sävyjä kirjoitetussa ja puhutussa kielessä
- oppii erittelemään ja hallitsemaan kielen lauserakenteita.

### Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- puhuttujen tekstien erittely, tulkinta ja arviointi
- suomen puhekielen erityispiirteitä ja kielioppia
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja käytänteet
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- erilaiset asiointitilanteet
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä ja suomalaista ja kansainvälistä puhekulttuuria
- kielen lausetason perusrakenteet, peruslauseen jäsenet ja suomen kielelle ominaiset lausetyypit
- sananmuodostuskeinojen kertausta

## 8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (S208)

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erilaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaiseen kulttuuriin, median aiheisiin sekä kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun eri tavoin.

## Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla valmistaudutaan osoittamaan päättökokeen vaatimaa kypsyysyttä.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitojaan oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, lähteiden valinnassa, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä
- harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon sekä rohkaistuu persoonalliseen kielen tuottamiseen

- syventää ja monipuolistaa kirjallisen ilmaisun taitojaan
- kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään, arvioimaan ja arvottamaan ajankohtaisia teemoja
- löytää itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun
- varmentuu kielen rakenteiden hallinnassa ja harjaantuu kirjoitusprosessiin ja yhdessä kirjoittamiseen.

### Keskeiset sisällöt

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen, viimeistely ja palautteen antaminen
- kirjoittamista erilaisiin tarkoituksiin, muun muassa asia- ja asioimiskirjoittamista
- tekstin tuottamista erilaisista aineistoista ja luovaa kirjoittamista
- kirjoittamista materiaalin pohjalta sekä pohjatekstin tekstilajin ja kielen havainnointia, esimerkiksi tekstin kommentointia
- kielen rakenteita opiskelijoiden tarpeiden mukaan
- kielenhuollon kertaus: muun muassa sitaattivälimerkit, lähteiden lainaaminen
- suullinen tehtävä kurssin aiheista, esimerkiksi paneeli, keskustelu, alustus, puheenvuoro

## 9. Lukutaitojen syventäminen (S209)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee.

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla valmistaudutaan osoittamaan päättökokeen vaatimaa kypsyysyttä.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti, kriittisesti, eläytyvästi ja luovasti erilaisia tekstejä
- syventää käsitystään monilukutaidosta, tekstien piirteistä ja tekstilajeista
- syventää käsitystään tiedon- ja tieteenalojen kielistä ja puhetavoista
- kehittää suomalaisen kirjallisuuden tuntemustaan.

### Keskeiset sisällöt

- erilajisten kaunokirjallisten ja asiatekstien sekä eri tiedon- ja tieteenalan tekstien lukemista
- kirjallisuudesta keskustelemista ja kirjoittamista, oman lukukokemuksen jakamista
- kielen käsitteet tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa
- tekstianalyysi, tekstin rakenne, tekstilajit, intertekstuaalisuus
- vapaavalintainen kaunokirjallinen teos, esimerkiksi oman kulttuuri-identiteetin rakentumisen kannalta tärkeä teos
- kirjailija- tai teosesittely
- käännösharjoitus

### Paikalliset soveltavat kurssit

## 10. Kielen ja tekstien rakenteita (S2S10)

### Tikkurilan lukio

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on auttaa ja tukea opiskelijaa tekstin tuottamisessa harjoittelemalla erityisesti niitä rakenteita ja tekstilajeja, jotka tuottavat opiskelijalle eniten vaikeuksia. Opiskelijoiden yksilölliset tarpeet ja tasoerot pyritään ottamaan mahdollisimman hyvin huomioon eriyttämällä tehtäviä.

### Keskeiset sisällöt

Kartoitetaan ja karsitaan kielestä määrätietoisesti virheellisiä rakenteita tekemällä harjoituksia. Opitaan käyttämään itselle uusia lauserakenteita. Hahmotetaan tekstejä osista muodostuvina kokonaisuuksina. Tuotetaan erilaisia tekstejä opiskelijoiden tarpeen mukaan.

Kurssin aikana käydään lävitse muun muassa peruslauserakenteet ja erikoislausetyypit, harjoitellaan lauseenvastikkeita, vertailua, pohjatekstiin viittaamista ja referointitekniikkaa sekä harjoitellaan suomen kielen rektioita. Lisäksi tarkastellaan virkerakenteita välimerkkeineen, kappaleiden rakentamista ja tekstin sidostamiskeinoja. Kurssilla tarkastellaan ja tuotetaan myös opiskelijalle tarpeellisia tekstilajeja, joita voivat olla esimerkiksi essee, kommentti, muu mielipideteksti, reklamaatio tai työhakemus ansioluetteloinen. Tuotettavista tekstilajeista sovitaan erikseen kurssin alussa.

### Arviointi

Kurssisuoritus edellyttää kaikkien annettujen tehtävien tekemistä. Opiskelijat etenevät kurssilla pääasiassa omaan tahtiinsa tehtäviä tehden opettajan kiertäessä luokassa opastamassa. Kurssi on järkevintä suorittaa ensimmäisenä opiskeluvuotena.

## 11. Suomi tutuksi (S2S11)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Maantieteen ja äidinkielen sekä suomi toisena kielenä oppiaineen yhteinen kurssi, jonka tavoitteena on yleisen Suomen tuntemuksen parantaminen ja maantieteellisen sekä kulttuurisen tiedon syventäminen ja monipuolistaminen.

Kurssia suositellaan erityisesti maahanmuuttajille ja maahanmuuttajataustaisille.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla tutustutaan ryhmissä Suomen eri alueisiin ja järjestetään mahdollisesti tutustumiskäyntejä. Työt esitellään suullisesti ja kirjallisesti.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

## 2.4. Toinen kotimainen kieli, ruotsi

### Oppiaineen tehtävä

*Ruotsin kielen opetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään ruotsin kielen taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Ruotsin kielen opetus perustuu laajaan tekstikäsitukseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kielenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.*

*Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia ruotsia ja käyttää taitoaan rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia ruotsinkielisissä ympäristöissä sekä Suomessa että Ruotsissa kuin muuallakin, missä se on mahdollista. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön.*

*Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoissa maailmankansalaisen taitoja.*

*Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätautona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.*

*Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa ruotsin kielellä, mahdollisesti myös muilla pohjoismaisilla kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.*

*Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kielenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.*

*Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasoilla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.*

## **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaan lukioissa opiskelijaa ohjataan määrittämään yksilölliset tavoitteet ruotsin opinnoissaan. Opettaja tukee opiskelijaa hahmottamaan oman taitotasonsa ja saavuttamaan tavoitteensa. Opiskelijoita kannustetaan arvioimaan edistymistään ja työskentelytapojaan säännöllisesti ja seuraamaan oppimaan oppimistaitojensa kehittymistä. Vantaan lukioissa pyritään kehittämään erilaisia vertaistyöskentelyn ja -tuen tapoja, ts. opiskelijat oppivat yhdessä toisiaan tukien.

## **Opetuksen tavoitteet**

*Ruotsin kielen eri oppimäärien opetuksen yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija*

- kehittyä ruotsin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa kansallisissa, pohjoismaisissa, eurooppalaisissa sekä globaaleissa kohtaamisissa, joissa ruotsin kielen hyödyntäminen on mahdollista*
- ymmärtää ruotsin kielen merkityksen Suomen toisena kansalliskielenä*
- rohkaistuu hyödyntämään ruotsin kieltä luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana*
- vankentaa ruotsin kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen*
- kehittyä tavoitteellisenä kielten oppijana ja osaa soveltaa kielenopiskelustrategioita*
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet*
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta*
- osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista.*

*Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opiskelemassaan oppimäärässä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa*

osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

| Oppimäärä                    | Taito toimia vuorovaikutuksessa | Taito tulkita tekstejä | Taito tuottaa tekstejä |
|------------------------------|---------------------------------|------------------------|------------------------|
| A-oppimäärä                  | B2.1                            | B2.1                   | B1.2                   |
| B1-oppimäärä                 | B1.1                            | B1.1                   | B1.1                   |
| B3-oppimäärä                 | A2.2                            | A2.2                   | A2.1                   |
| Äidinkielenomainen oppimäärä | B2.2                            | B2.2                   | B2.2                   |

## Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijaa innostetaan käyttämään ruotsin kieltä erilaisissa oppimisympäristöissä. Vantaalaiseen ruotsinkieliseen kulttuuriin tutustutaan esimerkiksi vierailukäynneillä.

## Arviointi

*Ruotsin kielessä arviointi perustuu ruotsin kielen yhteisten tavoitteiden sekä oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat ruotsin kielen yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.*

*Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.*

*A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.*

### Oppimäärän vaihtaminen

*Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa ruotsin kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kurssija luetaan hyväksi seuraavasti:*

| Kurssit | Äidinkielenomainen oppimäärä |   | A-oppimäärä |   | B1-oppimäärä |
|---------|------------------------------|---|-------------|---|--------------|
| Kurssi  | 1                            | → | 1           | → | 1            |
| Kurssi  | 2                            | → | 2           | → | 2            |
| Kurssi  | 3                            | → | 3           | → | 3            |
| Kurssi  | 4                            | → | 4           | → | 4            |
| Kurssi  | 5                            | → | 5           |   |              |
| Kurssi  | 6                            | → | 6           | → | 5            |
| Kurssi  | 7                            | → | 7           | → | 7            |
| Kurssi  | 8                            | → | 8           | → | 6            |

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

## Vantaan lukiokoulutus

Opintojen alkuvaiheessa arvioinnissa otetaan Vantaalla huomioon opiskelijan sitoutuminen, sinnikkyys ja vastuun ottaminen opinnoissaan. Opiskelija saa luokkayhteisössään jatkuvaa, monipuolista ja kannustavaa palautetta, jonka pohjalta opiskelija voi reflektoida omaa edistymistään.

Vantaan lukioissa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Itse- ja vertaisarviointia hyödynnetään yhtenä osana arviointia. Kurssi on suoritettu hyväksytysti (arvosana 5 tai S), kun opetussuunnitelman mukaiset keskeiset tavoitteet on saavutettu.

### 2.4.1. Ruotsi, A-oppimäärä

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan



toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

## Opetuksen tavoitteet

Ruotsi kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 vuorovaikutuksen ja tulkinnan taidoissa sekä B1.2 tuottamisen taidoissa ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

## Valtakunnalliset pakolliset kurssit

### 1. Ruotsinkielinen maailmani (RUA01)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painottuu opiskelutekniikkojen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen. Kurssilla rohkaistaan opiskelijaa käyttämään sähköisiä työkaluja ruotsin kielen opinnoissa.

Aihekokonaisuuksista korostuvat teknologia ja yhteiskunta sekä kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys.

Ruotsinkielisiin kohteisiin tutustutaan esimerkiksi vierailuilla.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita ruotsin kielen opiskelulle ja etsitään autenttisia ruotsinkielisiä kielenkäyttöympäristöjä sekä keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpäiiriin, harrastuksiin, kiinnostuksen kohteisiin ja kielenkäyttötarpeisiin.

### 2. Ihminen verkostoissa (RUA02)

#### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelutekniikkojen ja oppimaan oppimisen taitoja kehitetään kurssilla. Aihekokonaisuuksista painottuvat hyvinvointi ja turvallisuus sekä kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen pohjoismaisessa kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan

erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

### 3. Pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä (RUA03)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään tietotekniikkaa tiedonhaussa ja medioihin tutustumisessa. Tällä kurssilla aihekokonaisuuksista korostuu kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys. Kurssilla tutustutaan suomenruotsalaisuuteen.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiirinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, ruotsinkieliset mediat sekä luova toiminta.

### 4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (RUA04)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla korostuu aktiivinen ja ratkaisukeskeinen opiskelu ja toimiminen hyvän tulevaisuuden puolesta vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Aihekokonaisuuksista korostuu tällä kurssilla aktiivinen kansalaisuus.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta ruotsin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

### 5. Tiede ja tulevaisuus (RUA05)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla korostuu oman mielipiteen ilmaiseminen ja perusteleminen. Eri tieteenaloihin tutustutaan mm. vierailulla vantaalaisiin yrityksiin tai tiedekeskukseen. Tällä kurssilla korostuvat tiede ja aihekokonaisuuksista teknologia ja yhteiskunta.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutetaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisionaatioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.

### 6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (RUA06)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan työn hakemista ja ansioluettelon kirjoittamista. Työntekomahdollisuuksia esitellään ruotsin kielellä niin Suomessa kuin Pohjoismaissa. Kurssilla on luontevaa tuoda esille aktiivinen kansalaisuus- ja innovatiivisuus -teemoja esimerkiksi julistamalla liikeideakilpailu. Kurssi tarjoaa mahdollisuuden oppiainerajat ylittävään yhteistyöhön.

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa ruotsin kielellä myös muualla kuin Suomessa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.*

### Valtakunnalliset syventävät kurssit

## 7. Kestävä elämäntapa (RUA07)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla syvennetään vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitoja. Opiskelijat kehittävät mediatuottamisen ja medialukutaidon osaamista eri viestintäympäristöissä ja eri välinein. Kestävää elämäntapaa havainnollistetaan niin kotimaisesta kuin globaalista näkökulmasta.

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmista ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.*

## 8. Viesti ja vaikuta puhuen (RUA08)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tavoitellaan ymmärrystä kulttuurin eri ilmenemismuodoista. Kurssin aikana harjoitellaan vastuullista ja eri tilanteisiin sopivaa kielenkäyttöä, esimerkiksi työn haussa ja politiikassa. Kurssilla on mahdollista tutustua kaksikieliseen Suomeen vierailujen muodossa.

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.*

### Paikalliset soveltavat kurssit

## 9. Abi-ruotsi (abikurssi) (RUAS10)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena valmentaa opiskelijoita ylioppilaskokeeseen.

## Keskeinen sisältö

Harjoitellaan tekstin ja kuullun ymmärtämistä sekä kirjoittamista yo-koetta varten sekä kerrataan kielioppia.

## Opetusjärjestelyt ja työtavat

Voi suorittaa kurssin RUA6 jälkeen. Kurssi suoritetaan viimeisenä kurssina ennen ruotsin yo-kokeeseen osallistumista.

## Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää aktiivista osallistumista kurssiin ja preliminäärikokeen suorittamista hyväksytysti.

## 10. Tutustu Pohjoismaiden elämään / kulttuuriin (RUAS11)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on tutustuttaa pohjoismaiseen kulttuuriin.

#### Keskeinen sisältö

Perehdytään pohjoismaiseen kulttuuriin monipuolisten työtapojen kautta.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssiin sisältyy matka Pohjoismaissa sekä valmistavia tehtäviä ja oppitunteja ja se toteutetaan projektiluontoisena kouluajan ulkopuolella. Kurssin osallistujat valitaan hakemusten perusteella.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

## 2.4.2. Ruotsi, B1-oppimäärä

*Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.*

*Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.*

*Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–5 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.*

*Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.*

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

## Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

## Valtakunnalliset pakolliset kurssit

### 1. Minun ruotsini (RUB11)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painottuu opiskelutekniikkojen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään sähköisiä työkaluja ruotsin kielen opinnoissa.

Kurssilla vahvistetaan ruotsin kielen perusteita.

Kurssilla painottuu aihekokonaisuus kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Pohditaan ruotsin kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät nuorten omiin kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

### 2. Hyvinvointi ja ihmissuhteet (RUB12)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painottuvat opiskelutekniikkojen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen ja erilaisten arkisten vuorovaikutustilanteiden harjoittelu. Opiskelijaa rohkaistaan käyttämään sähköisiä työkaluja ruotsin kielen opinnoissaan.

Kurssin teemat käsittelevät aihekokonaisuuksia kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys sekä hyvinvointi ja turvallisuus.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niistä suoriutumiseen tarvittavia strategioita. Harjoitellaan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Kurssilla pohditaan eri

*näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.*

### 3. Kulttuuri ja mediat (RUB13)

#### Vantaan lukiokoulutus

Tavoitteena on tehdä suomenruotsalaisuus eläväksi ja kartuttaa opiskelijan valmiuksia olla matkailijana Pohjoismaissa. Kurssilla tehdään yhteistyötä esimerkiksi paikallisten kaksikielisten tahojen kanssa.

Kurssin puitteissa hyödynnetään tietotekniikkaa muun muassa tiedonhaussa, medioihin tutustumisessa ja eri tekstilajien tuotoksien laadinnassa.

Aihekokonaisuuksista painotetaan kurssilla seuraavia: teknologia ja yhteiskunta, mediat ja monilukutaito sekä kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoa eri medioita hyödyntäen. Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.*

### 4. Monenlaiset elinympäristömme (RUB14)

#### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija harjaantuu hakemaan monenlaisia tekstiaineistoja opiskelussa sekä tuottamaan niitä.

Kurssilla opitaan ymmärtämään monikulttuurisuutta Pohjoismaissa.

Aihekokonaisuuksista painotetaan kurssilla seuraavia: teknologia ja yhteiskunta sekä kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista. Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita tarkastellaan ensisijaisesti nuorten näkökulmasta.*

### 5. Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (RUB15)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan työn hakemista ja ansioluettelon kirjoittamista.

Työelämäkontakteja luodaan paikallisten yritysten kanssa kouluvierailujen ja työpaikkavierailujen muodossa.

Kurssilla aihekokonaisuuksista on mahdollista painottaa aktiivista kansalaisuutta, yrittäjyyttä ja työelämää sekä teknologiaa ja yhteiskuntaa.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. Tutkitaan mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.*

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 6. Viesti ja vaikuta puhuen (RUB16)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan kaksikieliseen pääkaupunkiseutuun esimerkiksi päiväkotijä ja vanhainkotivierailujen muodossa.

Aihekokonaisuuksista kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys sekä hyvinvointi ja turvallisuus liittyvät luontevasti kurssin sisältöön.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.*

### 7. Kestävä elämäntapa (RUB17)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla syvennetään vuorovaikutus- ja vaikuttamistaitoja. Opiskelijat voivat kehittää mediatuottamisen osaamistaan eri viestintäympäristöissä ja eri välinein.

Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu sekä mediat ja monilukutaito ovat mahdollisia sisällyttää kurssin aihepiireihin.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.*

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 8. Ruotsin perusrakenteiden kurssi (RUBS08)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

Peruskoulussa opitun kertaaminen.

##### Keskeinen sisältö

Peruskoulun oppimäärä.

##### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Suoritettava ensimmäisen vuoden kahden ensimmäisen jakson aikana. Kurssille voivat osallistua ainoastaan ensimmäisen vuoden opiskelijat eikä sitä voi suorittaa itsenäisesti.

##### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää aktiivista läsnäoloa oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien suorittamista ja osakokeiden läpäisemistä hyväksytysti.



## 9. Tutustu Pohjoismaiden elämään (RUBS09)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Syvennetään Pohjoismaiden kulttuurien tuntemusta ja harjoitellaan yo-koetta varten.

#### Keskeinen sisältö

Pohjoismaisista kulttuuri-ilmiöistä kertovat tekstit sekä monipuoliset sanastoharjoitukset.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Voi suorittaa kurssin RUB5 kanssa samanaikaisesti tai sen jälkeen.

#### Arviointi

Edellyttää aktiivista läsnäoloa oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien suorittamista ja osakokeiden läpäisemistä hyväksytysti.

## 10. Abi-ruotsi (abikurssi) (RUBS10)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena valmentaa opiskelijoita ylioppilaskokeeseen.

#### Keskeinen sisältö

Harjoitellaan tekstin ja kuullun ymmärtämistä sekä kirjoittamista yo-koetta varten sekä kerrataan kielioppia.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Voi suorittaa kurssin RUB5 kanssa samanaikaisesti (lähinnä IB-opiskelijat) tai sen jälkeen. Kurssi suoritetaan viimeisenä kurssina ennen ruotsin yo-kokeeseen osallistumista.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää aktiivista osallistumista kurssiin ja preliminäärikokeen suorittamista hyväksytysti.

## 11. Ruotsin kulttuurikurssi (RUBS11)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on tutustuttaa pohjoismaiseen kulttuuriin.

#### Keskeinen sisältö

Perehdytään pohjoismaiseen kulttuuriin monipuolisten työtapojen kautta.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssiin sisältyy matka Pohjoismaissa sekä valmistavia tehtäviä ja oppitunteja ja se toteutetaan projektiluontoisena kouluajan ulkopuolella. Kurssin osallistujat valitaan hakemusten perusteella.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

### 2.4.3. Ruotsi, B3-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitetaan monipuolisesti kaikkia kielitaidon alueita. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Luontevaan ruotsin kielen ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitetaan monipuolisesti kaikkia kielitaidon alueita. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Luontevaan ruotsin kielen ääntämiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä.

"...Opiskelijalle, joka on vapautettu lukiolain 13 §:n perusteella toisen kotimaisen kielen opiskelusta, voidaan järjestää toisen kotimaisen kielen opetusta lukiossa alkavan B-oppimäärän mukaisesti." ([Valtioneuvoston asetus 942/2014](#), 9 § 6 mom.)

#### Opetuksen tavoitteet

Ruotsin kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- syventää oman kieli- ja kulttuuritaustansa arvostusta ja jäsentää käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta
- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- tutustuu suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä
- tutustuu siihen, miten suomen ja ruotsin kielet ovat vaikuttaneet toisiinsa Suomessa
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 vuorovaikutuksen ja tulkinnan taidoissa, A2.1 tuottamisen taidoissa ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

#### Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 1. Tutustutaan toisiimme ja ruotsinkieliseen kulttuuriympäristöön (RUB31)

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla hahmotetaan ruotsin kielen suhdetta opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmaisuja. Tutustutaan ruotsinkieliseen kulttuuriympäristöön Suomessa ja Pohjoismaissa.

## 2. Matkalla Pohjoismaissa (RUB32)

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun sekä asioimiseen liittyviä vuorovaikutustaitoja ja kartoitetaan pohjoismaista kulttuuri- ja yleistietoutta. Opetellaan lisää kompensaatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

## 3. Elämän tärkeitä asioita (RUB33)

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Käsitellään aihepiirejä ja tilanteita, jotka liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

## 4. Monenlaista elämää (RUB34)

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Tutustutaan erilaisiin elämäntilanteisiin Pohjoismaissa. Harjoitellaan viestintää erilaisissa ruotsinkielisissä kohtaamistilanteissa Suomessa, Pohjoismaissa ja muuallakin, missä se on mahdollista.

## 5. Hyvinvointi ja huolenpito (RUB35)

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

## 6. Kulttuuri ja mediat (RUB36)

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin sekä medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

## 7. Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (RUB37)

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan opiskelu- ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja. Selvitetään, minkälaista kielitaitoa mahdollisissa jatko-opinnoissa tarvitaan. Tutustutaan työpaikkoihin ja kesätyömahdollisuuksiin, joissa voi käyttää ruotsin kielen taitoa. Aihepiirit liittyvät kouluun, jatko-opintoihin ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

## 8. Yhteinen maapallomme (RUB38)

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

## 2.5. Toinen kotimainen kieli, suomi (finska)

Suomen kielen opetus lukiossa syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään suomen kielen taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan, luomaan siltoja eri kielten välille sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Suomen kielen opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia suomea ja käyttää taitoaan rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia suomenkielisissä ympäristöissä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan kieleen/kielenkäyttöön liittyvien asenteiden ja arvojen merkitystä. Opetus vahvistaa ja kehittää oppilaiden valmiuksia ja mahdollisuuksia toimia suomeksi aktiivisesti sekä vaikuttaa lähiympäristössään ja laajemmissa yhteyksissä.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia suomen kieltä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaimena. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa suomen kielellä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskeluympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kielenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiainerajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiainerajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasoilla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

### Suomen kielen opetuksen yhteiset tavoitteet

Suomen kielen eri oppimäärien opetuksen yhteisinä tavoitteina on, että opiskelija

- kehittää taitoaan toimia suomeksi eri yhteyksissä
- ymmärtää suomen kielen merkityksen kansalliskielenä
- rohkaistuu hyödyntämään suomen kieltä luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa suomen kielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- syventää ja laajentaa suomen kielen rakenteiden tuntemustaan
- kehittyä tavoitteellisenä kielenkäyttäjänä, joka osaa soveltaa oppimisstrategioita kieliopinnoissaan
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet

- osaa arvioida omaa kielitaitoaan ja suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten esimerkiksi jatko-opintojen ja työelämän näkökulmista.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa opiskelemassaan oppimäärässä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

| Oppimäärä                | Taito toimia vuorovaikutuksessa | Taito tulkita tekstejä | Taito tuottaa tekstejä |
|--------------------------|---------------------------------|------------------------|------------------------|
| A-suomi                  | B2.1                            | B2.1                   | B1.2                   |
| B1-suomi                 | B1.1                            | B1.1                   | B1.1                   |
| B3-suomi                 | A2.2                            | A2.2                   | A2.1                   |
| Äidinkielenomainen suomi | B2.2                            | B2.2                   | B2.2                   |

## Arviointi

Suomen kielessä arviointi perustuu suomen kielen yhteisten tavoitteiden sekä oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat suomen kielen yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja taidoissa toimia autenttisissa suomenkielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8, B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 ja äidinkielenomaisen oppimäärän syventävän kurssin 8 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatua arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

## Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa suomen kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kurssiin luetaan hyväksi seuraavasti:

| Kurssit | Äidinkielenomainen oppimäärä |   | A-oppimäärä |   | B1-oppimäärä |
|---------|------------------------------|---|-------------|---|--------------|
| Kurssi  | 1                            | → | 1           | → | 1            |
| Kurssi  | 2                            | → | 2           | → | 2            |
| Kurssi  | 3                            | → | 3           | → | 3            |
| Kurssi  | 4                            | → | 4           | → | 4            |
| Kurssi  | 5                            | → | 5           | → | 5            |
| Kurssi  | 6                            | → | 6           |   |              |
| Kurssi  | 7                            | → | 7           | → | 7            |
| Kurssi  | 8                            | → | 8           | → | 6            |

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

## 2.6. Vieraat kielet

Kieltenopetus syventää perusopetuksessa aloitettua kielikasvatusta ja kielitietoisuuden kehittämistä. Opiskelijoita ohjataan kehittämään eri kielten taitoaan ja laajentamaan monikielistä kompetenssiaan sekä kehittämään metakielellisiä taitojaan. Kielten opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, jossa tekstillä tarkoitetaan sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Kieltenopetus edistää osaltaan opiskelijoiden monilukutaitoa.

Opetus vahvistaa opiskelijoiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti sekä tarjoaa mahdollisuuksia kokea oppimisen iloa. Opetus vahvistaa opiskelijoiden halua ja taitoa toimia kulttuurisesti, kansainvälisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä ja yhteyksissä. Kaikkea opiskelijoiden kielitaitoa hyödynnetään, ja opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä opiskelijoiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Opiskelijoita ohjataan pohtimaan asenteiden ja arvojen merkitystä ja kehittämään taitoaan toimia rakentavasti eri yhteyksissä. Opetus antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa ja syventää opiskelijoiden maailmankansalaisen taitoja.

Opiskelijoita rohkaistaan hankkimaan elinikäisiä kielenopiskelutaitoja tunnistamalla itselleen sopivia tapoja oppia kieliä, arvioimalla oman oppimisensa edistymistä sekä näkemään kielitaito myös työelämätaidona. Kielten opiskelussa ja kielivalinnoissa vahvistetaan sukupuolten tasa-arvoa kannustamalla ennakkoluulottomuuteen ja käsittelemällä monipuolisesti erilaisia aiheita.

Kieltenopetuksessa hyödynnetään tutkivaa oppimista käyttäen monipuolisia ja opiskelijalähtöisiä menetelmiä. Opiskelijoita ohjataan hakemaan, arvioimaan ja käsittelemään tietoa osaamillaan kielillä. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään luontevasti opiskelu ympäristöjen osana.

Kieltenopetuksessa käsitellään teemoja, joiden avulla kielenoppiminen tuodaan osaksi lukio-opiskelun kokonaisuuksien hallintaa ja oppiaineraajat ylittävää työskentelyä. Opiskelijoille tarjotaan merkityksellisiä, avoimia ja riittävän haastavia tehtäviä. Aihekokonaisuudet, teemaopinnot ja muu oppiaineraajat ylittävä opiskelu kannustavat opiskelijoita hyödyntämään eri kielten vähäistäkin taitoaan ja monikielistä kompetenssiaan.

Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijoiden eteneminen taitotasoilla tapahtuu eri tahdissa, mikä edellyttää tehtävien eriyttämistä tai muuta tukemista.

## Vieraiden kielten opetuksen yhteiset tavoitteet

### Vieraiden kielten opetuksen yhteiset tavoitteet

Vieraiden kielten eri oppimäärien opetuksen yhteisenä tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu hyödyntämään kielitaitoaan luovasti opiskelussa, työssä ja vapaa-aikana
- vankentaa kohdekielen osaamistaan, kielitajuaan ja taitoaan soveltaa kielitietoa myös kielirajat ylittäen
- kehittyy tavoitteellisena kielten oppijana ja osaa soveltaa kieltenopiskelustrategioita
- ymmärtää monipuolisen kielitaidon merkityksen ja kielitaidon myötä kasvavat toimintamahdollisuudet
- osaa arvioida omaa osaamistaan sekä suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten jatko-opintojen, työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmasta.

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri kielissä tai oppimäärissä kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon (liite 1) tasot alla olevan taulukon mukaisesti ja osaa suhteuttaa omaa osaamistaan tavoitteeksi asetettuihin taitotasoihin. Opiskelija asettaa omia tavoitteitaan, arvioi taitojensa kehittymistä ja kehittää niitä edelleen.

| Kieli ja oppimäärä          | Taito toimia vuorovaikutuksessa | Taito tulkita tekstejä                             | Taito tuottaa tekstejä                             |
|-----------------------------|---------------------------------|----------------------------------------------------|----------------------------------------------------|
| Englanti A                  | B2.1                            | B2.1                                               | B2.1                                               |
| Muut kielet A               | B1.2                            | B1.2                                               | B1.2                                               |
| Englanti B1                 | B1.2                            | B1.2                                               | B1.2                                               |
| Muut kielet B1              | B1.1                            | B1.1                                               | B1.1                                               |
| Englanti B2                 | B1.1                            | B1.1                                               | B1.1                                               |
| Muut kielet B2              | A2.2                            | A2.2                                               | A2.2                                               |
| Englanti B3                 | B1.1                            | B1.1                                               | A2.2                                               |
| Aasian ja Afrikan kielet B3 | A2.1                            | A2.1 (puhuttu teksti)<br>A1.3 (kirjoitettu teksti) | A2.1 (puhuttu teksti)<br>A1.3 (kirjoitettu teksti) |
| Muut kielet B3              | A2.1                            | A2.1                                               | A2.1                                               |

## Arviointi

Vieraissa kielissä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä kieli- ja oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat vieraiden kielten yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.



Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

### Oppimäärän vaihtaminen

Opiskelijan on tarkoituksenmukaista jatkaa aloittamansa oppimäärän opintoja pitkäjänteisesti. Oppimäärää vaihdettaessa vieraassa kielessä pidemmästä oppimäärästä lyhyempään kurssija luetaan hyväksi latinan kieltä lukuun ottamatta seuraavasti:

| Kurssit | A-oppimäärä |   | B1-oppimäärä |   | B2-oppimäärä |   | B3-oppimäärä |
|---------|-------------|---|--------------|---|--------------|---|--------------|
| Kurssi  | 1           | → | 1            | → | 1            | → | 3            |
| Kurssi  | 2           | → | 2            | → | 3            | → | 5            |
| Kurssi  | 3           | → | 3            | → | 4            | → | 6            |
| Kurssi  | 4           | → | 4            | → | 2            | → | 4            |
| Kurssi  | 6           | → | 5            | → | 5            | → | 7            |
| Kurssi  | 7           | → | 7            | → | 6            | → | 8            |
| Kurssi  | 8           | → | 6            |   |              |   |              |

Muut pidemmän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyemmän oppimäärän syventäviä tai soveltavia kurssija opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kurssija oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseessä olevat kurssit voidaan lukea opiskelijan varsinaisen oppimäärän syventäviksi tai soveltaviksi kurssieiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

### Kurssit

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-oppimäärän kurssija numero 2. Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KI = kiinan kieli

JP = japanin kieli

KX = muu kieli

### 2.6.1. Englanti, A-oppimäärä

*Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.*

*Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.*

*Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.*

*Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.*

*Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.*

*Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää englannin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen englanninkielinen osuus tai kokonaisuus.*

#### Oppiaineen tehtävä

##### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun erityisiä, kansainvälisiä toimijoita (kuten Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamistaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

## Opetuksen tavoitteet

*Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija*

- kehittyy englannin kielen käyttäjänä sekä toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin paikallisissa, kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- ymmärtää englannin kielen merkityksen ja roolin kansainvälisen kommunikaation kielenä*
- osaa arvioida oman osaamisensa riittävyyttä jatko-opintojen näkökulmasta*
- osaa suunnitella kieliopintojaan tulevaisuuden tarpeitaan varten työelämän ja kansainvälistymisen näkökulmista*
- saa kokemuksia laajempien englanninkielisten tekstien lukemisesta, tulkitsemisesta ja käsittelystä*
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B2.1 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

## Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa opiskelijoita rohkaistaan opintojen alusta asti käyttämään englannin kielen taitojaan ja kehittämään siten rutiinia myös suullisia kommunikointitilanteita varten. Opiskelijoita tuetaan kommunikointitaitojensa kehittämisessä mm. itse- ja vertaisarvioinnin avulla. Opetuksessa syvennetään opiskelijan käsitystä siitä, miten eri kommunikointitilanteet vaativat erilaisia kielellisiä työkaluja. Tavoitteena on, että opiskelijat kehittävät taitojaan erityisesti kansainvälisen opiskelu- ja työelämän englannin kielen niin kirjallisille kuin suullisillekin kommunikoinnille asettamien vaatimusten saavuttamiseksi.

## Arviointi

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan kielen eri osa-alueita ja omia vahvuuksiaan ja haasteitaan niihin liittyen. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa käydään läpi hyväksytyn kurssisuorituksen kriteerit ja keskustellaan niistä. Kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

## Valtakunnalliset pakolliset kurssit

### 1. Englannin kieli ja maailmani (ENA01)

#### Vantaan lukiokoulutus

Lukion ensimmäisellä englannin kurssilla vantaalaisia lukiolaisia tuetaan itse- ja vertaisarvioinnin kautta arvioimaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kieltenopiskelijoina ja suunnittelemaan englannin opintojaan, asettamaan niille tavoitteita ja ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan.

Vantaalaisissa lukioissa halutaan rohkaista englannin kielen opiskelijoita alusta lähtien arvioimaan keskustelutilanteita ja käynnistämään keskusteluita, ja siten kehittämään kieli-, viestintä-, ja vuorovaikutustaitojaan. Kommunikointitilanteissa tavoitteena on oppia huomioimaan ja ymmärtämään inhimillistä moninaisuutta, ihmisten erilaisia tarpeita ja elämäntilanteita.

Tähän liittyy myös eri kulttuureihin ja kielialueisiin tutustuminen ja tutustumisen kautta niiden moninaisuuden arvostaminen. Vantaalainen monikulttuurisuus ja sijainti kansainvälisten liikenneyhteyksien sydämessä tekee tällaisten englannin kommunikointitaitojen hallitsemisen osaksi arkeamme.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.*

## **2. Ihminen verkostoissa (ENA02)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita aitoon vuorovaikutukseen, mm. kertomaan omasta elinpiiristään sekä sitä kautta kehittämään myös taitojaan kuunnella ja ymmärtää toisia. Opiskelijoita tuetaan myös oppimaan ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä omassa elämässään että mediaympäristöissä toimiessaan ja kehittämään taitojaan tunnistaa kielen eri rekistereitä eri kommunikointitilanteissa.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.*

## **3. Kulttuuri-ilmiöitä (ENA03)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssi tarjoaa mahdollisuuden tarkastella kulttuurisia ilmiöitä laaja-alaisesti sosiaalisen kulttuurin ja tapakulttuurin näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan luovaan itseilmaisuun englanniksi. Oman kulttuuri-identiteetin ja eri kulttuurien, sekä taiteen tuntemusta syvennetään. Kulttuurikurssilla hyödynnetään soveltuvin osin Vantaan ja koko pääkaupunkiseudun kulttuuritarjontaa. Kurssitöiden suunnittelussa opiskelijat voivat työstää kulttuuriin liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, esim. aiheen valinnassa ja tavoitteiden asettamisessa.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.*

## 4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA04)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssi antaa erinomaiset mahdollisuudet hyödyntää ajankohtaista, yhteiskuntaan liittyvää digitaalista materiaalia ja tiedonhankintaa, mikä kehittää ja syventää opiskelijoiden monilukutaitoa. Yhteiskunnallisten ilmiöiden analysointi voi sisältää myös vantaalaisen näkökulman. Yhteiskunnallisia asioita käsitellään erityisesti hyvinvoinnin ja sitä tukevien tekijöiden näkökulmasta, jotta opiskelijat oppivat tukemaan niin lähiyhteisöjen että laajemman yhteiskunnan hyvinvointia omalta osaltaan.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.*

## 5. Tiede ja tulevaisuus (ENA05)

### Vantaan lukiokoulutus

Tiede ja tulevaisuus -kurssi antaa hyvän mahdollisuuden ainerajoja ylittävään yhteistyöhön eri oppiaineiden tai paikallisten, kiinnostavien ja innovatiivisten tiede- ja teknologiaoppilaitosten ja -yritysten kanssa. Opiskelijoita tuetaan löytämään kommunikointivälineitä myös omien kiinnostusten mukaisten tiede- ja/tai teknologia-aiheiden käsittelemiseen englanniksi ja tulevaisuuden opiskelusuunnitelmien mukaisiin aihepiireihin.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.*

## 6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (ENA06)

### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelu, työ ja toimeentulo -kurssi antaa mahdollisuuden monipuoliseen yhteistyöhön lähialueen kiinnostavien ja innovatiivisten oppilaitosten, yritysten ja järjestöjen kanssa, jolloin mm. yrittäjyyden ja työntekemisen eri muotoihin voidaan tutustua käytännönläheisesti ja erityisesti englannin kielen merkityksen ja globaalin työllistymisen näkökulmasta.

Kurssilla opiskelija vahvistaa käsitystään omasta kielitaidostaan suhteessa jatko-opintoihin ja työelämään sekä myös asettaa tavoitteita sen kehittämiseksi. Kurssilla tutustutaan työnhakuprosessiin englannin kielellä esim. CV:n ja hakemusten, puhelinetiketin tai työhaastattelujen kautta.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.*

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 7. Kestävä elämäntapa (ENA07)

#### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijoita kannustetaan muodostamaan oma, paikallinen ja globaali näkökulma kestäväan kehitykseen ja elämäntapaan.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväan elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.*

### 8. Viesti ja vaikuta puhuen (ENA08)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla vahvistetaan opiskelijan uskallusta ja itseluottamusta kommunikointitilanteissa. Opiskelijat voivat itse- ja vertaisarvioinnin keinoin arvioida omia suullisia kommunikointitaitojaan ja asettaa tavoitteita niiden kehittämiseksi. Kurssilla suoritetaan suullisen kielitaidon koe, josta saa todistuksen.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.*

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 9. Back to Basics (ENAS9)

#### Tikkurilan lukio

## Tavoitteet ja keskeinen sisältö

ENAS9 on tukikurssi niille lähinnä ensimmäisen vuoden opiskelijoille, jotka tarvitsevat lisäharjoitusta kielen perusasioissa. Kurssilla keskitytään perussanaston ja rakenteiden opetteluun. Tekstit liittyvät arkielämän aihepiireihin. Tavoitteena on kerrata ja laajentaa keskeistä sanastoa ja kielioppia sekä perehtyä lukion työtapoihin ja opiskelustrategioihin.

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi harjaannuttaa pari- ja ryhmätyöskentelyyn. Opittavaa ainesta työtetään suullisesti ja kirjallisesti. Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista työskentelyä sekä tunteilla että kotona. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

**Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien ja mahdollisten kokeiden suorittamista. Kaikki pakolliset kurssityöt on tehtävä kurssin aikana.

**10. Business English (ENAS10)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet ja keskeinen sisältö**

Kurssilla harjoitellaan kaupallisen alan englantia ja tutustutaan englanninkieliseen liike-elämään. Aihepiirin perustan lisäksi kurssilla käsitellään ajankohtaista ja autenttista materiaalia eri lähteistä. Tavoitteena on, että opiskelija omaksuu englanninkielistä kaupallista sanastoa ja kehittää viestintätaitojaan kansainväliseen liike-elämään liittyvissä yhteyksissä.

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista työskentelyä sekä tunteilla että kotona. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

**Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä. Kurssin hyväksytty suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien ja mahdollisten kokeiden tekemistä. Palautetta annetaan vain määräaikaan mennessä palautetuista töistä. Kaikki pakolliset kurssityöt on tehtävä kurssin aikana.

**11. Current Events (ENAS11)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet ja keskeinen sisältö**

Kurssin keskeisiä aihealueita ovat ajankohtaiset tapahtumat. Kurssilla käytettävä autenttinen materiaali on haastavaa. Keskeinen tavoite on laajentaa sanastoa, jotta opiskelija pystyy sujuvasti seuraamaan kohdekielistä uutisointia vaativistakin ajankohtaisista aiheista ja keskustelemaan niistä.

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista työskentelyä sekä tunteilla että kotona. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

**Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä. Kurssin hyväksytty suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien ja mahdollisten kokeiden tekemistä. Palautetta annetaan vain määräaikaan mennessä palautetuista töistä. Kaikki pakolliset kurssityöt on tehtävä kurssin aikana.

**12. English Around the World (ENAS12)****Tikkurilan lukio**



### **Tavoitteet ja keskeinen sisältö**

Kurssilla tutustutaan englanninkieliseen maailmaan ja kulttuuriin kirjallisuuden kautta. Kurssilla pidetään suullisia esityksiä kurssin aihepiireistä ja analysoidaan tekstejä myös kirjallisesti. Kurssimateriaalina käytetään esimerkiksi novelleja, runoja, tarinoita, sarjakuvia sekä otteita romaaneista. Tavoitteena on syventää oppilaan käsitystä ja ymmärrystä englanninkielisen kulttuurin monimuotoisuudesta sekä tarjota mahdollisuus tutustua englanninkielisen kirjallisuuden nykyvaikuttajiin klassikoiden ohella.

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista työskentelyä sekä tunneilla että kotona. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä. Kurssin hyväksytty suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien ja mahdollisten kokeiden tekemistä. Palautetta annetaan vain määräaikaan mennessä palautetuista töistä. Kaikki pakolliset kurssityöt on tehtävä kurssin aikana.

## **13. Writing for Specific Purposes (ENAS13)**

### **Tikkurilan lukio**

### **Tavoitteet ja keskeinen sisältö**

ENAS13-kurssilla perehdytään erilaisten tekstityyppien kirjoittamiseen. Asiatekstien kirjoittamista harjoitellaan monipuolisten lähteiden avulla. Oman tekstin muokkausta käsitellään eri tasoilla, kuten jäsentelyn ja viestin selkeyden kannalta. Lisäksi kurssilla harjoitellaan luovan kirjoittamisen strategioita ja prosessikirjoittamista. Tavoitteena on harjaannuttaa opiskelija suunnittelemaan, muokkaamaan ja viimeistelemään johdonmukaista sekä erityyppisiin viestintätilanteisiin tyylilajiltaan sopivaa tekstiä.

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Työmuotoina käytetään itsenäisen kirjoittamisen lisäksi myös tiimi- ja parityöskentelyä. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä. Kurssin hyväksytty suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien ja mahdollisten kokeiden suorittamista. Palautetta annetaan vain määräaikaan mennessä palautetuista töistä. Kaikki pakolliset kurssityöt on tehtävä kurssin aikana.

## **14. Finishing Touches for Abis (abikurssi) (ENAS14)**

### **Tikkurilan lukio**

### **Tavoitteet ja keskeinen sisältö**

Kurssilla kerrataan keskeistä kielioppia ja sanastoa sekä harjoitellaan ylioppilaskokeen tehtävätyyppejä, esim. kuullun - ja luetunymmärtämistä sekä kirjallista ilmaisua. Tavoitteena on valmentaa opiskelijoita A-kielen yo-kokeeseen.

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla työskennellään itsenäisesti ja ryhmissä sekä suullisesti että kirjallisesti. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

## Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien ja mahdollisten kokeiden suorittamista. Palautetta annetaan vain määräaikaan mennessä palautetuista töistä. Kaikki pakolliset kurssityöt on tehtävä kurssin aikana. Preliminäärikoe on suoritettava kurssin läpäisemiseksi.

## 15. Drama and Music (ENAS15)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet ja keskeinen sisältö

Kurssilla käytetään englannin kieltä luovaan työskentelyyn ja esiintymiseen. Tavoitteena on syventää oppilaan käsitystä ja ymmärrystä englanninkielisen taidekulttuurin monimuotoisuudesta sekä tarjota mahdollisuus tutustua englanninkieliseen näytelmäkirjallisuuteen ja musiikkiin luovan ilmaisun keinoin.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssimateriaalina käytetään esim. näytelmiä ja lauluja. Kurssityöskentely tapahtuu pääosin ryhmissä. Työkielenä on englanti. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

## Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## 2.6.2. Espanjan kieli, B3-oppimäärä

*Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.*

*Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.*

### Oppiaineen tehtävä

#### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun kansainvälisten toimijoiden (mm. Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) merkitys kotiseudulle ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolla muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa

lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamistaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

## Opetuksen tavoitteet

*Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija*

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

## Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, joka jatkuu myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

## Arviointi

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kielitaidon eri osa-alueilla. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa ja kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perusteiden sopia mahdollisista poikkeuksista.

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (EAB31)

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.*

### 2. Matkalla maailmassa (EAB32)

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.*

### 3. Elämän tärkeitä asioita (EAB33)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita tutustumaan kohdekielisiin sanomalehtiin ja nuorten lehtiin lyhyiden ja yksinkertaisten artikkeleiden avulla. Opiskelijoita kannustetaan seuraamaan autenttisia keskusteluja eri viestintäkanavissa.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.*

### 4. Monenlaista elämää (EAB34)

#### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijat kehittävät monilukutaitoaan ja heitä ohjataan toimimaan vastuullisesti kirjallisen viestinnän tuottamisessa ja jakamisessa. Kurssilla vahvistetaan opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä ja kohdemaan kulttuurin ja tapakulttuurin tuntemusta.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.*

### 5. Hyvinvointi ja huolenpito (EAB35)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla kiinnitetään huomiota ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin nuorta koskeviin aiheisiin. Opiskelijaa kannustetaan aktiiviseen keskusteluun.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.*

### 6. Kulttuuri ja mediat (EAB36)

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.*

## 7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (EAB37)

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.*

## 8. Yhteinen maapallomme (EAB38)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aihepiirejä tarkastellaan niin vantaalaisesta kuin maailmanlaajuisesta näkökulmasta. Hyödynnetään haastavampia tekstejä, esimerkiksi uutisia sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.*

### Paikalliset soveltavat kurssit

## 9. Abi-espanja (abikurssi) (EAB3S9)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssi valmentaa abiturientteja ylioppilaskokeeseen.

#### Keskeinen sisältö

Harjoitellaan monipuolisesti ylioppilaskokeen eri osa-alueita; kuuntelua, tekstinymmärtämistä, kirjoittamista, rakenteita ja sanastoa.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssin työt suoritetaan oppitunneilla ja kotitehtävinä. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää säännöllistä läsnäoloa sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## 10. Espanjan kieli- ja kulttuurikurssi (EAB3S10)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Tutustuttaa opiskelijat espanjalaiseen kulttuuriin.

#### Keskeinen sisältö

Kulttuuripainotteinen kurssi, johon kuuluu 3-5 päivän mittainen matka johonkin espanjalaiseen kaupunkiin sekä matkalle valmistavia tehtäviä ja oppitunteja.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssi suoritetaan projektiluonteisena kouluajan ulkopuolella. Kurssin toteutumisesta tiedotetaan opiskelijoille erikseen ja opiskelijat valitaan hakemusten perusteella.

## Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

### 2.6.3. Latinan kieli, B3-oppimäärä

*Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.*

#### Opetuksen tavoitteet

*Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija*

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

#### Vantaan lukiokoulutus

Latinan kielen B3-oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- ymmärtää latinan kielen merkityksen erityisesti luonnontieteissä
- ymmärtää latinan kielen vaikutuksen eurooppalaisten kielten kehitykseen
- oppii tuntemaan kreikkalais-roomalaisen maailman historiaa, kulttuuria ja mytologiaa ja tekee huomioita niiden vaikutuksesta eurooppalaiseen ja suomalaiseen kulttuuriin
- osaa harjoitellun perussanaston ja keskeisiä rakenteita
- ymmärtää apuvälineitä käyttäen helppoa autenttista tekstiä, osaa poimia yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden perusteella.

Latinan kielen B3-oppimäärässä opiskellaan keskeinen muoto-oppi sekä pääpiirteitä sijamuotojen, aikamuotojen ja modusten käytöstä ja lauseenvastikkeista. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen. Kaikilla kursseilla opiskelijoita ohjataan vertaamaan antiikin ajan erilaisia ilmiöitä nykyajan vastaaviin sekä tekemään huomioita kreikkalais-roomalaisen kulttuurin vaikutuksista nykyisiin kulttuureihin ja latinan vaikutuksesta nykykieliin. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla.

## Arviointi

#### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijan osaamista arvioidaan latinan kielen erityisten tavoitteiden mukaan sekä soveltuvien osien vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden mukaan. Kehittyvän kielitaidon kuvaus-asteikkoa voidaan hyödyntää ottaen huomioon latinan kielen erityispiirteet ja käyttöalueen rajallisuus. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Huomiota kiinnitetään opiskelijan edistymiseen kielitaidon eri osa-alueilla. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

## **Valtakunnalliset syventävät kurssit**

### **1. Ikkunat auki antiikkiin (LAB31)**

#### **Tikkurilan lukio**

Antiikin Italiaa ja roomalaisia sekä latinan kieltä lähestytään nykyajan näkökulmasta. Perehdytään latinan kielen vaiheisiin.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.*

### **2. Antiikin elämää (LAB32)**

#### **Tikkurilan lukio**

Tutustutaan yksityiseen ja julkiseen elämään sekä työnteeseen antiikin aikaisessa kaupungissa.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.*

### **3. Tietoa, taitoa ja taruperintöä (LAB33)**

#### **Tikkurilan lukio**

Tutustutaan roomalaisten harrastuksiin, roomalaisnuorten kasvatukseen ja koulunkäyntiin sekä antiikin kreikkalais-roomalaiseen tarustoon.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.*

### **4. Rooman historian vaiheita (LAB34)**

#### **Tikkurilan lukio**

Tutustutaan pääpiirteittäin Rooman varhaishistoriaan ja siihen liittyviin taruihin, Rooman historian käännekohtiin ja Rooman kehittymiseen maailmanvallaksi.



**Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.*

**5. Merkittäviä roomalaisia (LAB35)****Tikkurilan lukio**

Tutustutaan joihinkin Rooman historian kannalta merkittäviin henkilöihin

**Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.*

**6. Kulttuuriperintömme (LAB36)****Tikkurilan lukio**

Tutustutaan antiikin kulttuurin eri alueisiin ja tarkastellaan niiden merkitystä kulttuuriperinnössämme.

**Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.*

**7. Viestejä menneisyydestä (LAB37)****Tikkurilan lukio**

Tarkastellaan antiikin kirjallisuuteen liittyviä tekstejä viestinnän näkökulmasta. Tutkitaan, mitä tekstit voivat kertoa roomalaisten elämästä ja suhtautumisesta elämän eri ilmiöihin.

**Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.*

**8. Latinaa kautta vuosisatojen (LAB38)****Tikkurilan lukio**

Tutkitaan muokattujen tekstien ja helppojen autenttisten tekstinäytteiden avulla, miten latinaa on käytetty eri aikoina myöhäisantiikista meidän päiviimme asti.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 9. Antiikin kulttuuri (LAB3S9)

#### Tikkurilan lukio

Kurssilla tarkastellaan monipuolisesti antiikin kulttuuria tutustumalla Kreikan ja Rooman saavutuksiin tieteissä ja taiteissa.

### 2.6.4. Ranskan kieli, A-oppimäärä

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.

Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.

#### Oppiaineen tehtävä

#### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun erityisiä, kansainvälisiä toimijoita (kuten Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa

lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamistaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

## Opetuksen tavoitteet

*Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija*

- *kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- *osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.2 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

## Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, jota käytetään ja jatketaan myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

## Arviointi

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan kielen eri osa-alueita ja omia vahvuuksiaan ja haasteitaan niihin liittyen. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa käydään läpi hyväksytyn kurssisuorituksen kriteerit ja keskustellaan niistä. Kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

## Valtakunnalliset pakolliset kurssit

### 1. Kieli ja maailmani (RAA01)

#### Vantaan lukiokoulutus

Lukion ensimmäisellä pitkän kielen kurssilla vantaalaisia lukiolaisia tuetaan itse- ja vertaisarvioinnin kautta arvioimaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kieltenopiskelijana ja suunnittelemaan kielen opintojaan, asettamaan niille tavoitteita ja ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan.

Vantaalaisissa lukioissa halutaan rohkaista kielen opiskelijoita alusta lähtien osallistumaan aktiivisesti keskustelutilanteisiin ja siten kehittämään kieli-, viestintä-, ja vuorovaikutustaitojaan. Kommunikointitilanteissa opiskelija tutustuu eri kulttuureihin ja kielialueisiin ja oppii samalla arvostamaan moninaisuutta. Vantaalainen monikulttuurisuus ja sijainti kansainvälisten liikenneyhteyksien sydämessä tekee tällaisten kommunikointitaitojen hallitsemisen osaksi arkeamme.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita kohdekielen opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi sekä autenttisia kohdekielisiä kielenkäyttöympäristöjä. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta ja kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.

## 2. Ihminen verkostoissa (RAA02)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita aitoon vuorovaikutukseen, mm. kertomaan omasta elinpiiristään sekä sitä kautta kehittämään taitojaan kuunnella ja ymmärtää toisia. Opiskelijoita tuetaan myös oppimaan ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä omassa elämässään että mediaympäristöissä toimiessaan ja kehittämään taitojaan tunnistaa kielen eri rekistereitä eri kommunikointitilanteissa.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

## 3. Kulttuuri-ilmiöitä (RAA03)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssi tarjoaa mahdollisuuden tarkastella kulttuurisia ilmiöitä laaja-alaisesti sosiaalisen kulttuurin ja tapakulttuurin näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan luovaan itseilmaisuun kohdekielellä. Oman kulttuuri-identiteetin ja eri kulttuurien, sekä taiteen tuntemusta syvennetään. Kulttuurikurssilla hyödynnetään soveltuvin osin Vantaan ja koko pääkaupunkiseudun kulttuuritarjontaa. Kurssitöiden suunnittelussa opiskelijat voivat työstää kulttuuriin liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, esim. aiheen valinnassa ja tavoitteiden asettamisessa.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, kohdekieliset mediat sekä luova toiminta.

## 4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (RAA04)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssi antaa erinomaiset mahdollisuudet hyödyntää ajankohtaista, yhteiskuntaan liittyvää digitaalista materiaalia ja tiedonhankintaa, mikä kehittää ja syventää opiskelijoiden monilukutaitoa. Yhteiskunnallisten ilmiöiden analysointi sisältää myös vantaalaisen näkökulman. Yhteiskunnallisia asioita käsitellään muun muassa hyvinvoinnin ja sitä tukevien tekijöiden

näkökulmasta, jotta opiskelijat oppivat tukemaan niin lähiyhteisöjen että laajemman yhteiskunnan hyvinvointia omalta osaltaan.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta kohdekielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.*

### **5. Tiede ja tulevaisuus (RAA05)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Tiede ja tulevaisuus -kurssi antaa hyvän mahdollisuuden ainerajoja ylittävään yhteistyöhön eri oppiaineiden tai paikallisten, kiinnostavien ja innovatiivisten tiede- ja teknologiaoppilaitosten ja -yritysten kanssa. Opiskelijoita tuetaan löytämään kommunikointivälineitä myös omien kiinnostusten mukaisten tiede- ja/tai teknologia-aiheiden käsittelemiseen kohdekielellä ja tulevaisuuden opiskelusuunnitelmien mukaisiin aihepiireihin.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisionaatioita erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmasta. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.*

### **6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (RAA06)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla opiskelija vahvistaa käsitystään omasta kielitaidostaan suhteessa jatko-opintoihin ja työelämään sekä myös asettaa tavoitteita sen kehittämiseksi.

Kurssilla tutustutaan työnhakuprosessiin esim. CV:n ja hakemusten, puhelinetiketin tai työhaastattelujen kautta.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämäntapaan, sekä laajempia talouden ilmiöitä.*

#### **Valtakunnalliset syventävät kurssit**

### **7. Kestävä elämäntapa (RAA07)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Opiskelijoita kannustetaan muodostamaan oma, paikallinen ja globaali näkökulma kestävään kehitykseen ja elämäntapaan.

## **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa kohdekieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.*

## **8. Viesti ja vaikuta puhuen (RAA08)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Opiskelijat voivat itse- ja vertaisarvioinnin keinoin arvioida omia suullisia kommunikointitaitojaan ja asettaa tavoitteita niiden kehittämiseksi. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan uskallusta ja itseluottamusta kommunikointitilanteissa.

Kurssi mahdollistaa lähemmän tutustumisen kohdekielen yhteiskuntaan ja kulttuurielämään osallistumalla pääkaupunkiseudun tarjoamiin tilaisuuksiin, esimerkiksi tutustumiskäynneille, retkille ja kulttuuritilaisuuksiin.

## **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.*

### **Paikalliset soveltavat kurssit**

## **9. La Langue Francaise et la Francophonie (RAAS09)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Aihekokonaisuudet, keskeinen sisältö ja tavoitteet**

Kerrataan keskeisiä ranskan kielen ongelmakohtia osallistujien toiveiden mukaan, siis kielioppia höystettynä suullisen kielitaidon kehittämisellä. Lisäksi puuhataan muuta mukavampaa ranskan kielen ja kulttuurin parissa, osallistujien toiveiden ja opettajan kartoittamien ajankohtaisten esim. elokuvien, konserttien tms. mukaan. Sopii kaikille vuosikursseille.

## **10. Abiranska - pitkä kieli (abikurssi) (RAAS10)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Aihekokonaisuudet, keskeinen sisältö ja tavoitteet**

Pitkän ranskan ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi, jonka aikana keskitytään sanaston ja rakenteiden harjoitteluun, yo-koetta vastaaviin kuullunja luetunymmärtämistehtäviin sekä ainekirjoitukseen.

## **11. La Culture Populaire Francophone (RAAS11)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Aihekokonaisuudet, keskeinen sisältö ja tavoitteet**

Tutustutaan ranskankieliseen kulttuuri maailmaan laajemmin kuin muiden ranskan kurssien aikana. Tarkoituksena on laajentaa ranskalaisen kulttuurin eri osa-alueiden tuntemusta

opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan, ts. osa-alueina voivat olla esim. elokuvat, musiikki, eri ranskankieliset maat, sähköiset viestimet ranskankielisissä maissa jne. Hyödynnetään pääkaupunkiseudun ranskankielisiin maihin liittyvää kulttuuritarjontaa. Tehdään elokuva-arvosteluja, suullisia esityksiä, projekti tms.

## 2.6.5. Ranskan kieli, B2-oppimäärä

*Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.*

*Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.*

### Oppiaineen tehtävä

#### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun kansainvälisten toimijoiden (mm. Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) merkitys kotiseudulle ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolla muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamistaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

### Opetuksen tavoitteet

*Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija*

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 (muut kielet) tai B1.1 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

#### Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, joka jatkuu myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.



## Arviointi

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kielitaidon eri osa-alueilla. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyneen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa ja kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

### Valtakunnalliset syventävät kurssit

## 1. Elämän tärkeitä asioita (RAB21)

### Vantaan lukiokoulutus

Ensimmäisellä kurssilla kiinnitetään huomiota hyvien opiskelustrategioiden löytämiseen. Opiskelijoita ohjataan miettimään, miten he oppivat ja käyttävät kieliä, ja itse- ja vertaisarvioinnin avulla arvioimaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan kielenopiskelijoina. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään kieltä virheistä huolimatta. Teknologiaa käytetään hyödyksi heti ensimmäisestä kurssista alkaen ja opiskelijoita kannustetaan käyttämään mm. sanastoa harjoittavia sovelluksia myös vapaa-aikanaan.

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita tutustumaan kohdekielisiin sanomalehtiin ja nuorten lehtiin lyhyiden ja yksinkertaisten artikkeleiden avulla. Opiskelijoita voidaan kannustaa seuraamaan autenttisia keskusteluja eri viestintäkanavissa.

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.*

## 2. Monenlaista elämää (RAB22)

### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijat kehittävät monilukutaitoaan ja heitä ohjataan toimimaan vastuullisesti kirjallisen viestinnän tuottamisessa ja jakamisessa. Kurssilla vahvistetaan opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä ja kohdemaan kulttuurin ja tapakulttuurin tuntemusta.

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.*

### 3. Hyvinvointi ja huolenpito (RAB23)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla kiinnitetään huomiota ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin nuorta koskeviin aiheisiin. Opiskelijaa kannustetaan aktiiviseen keskusteluun.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.*

### 4. Kulttuuri ja mediat (RAB24)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään lähialueen laajoja kulttuurimahdollisuuksia.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.*

### 5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (RAB25)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla mietitään opiskelijoiden kielitaidon merkitystä tulevaisuudessa opiskelun ja työelämän kannalta. Kurssilla tutustutaan lähialueen työ- ja opiskelumahdollisuuksiin esimerkiksi vieraillemalla tai kutsumalla vieraita eri yrityksistä tai oppilaitoksista. Kurssilla opetellaan kohdekielisen ansioluettelon tekemistä ja harjoitellaan työhaastattelutilanteita.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.*

### 6. Yhteinen maapallomme (RAB26)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aihepiirejä tarkastellaan niin vantaalaisesta kuin maailmanlaajuisesta näkökulmasta. Hyödynnetään haastavampia tekstejä, esimerkiksi uutisia, sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.*

## 7. Kansainvälinen toiminta (RAB27)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään esimerkiksi koulun, kaupungin tai lähialueen yhteistyökumppaneita kansainvälisen toiminnan lisäämiseksi (esim. ystävyyskoulut, vaihto-opiskelijat, ulkomaiset vierailijaryhmät, instituutit, seurat).

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.*

## 8. Viesti puhuen ja kirjoittaen (RAB28)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskokeisiin.

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.*

### Paikalliset soveltavat kurssit

## 9. La Langue Francaise et la Francophonie (RAB2S09)

### Tikkurilan lukio

#### Aihekokonaisuudet, keskeinen sisältö ja tavoitteet

Kerrataan keskeisiä ranskan kielen ongelmakohtia osallistujien toiveiden mukaan, siis kielioppia höystettynä suullisen kielitaidon kehittämisellä. Lisäksi puuhataan muuta mukavampaa ranskan kielen ja kulttuurin parissa, osallistujien toiveiden ja opettajan kartoittamien ajankohtaisten esim. elokuvien, konserttien tms. mukaan. Sopii kaikille vuosikursseille.

## 10. Abiranska - lyhyt kieli (abikurssi) (RAB2S10)

### Tikkurilan lukio

#### Aihekokonaisuudet, keskeinen sisältö ja tavoitteet

Lyhyen ranskan ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi, jonka aikana käydään läpi eri tehtävätyyppejä ja valmistaudutaan niihin mahdollisimman monipuolisesti.

## 11. La Culture Populaire Francophone (RAB2S11)

### Tikkurilan lukio

#### Aihekokonaisuudet, keskeinen sisältö ja tavoitteet

Tutustutaan ranskankieliseen kulttuurimaailmaan laajemmin kuin muiden ranskan kurssien aikana. Tarkoituksena on laajentaa ranskalaisen kulttuurin eri osa-alueiden tuntemusta opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan, ts. osa-alueina voivat olla esim. elokuvat, musiikki,

eri ranskankieliset maat, sähköiset viestimet ranskankielisissä maissa jne. Hyödynnetään pääkaupunkiseudun ranskankielisiin maihin liittyvää kulttuuritarjontaa. Tehdään elokuva-arvosteluja, suullisia esityksiä, projekti tms. Sopii kaikille vuosikursseille.

## 12. Näin asiat hoituvat (RAB2S12)

### Tikkurilan lukio

Ei järjestetä toistaiseksi. Kurssin opetussuunnitelma laaditaan tarpeen vaatiessa.

### 2.6.6. Ranskan kieli, B3-oppimäärä

*Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.*

*Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.*

### Oppiaineen tehtävä

#### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun kansainvälisten toimijoiden (mm. Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) merkitys kotiseudulle ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolla muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamistaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

### Opetuksen tavoitteet

*Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija*

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- kehittyä kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

## Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, joka jatkuu myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

### Arviointi

#### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kielitaidon eri osa-alueilla. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyneen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittämisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa ja kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perusteiden sopia mahdollisista poikkeuksista.

### Valtakunnalliset syventävät kurssit

## 1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (RAB31)

#### Vantaan lukiokoulutus

Ensimmäisellä kurssilla kiinnitetään huomiota hyvien opiskelustrategioiden löytämiseen. Opiskelijoita ohjataan miettimään, miten he oppivat ja käyttävät kieliä, ja itse- ja vertaisarvioinnin avulla arvioimaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan kielenopiskelijoina. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään uutta kieltä virheistä huolimatta. Teknologiaa käytetään hyödyksi heti ensimmäisestä kurssista alkaen ja opiskelijoita kannustetaan käyttämään mm. sanastoa harjoittavia sovelluksia myös vapaa-aikanaan.

Kurssilla painotetaan suullista viestintää. Kurssin lopussa opiskelija osaa kertoa yksinkertaisia asioita itsestään ja selviytyy arkisissa tilanteissa kohdekielellä.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.*

## 2. Matkalla maailmassa (RAB32)

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.*

### 3. Elämän tärkeitä asioita (RAB33)

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.*

### 4. Monenlaista elämää (RAB34)

#### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijat kehittävät monilukutaitoaan ja heitä ohjataan toimimaan vastuullisesti kirjallisen viestinnän tuottamisessa ja jakamisessa. Kurssilla vahvistetaan opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä ja kohdemaan kulttuurin ja tapakulttuurin tuntemusta.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.*

### 5. Hyvinvointi ja huolenpito (RAB35)

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.*

### 6. Kulttuuri ja mediat (RAB36)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään lähialueen laajoja kulttuurimahdollisuuksia.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.*

### 7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (RAB37)

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.*

### 8. Yhteinen maapallomme (RAB38)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aihepiirejä tarkastellaan niin vantaalaisesta kuin maailmanlaajuisesta näkökulmasta. Hyödynnetään haastavampia tekstejä, esimerkiksi uutisia sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.*

### **Paikalliset soveltavat kurssit**

## **9. La Langue Francaise et la Francophone (RAB3S09)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Aihekokonaisuudet, keskeinen sisältö ja tavoitteet**

Kerrataan keskeisiä ranskan kielen ongelmakohtia osallistujien toiveiden mukaan, siis kieliooppia höystettynä suullisen kielitaidon kehittämisellä. Lisäksi puuhataan muuta mukavampaa ranskan kielen ja kulttuurin parissa, osallistujien toiveiden ja opettajan kartoittamien ajankohtaisten esim. elokuvien, konserttien tms. mukaan. Sopii kaikille vuosikursseille.

## **10. Abiranska - lyhyt kieli (abikurssi) (RAB3S10)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Aihekokonaisuudet, keskeinen sisältö ja tavoitteet**

Lyhyen ranskan ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi, jonka aikana käydään läpi eri tehtävätyyppejä ja valmistaudutaan niihin mahdollisimman monipuolisesti.

## **11. La Culture Populaire Francophone (RAB3S11)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Aihekokonaisuudet, keskeinen sisältö ja tavoitteet**

Tutustutaan ranskankieliseen kulttuurimaailmaan laajemmin kuin muiden ranskan kurssien aikana. Tarkoituksena on laajentaa ranskalaisen kulttuurin eri osa-alueiden tuntemusta opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan, ts. osa-alueina voivat olla esim. elokuvat, musiikki, eri ranskankieliset maat, sähköiset viestimet ranskankielisissä maissa jne. Hyödynnetään pääkaupunkiseudun ranskankielisiin maihin liittyvää kulttuuritarjontaa. Tehdään elokuva-arvosteluja, suullisia esityksiä, projekti tms. Sopii kaikille vuosikursseille.

## **12. Tiede ja tekniikka (RAB3S12)**

### **Tikkurilan lukio**

Ei järjestetä toistaiseksi. Kurssin opetussuunnitelma laaditaan tarpeen vaatiessa.

## **2.6.7. Saksan kieli, A-oppimäärä**

*Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen.*



*Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.*

*Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.*

*Pakollisilla kursseilla 1–2 painotetaan opiskelutaitojen vankentamista, oman osaamisen kehittämistä yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Kurssista 3 lähtien kiinnitetään enenevässä määrin huomiota eri tekstilajien edellyttämään kieleen. Kursseilla 4–6 painotetaan kieltä tiedonhankinnan, olennaisen tiedon tiivistämisen ja tiedon jakamisen välineenä.*

*Jokaiselle kurssille varataan tilaa käsitellä ajankohtaisia tai paikallisia asioita, joista voidaan sopia yhdessä. Oppiainerajat ylittävää tai aihekokonaisuuksia avaavaa opetusta voidaan toteuttaa kaikilla kursseilla. Kursseilla harjoitellaan monipuolisesti sekä suullista että kirjallista vuorovaikutusta, joskin painotukset voivat vaihdella kursseittain.*

*Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.*

*Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää opiskeltavaa kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitellaan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä laajahko kirjallinen tai suullinen kohdekielinen osuus tai kokonaisuus.*

## **Oppiaineen tehtävä**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun erityisiä, kansainvälisiä toimijoita (kuten Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamistaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

### **Opetuksen tavoitteet**

*Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija*

- kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon B1.2 ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

### **Vantaan lukiokoulutus**

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, jota käytetään ja jatketaan myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

## Arviointi

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan kielen eri osa-alueita ja omia vahvuuksiaan ja haasteitaan niihin liittyen. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa käydään läpi hyväksytyn kurssisuorituksen kriteerit ja keskustellaan niistä. Kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

## Valtakunnalliset pakolliset kurssit

### 1. Kieli ja maailmani (SAA01)

#### Vantaan lukiokoulutus

Lukion ensimmäisellä pitkän kielen kurssilla vantaalaisia lukiolaisia tuetaan itse- ja vertaisarvioinnin kautta arvioimaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kieltenopiskelijana ja suunnittelemaan kielen opintojaan, asettamaan niille tavoitteita ja ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan.

Vantaalaisissa lukioissa halutaan rohkaista kielen opiskelijoita alusta lähtien osallistumaan aktiivisesti keskustelutilanteisiin ja siten kehittämään kieli-, viestintä-, ja vuorovaikutustaitojaan. Kommunikointitilanteissa opiskelija tutustuu eri kulttuureihin ja kielialueisiin ja oppii samalla arvostamaan moninaisuutta. Vantaalainen monikulttuurisuus ja sijainti kansainvälisten liikenneyhteyksien sydämessä tekee tällaisten kommunikointitaitojen hallitsemisen osaksi arkeamme.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kieltenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita kohdekielen opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi sekä autenttisia kohdekielisiä kielenkäyttöympäristöjä. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta ja kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin.*

### 2. Ihminen verkostoissa (SAA02)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita aitoon vuorovaikutukseen, mm. kertomaan omasta elinpiiristään sekä sitä kautta kehittämään myös taitojaan kuunnella ja ymmärtää toisia. Opiskelijoita tuetaan myös oppimaan ennakoivaa ajattelua ja tilannearviointia sekä omassa elämässään että mediaympäristöissä toimiessaan ja kehittämään taitojaan tunnistaa kielen eri rekistereitä eri kommunikointitilanteissa.

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä teemoja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

### 3. Kulttuuri-ilmiöitä (SAA03)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssi tarjoaa mahdollisuuden tarkastella kulttuurisia ilmiöitä laaja-alaisesti sosiaalisen kulttuurin ja tapakulttuurin näkökulmasta. Opiskelijoita rohkaistaan luovaan itseilmaisuun kohdekielellä. Oman kulttuuri-identiteetin ja eri kulttuurien, sekä taiteen tuntemusta syvennetään. Kulttuurikurssilla hyödynnetään soveltuvin osin Vantaan ja koko pääkaupunkiseudun kulttuuritarjontaa. Kurssitöiden suunnittelussa opiskelijat voivat työstää kulttuuriin liittyviä kiinnostuksen kohteitaan, esim. aiheen valinnassa ja tavoitteiden asettamisessa.

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, kohdekieliset mediat sekä luova toiminta.

### 4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (SAA04)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssi antaa erinomaiset mahdollisuudet hyödyntää ajankohtaista, yhteiskuntaan liittyvää digitaalista materiaalia ja tiedonhankintaa, mikä kehittää ja syventää opiskelijoiden monilukutaitoa. Yhteiskunnallisten ilmiöiden analysointi sisältää myös vantaalaisen näkökulman. Yhteiskunnallisia asioita käsitellään muun muassa hyvinvoinnin ja sitä tukevien tekijöiden näkökulmasta, jotta opiskelijat oppivat tukemaan niin lähiyhteisöjen että laajemman yhteiskunnan hyvinvointia omalta osaltaan.

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta kohdekielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

### 5. Tiede ja tulevaisuus (SAA05)

#### Vantaan lukiokoulutus

Tiede ja tulevaisuus -kurssi antaa hyvän mahdollisuuden ainerajoja ylittävään yhteistyöhön eri oppiaineiden tai paikallisten, kiinnostavien ja innovatiivisten tiede- ja teknologiaoppilaitosten ja -yriyten kanssa. Opiskelijoita tuetaan löytämään kommunikointivälineitä myös omien kiinnostusten mukaisten tiede- ja/tai teknologia-aiheiden käsittelemiseen kohdekielellä ja tulevaisuuden opiskelusuunnitelmien mukaisiin aihepiireihin.

## **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisiona erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmasta. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista.*

## **6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (SAA06)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla opiskelija vahvistaa käsitystään omasta kielitaidostaan suhteessa jatko-opintoihin ja työelämään sekä myös asettaa tavoitteita sen kehittämiseksi.

Kurssilla tutustutaan työnhakuprosessiin esim. CV:n ja hakemusten, puhelinetiketin tai työhaastattelujen kautta.

## **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.*

### **Valtakunnalliset syventävät kurssit**

## **7. Kestävä elämäntapa (SAA07)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Opiskelijoita kannustetaan muodostamaan oma, paikallinen ja globaali näkökulma kestäväan kehitykseen ja elämäntapaan.

## **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa kohdekieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväan elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.*

## **8. Viesti ja vaikuta puhuen (SAA08)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Opiskelijat voivat itse- ja vertaisarvioinnin keinoin arvioida omia suullisia kommunikointitaitojaan ja asettaa tavoitteita niiden kehittämiseksi. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan uskallusta ja itseluottamusta kommunikointitilanteissa.

Kurssi mahdollistaa lähemmän tutustumisen kohdekielen yhteiskuntaan ja kulttuurielämään osallistumalla pääkaupunkiseudun tarjoamiin tilaisuuksiin, esimerkiksi tutustumiskäynneille, retkille ja kulttuuritilaisuuksiin.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 9. Yhteinen maapallomme (SAAS09)

#### Tikkurilan lukio

#### Aihekokonaisuudet ja keskeinen sisältö

Aihealueita ovat yleismaailmalliset kehityslinjat, ajankohtaiset tapahtumat ja erilaisiin maailmankuviin liittyvät aiheet. Aihekokonaisuudet "kestävä kehitys" ja "hyvinvointi ja turvallisuus" korostuvat kurssin aiheiden käsittelyssä.

Tavoitteena on, että opiskelija pystyy seuraamaan kohdekielistä keskustelua melko vaativistakin kurssiin liittyvistä ja ajankohtaisista aiheista (esimerkiksi televisiohaastattelut, paneelikeskustelut) pääkohdat ymmärtäen, saa ilmaista ja perustella mielipiteensä myös ryhmäkeskustelussa, pystyy lukemaan asiapitoista ja pohdiskelevaa tekstiä kurssin aiheista päälinjat ymmärtäen, osaa kirjoittaa jäsentynyttä tekstiä, esittää siinä tukitietoa pääajatuksille ja ottaa tekstin lukijan huomioon, hallitsee monenlaisen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita sekä ymmärtää kansainväliseen politiikkaan ja yhteistyöhön sekä siirtolais- ja pakolaispolitiikkaan liittyviä vaativia tekstejä

### 10. Abi-saksa (abikurssi) (SAAS10)

#### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssi valmentaa abiturientteja ylioppilaskokeeseen.

#### Keskeinen sisältö

Harjoitellaan monipuolisesti ylioppilaskokeen eri osa-alueita; kuuntelua, tekstinymmärtämistä, kirjoittamista, rakenteita ja sanastoa.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssin työt suoritetaan oppitunneilla ja kotitehtävinä. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää säännöllistä läsnäoloa sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

### 11. Saksan kieli- ja kulttuurikurssi (SAAS11)

#### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Tutustuttaa opiskelijat saksalaiseen kulttuuriin.

#### Keskeinen sisältö

Kulttuuripainotteinen kurssi, johon kuuluu 3-5 päivän mittainen matka johonkin saksalaiseen kaupunkiin sekä matkalle valmistavia tehtäviä ja oppitunteja.

## Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssi suoritetaan projektiluonteisena kouluajan ulkopuolella. Kurssin toteutumisesta tiedotetaan opiskelijoille erikseen ja opiskelijat valitaan hakemusten perusteella.

## Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

## 2.6.8. Saksan kieli, B2-oppimäärä

*Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.*

*Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.*

## Oppiaineen tehtävä

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun kansainvälisten toimijoiden (mm. Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) merkitys kotiseudulle ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamistaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

## Opetuksen tavoitteet

*Vieraan kielen B2-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija*

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.2 (muut kielet) tai B1.1 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

### Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, joka jatkuu myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

## Arviointi

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kielitaidon eri osa-alueilla. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa ja kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 1. Elämän tärkeitä asioita (SAB21)

#### Vantaan lukiokoulutus

Ensimmäisellä kurssilla kiinnitetään huomiota hyvien opiskelustrategioiden löytämiseen. Opiskelijoita ohjataan miettimään, miten he oppivat ja käyttävät kieliä, ja itse- ja vertaisarvioinnin avulla arvioimaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan kielenopiskelijoina. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään kieltä virheistä huolimatta. Teknologiaa käytetään hyödyksi heti ensimmäisestä kurssista alkaen ja opiskelijoita kannustetaan käyttämään mm. sanastoa harjoittavia sovelluksia myös vapaa-aikanaan.

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita tutustumaan kohdekielisiin sanomalehtiin ja nuorten lehtiin lyhyiden ja yksinkertaisten artikkeleiden avulla. Opiskelijoita voidaan kannustaa seuraamaan autenttisia keskusteluja eri viestintäkanavissa.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.*

### 2. Monenlaista elämää (SAB22)

#### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijat kehittävät monilukutaitoaan ja heitä ohjataan toimimaan vastuullisesti kirjallisen viestinnän tuottamisessa ja jakamisessa. Kurssilla vahvistetaan opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä ja kohdemaan kulttuurin ja tapakulttuurin tuntemusta.



### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.*

## **3. Hyvinvointi ja huolenpito (SAB23)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla kiinnitetään huomiota ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin nuorta koskeviin aiheisiin. Opiskelijaa kannustetaan aktiiviseen keskusteluun.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.*

## **4. Kulttuuri ja mediat (SAB24)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla hyödynnetään lähialueen laajoja kulttuurimahdollisuuksia.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.*

## **5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (SAB25)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla mietitään opiskelijoiden kielitaidon merkitystä tulevaisuudessa opiskelun ja työelämän kannalta. Kurssilla tutustutaan lähialueen työ- ja opiskelumahdollisuuksiin esimerkiksi vierailamalla tai kutsumalla vieraita eri yrityksistä tai oppilaitoksista. Kurssilla opetellaan kohdekielisen ansioluettelon tekemistä ja harjoitellaan työhaastattelutilanteita.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.*

## **6. Yhteinen maapallomme (SAB26)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssin aihepiirejä tarkastellaan niin vantaalaisesta kuin maailmanlaajuisesta näkökulmasta. Hyödynnetään haastavampia tekstejä, esimerkiksi uutisia, sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

**Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.*

**7. Kansainvälinen toiminta (SAB27)****Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla hyödynnetään esimerkiksi koulun, kaupungin tai lähialueen yhteistyökumppaneita kansainvälisen toiminnan lisäämiseksi (esim. ystävyyskoulut, vaihto-opiskelijat, ulkomaiset vierailijaryhmät, instituutit, seurakuntat).

**Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.*

**8. Viesti puheen ja kirjoittaen (SAB28)****Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla valmistaudutaan ylioppilaskokeisiin.

**Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.*

**Paikalliset soveltavat kurssit****9. Näin asiat hoituvat (SAB2S09)****Tikkurilan lukio**

Ei järjestetä toistaiseksi. Kurssin opetussuunnitelma laaditaan tarpeen vaatiessa.

**10. Abi-saksa (abikurssi) (SAB2S10)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet**

Kurssi valmentaa abiturientteja ylioppilaskokeeseen.

**Keskeinen sisältö**

Harjoitellaan monipuolisesti ylioppilaskokeen eri osa-alueita; kuuntelua, tekstinymmärtämistä, kirjoittamista, rakenteita ja sanastoa.

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssin työt suoritetaan oppitunneilla ja kotitehtävinä. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

**Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää säännöllistä läsnäoloa sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## 11. Saksan kieli- ja kulttuurikurssi (SAB2S11)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Tutustuttaa opiskelijat saksalaiseen kulttuuriin.

#### Keskeinen sisältö

Kulttuuripainotteinen kurssi, johon kuuluu 3-5 päivän mittainen matka johonkin saksalaiseen kaupunkiin sekä matkalle valmistavia tehtäviä ja oppitunteja.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssi suoritetaan projektiluonteisena kouluajan ulkopuolella. Kurssin toteutumisesta tiedotetaan opiskelijoille erikseen ja opiskelijat valitaan hakemusten perusteella.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

## 2.6.9. Saksan kieli, B3-oppimäärä

*Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.*

*Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.*

#### Oppiaineen tehtävä

##### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun kansainvälisten toimijoiden (mm. Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) merkitys kotiseudulle ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolla muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamistaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

## Opetuksen tavoitteet

*Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija*

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

## Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, joka jatkuu myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

## Arviointi

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kielitaidon eri osa-alueilla. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa ja kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perustein sopia mahdollisista poikkeuksista.

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (SAB31)

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.*

### 2. Matkalla maailmassa (SAB32)

#### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijaa ohjataan olemaan aktiivinen keskustelukumppani ja käynnistämään keskusteluja. Kurssilla harjoitellaan esimerkiksi matkalipun ostoa, ravintolassa ja hotellissa asiointia sekä tien kysymistä. Kurssilla tutustutaan kielialueen suosittuihin matkakohteisiin.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensaatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.*

## **3. Elämän tärkeitä asioita (SAB33)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita tutustumaan kohdekielisiin sanomalehtiin ja nuorten lehtiin lyhyiden ja yksinkertaisten artikkeleiden avulla. Opiskelijoita kannustetaan seuraamaan autenttisia keskusteluja eri viestintäkanavissa.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.*

## **4. Monenlaista elämää (SAB34)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Opiskelijat kehittävät monilukutaitoaan ja heitä ohjataan toimimaan vastuullisesti kirjallisen viestinnän tuottamisessa ja jakamisessa. Kurssilla vahvistetaan opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä ja kohdemaan kulttuuriin ja tapakulttuuriin tuntemusta.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.*

## **5. Hyvinvointi ja huolenpito (SAB35)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla kiinnitetään huomiota ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin nuorta koskeviin aiheisiin. Opiskelijaa kannustetaan aktiiviseen keskusteluun.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.*

## **6. Kulttuuri ja mediat (SAB36)**

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.*

## 7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (SAB37)

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

## 8. Yhteinen maapallomme (SAB38)

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

### Paikalliset soveltavat kurssit

## 9. Luonto ja kestävä kehitys (SAB3S09)

### Tikkurilan lukio

Ei järjestetä toistaiseksi. Kurssin opetussuunnitelma laaditaan tarpeen vaatiessa.

## 10. Abi-saksa (abikurssi) (SAB3S10)

### Tikkurilan lukio

Tavoitteena on valmentaa opiskelijaa ylioppilaskokeen eri osa-alueissa.

### Opiskelujärjestelyt ja työtavat

Kurssilla kerrataan keskeistä sanastoa ja rakenteita ja harjoitellaan kirjoitelman tekoa sekä kuuntelutekniikkaa. Kurssi ei sovellu itsenäisesti suoritettavaksi.

## 11. Saksan kieli- ja kulttuurikurssi (SAB3S11)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Tutustuttaa opiskelijat saksalaiseen kulttuuriin.

#### Keskeinen sisältö

Kulttuuripainotteinen kurssi, johon kuuluu 3-5 päivän mittainen matka johonkin saksalaiseen kaupunkiin sekä matkalle valmistavia tehtäviä ja oppitunteja.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssi suoritetaan projektiluonteisena kouluajan ulkopuolella. Kurssin toteutumisesta tiedotetaan opiskelijoille erikseen ja opiskelijat valitaan hakemusten perusteella.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

## 2.6.10. Venäjän kieli, B3-oppimäärä

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa

vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

## **Oppiaineen tehtävä**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun kansainvälisten toimijoiden (mm. Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) merkitys kotiseudulle ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen.

Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamistaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

## **Opetuksen tavoitteet**

Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi
- kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.

### **Vantaan lukiokoulutus**

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, joka jatkuu myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

## **Arviointi**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kielitaidon eri osa-alueilla. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyksen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä.



Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehittymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa ja kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perusteiden sopia mahdollisista poikkeuksista.

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (VEB31)

#### Vantaan lukiokoulutus

Ensimmäisellä kurssilla kiinnitetään huomiota hyvien opiskelustrategioiden löytämiseen. Opiskelijoita ohjataan miettimään, miten he oppivat ja käyttävät kieliä, ja itse- ja vertaisarvioinnin avulla arvioimaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan kielenopiskelijoina. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään uutta kieltä virheistä huolimatta. Teknologiaa käytetään hyödyksi heti ensimmäisestä kurssista alkaen ja opiskelijoita kannustetaan käyttämään mm. sanastoa harjoittavia sovelluksia myös vapaa-aikanaan.

Kurssilla painotetaan suullista viestintää. Kurssin lopussa opiskelija osaa kertoa yksinkertaisia asioita itsestään ja selviytyy arkisissa tilanteissa kohdekielellä.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.*

### 2. Matkalla maailmassa (VEB32)

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.*

### 3. Elämän tärkeitä asioita (VEB33)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita tutustumaan kohdekielisiin sanomalehtiin ja nuorten lehtiin lyhyiden ja yksinkertaisten artikkeleiden avulla. Opiskelijoita kannustetaan seuraamaan autenttisia keskusteluja eri viestintäkanavissa.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.*

### 4. Monenlaista elämää (VEB34)

#### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijat kehittävät monilukutaitoaan ja heitä ohjataan toimimaan vastuullisesti kirjallisen viestinnän tuottamisessa ja jakamisessa. Kurssilla vahvistetaan opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä ja kohdemaan kulttuurin ja tapakulttuurin tuntemusta.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.*

### **5. Hyvinvointi ja huolenpito (VEB35)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla kiinnitetään huomiota ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin nuorta koskeviin aiheisiin. Opiskelijaa kannustetaan aktiiviseen keskusteluun.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.*

### **6. Kulttuuri ja mediat (VEB36)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla hyödynnetään lähialueen laajoja kulttuurimahdollisuuksia.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.*

### **7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (VEB37)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla mietitään opiskelijoiden kielitaidon merkitystä tulevaisuudessa opiskelun ja työelämän kannalta. Kurssilla tutustutaan lähialueen työ- ja opiskelumahdollisuuksiin esimerkiksi vierailulla tai kutsumalla vieraita eri yrityksistä tai oppilaitoksista. Kurssilla opetellaan kohdekielisen ansioluettelon tekemistä ja harjoitellaan työhaastattelutilanteita.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.*

### **8. Yhteinen maapallomme (VEB38)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssin aihepiirejä tarkastellaan niin vantaalaisesta kuin maailmanlaajuisesta näkökulmasta. Hyödynnetään haastavampia tekstejä, esimerkiksi uutisia sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.*

### **Paikalliset soveltavat kurssit**

## **9. Venäjä-kurssi (VEB3S09)**

### **Tikkurilan lukio**

Oppiainerajat ylittävä projektikurssi. Ei järjestetä toistaiseksi. Kurssin opetussuunnitelma laaditaan tarpeen vaatiessa.

## **10. Venäjän kieli- kulttuurikurssi (VEB3S10)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Tutustuttaa opiskelijat venäläiseen kulttuuriin.

#### **Keskeinen sisältö**

Kulttuuripainotteinen kurssi, johon kuuluu 3-5 päivän mittainen matka johonkin venäläiseen kaupunkiin sekä matkalle valmistavia tehtäviä ja oppitunteja.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi suoritetaan projektiluonteisena kouluajan ulkopuolella. Kurssin toteutumisesta tiedotetaan opiskelijoille erikseen ja opiskelijat valitaan hakemusten perusteella. Kurssi on tarkoitettu venäjää vähintään 5 kurssia opiskelleille.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

## **2.6.11. Vieraat kielet, Aasian ja Afrikan kielet, B3-oppimäärä**

*Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, ja opiskelijoita ohjataan käyttämään tarvittavia apuvälineitä luetun ymmärtämisessä ja tekstin tuottamisessa. Suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jatkuvaisen viestinnän perusvalmiuksia.*

*Kursseilla käsitellään runsaasti teemoja, jotka tukevat kohdekielen kulttuuriin, maantieteeseen, historiaan ja yhteiskuntaan liittyvää osaamista. Tämä mahdollistaa luontevan integroinnin eri oppiaineisiin. Kursseille varataan tilaa opiskelijoiden esille nostamien, yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn.*

*Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Rakenteita opetellaan ja harjoitellaan joustavasti sopivien*

*aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämis- ja kuullunymmärtämistottumusten vakiinnuttamiseen varataan tarvittaessa aikaa kaikilla kursseilla.*

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, ja opiskelijoita ohjataan käyttämään tarvittavia apuvälineitä luetun ymmärtämisessä ja tekstin tuottamisessa. Suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia.

Kursseilla käsitellään runsaasti teemoja, jotka tukevat kohdekielen kulttuuriin, maantieteeseen, historiaan ja yhteiskuntiin liittyvää osaamista. Tämä mahdollistaa luontevan integroinnin eri oppiaineisiin. Kursseille varataan tilaa opiskelijoiden esille nostamien, yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn.

Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Rakenteita opetellaan ja harjoitellaan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämis- ja kuullunymmärtämistottumusten vakiinnuttamiseen varataan tarvittaessa aikaa kaikilla kursseilla.

*Aasian ja Afrikan kielillä tarkoitetaan maailman valtakieliä, kuten japania, kiinaa tai arabiaa, joissa käytetään monenlaisia kirjoitusjärjestelmiä.*

## **Opetuksen tavoitteet**

*Euroopan ulkopuolisten kielten B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija*

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- kehittyä kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa*
- löytää kiinnostavia kohdekielisiä ympäristöjä*
- osaa ottaa viestinnässään huomioon keskeisiä kulttuurisia konventioita*
- muodostaa käsityksen kohdekielen eurooppalaisista kielistä poikkeavista erityispiirteistä sekä kehittyä kohdekielen kirjoitusmerkistön hallinnassa*
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 vuorovaikutuksen, puhutun tekstin ymmärtämisen ja tuottamisen taidoissa sekä A1.3 kirjoitetun tekstin ymmärtämisen ja tuottamisen taidoissa ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

## **Valtakunnalliset syventävät kurssit**

### **1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen**

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmaisuja. Tutustutaan vähitellen kirjoitusmerkkeihin ja harjoitellaan niiden tunnistamista ja lukemista.*

### **2. Matkalla maailmassa**

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää viestintästrategioiden ja erilaisten kompensatiokeinojen käyttöä. Tutustutaan myös joihinkin sosiaalisen kohtaamisen ei-kielellisiin*

piirteisiin. Harjoitellaan kirjoittamaan lisää (yksinkertaistettuja) merkkejä ja suppeita viestejä. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan siihen, kuinka kieltä kirjoitetaan tietokoneella.

### 3. Elämän tärkeitä asioita

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Käsitellään aihepiirejä ja tilanteita, jotka liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin. Harjoitellaan lukemaan yhä enemmän yleisimpiä kirjoitusmerkkejä. Opetellaan käyttämään kirjoitusmerkkisanakirjoja. Harjoitellaan yksinkertaistettujen kirjoitusmerkkien kirjoittamista ja omien lyhyiden kirjoitusmerkeillä kirjoitettujen tekstien tuottamista turvautuen tarpeen mukaan tieto- ja viestintäteknologiaan.

### 4. Kulttuurikohtaamisia

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien eroavuuksiin. Aihepiirit käsittelevät viestintää erilaisissa kohtaamistilanteissa Suomessa ja ulkomailla. Kirjoitusmerkkien käyttöä lisätään vähitellen. Hyödynnetään sekä perinteisiä että sähköisiä sanakirjoja ja sanastoja tekstien kirjoittamisessa ja lukemisessa.

### 5. Hyvinvointi ja huolenpito

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

### 6. Kulttuuri ja mediat

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla painotetaan luetunymmärtämis- ja kuullunymmärtämisstrategoiden harjoittelua. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai -alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta. Jatketaan kirjoitusmerkeillä kirjoitettujen omien tekstien tuottamista sekä käsin kirjoittaen että tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

### 7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

## 8. Yhteinen maapallomme

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.*

### 2.6.12. Italian kieli, B3-oppimäärä

*Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.*

Ensimmäisillä kursseilla painottuvat suulliset ja niihin luontevasti liittyvät pienet kirjalliset vuorovaikutustilanteet. Myös kuuntelemista harjoitellaan. Kirjallisen viestinnän osuus kasvaa vähitellen, mutta suullista viestintää harjoitellaan edelleen kaikilla kursseilla. Keskeistä on kehittää jokapäiväisen viestinnän perusvalmiuksia. Kursseille varataan tarpeen mukaan tilaa yhdessä sovittujen tai ajankohtaisten aiheiden käsittelyyn. Kaikilla kursseilla voidaan edistää monilukutaitoa käsittelemällä kirjallisuutta, elokuvia, musiikkia, teatteria, kuvataidetta tai mediaa. Kursseilla tutustutaan eri tekstilajeihin. Oppiainerajat ylittävää opetusta voidaan toteuttaa eri kursseilla. Rakenteita opetellaan, harjoitellaan ja kerrataan joustavasti sopivien aihepiirien yhteydessä. Hyvien ääntämistottumusten vakiinnuttamiseen kiinnitetään huomiota alusta pitäen.

### Oppiaineen tehtävä

#### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskelijoita rohkaistaan ymmärtämään lähiseudun kansainvälisten toimijoiden (mm. Helsinki-Vantaan lentokenttä ja Aviapolis) merkitys kotiseudulle ja hyödyntämään niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunki on koti suurelle joukolle muista maista muuttaneita ja lähiseutu tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia tutustua kieliin ja kulttuureihin (elokuvateatterit, teatterit, ravintolat, näyttelyt, museot). Lukiot voivat myös järjestää yhdessä kieliin liittyviä tapahtumia, mikä mahdollistaa tilojen ja resurssien tehokkaamman hyödyntämisen. Oppiainerajoja ylittävässä työskentelyssä ja vapaa-ajalla kannustetaan käyttämään osaamistaan vieraita kieliä ja luomaan sosiaalisia kontakteja kohdekielen edustajiin.

### Opetuksen tavoitteet

*Vieraan kielen B3-oppimäärän opetuksen erityisenä tavoitteena on, että opiskelija*

- kokee kielellisen repertuaarinsa kasvattamisen mielekkääksi*
- kehittyy kohdekielen käyttäjänä ja toimijana kulttuurisesti moninaisessa maailmassa niin kansallisissa, eurooppalaisissa kuin globaaleissa yhteisöissä*
- osaa suhteuttaa omaa osaamistaan kehittyvän kielitaidon kuvausasteikon tasoon A2.1 (muut kielet) tai B1.1/A2.2 (englanti) ja arvioida omien taitojensa kehittymistä sekä kehittää taitojaan edelleen.*

#### Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa halutaan välittää opiskelijalle ajatus kieltenopiskelusta elämänmittaisena ja elämää rikastuttavana prosessina, joka jatkuu myös koulun ulkopuolella ja opintojen jälkeen.

## Arviointi

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisissa lukioissa kiinnitetään huomiota jatkuvaan ja kannustavaan palautteeseen, jonka avulla opiskelijoita ohjataan tiedostamaan omia vahvuuksiaan ja haasteitaan kielitaidon eri osa-alueilla. Opiskelijoiden tärkeänä työkaluna oman edistyneen hahmottamisessa ja työskentelyn kehittämisessä ovat itse- ja vertaisarviointi, joita aletaan harjoitella heti ensimmäisistä kursseista lähtien. Kaikki arviointi ja palaute ei tapahdu pelkästään opiskelijan ja opettajan välillä. Palautetta opetellaan antamaan ja vastaanottamaan monipuolisesti niin kielen eri osa-alueista kuin opiskelutaitojen kehitymisestä sekä kulttuuri- ja viestintätaidoista. Jokaisen kurssin alussa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa ja kurssin arviointiperusteet kirjataan sellaiseen paikkaan, josta opiskelijat pystyvät näkemään ne koko kurssin ajan. Erityistilanteissa opiskelija ja opettaja voivat hyvissä ajoin ja hyvin perusteiden sopia mahdollisista poikkeuksista.

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (IAB31)

#### Vantaan lukiokoulutus

Ensimmäisellä kurssilla kiinnitetään huomiota hyvien opiskelustrategioiden löytämiseen. Opiskelijoita ohjataan miettimään, miten he oppivat ja käyttävät kieliä, ja itse- ja vertaisarvioinnin avulla arvioimaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan kielenopiskelijoina. Opiskelijoita rohkaistaan käyttämään uutta kieltä virheistä huolimatta. Teknologiaa käytetään hyödyksi heti ensimmäisestä kurssista alkaen ja opiskelijoita kannustetaan käyttämään mm. sanastoa harjoittavia sovelluksia myös vapaa-aikanaan.

Kurssilla painotetaan suullista viestintää. Kurssin lopussa opiskelija osaa kertoa yksinkertaisia asioita itsestään ja selviytyy arkisissa tilanteissa kohdekielellä.

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.*

### 2. Matkalla maailmassa (IAB32)

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.*

### 3. Elämän tärkeitä asioita (IAB33)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla rohkaistaan opiskelijoita tutustumaan kohdekielisiin sanomalehtiin ja nuorten lehtiin lyhyiden ja yksinkertaisten artikkeleiden avulla. Opiskelijoita kannustetaan seuraamaan autenttisia keskusteluja eri viestintäkanavissa.



### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.*

## **4. Monenlaista elämää (IAB34)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Opiskelijat kehittävät monilukutaitoaan ja heitä ohjataan toimimaan vastuullisesti kirjallisen viestinnän tuottamisessa ja jakamisessa. Kurssilla vahvistetaan opiskelijoiden omaa kulttuuri-identiteettiä ja kohdemaan kulttuurin ja tapakulttuurin tuntemusta.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.*

## **5. Hyvinvointi ja huolenpito (IAB35)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla kiinnitetään huomiota ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin nuorta koskeviin aiheisiin. Opiskelijaa kannustetaan aktiiviseen keskusteluun.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.*

## **6. Kulttuuri ja mediat (IAB36)**

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai #alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.*

## **7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (IAB37)**

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.*

## **8. Yhteinen maapallomme (IAB38)**

### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssin aihepiirejä tarkastellaan niin vantaalaisesta kuin maailmanlaajuisesta näkökulmasta. Hyödynnetään haastavampia tekstejä, esimerkiksi uutisia sekä valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.*

### **Paikalliset soveltavat kurssit**

## **9. Italian kieltä ja kulttuuria (IAB3S9)**

### **Tikkurilan lukio**

Kurssilla tutustutaan monipuolisesti kulttuurin eri osa-alueisiin. Pääpaino kurssilla on oppia tuntemaan kulttuurin eri ilmenemismuotoja itse kielen ollessa vain tutustumisväline. Aihealueita ovat erityisesti italialaisina pidetyt kulttuurin muodot: esim. musiikki, elokuva, kuvataide, ruokakulttuuri, urheilu ja muoti, mutta kurssilla voidaan tutustua myös muihin kulttuurin osa-alueisiin. Yhtenä lähestymistapana aiheeseen on kurssin aikana tehtävät vierailut esim. elokuviin, oopperaan, näyttelyyn tai italialaiseen ravintolaan. Tavoitteena on, että opiskelija kasvattaa tietoisuuttaan ja arvostustaan italiaa kohtaan ja oppii ymmärtämään syvemmin italialaisuutta ja italialaista elämänmenoa, tutustuu ennestään tuntemattomiin kulttuurin osa-alueisiin, huomaa italialaisen kulttuurin vaikutuksen italian rajojen ulkopuolella ja tutustuu kulttuurielämän merkkihenkilöihin ja heidän tuotoksiinsa.

### **Arviointi**

Kurssin arvioinnin perustana käytetään kirjallista koetta, sanakokeita ja mahdollisia muita kirjallisia töitä. Arvioinnissa painottuu edellisten ohella myös opiskelijan yrittäminen ja aktiivisuus oppitunnilla sekä säännöllinen työnteke. Kurssi arvioidaan numeroarvosanalla. Kurssia ei suositella itsenäisesti suoritettavaksi.

## **10. Matka Roomaan (IABS310)**

### **Tikkurilan lukio**

### **Tavoitteet**

Tutustuttaa opiskelijat Roomaan ja Rooman historiaan.

### **Keskeinen sisältö**

Kulttuuripainotteinen kurssi, johon kuuluu 4-5 päivän mittainen matka Roomaan sekä matkalle valmistavia tehtäviä ja oppitunteja. Ennen matkaa tutustutaan erilaisia projekteja tehden matkakohteen nähtävyyksiin, historiaan ja kulttuuriin. Opiskelijat valitsevat yhden teeman ja tekevät siitä yksin tai pareittain kurssityön, joka esitetään ryhmän toisille jäsenille.

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi suoritetaan projektiluonteisena kouluajan ulkopuolella. Kurssin toteutumisesta tiedotetaan opiskelijoille erikseen ja opiskelijat valitaan hakemusten perusteella.

### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

## 2.7. Matematiikka

### Oppiaineen tehtävä

*Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Sillä on merkittävä tai ratkaiseva rooli muun muassa tieteissä, teknologiassa, taloudessa, yrittäjyydessä, terveydenhuollossa ja turvallisuudessa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen, ilmiöiden mallintamisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.*

*Opetuksen lähtökohdat valitaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja, joissa opiskelijat työskentelevät yksin ja yhdessä. Opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelemaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin. Opiskelijaa rohkaistaan myös käyttämään ajattelua tukevia kuvia, piirroksia ja välineitä sekä tuetaan opiskelijan taitoa siirtyä toisesta matemaattisen tiedon esitysmuodosta toiseen.*

*Opiskelijaa kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.*

*Opiskelija harjaannutetaan käyttämään tietokoneohjelmistoja matematiikan oppimisen ja tutkimisen sekä ongelmanratkaisun apuvälineinä. Matematiikan opiskelussa hyödynnetään muun muassa dynaamisen matematiikan ohjelmistoja, symbolisen laskennan ohjelmistoja, tilasto-ohjelmistoja, taulukkolaskentaa, tekstinkäsittelyä sekä mahdollisuuksien mukaan digitaalisia tiedonlähteitä. Tärkeää on myös arvioida apuvälineiden hyödyllisyyttä ja käytön rajallisuutta. Edellä mainituista apuvälineistä käytetään jatkossa nimitystä tekniset apuvälineet.*

### Vantaan lukiokoulutus

Matematiikan opiskelun tavoitteena on, että opiskelija tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii sitä kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa. Opintojen aikana opiskelija rohkaistuu kokeilevaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan valtakunnalliseen ja kansainväliseen kilpailutoimintaan.

### Opetuksen tavoitteet

#### Vantaan lukiokoulutus

Matematiikan avulla mallinnetaan ja ratkaistaan tieteen, arkielämän ja ympäristön erilaisiin ilmiöihin liittyviä ongelmia. Tällöin aihekokonaisuuksia käsitellään erilaisten tehtävien kautta. Matemaattinen lukutaito edellyttää erilaisessa muodossa esitetyn tiedon ymmärtämistä ja sen tuottamista (viestintä- ja mediaosaaminen).

#### AKTIIVINEN KANSALAISUUS JA YRITTÄJYYS

Matematiikan opiskelu kehittää ongelmanratkaisutaitoa, harjaannuttaa oman toiminnan suunnitteluun ja opettaa perustelemaan omia ajatuksia. Matematiikan opiskelu vaatii aloitteellisuutta ja pitkäjänteistä harjoittelua, mikä kasvattaa yritteliäisyyteen. Opiskelija oppii ideoimaan ja tekemään aloitteita, mutta samalla myös kestäämään epäonnistumisia ja pettymyksiä.

## HYVINVOINTI JA TURVALLISUUS

Matematiikan opiskelussa opiskelijat oppivat työskentelemään sekä yksin että ryhmänä toisiaan tukien. Soveltavissa tehtävissä käsitellään hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita kuten esimerkiksi oman talouden hallintaa, puoliintumisaikaa, maanjärityksiä, väestönkasvua.

## KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA JA GLOBAALI VASTUU

Talousmatematiikassa opitaan talouselämässä käytettäviä käsitteitä ja saadaan valmiuksia oman talouden suunnitteluun. Tilastotiedettä soveltamalla opiskelija oppii tulkitsemaan tilastoja ja tekemään niiden perusteella johtopäätöksiä. Erilaisten sovellustehtävien avulla opitaan ymmärtämään ihmisen toiminnan vaikutuksia pitkällä aikavälillä.

## KULTTUURIEN TUNTEMUS JA KANSAINVÄLISYYS

Matematiikan kieli on yhteinen, erilaisia kulttuureita yhdistävä kieli. Opiskelija oppii ymmärtämään, miten matematiikka on kehittynyt tuhansien vuosien aikana. Opiskelija ymmärtää matematiikan merkityksen kulttuurien kehittämisessä esimerkiksi rakentamisessa ja taiteessa.

## MEDIAT JA MONILUKUTAITO

Opiskelija oppii täsmällistä ja loogista matemaattista kieltä. Opiskelija oppii hankkimaan tietoa ja esittämään sitä taulukoiden, diagrammien sekä kuvioden avulla. Opiskelija harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatiota ja sen luotettavuutta.

## TEKNOLOGIA JA YHTEISKUNTA

Opiskelija oppii ymmärtämään matematiikan keskeisen merkityksen teknologian kehittämisessä. Opiskelija osaa käyttää tarkoituksenmukaisia teknisiä apuvälineitä. Opiskelijat oppivat arvioimaan teknologisten apuvälineiden käytön hyödyllisyyttä ja rajallisuutta.

## Arviointi

*Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.*

*Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien ja teknisten apuvälineiden valintaan ja käyttöön sekä päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perusteleamiseen.*

### Oppimäärän vaihtaminen

*Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkistä lyhyeen kursseja luetaan hyväksi seuraavasti: MAA2 → MAB2, MAA3 → MAB3, MAA6 → MAB7 ja MAA8 → MAB4 ja MAA10 → MAB5. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän paikallisia syventäviä tai paikallisia soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.*

*Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset kurssit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän paikallisiksi syventäviksi tai paikallisiksi soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.*

## Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijaa ohjataan kehittämään oppimaan oppimisen ja itseohjautuvuuden taitoja. Näissä taidoissa kehittyminen edellyttää pitkäjänteistä työskentelyä koko opiskeluajan.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan matemaattiseen osaamiseen, teknisten apuvälineiden käyttöön sekä matemaattisen tekstin tuottamiseen ja ymmärtämiseen. Arviointimenetelminä hyödynnetään mm. arviointi -ja palautekeskusteluja, itsearviointia ja vertaisarviointia.

Osaamista arvioidaan opiskelijan tuotosten avulla. Näitä ovat esim. tutkielmat, raportit, suulliset esitykset, itsearvioinnit, kokeet ja testit.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota mm. työskentelytaitoihin yksin ja ryhmässä, matematiikkaan kohdistuvaan kiinnostukseen, muiden auttamiseen ja neuvomiseen.

Teknisten apuvälineiden käyttöön liittyvässä arvioinnissa huomioidaan kiinnostus ja taito hyödyntää teknologiaa monipuolisesti oppimisen tukena sekä matemaattisen tiedon esittämisessä.

Matemaattisen tekstin tuottamisessa kiinnitetään huomiota perusteluihin, huolellisuuteen ja täsmällisyyteen sekä matemaattisen informaation mielekkääseen esittämiseen ja käsittelyyn mm. teknisillä apuvälineillä.

Kurssi on hyväksytysti suoritettu, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu kurssin alussa sovitulla tavalla.

## 2.7.1. Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

*Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuisen ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.*

### Valtakunnalliset pakolliset kurssit

#### 1. Luvut ja lukujonot (MAY01)

*Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matematiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuisen ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.*

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aikana kerrataan ja syvennetään opiskelijan tietämystä peruslaskutaidoissa, funktion käsitteessä ja prosenttilaskennassa. Tutustutaan lukujonoihin ja summiin sekä logaritmiin. Aloitetaan harjoittelemaan matemaattisen tekstin ja tiedon tuottamista teknisillä apuvälineillä.

Kurssin tavoitteena valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi on se, että opiskelija

- kiinnostuu matematiikan oppimisesta ja tarttuu rohkeasti uusiin haasteisiin
- aloittaa harjoittelemaan matemaattisen tekstin ja tiedon tuottamista teknisillä apuvälineillä

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- pohtii matematiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- kertaa ja täydentää lukualueet, kertaa peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskennan periaatteet
- vahvistaa ymmärrystään funktion käsitteestä
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- osaa määrittää lukujonoja, kun annetaan alkuehdot ja tapa, jolla seuraavat termit muodostetaan
- saa havainnollisen käsityksen lukujonon summan määrittämisestä
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kuvaajan ja lukujonojen tutkimisessa sekä lukujonoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

### Keskeiset sisällöt

- reaalityluvut, peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskenta
- funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys
- muotoa  $x^2 + px + q = 0$  olevien yhtälöiden ratkaiseminen
- geometrinen jono ja summa

## 2.7.2. Matematiikan pitkä oppimäärä

### Oppiaineen tehtävä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle ammatillisten ja korkeakouluopintojen edellyttämät matemaattiset valmiudet sekä matemaattinen yleissivistys. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

### Opetuksen tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa myönteisiä oppimiskokemuksia ja tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä oppii niiden kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa
- rohkaistuu kokeilemaan ja tutkimaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä
- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

## Valtakunnalliset pakolliset kurssit

### 1. Polynomifunktiot ja -yhtälöt (MAA02)

#### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita ja niihin liittyviä yhtälöitä. Aiheina mm. polynomien laskutoimitukset ja muistikaavojen hyödyntäminen. Yhtälöiden ja yksinkertaisten polynomiepäyhtälöiden ratkaiseminen myös teknisillä apuvälineillä. Opiskelija osaa hyödyntää polynomifunktioiden ominaisuuksia sovellusongelmien ratkaisussa ja käyttää myös teknisiä apuvälineitä apuna perusteluissa.

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- osaa ratkaista toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkia ratkaisujen lukumäärää
- osaa ratkaista korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- osaa ratkaista yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin ja polynomiepäyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

#### Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja muotoa olevat binomikaavat
- 2. asteen yhtälö ja ratkaisukaava sekä juurten lukumäärän tutkiminen
- 2. asteen polynomien jakaminen tekijöihin
- polynomifunktio
- polynomiyhtälöitä
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

### 2. Geometria (MAA03)

#### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija syventää geometrian taitojaan ja tietojaan. Geometriasta tietoa sisältäviä lauseita opetellaan muotoilemaan ja niiden avulla perustelemaan kuvioden ja kappaleiden ominaisuuksia. Geometrisia ongelmia ratkaistaan käyttämällä hyväksi esimerkiksi yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa. Teknisiä apuvälineitä hyödynnetään.

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa
- harjaantuu muotoilemaan, perustelemaan ja käyttämään geometrista tietoa käsitteleviä lauseita
- osaa ratkaista geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.



### Keskeiset sisällöt

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria*
- *kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

## 3. Vektorit (MAA04)

### Vantaan lukiokoulutus

Sisältö: Perehdytään vektorikäsitteeseen ja vektorilaskentaan sekä kaksi-, että kolmiulotteisessa avaruudessa.

Keskeiset sisällöt: vektoreiden perusominaisuudet, vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla, koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo, yhtälöryhmän ratkaiseminen, suorat ja tasot avaruudessa. Tavoitteena on, että opiskelija osaa käyttää teknisiä apuvälineitä vektoreiden tutkimisessa sekä suoriin ja tasoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin*
- *osaa tutkia kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla*
- *ymmärtää yhtälöryhmän ratkaisemisen periaatteen*
- *osaa tutkia kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä vektoreiden tutkimisessa sekä suoriin ja tasoihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.*

### Keskeiset sisällöt

- *vektoreiden perusominaisuudet*
- *vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla*
- *koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo*
- *yhtälöryhmän ratkaiseminen*
- *suorat ja tasot avaruudessa*

## 4. Analyttinen geometria (MAA05)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin tavoitteena on oppia käyttämään algebrallisia menetelmiä esimerkiksi geometrysten ongelmien ratkaisemisessa. Opiskelija oppii pistejoukon yhtälön käsitteen ja tutkii yhtälöiden avulla pisteitä, ympyröitä ja paraabeleja. Itseisarvoyhtälöitä ja -epäyhtälöitä opitaan ratkaisemaan. Teknisiä apuvälineitä opitaan käyttämään erilaisissa kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrysten ja algebrallisten käsitteiden välille*
- *ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja*

- syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia yksinkertaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä  $|f(x)| = a$  tai  $|f(x)| = |g(x)|$
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä pistejoukon yhtälön tutkimisessa sekä yhtälöiden, yhtälöryhmien, itseisarvoyhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

### Keskeiset sisällöt

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

## 5. Derivaatta (MAA06)

### Vantaan lukiokoulutus

Ratkaistaan rationaaliyhtälöitä ja -epäyhtälöitä. Opiskellaan käsitteet raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta. Opitaan käyttämään derivaattaa polynomifunktioiden ja rationaalifunktioiden tutkimisessa ja ongelmien ratkaisemisessa. Harjaannutaan teknisten apuvälineiden käytössä kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliyhtälöitä
- omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta
- osaa määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat
- osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot
- tietää, kuinka rationaalifunktion suurin ja pienin arvo määritetään
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä raja-arvon, jatkuvuuden ja derivaatan tutkimisessa ja rationaaliyhtälöiden ja -epäyhtälöiden ratkaisemisessa sekä polynomi- ja rationaalifunktion derivaatan määrittämisessä sovellusongelmissa.

### Keskeiset sisällöt

- rationaaliyhtälö ja epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

## 6. Trigonometriset funktiot (MAA07)

### Vantaan lukiokoulutus

Opitaan yksikköympyrä, radiaanin käsite ja suunnattu kulma. Tutustutaan trigonometrisiin funktioihin ja niiden derivoimiseen. Opitaan soveltamaan yhdistettyä funktiota derivaatan määrittämisessä. Ratkaistaan trigonometrisia yhtälöitä. Käytetään teknisiä apuvälineitä trigonometristen funktioiden tutkimisessa ja trigonometristen yhtälöiden ratkaisemisessa sekä trigonometristen funktioiden derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla

- osaa ratkaista sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä  $f(x) = a$  tai  $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometristen funktioiden yhteydet ja
- osaa derivoida yhdistettyjä funktioita
- osaa tutkia trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää trigonometrisia funktioita mallintaessaan jaksollisia ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä trigonometristen funktioiden tutkimisessa ja trigonometristen yhtälöiden ratkaisemisessa ja trigonometristen funktioiden derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

#### Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometristen yhtälöiden ratkaiseminen
- yhdistetyn funktion derivaatta
- trigonometristen funktioiden derivaatat

## 7. Juuri- ja logaritmifunktiot (MAA08)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kerrataan potenssien laskusäännöt ja opiskellaan murtopotenssien käyttö. Opitaan käsittelemään juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita ja hyödyntämään niitä matemaattisessa mallinnuksessa. Tavoitteena on osata tutkia juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita derivaatan avulla. Käytetään teknisiä apuvälineitä kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa.

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaat potenssienlaskusäännöt mukaan lukien murtopotenssit
- tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä
- osaa tutkia juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioita derivaatan avulla
- osaa hyödyntää eksponenttifunktiota mallintaessaan erilaisia kasvamisen ja vähenemisen ilmiöitä
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden tutkimisessa ja juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden ratkaisemisessa sekä juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktion derivaattojen määrittämisessä sovellusongelmissa.

#### Keskeiset sisällöt

- potenssien laskusäännöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt
- juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat

## 8. Integraalilaskenta (MAA09)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla opitaan integraalifunktion käsite ja opitaan määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita. Opitaan soveltamaan määrättyä integraalia esimerkiksi pinta-alojen ja tilavuuksien laskemisessa. Käytetään teknisiä apuvälineitä kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa.

## Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- osaa määrittää pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja integraalifunktion määrittämisessä sekä määrätyn integraalin laskemisessa sovellusongelmissa.

## Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

## 9. Todennäköisyys ja tilastot (MAA10)

### Vantaan lukiokoulutus

Kerrataan ja syvennetään tilasto- ja todennäköisyyslaskennan taitoja. Keskeisinä sisältöinä diskreetti ja jatkuva jakauma, jakauman tunnusluvut, klassinen ja tilastollinen todennäköisyys, todennäköisyyden laskusäännöt ja odotusarvo sekä normaalijakauma. Käytetään teknisiä apuvälineitä kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa sekä digitaalisessa muodossa olevan datan käsittelyssä ja tutkimisessa.

## Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa havainnollistaa diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittää ja tulkita jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla.

## Keskeiset sisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

**Valtakunnalliset syventävät kurssit****10. Lukuteoria ja todistaminen (MAA11)****Vantaan lukiokoulutus**

Perehdytään logiikan ja lukuteorian alkeisiin. Tutustutaan matemaattisen todistamisen periaatteisiin ja harjoitellaan todistamista. Lukuteorian peruskäsitteet käydään läpi ja opitaan tutkimaan kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kongruenssin avulla. Käytetään teknisiä apuvälineitä lukujen ominaisuuksien tutkimisessa.

**Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *perehtyy logiikan alkeisiin ja tutustuu todistusperiaatteisiin sekä harjoittelee todistamista*
- *hallitsee lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin*
- *osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla*
- *syventää ymmärrystään lukujonoista ja niiden summista*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä lukujen ominaisuuksien tutkimisessa.*

**Keskeiset sisällöt**

- *konnektiivit ja totuusarvot*
- *geometrinen todistaminen*
- *suora, käänteinen ja ristiriitatodistus*
- *induktiotodistus*
- *kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö*
- *Eukleideen algoritmi*
- *alkuluvut ja Eratostheneen seula*
- *aritmetiikan peruslause*
- *kokonaislukujen kongruenssi*

**11. Algoritmit matematiikassa (MAA12)****Vantaan lukiokoulutus**

Syvennetään algoritmisen ajattelun taitoja. Opitaan iteroinnin käsite ja ratkaistaan numeerisesti epälineaarisia yhtälöitä. Sisältöinä ovat myös polynomien jaollisuus ja tekijöiden määrittäminen, numeeristen menetelmien käyttö muutosnopeuden sekä pinta-alojen laskemisessa ja yhtälöiden ratkaisemisessa. Käytetään teknisiä apuvälineitä kurssiin liittyvissä algoritmien tutkimisessa ja laskutoimituksissa.

**Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *syventää algoritmista ajatteluaan*
- *osaa tutkia ja selittää, kuinka algoritmit toimivat*
- *ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan epälineaarisia yhtälöitä numeerisesti*
- *osaa tutkia polynomien jaollisuutta ja osaa määrittää polynomin tekijät*
- *osaa määrittää numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä algoritmien tutkimisessa ja laskutoimituksissa.*

**Keskeiset sisällöt**

- *iterointi ja Newton-Raphsonin menetelmä*

- *polynomien jakoalgoritmi*
- *polynomien jakoyhtälö*
- *Newton-Cotes-kaavat: suorakaidesääntö, puolisuunnikassääntö ja Simpsonin sääntö*

## 12. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13)

### Vantaan lukiokoulutus

Syvennetään differentiaali- ja integraalilaskennan sekä lukujonoteorian taitoja ja tietoja. Keskeisinä aiheina ovat: käänteisfunktio, kahden muuttujan funktio, osittaisderivaatta ja funktioiden ja lukujonojen raja-arvo äärettömyydessä, epäoleelliset integraalit, sarjat ja niiden summa. Käytetään teknisiä apuvälineitä funktioiden tutkimisessa, sarjojen ja summien laskemisessa sekä muissa kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan*
- *osaa tutkia aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita*
- *täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen*
- *osaa tutkia lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja derivaatan laskemisessa annetun muuttujan suhteen sekä epäoleellisten integraalien, lukujonon raja-arvon ja sarjan summan laskemisessa sovellustehtävissä.*

### Keskeiset sisällöt

- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *käänteisfunktio*
- *kahden muuttujan funktio ja osittaisderivaatta*
- *funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömyydessä*
- *epäoleelliset integraalit*
- *lukujonon raja-arvo, sarjat ja niiden summa*

### Paikalliset soveltavat kurssit

## 13. Pitkän matematiikan kokonaiskuva (MAAS14)

### Tikkurilan lukio

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa kokonaiskuvan pitkän matematiikan pakollisten kurssien sisällöstä*
- *osaa soveltaa useita erilaisia ratkaisumenetelmiä*
- *valmistaa opiskelijaa ylioppilaskirjoituksiin*

### Keskeiset sisällöt

- *Erilaisten yhtälöiden ratkaisuperiaatteet*
- *yleisimmät alkeisfunktiot ja niiden ominaisuudet*
- *geometria*
- *jatkuvuuden, derivaatan ja integraalin soveltaminen*

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Sovitaan kurssin alussa.

**Arviointi**

Kurssi arvostellaan arvosanalla. Arvosanan määräytymisperusteet sovitaan kurssin alussa. Arvosana ei vaikuta päättöarviointiin alentavasti.

**14. Talousmatematiikkaa ja prosenttilaskuja (MAAS15)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- saa matemaattisia valmiuksia oman taloutensa suunnitteluun
- kertaa ja syventää osaamistaan prosenttilaskennasta
- kertaa aritmeettisen ja geometrisen lukujonon ja summan

**Keskeinen sisältö**

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla
- prosenttilaskenta
- aritmeettinen ja geometrinen lukujono sekä niiden summat

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Sovitaan kurssin alussa.

**Arviointi**

Kurssi arvostellaan arvosanalla. Arvosanan määräytymisperusteet sovitaan kurssin alussa. Arvosana ei vaikuta päättöarviointiin alentavasti

**15. Kompleksiluvut ja avaruuden vektorit (MAAS16)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää käsitystään matematiikasta ja lukukäsitteestä tutustumalla kompleksilukuihin ja niiden eri esitysmuotoihin
- syventää käsitystään vektoreista tutustumalla esim. vektori- eli ristituloon ja skalaarikolmituloon

**Keskeinen sisältö**

- kompleksiluvun määritelmä
- kompleksilukujen laskutoimitukset
- imaginaariyksikkö
- liittoluku
- Moivre'n kaava ja Eulerin kaava
- toisen asteen yhtälö
- korkeamman asteen yhtälö
- kolmiulotteinen vektoriavaruus
- vektorit koordinaatistossa



- skalaaritulo
- vektoritulo
- skalaarikolmitulo

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Sovitaan kurssin alussa.

### Arviointi

Kurssi arvostellaan arvosanalla. Arvosanan määräytymisperusteet sovitaan kurssin alussa. Arvosana ei vaikuta päättöarviointiin alentavasti.

## 16. Lineaarialgebra (MAAS17)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu matriisin käyttöön numeerisen aineiston esitysmuotona
- hallitsee matriisien peruslaskutoimitukset
- oppii käänteismatriisin määrittämisen
- tuntee determinantin
- oppii ratkaisemaan lineaarisia yhtälöryhmiä Gaussin ja/tai Gaussin-Jordanin menetelmillä
- tutustuu lineaarisiin kuvauksiin tasossa
- tuntee toisen asteen käyrät (ellipsi, paraabeli ja hyperbeli)

#### Keskeinen sisältö

- matriisien peruslaskutoimitukset
- käänteismatriisi
- Gaussin eliminointimenetelmä
- determinantti
- ellipsi
- paraabeli
- hyperbeli.

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Sovitaan kurssin alussa.

### Arviointi

Kurssi arvostellaan arvosanalla. Arvosanan määräytymisperusteet sovitaan kurssin alussa. Arvosana ei vaikuta päättöarviointiin alentavasti.

## 17. Differentiaaliyhtälöt (MAAS18)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa ratkaista ensimmäisen kertaluvun lineaarisia differentiaaliyhtälöitä
- osaa ratkaista separoituvia differentiaaliyhtälöitä
- tutustuu vakiokertoimisiin toisen asteen differentiaaliyhtälöihin
- tutustuu differentiaaliyhtälön graafiseen ratkaisemiseen esim. suunta-alkiomenetelmällä
- osaa käyttää differentiaaliyhtälöitä sovellustehtävien ratkaisemisessa

- tutustuu käyräparven differentiaaliyhtälöihin
- tuntee Eulerin menetelmän differentiaaliyhtälön numeerisena ratkaisumenetelmänä

#### **Keskeinen sisältö**

- ensimmäisen kertaluvun differentiaaliyhtälö
- separoituva differentiaaliyhtälö
- toisen kertaluvun differentiaaliyhtälö
- sovellustehtävät

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Sovitaan kurssin alussa.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan arvosanalla. Arvosanan määräytymisperusteet sovitaan kurssin alussa. Arvosana ei vaikuta päättöarviointiin alentavasti.

### **18. Pitkän matematiikan perusasioiden kertaus (MAAS19)**

#### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- opiskelija vahvistaa pakollisten kurssien sisältöjen osaamista

#### **Keskeinen sisältö**

- kurssien 1 - 10 sisällöt

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Sovitaan kurssin alussa. Kurssia ei järjestetä säännöllisesti.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

### **19. Matematiikan haasteet (MAAS20)**

#### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa matemaattisen analyysin osaamista
- saa mahdollisuuden haasteellisempiin matemaattisiin ongelmiin
- perehtyy itsenäisesti matemaattisten ongelmien erilaisiin ratkaisumenetelmiin

#### **Keskeinen sisältö**

- kurssien 6-10 sisällöt

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi, joka on suunnattu matematiikkalinjalaisille ja suoritetaan linjan kurssien MAA6 – MAA10 aikana suorittamalla annetut ylimääräiset kotitehtävät ja ylimääräiset koetehtävät.

#### **Arviointi**

## 2.7.3. Matematiikan lyhyt oppimäärä

### Oppiaineen tehtävä

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä ja monissa eri tieteissä.

### Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä
- saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään, oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa ja rohkaistuu kokeilevaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen
- hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille
- sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä
- kehittää käsitystään matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta
- harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatiota ja arvioimaan sen luotettavuutta
- tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä
- osaa käyttää kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.

### Valtakunnalliset pakolliset kurssit

#### 1. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB02)

##### Vantaan lukiokoulutus

Harjaannutaan käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa. Opitaan luottamaan omiin matemaattisiin kykyihin. Keskeisiä aiheita ovat: suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus, ongelmien muotoileminen yhtälöiksi, yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen. Lisäksi harjaannutaan arvioimaan ja tulkitsemaan ratkaisuja. Opitaan toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen. Käytetään teknisiä apuvälineitä funktion tutkimiseen ja sovellusongelmien ratkaisemiseen.

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä

- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomifunktion tutkimisessa ja polynomiyhtälöihin sekä polynomifunktioihin liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

### Keskeiset sisällöt

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

## 2. Geometria (MAB03)

### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija syventää geometrian taitojaan ja tietojaan. Tehdään päätelmiä ja havaintoja kuvioden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista. Harjaannutaan kuvioden ja kappaleiden piirtämisessä. Geometrisia ongelmia ratkaistaan käyttämällä hyväksi esimerkiksi yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa. Käytetään geometriaa käytännön ongelmien ratkaisussa. Määritetään kuvioden ja kappaleiden pinta-aloja sekä tilavuuksia. Teknisten apuvälineiden käyttö kuvioden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometrian sovellusongelmien ratkaisemisessa.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä kuvioden ja kappaleiden tutkimisessa ja geometriaan liittyvien sovellusongelmien ratkaisussa.

### Keskeiset sisällöt

- kuvioden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

## 3. Matemaattisia malleja (MAB04)

### Vantaan lukiokoulutus

Opitaan kuvailemaan reaali maailman ilmiöitä matemaattisen mallin avulla. Arvioidaan mallien soveltuvuutta ongelmaan ja lasketaan ennusteita mallien pohjalta. Ratkaistaan potenssi- ja eksponenttiyhtälöitä. Syvennetään lukujonojen taitoja ja ratkaistaan niiden avulla sovellusongelmia. Käytetään teknisiä apuvälineitä kurssin funktioiden tutkimisessa ja sovellusongelmien yhteydessä.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta
- tutustuu ennusteiden tekemiseen mallien pohjalta
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä polynomi- ja eksponenttifunktion ominaisuuksien tutkimisessa sekä polynomi- ja eksponenttiyhtälöiden ratkaisussa sovellusongelmien yhteydessä.

#### Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla
- lukujonot matemaattisina malleina

### 4. Tilastot ja todennäköisyys (MAB05)

#### Vantaan lukiokoulutus

Syvennetään tilasto- ja todennäköisyyslaskennan taitoja. Käydään läpi todennäköisyyden käsite ja todennäköisyyden laskulait. Käytetään erilaisia malleja havainnollistamaan todennäköisyyslaskennan probleemia. Opitaan regressio ja korrelaation käsite. Käytetään esimerkiksi taulukkolaskentaohjelmaa erilaisten regressiomallien arvioimisessa ja ennusteiden tekeminen mallien avulla. Teknisiä apuvälineitä käytetään kurssiin liittyvissä sovellusongelmissa sekä digitaalisessa muodossa olevan datan käsittelyssä ja tutkimisessa.

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- arvioi erilaisia regressiomalleja mm. taulukkolaskentaohjelman avulla ja tekee ennusteita mallien avulla
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa sekä diskreettien jakaumien tunnuslukujen määrittämisessä ja todennäköisyyslaskennassa.

#### Keskeiset sisällöt

- diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

### 5. Talousmatematiikka (MAB06)

#### Vantaan lukiokoulutus

Syvennetään prosenttilaskennan taitoja. Opiskellaan talouselämän käsitteitä. Kehitetään valmiuksia oman talouden suunnitteluun. Vahvistetaan taloustiedon ja yrittäjyyden opiskelun laskennallista pohjaa. Keskeisiä sisältöjä ovat mm. indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muut laskelmat. Sovelletaan matemaattisia malleja sekä lukujonoja ja summia

talouselämän ongelmiin. Käytetään teknisiä apuvälineitä laskelmien tekemisessä, yhtälöiden ratkaisemisessa ja sovellusongelmissa.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- syventää prosenttilaskennan taitojaan
- ymmärtää talouselämässä käytettyjä käsitteitä
- kehittää matemaattisia valmiuksiaan oman taloutensa suunnitteluun
- vahvistaa laskennallista pohjaansa yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun
- soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä laskelmien tekemisessä ja yhtälöiden ratkaisemisessa sovellusongelmissa.

### Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

### Valtakunnalliset syventävät kurssit

## 6. Matemaattinen analyysi (MAB07)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin keskeisenä asiana on funktion muutosnopeuden tutkiminen graafisin ja numeerisin menetelmin. Opitaan derivoimaan polynomifunktioita. Harjaannutaan tutkimaan funktion kulkua ja määrittämään funktion suurin ja pienin arvo suljetulla välillä. Käytetään teknisiä apuvälineitä funktion kulun tutkimisessa ja funktion derivaatan sekä suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellustehtävissä.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- osaa määrittää sovellusten yhteydessä polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon
- osaa käyttää teknisiä apuvälineitä funktion kulun tutkimisessa ja funktion derivaatan sekä suljetun välin ääriarvojen määrittämisessä sovellustehtävissä.

### Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä

## 7. Tilastot ja todennäköisyys II (MAB08)

### Vantaan lukiokoulutus

Vahvistetaan ja monipuolistetaan tilastojen käsittelytaitoja. Opitaan määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla. Keskeiset sisällöt ovat mm. normaalijakauma, toistokoe, binomijakauma ja luottamusväli. Käytetään teknisiä

apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa, todennäköisyysjakauman odotusarvon ja keskihajonnan määrittämisessä, todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla sekä luottamusvälin laskemisessa.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *vahvistaa ja monipuolistaa tilastojen käsittelytaitojaan*
- *osaa määrittää tilastollisia tunnuslukuja ja todennäköisyyksiä jatkuvien jakaumien avulla hyödyntäen teknisiä apuvälineitä*
- *osaa käyttää teknisiä apuvälineitä digitaalisessa muodossa olevan datan hakemisessa, käsittelyssä ja tutkimisessa, todennäköisyysjakauman odotusarvon ja keskihajonnan määrittämisessä, todennäköisyyksien laskemisessa annetun jakauman ja parametrien avulla sekä luottamusvälin laskemisessa.*

### Keskeiset sisällöt

- *normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet*
- *toistokoe*
- *binomijakauma*
- *luottamusvälin käsite*

### Paikalliset soveltavat kurssit

## 8. Lyhyen matematiikan kokonaiskuva (abikurssi) (MABS09)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssi toimii kertauskurssina ja valmistaa yo-kirjoituksiin. Tavoitteena on kerrata, koota, täydentää ja syventää lyhyen matematiikan pakollisilla kursseilla opittuja taitoja. Suoritetaan viimeisessä jaksossa ennen yo-koetta. Jos kurssista on samalla kertaa useampia ryhmiä, opiskelijat pyritään jakamaan oman tavoitetasonsa mukaisiin ryhmiin.

#### Keskeiset sisällöt

Kerrataan pakollisten kurssien keskeiset sisällöt. Ohjeistetaan matematiikan yo-kokeen käytänteisiin ja harjoitellaan tehtäviin vastaamiseen.

#### Arviointi

Hyväksytysti suoritettu kurssi arvostellaan numeroarvosanalla. Kurssin kokeena on preliminäärikoe. Kurssi arvostellaan pääasiassa kurssikokeen perusteella, mutta kotitehtävien suorittaminen ja aktiivinen osallistuminen voivat vaikuttaa koearvosanaa korottavasti. Kokeena on mahdollisuuksien mukaan ylioppilastutkinnon matematiikan kokeeseen valmentava preliminäärikoe.

## 9. Lyhyen matematiikan perusasioiden kertaus (MABS10)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on vahvistaa lyhyen matematiikan pakollisten kurssien perustaitoja. Kurssi on suunnattu opiskelijoille, jotka tarvitsevat tukea pakollisten kurssien suorittamisessa.

#### Keskeiset sisällöt



Lyhyen matematiikan pakollisten kurssien perustaidot.

### Arviointi

Jokaisessa jaksossa yksi tunti viikossa läpi vuoden. Opiskelija etenee omaa tahtiaan. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## 10. Matematiikkaa taitajille (MABS11)

### Tikkurilan lukio

Ei järjestetä toistaiseksi. Kurssin opetussuunnitelma laaditaan tarpeen vaatiessa.

## 2.8. Biologia

### Oppiaineen tehtävä

*Biologian opetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä. Opetus lisää ymmärrystä biologian merkityksestä osana luonnontieteellisen maailmankuvan rakentumista. Biologian opetuksen tarkoituksena on lisäksi herättää kiinnostusta bio- ja ympäristötieteisiin. Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva kestävän elämäntavan välttämättömyydestä ja luonnonvarojen säästävän kiertotalouden merkityksestä.*

*Biologian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita molekyyli- ja solutasolta biosfääriin. Opetuksen tuella opiskelija myös ymmärtää evoluution merkityksen eliökunnan kehittämisessä.*

*Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva siitä, että biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia, kuten geeniteknologiaa, hyödynnetään monin tavoin maataloudessa, teollisuudessa ja lääketieteessä. Opetus myös ohjaa opiskelijaa ymmärtämään, miten biologista tietoa voidaan hyödyntää arkielämässä, jatko-opinnoissa ja työelämässä.*

*Biologian opetukselle on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, tutkimuksellisuus sekä aktivoivat ja vuorovaikutteiset työ- ja toimintatavat. Biologian opetuksessa tehdään laborointeja ja työskennellään myös digitaalisissa ja koulun ulkopuolisissa opiskeluympäristöissä. Opetuksessa tehdään yhteistyötä erityisesti terveystiedon, mutta myös muiden oppiaineiden kanssa.*

### Vantaan lukiokoulutus

Biologian opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva omasta osallisuudesta luonnon kiertokulussa ja siitä miten biologista tietoa voidaan hyödyntää omassa kulutusvalinnoissa. Biologian opetuksessa hyödynnetään pääkaupunkiseudun luonto-, tiede- ja elämyskohteita opiskeluympäristöinä.

### Opetuksen tavoitteet

*Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija*

- *kiinnostuu biologisesta tiedosta ja motivoituu biologiaa koskevien uutisten seuraamiseen*
- *saa ohjausta omien tavoitteiden asettamisessa sekä tukea ja kannustusta oppimisprosessin eri vaiheissa*
- *ymmärtää, mikä on biologialle tieteenalana ominaista, tuntee biologisia rakenteita ja prosesseja, perinnöllisyyttä sekä ymmärtää evoluution merkityksen*
- *perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin*
- *osaa asettaa kysymyksiä ja tutkimusongelmia tarkasteltavista ilmiöistä*

- suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa
- osaa hankkia, käsitellä, analysoida ja tulkita tutkimusaineistoa sekä arvioida ja esittää tutkimustuloksia
- osaa työskennellä digitaalisissa opiskeluympäristöissä, laboratoriossa ja maastossa
- arvioi kriittisesti median kautta välittyvää biologista tietoa
- käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa monipuolisesti biologian opiskelun tukena
- perehtyy biologian soveltamiseen eri aloilla
- osaa soveltaa ja käyttää biologisia tietoja ja taitoja arkielämässä
- arvostaa eliökunnan monimuotoisuutta, tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.

## Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijaa ohjataan median kriittiseen seuraamiseen. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy valikoimaan eri medioista välittyvästä tiedosta itsensä ja lähiympäristönsä kannalta olennaisimman.

## Arviointi

*Biologiassa arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa tulemaan tietoiseksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta, ja taidot, kuten ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös opiskelijan kyky arvioida tietoa kriittisesti.*

*Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut.*

## Vantaan lukiokoulutus

Kurssien alussa keskustellaan kurssitavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan ylös opiskelijoiden nähtäväksi. Itse- ja vertaisarviointia käytetään arvioinnin osana. Opiskelijat saavat jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset keskeiset kurssitavoitteet on saavutettu.

Arvioinnin tukena käytetään opiskelijan tai opiskelijaryhmän omassa koulussaan tai lähiympäristössään toteuttamaa hanketta, jossa voidaan hyödyntää opiskelijoiden läheisiä asiantuntijoina. Opiskelijat voidaan ohjata osallistumaan sekä omien että muiden opiskelijoiden tuotosten arviointiin kullekin kurssille sopivalla tavalla.

## Valtakunnalliset pakolliset kurssit

### 1. Elämä ja evoluutio (BI01)

*Kurssilla perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Kurssilla tutustutaan myös biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteellistä ajattelua. Keskeinen näkökulma kurssilla on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen.*

## Vantaan lukiokoulutus

Kurssin tavoitteena on syventää opiskelijan kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan esimerkiksi tutustumalla lähiluontoon, Luonnontieteelliseen keskusmuseoon tai Viikin Biokeskukseen.

Lisäksi opiskelija osaa käyttää ja arvioida kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla. Hän tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan. Tutkimusta laadittaessa hyödynnetään lähiympäristön luontoa. Työskennellessään tutkimuksen tai projektin parissa jokainen ryhmän jäsen on vastuussa omasta osuudestaan. Ryhmät huomioivat jokaisen vahvuudet työskennellessään ja pitävät huolen, että jokaisen työosuus on lopputuloksen kannalta merkittävä.

Opettaja ohjeistaa opiskelijoita tuntiosaamisen, itse- ja vertaisarvioinnin sekä jatkuvan näytön merkityksestä kurssin alussa.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- saa kokemuksia, jotka syventävät kiinnostusta biologiaa ja sen opiskelua kohtaan
- käyttää ja arvioi kriittisesti biologisia tietolähteitä sekä ilmaisee ja perustelee erilaisia näkemyksiä biologialle ominaisella tavalla
- tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan
- ymmärtää evoluution jatkuvuuden, prosessit ja merkityksen
- osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä
- työskentelee kokeellisesti ja toteuttaa pienimuotoisen tutkimuksen tai projektin yhdessä muiden kanssa.

### Keskeiset sisällöt

*Biologia tieteenä*

- elämän ominaisuudet, perusedellytykset ja organisaatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologisen tiedon esittäminen mallien avulla

*Solu elämän perusyksikkönä*

- elämän syntyvaiheet
- solujen rakenne ja energiatalous
- DNA ja geenien ilmeneminen

*Eliön elinkaari*

- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu
- kasvu, kehittyminen ja kuolema

*Evoluutio*

- luonnonvalinta ja sopeutuminen
- lajien syntyminen ja häviäminen
- eliökunnan sukupuu

*Biologian kokeellisuuteen liittyvä pienimuotoinen tutkimus tai projekti*

## 2. Ekologia ja ympäristö (BI02)

*Kurssi tarkastelee ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta sekä sen uhkia Suomessa ja muualla maailmassa. Keskeisinä teemoina ovat luonnon monimuotoisuutta uhkaavat tekijät ja mahdollisuudet suojella monimuotoisuutta. Kurssi perehdyttää myös muihin ekologiin ympäristöongelmiin. Kurssilla tehdään itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoinen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai kehittämisprojekti.*

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tarkastellaan biodiversiteettiä, sitä uhkaavia tekijöitä sekä ongelmien ratkaisumahdollisuuksia myös vantaalaisten esimerkkien avulla. Tavoitteena on ymmärtää kaupunkilaisten oman toiminnan ja kestävän elämäntavan vaikutus omaan lähiympäristöön ja sen tulevaisuuteen.

Tutkimus- tai kehittämisprojektissa hyödynnetään vantaalaisia ekosysteemejä ja omaa lähiympäristöä.

Kurssilla käytetään tieto- ja viestintätekniikkaa. Työskennellessään tutkimuksen tai projektin parissa jokainen ryhmän jäsen on vastuussa paitsi omasta osuudestaan myös koko ryhmän tuotoksesta. Ryhmät huomioivat jokaisen vahvuudet työskennellessään ja pitävät huolen, että jokaisen työosuus on lopputuloksen kannalta merkittävä.

Opettaja ohjeistaa opiskelijoita tuntiosaamisen, itsearvioinnin ja jatkuvan näytön merkityksestä kurssin alussa.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- ymmärtää populaatioiden, eliöyhteisöjen ja ekosysteemien rakenteiden, vuorovaikutusten ja toimintojen periaatteet*
- osaa vertailla, analysoida ja arvioida ihmisen toiminnan vaikutuksia ekosysteemeissä*
- ymmärtää luonnon monimuotoisuuden merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle*
- hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä sekä tuntee menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia*
- ymmärtää ekososiaalisen sivistyksen ja kestävän elämäntavan välttämättömyyden sekä oppii toimimaan niiden mukaisesti*
- osaa suunnitella ja toteuttaa itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa pienimuotoisen ekologiaa tai ympäristön tilaa koskevan tutkimuksen tai ympäristön tilaa koskevan yhteisen kehittämisprojektin.*

### Keskeiset sisällöt

*Ekologian perusteet*

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutukset*
- ekosysteemien rakenne ja palautuvuus*
- aineiden kierto ja energian virtaus ekosysteemeissä*
- luonnon monimuotoisuus*
- populaatioiden ominaisuudet*
- lajien väliset suhteet*
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja eliöiden levinneisyys*

*Ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet*

- ilmastomuutoksen ekologiset vaikutukset*
- luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin kohdistuvat uhkat*
- aineiden kiertoon ja energian virtaukseen liittyvät ongelmat*

- paikalliset ympäristöongelmat

*Kohti kestäväää tulevaisuutta*

- ekosysteemipalveluiden merkitys
- ekologisesti kestävä kehitys, kiertotalous ja ekososiaalinen sivistys
- toiminta kestäväen elämäntavan edistämiseksi omassa lähiympäristössä

*Ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai ympäristön kehittämisprojekti*

**Valtakunnalliset syventävät kurssit**

### 3. Solu ja perinnöllisyys (BI03)

*Kurssin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa syventämään ymmärrystä solun rakenteesta ja toiminnasta. Kurssilla tarkastellaan myös solun toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Kurssin työtaidoille on keskeistä kokeellisuus ja opiskelijan omat tutkimukset.*

**Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla käydään tutustumassa biologisen tutkimuksen tekoon esimerkiksi Viikin Biokeskuksessa tai Biomedicumissa. Ryhmässä suoritetaan esimerkiksi mikroskopoiteja ja kokeellisia tutkimuksia. Tällöin opiskelijat tekevät tutkimussuunnitelman noudattaen sitä kokeellisessa työssään.

Opettaja ohjeistaa opiskelijoita tuntiosaamisen, itsearvioinnin ja jatkuvan näytön merkityksestä kurssin alussa. Myös vertaisarviointia käytetään kurssiarvioinnin osana.

**Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- käyttää käsitteitä, malleja ja teorioita tarkastellessaan soluihin ja perinnöllisyyteen liittyviä ilmiöitä
- syventää osaamistaan solun eri osien toiminnasta ja ymmärtää eliöiden rakenteiden ja toimintojen pohjautuvan solutason prosesseihin
- tutkii erilaisia soluja, solukoita ja kudoksia ja tulkitsee niiden rakenteita
- arvioi solujen ja geenien toimintaa koskevan tiedon merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta
- suunnittelee ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa.

**Keskeiset sisällöt**

*Solu tutkimuskohteena*

- miten soluja tutkitaan
- solubiologisen tiedon ja genomitiedon tarve ja käyttö

*Eliöt rakentuvat soluista*

- biomolekyylit
- tumallisen ja tumattoman solun rakenne ja toiminta
- DNA:n ja RNA:n rakenne
- proteiinisynteesi ja epigeneettinen säätely

#### *Solujen lisääntyminen*

- mitoosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

#### *Periytymisen perusteet*

- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meioosissa
- geenien periytyminen ja ominaisuuksien siirtyminen sukupolvelta toiselle
- mutaatiot ja mutageenit

*Solubiologinen tutkimus laboratoriossa tai sähköisten aineistojen avulla*

## **4. Ihmisen biologia (BI04)**

*Kurssilla perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön merkitys ihmisen terveyteen. Kurssilla tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.*

### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla käydään tutustumassa esimerkiksi lääketieteellisen tutkimuksen tekoon Viikin Biokeskuksessa tai Biomedicumissa. Opiskelija saa lisätietoa miten suojautua ulkoisilta terveyttä uhkaavilta tekijöiltä omassa elämässään. Opiskelijoiden tietämys kehittyy kohti oppiainerajat ylittävää tasoa (terveystieto).

Opettaja ohjeistaa opiskelijoita tuntiosaamisen, itsearvioinnin ja jatkuvan näytön merkityksestä kurssin alussa. Myös vertaisarviointia käytetään kurssiarvioinnin osana.

### **Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- osaa analysoida kudosten ja elinten rakenteiden toimintaperiaatteita
- ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelyä sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia siihen
- ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana
- ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia
- osaa selittää elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan
- ymmärtää perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- osaa toteuttaa pienimuotoisen ihmisen elimistön toimintaa mittaavan tutkimuksen ja esittää sen tulokset.

### **Keskeiset sisällöt**

*Energia, aineenvaihdunta ja sen säätely*

- ravintoaineet ja ruoansulatus
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö ja hengityksen säätely

*Liikkuminen*

- tuki- ja liikuntaelimistö

*Elintoimintojen säätely*

- hermosto ja aistit
- umpirauhaset ja hormonit
- lämmönsäätely
- kemiallinen tasapaino
- elimistöjen sopeutuminen ja puolustusmekanismit

*Lisääntyminen*

- hedelmöitys, raskaus ja synnytys
- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus
- perimän ja ympäristön merkitys

*Ihmiselimistön toimintaa mittaava tutkimus***5. Biologian sovellukset (BI05)**

*Kurssin tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen tulevaisuuden ongelmien ratkaisemisessa. Kurssilla perehdytään biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Kurssilla opiskelija suunnittelee ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen.*

**Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla käydään tutustumassa esimerkiksi bioteknologiseen tutkimukseen Viikin Biokeskuksessa. Opiskelija pystyy kurssin käytyään perehtymään esimerkiksi eläinjalostuksen eettisiin ongelmiin ja niiden biologisiin ratkaisukeinoihin. Opiskelija kykenee muokkaamaan omaa käsitystään bioteknologian menetelmistä ja mahdollisuuksista osana ihmiskunnan tulevaisuutta. Esimerkkinä käsitellään vantaalaisia ympäristöongelmia ja niiden bioteknisiä ratkaisumahdollisuuksia. Opiskelijoita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ympäristön hyväksi eettisiä periaatteita kunnioittaen. Kurssin käytyään opiskelijat löytävät uusia näkökulmia sen sijaan, että turvautuisivat vanhoihin ja valmiiksi jäsenneltyihin käsityksiin. Opiskelija pystyy kriittisesti arvioimaan geeniteknologian sovelluksia ja merkitystä.

Opettaja ohjeistaa opiskelijoita tuntiosaamisen, itsearvioinnin ja jatkuvan näytön merkityksestä kurssin alussa. Myös vertaisarviointia käytetään kurssiarvioinnin osana.

**Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *ymmärtää biologian innovaatioiden ja sovellutusten merkityksen yhteiskunnassa*
- *tutustuu bioteknologian menetelmiin, tuotteisiin ja mahdollisuuksiin edistää kestävää tulevaisuutta*
- *ymmärtää geeniteknologian mahdollisuudet lääketieteessä ja teollisuudessa*
- *ymmärtää mikrobien merkityksen luonnossa ja erilaisissa bioteknologian prosesseissa*
- *ymmärtää kasvien ja eläinten jalostuksen merkityksen ravinnontuotannossa*
- *osaa arvioida bioteknologian ja genetiikan sovellusten mahdollisuuksia, uhkia ja eettisiä kysymyksiä*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa biologian soveltamiseen liittyvän kokeen tai tutkimuksen yksin tai yhdessä muiden kanssa.*



## Keskeiset sisällöt

### *Bioteknologian sovellukset ja merkitys*

- ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottaminen uusiutuvien luonnonvarojen avulla
- bioteknologian sovellukset teollisuudessa ja ympäristönsuojelussa

### *Mikrobiologian sovellukset ja merkitys*

- bakteerien ja virusten rakenne ja toiminta
- bakteerien viljely, käsittely ja tunnistaminen
- mikrobi luonnossa ja ihmisen taloudessa

### *Geenitekologian sovellukset ja merkitys*

- geenitekniikan menetelmät
- genomitieto
- mikrobi geenitekologiassa

### *Kasvi- ja eläinjalostus*

### *Biologian sovellusalaan liittyvä koe tai tutkimus*

## Paikalliset soveltavat kurssit

## 6. Biologian laboriokurssi (BIS06)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssilla syvennetään pakollisilla kursseilla opittuja asioita. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tutkimaan kokeellisesti biologisia ilmiöitä ja raportoimaan havaitsemistaan ilmiöistä tieteellisellä tavalla.

#### Keskeinen sisältö

Kurssilla tutkitaan biologisia ilmiöitä kokeellisesti. Töiden aiheet riippuvat opiskelijoiden suorittamien kurssien sisällöistä. Mahdollisia aiheita ovat muun muassa fotosynteesi, soluhengitys ja entsyymit. Lisäksi voidaan tehdä ekologisia tutkimuksia koulun lähiympäristössä.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla tehdään parityönä tutkimuksia laboratoriossa ja maastossa. Töistä kerättyjä aineistoja käsitellään mm. taulukkolaskentaohjelmalla ja harjoitellaan työselostuksen laatimista. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä. Tämä edellyttää läsnäoloa ja yhteisesti sovittujen kirjallisten töiden tekemistä ja palauttamista.

## 7. Vaelluskurssi (BIS07)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tekemään kaikilla aisteillaan havaintoja luonnossa. Kurssilla opiskelija oppii tuntemaan joitakin eläin-, kasvi- ja sienilajeja. Samoin opiskelija perehtyy jokamiehenoikeuksiin ja oppii liikkumaan luonnossa. Kurssilla koetaan mieleenpainuvia elämyksiä ja opitaan arvostamaan luontoa.

#### **Keskeinen sisältö**

- x eläinten ja kasvien havainnointi maastossa
- x maisemien analysointi
- x luonnon monikäyttö ja luonnonantimien hyödyntäminen
- x suunnistaminen ja retkeilytaidot

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi koostuu yhdestä retkestä, joka suunnitellaan kurssilaisten kanssa. Kurssin vaellus voidaan tehdä yhteistyössä toisen lukion kanssa. Kohteena voi olla jokin kansallispuisto tai muuten arvokas luontoalue. Kurssi järjestetään kesän aikana.

Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa vaelluksella.

## **8. Lajintuntemuskurssi (BIS08)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssilla syvennyttään lajintuntemusoppaiden käyttöön sekä kirjalliseen ja graafiseen esitykseen.

#### **Keskeinen sisältö**

Kurssilla opiskellaan suomalaista eliöstöä ja lajien ekologisia vuorovaikutussuhteita sekä tutustutaan lajinmäärityksessä olennaisiin määrittyskaavioihin.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Luokkaopetuksen lisäksi kurssista osa opiskellaan koulun lähiympäristössä retkeillen. Lisäksi lajeihin tutustutaan videoiden avulla. Omia tietokoneita ja koulun tabletteja käytetään apuna opiskelussa.

#### **Arviointi**

Kurssin hyväksytty suorittaminen edellyttää oppitunneille ja retkille osallistumista. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti. Se voidaan suorittaa biologian ensimmäisen pakollisen kurssin jälkeen. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää kokeen läpäisemistä.

## **9. Eläinten käyttäytyminen ja viestintä (BIS09)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Kurssin keskeiset tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelijat perehtyvät eläinten käyttäytymiseen, ja pystyvät arvioimaan eri käyttäytymispiirteiden merkitystä ja kehitystä niin yksittäisen yksilön kuin lajinkin kannalta. Elämän kunnioitus sen eri muodoissa on yksi kurssin kantavia teemoja.

#### **Keskeinen sisältö**

Kurssilla perehdytään etologian tutkimustavoitteisiin ja –menetelmiin. Aiheina on eläinten synnynnäinen ja opittu käyttäytyminen, sosiaalinen käyttäytyminen, eläinten viestintä ja eläinten oikeudet.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla tutustutaan esimerkkilajien kautta eläinten käyttäytymiseen. Tietoa käyttäytymiseen liittyen haetaan niin kirjallisuudesta, internetistä kuin omista havainnoistakin. Opiskelijat kirjoittavat raportin kokoamiensa tietojen pohjalta. Kurssilla järjestetään yksi tai useampi vierailu. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan joko suoritusmerkinnällä tai arvosanalla. Arvioinnissa otetaan huomioon tuntiaktiivisuus, laadittu raportti, harrastuneisuus sekä mahdollisen kokeen arvosana.

## **10. Ekologian kenttäkurssi (BIS10)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää tietojaan ekosysteemeistä ja oppii tutkimaan ympäristön tilaa ja pohtimaan ympäristöongelmien syitä. Samoin hän perehtyy ympäristönsuojelun ajankohtaisiin asioihin sekä saa valmiuksia toimia omassa ympäristössään kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti.

##### **Keskeinen sisältö**

Kurssilla perehdytään metsä- ja vesiekosysteemien lajistoon sekä tutkitaan erilaisten indikaattorien avulla ekosysteemien tilaa. Lisäksi harjoitellaan kerätyn tutkimustiedon analysointia ja esittämistä.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi toteutetaan pääsääntöisesti leirikouluna varsinaisen kouluajan ulkopuolella. Leirikoulun lisäksi toteutetaan vuosittain vaihtuvateemainen projekti, joka voi koostua mm. vierailuista ympäristön tutkimuksesta ja hoidosta vastaaviin yhteisöihin.

Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Suoritusmerkinnän saaminen edellyttää läsnäoloa ja kurssilla tehtäviin töihin osallistumista.

## **11. Biologian kertauskurssi (BIS11)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on kerrata biologian pakollisten ja syventävien kurssien keskeiset oppisisällöt, perehtyä YO-kokeen kysymyksiin, erilaisiin kysymystyyppeihin sekä harjoitella vastaustekniikkaa.

##### **Keskeinen sisältö**

Kurssi perustuu pakollisten ja syventävien kurssien oppisisältöihin.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla kerrataan opiskelijoiden ja opettajan valitsemia olennaisia asioita vaihtelevien, parhaiten kuhunkin kokonaisuuteen soveltuvien menetelmien avulla. Pääosa kurssista on kuitenkin

tiivistettyä kertausta, vanhoihin ylioppilaskysymyksiin perustuvaa ongelmalähtöistä oppimista sekä vastaustekniikan harjoittelua. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Suoritusmerkinnän saamiseksi opiskelija osallistuu kurssikokeena pidettävään preliminäärikokeeseen.

## **12. Ihmisen biologian jatkokurssi (BIS12)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää ja laajentaa tietojaan ihmisen evoluutiosta, anatomiasta ja fysiologiasta. Lisäksi harjoitellaan biologisia työtapoja, esim. mikroskopointia ja rotan preparointia. Tavoitteena on myös tutustua lyhyesti niin lääketieteellisen kuin biologiankin pääsykokeisiin.

##### **Keskeinen sisältö**

Ihmisen evoluution vaiheiden, anatomisten piirteiden ja fysiologisten tapahtumien syvempi ymmärtäminen. Parantaa tietoutta mm. hermoston, hormonien, aistien, munuaisen, hengityselimistön ja lihasten toiminnasta sekä toiminnan säätelystä aina yksilönkehityksen alusta elämän päättymiseen asti. Myös erilaisten sairauksien ja häiriötilojen käsittely on luonteva osa kurssia.

##### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla tehdään mm. ryhmätöitä ja esityksiä, mikroskopoidaan histologisia näytteitä ja preparoidaan rotta. Lisäksi pyritään vierailemaan tutkimuslaitoksissa ja yliopistolla sekä/tai kutsumaan asiantuntijavieraita koululle. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Edellytyksenä suoritusmerkinnälle on hyväksytty koesuoritus ja muut vaaditut tehtävät.

## **13. Menossa lääketieteelliseen? (BIS13)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Tavoitteena on harjoitella lääketieteellisten pääsykokeiden tehtävätyyppejä ja kerrata pääsykokeiden kannalta tärkeimpiä aiheisisältöjä.

##### **Keskeinen sisältö**

Kurssilla keskitytään pääsykoetehtävien tekemiseen ja niihin liittyen aihealueiden tiedon syventämiseen. Lisäksi kurssi sisältää tietoa pääsykokeen rakenteesta, hakuprosessista, ajankäytöstä ja materiaaleista. Kurssi ei ole valmennuskurssi, jolla käydään koko opetussuunnitelma läpi, vaan pääsykokeeseen valmistava kurssi. Lisäksi kurssilla tutustutaan lyhyesti esimerkiksi teknillisen yliopiston ja biologian pääsykokeisiin.

##### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla tehdään vanhoja pääsykoetehtäviä yksin ja ryhmissä sekä syvennetään osaamista usein kysytyistä ja pikkutarkasti vaadituista aiheista enimmäkseen opettajajohtoisesti. Tunnit jaetaan tasan fysiikan, kemian ja biologian kesken. Kurssi suunnataan abeille ja se järjestetään 2. jaksossa.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä, joten tunneilla läsnäolo ja tehtävien palauttaminen on välttämätöntä.

## 14. Lajeista kuvaksi (BIS14)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää työvälineohjelmien (esitysgrafiikka) ja lajintuntemusoppaiden käyttötaitoja. Lisäksi opitaan visuaalista ilmaisua kuvataiteen menetelmiä käyttäen ja opitaan samalla suomalaisia eläin-, kasvi- ja sienilajeja.

#### Keskeinen sisältö

Kurssilla opitaan tärkeimpiä suomalaisia eliölajeja ja tuotetaan niistä kuvia eri menetelmillä. Taiteen ja tieteen rajapinnan tarkastelu. Kuvataiteen ilmaisumuodot ja käsitteistö.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla tutustaan kuvataiteen ilmaisukeinoihin. Kurssitöissä opiskelija saa ohjausta mm. lyijykynä-, puuväri-, akvarelli-, spraymaali-, ja grafiikan kuivaneulatekniikoiden työtapoihin. Lisäksi perehdytään digitaalisen kasvion valmistamiseen Sway-ohjelmaa hyödyntäen. Lajintuntemusta opitaan retkeilemällä ja käyttämällä laajasti eri lajeja malleina toteutetuissa töissä. Maastoretkeillä tietämystä syvennetään ja tehdyistä töistä kootaan näyttely. Kurssilla on materiaalimaksu.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää vaadittujen tehtävien suorittamista ja retkiin osallistumista. Palautetta kurssitöistä opiskelijat saavat kurssin aikana sekä yhteisessä kurssitöiden katselmuksessa.

## 2.9. Maantiede

### Oppiaineen tehtävä

*Maantieteen opetuksen tehtävänä on kehittää opiskelijan maantieteellistä maailmankuvaa ja antaa hänelle valmiuksia ymmärtää maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja näkemyksiä, ottamaan kantaa omassa ympäristössä, lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Opetus harjaannuttaa opiskelijan osallistumis- ja vaikuttamistaitoja sekä tukee opiskelijaa kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.*

*Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetus antaa opiskelijalle valmiuksia ympäristö- ja ihmisoikeuskysymysten tarkasteluun sekä tukee opiskelijan kasvua ekososiaalisesti sivistyneeksi kansalaiseksi.*

*Nuorten elämismaailma sekä opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot ovat maantieteen opetuksen lähtökohta. Tutkiva lähestymistapa auttaa opiskelijaa syventämään maantieteellistä ajattelua sekä ymmärtämään arkiympäristössä, paikallisella, alueellisella ja globaalilla tasolla tapahtuvia muutoksia. Geomedian monipuolinen käyttö tukee opiskelijaa maantieteellisen tiedon hankinnassa, analysoinnissa, tulkinnassa ja visuaalisessa esittämisessä. Geomedialla tarkoitetaan karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen*

monipuolista käyttöä. Ajankohtaisten uutisten käsittely opetuksessa kehittää opiskelijan maailmankuvan rakentumista ja kriittistä ajattelua sekä auttaa häntä ymmärtämään lähiympäristössä ja muualla maailmassa tapahtuvia muutoksia. Opetuksessa hyödynnetään myös koulun ulkopuolisia opiskeluympäristöjä sekä verkkoympäristöjä.

### Vantaan lukiokoulutus

Maantieteen opetuksessa opiskelijalle välittyy kuva paikallisista, alueellisista ja globaaleista aluerakenteista, Vantaasta monikulttuurisena ympäristönä sekä siitä, miten maantieteellistä tietoa voidaan hyödyntää. Maantieteen opetuksessa käytetään pääkaupunkiseudun luonto-, tiede- ja kulttuurikohteita opiskeluympäristöinä.

### Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää, mikä on ominaista maantieteelle tieteenalana
- kehittää maantieteellistä ajattelutaitoaan sekä hahmottaa maailmaa ja sen monimuotoisuutta
- ymmärtää, tulkitsee, soveltaa ja arvioi maantieteellistä tietoa sekä hyödyntää monipuolisesti geomedialla tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä
- osaa havainnoida arkiympäristöjä sekä kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita
- osaa kriittisesti pohtia ajankohtaisia maailman tapahtumia ja niihin vaikuttavia tekijöitä
- osaa havainnoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti, alueellisesti ja maailmanlaajuisesti
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee, ja osaa pohtia mahdollisia ratkaisuja eriarvoisuusongelmiin
- ymmärtää, mitä ihmisoikeudet tarkoittavat, ja arvostaa kulttuurien moninaisuutta
- tuntee aluesuunnittelun keinoja sekä osaa osallistua ja vaikuttaa oman lähiympäristönsä kehittämiseen
- kiinnostuu maantieteellisestä tiedosta ja motivoituu seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia eri puolilla maailmaa
- osaa käyttää maantieteellisiä tietoja ja taitoja arkielämässä
- tietää, millaisissa ammateissa ja työtehtävissä maantieteellistä osaamista tarvitaan
- toimii paikallisiin, alueellisiin ja globaaleihin kysymyksiin kantaaottavana ja kestävästi kehitystä edistävänä aktiivisena maailmankansalaisena.

### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija rakentaa maailmankuvaansa maantieteen tarjoamin työvälinein. Opiskelijaa ohjataan median kriittiseen seuraamiseen. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy valikoimaan eri medioista välittyvästä alueellisesta tiedosta itsensä ja lähiympäristönsä kannalta merkityksellisimmän.

### Arviointi

Maantieteessä arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat paitsi opiskelijan tiedot ja peruskäsitteiden hallinta myös maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito sekä tiedonprosessointitaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geomediataidot.

Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai

projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut, yksin tai yhdessä toisten kanssa. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös opiskelijan osoittamat tiedot ja taidot koulussa toteutetussa osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa.

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla keskustellaan kurssin alkaessa sen tavoitteista ja arviointiperusteista yhdessä opiskelijoiden kanssa. Kriteerit sovitaan yhdessä ja kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Itse- ja vertaisarviointia käytetään hyväksi yhtenä arvioinnin osa-alueena. Kurssin edetessä opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset keskeiset kurssitavoitteet on saavutettu.

Arvioinnin tukena voidaan myös käyttää opiskelijan tai opiskelijaryhmän omassa koulussaan tai lähiympäristössään toteuttamaa hanketta, jossa voidaan hyödyntää opiskelijoiden lähipiiriä asiantuntijoina. Opiskelija kehittää itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taitojaan tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset keskeiset kurssitavoitteet on saavutettu.

### Valtakunnalliset pakolliset kurssit

#### 1. Maailma muutoksessa (GE01)

*Kurssi perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ongelmien tarkasteluun. Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan globaaleja riskialueita sekä luonnonriskien, ympäristöriskien että ihmiskunnan riskien kannalta. Kurssi käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä ja mahdollisuuksia hillitä, varautua, ennakoida sekä sopeutua riskeihin. Keskeisiä näkökulmia ovat ekososiaalinen kestävyys, kiertotalous ja globaalit kehityskysymykset.*

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia esimerkiksi omilta lähialueilta ja hahmotetaan globaaleja riskialueita sekä luonnon, rakennetun ympäristön että ihmiskunnan kannalta. Lisäksi käsitellään myös Vantaan tai pääkaupunkiseudun näkökulmasta ekososiaalista sivistystä ja kiertotaloutta. Haluttaessa pyydetään huoltajia esittelemään omaa asiantuntemustaan kurssiaiheista ja työelämästä. Mahdollisista vierailukohteista päätetään yhdessä. Näitä ovat esim. Helsinki-Vantaan lentoasema, Itä-Uudenmaan pelastuslaitos, Vantaan Energian jätteenpolttolaitos ja Heureka. Kurssin käytyään opiskelija pystyy toteuttamaan eettisiä valintoja omassa kulutuskäyttäytymisessään.

Opettaja ohjeistaa kurssin alkaessa, miten tarkasti maailman karttakuvaa sekä paikannimistöä tulee sisäistää ja kuinka osaamista mitataan. Arvioinnissa otetaan tarvittaessa huomioon muut kurssin alussa määriteltävät tehtävät.

Opiskelijat seuraavat ajankohtaisia tapahtumia maapallolla ja Vantaalla. Opettaja ohjeistaa opiskelijat itse- ja vertaisarviointiin.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- saa elämyksiä ja kokemuksia, jotka syventävät hänen kiinnostustaan maantieteeseen ja maantieteen tapaan hahmottaa ja tutkia maailmaa*
- tunnistaa luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyviä riskialueita maapallolla*
- ymmärtää, millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee ja mitkä tekijät vaikuttavat niihin*



- osaa vertailla ja arvioida alueiden riskiherkkyyttä ja riskien vaikuttavuutta alueiden luonnonvarojen ja kehittyneisyyden näkökulmasta
- tietää, millaisten ratkaisujen avulla riskejä voidaan hillitä tai niiden vaikutuksia lieventää, sekä tuntee mahdollisuudet ennakoida ja varautua riskeihin sekä toimia kestävästi kehityksen mukaisesti
- osaa analysoida maailman eri alueiden myönteistä kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa globaaleja kysymyksiä koskevan tiedon hankinnassa, analysoinnissa ja esittämisessä sekä osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia alueellisia uutisia eri medioissa.

## Keskeiset sisällöt

### Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot omasta lähiympäristöstä ja muuttuvasta maailmasta
- maantieteelliset tutkimustaidot ja geomedial
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueellisia riskejä, myönteistä kehitystä ja innovaatioita koskevat ajankohtaiset uutiset maapallon eri alueilla
- maailman karttakuvan ja paikannimistön syventäminen

Luonnon järjestelmään liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien ennakointi ja niihin varautuminen

Luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien hillintä, niihin varautuminen ja sopeutuminen

- ilmastomuutos ja muut globaalit ympäristöriskit
- resurssien viisas käyttö sekä kierto- ja biotalous
- maapallon eri alueiden mahdollisuudet ja vahvuudet

Ihmiskunnan globaalit riskialueet ja keskeiset kehityskysymykset

- inhimillisen kehityksen globaalit ongelmat, hyvinvoinnin jakautuminen, eriarvoisuus, haavoittuvuus, nälkä ja pakolaisuus

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 2. Sininen planeetta (GE02)

Kurssilla tarkastellaan luonnonmaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kurssilla tutustutaan luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomedialla hyväksi käyttäen tulkitsemaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Kurssi perehdyttää luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan oman lähiympäristön esimerkkeihin luonnonmaisemista sekä niiden synnystä ja muutoksista. Opiskelija ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon ja sen käytön merkityksen myös vantaalaisessa arjessa. Samalla opitaan luomaan asiayhteyksiä ja

tunnistamaan säännönmukaisuuksia sekä näkemään luonnonmaantieteellisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä.

Tuntiaktiivisuus otetaan huomioon kurssin alussa sovittavien arviointiperusteiden mukaan. Opiskelijan kykyä tulkita luonnonmaisemia ja niiden syntyä käytetään arvioinnin tukena. Opettaja ohjaa opiskelijat itse- ja vertaisarviointiin.

## **Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää luonnonmaantieteellistä tietoa geomediaa hyväksi käyttäen
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvia ilmiöitä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat, ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä
- ymmärtää luonnonmaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.

## **Keskeiset sisällöt**

*Maantieteellinen ajattelu*

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- geomedia ja muut luonnonmaantieteen tietolähteet ja niiden käyttö sekä luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmät

*Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt*

*Ilmakehä ja vesikehä liikkeessä sekä vyöhykkeisyys*

- ilmakehän rakenne ja tuulet
- sateet
- meriveden liikkeet
- sää ja sen ennustaminen
- ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet

*Maapallon rakenne ja muuttuvat pinnanmuodot*

- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla
- arvokkaat luonnonmaisemat

*Luonnonmaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä*

## **3. Yhteinen maailma (GE03)**

Kurssilla tarkastellaan ihmismaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana on luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta. Kurssilla tutustutaan ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomediaa hyväksi käyttäen tulkitsemaan ihmistoiminnan

*jäsentymistä maapallolla. Kurssi perehdyttää ihmismaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.*

## **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia esimerkiksi omilta lähialueilta ja hahmotetaan ihmiskunnan globaaleja ilmiöitä. Kurssilla syvennetään ekososiaalista sivistystä tarkastelemalla kulttuurimaantieteellisiä ilmiöitä esimerkiksi Vantaalla ja muualla pääkaupunkiseudulla. Haluttaessa pyydetään sopivia asiantuntijoita esittelemään kurssin teemoja ja työelämän näkökulmia niihin liittyen.

Mahdollisesta vierailukohteesta päätetään yhdessä, esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasema, Itä-Uudenmaan pelastuslaitos, Vantaan Energian jätteenpolttolaitos, Heureka tai muu vastaava kohde.

Tuntiaktiivisuus otetaan huomioon kurssin alussa sovittavien perusteiden mukaan. Opettaja ohjeistaa kurssin alkaessa miten kykyä tulkita kulttuurimaisemia ja niiden kehitystä harjoitellaan. Opettaja ohjaa opiskelijat itse- ja vertaisarviointiin.

## **Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- osaa käyttää ihmismaantieteen peruskäsitteitä*
- osaa hankkia, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää ihmismaantieteellistä tietoa geomedialla hyväksi käyttäen*
- osaa analysoida ihmistoiminnan alueellisia piirteitä ja arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta niihin*
- tuntee eri kulttuureja ja arvostaa niiden moninaisuutta sekä kunnioittaa ihmisoikeuksia*
- osaa arvioida ihmisten hyvinvointia ja ympäristön tilaa maapallon eri alueilla*
- ymmärtää ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehityksen merkityksen maailman tulevaisuudelle*
- ymmärtää ihmismaantieteellisen tiedon merkityksen yhteiskunnassa ja ihmisten arkielämässä.*

## **Keskeiset sisällöt**

*Maantieteellinen ajattelu*

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen*
- ihmismaantieteen peruskäsitteet*
- geomedia ja muut ihmismaantieteen tietolähteet sekä tutkimusmenetelmät*
- miellekartat, paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti*

*Väestö ja asutus*

- väestönkasvu, asutus, muuttoliikkeet, kaupungistuminen*
- kulttuurien moninaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen*

*Alkutuotanto ja ympäristö*

- kestävä maa-, kala- ja metsätalous*

*Teollisuus ja energia*

- raaka-aineet, energialähteet, biotalous ja teollisuuden sijainti*

*Palvelut, liikkuminen ja vuorovaikutus*

- liikenne, matkailu, globaali talous ja informaatioteknologian kehitys

*Ihmistoiminnan alueellinen rakenne*

- maankäyttö, keskukset ja periferiat
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla

*Ihmismaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä*

#### 4. Geomedia - tutki, osallistu ja vaikuta (GE04)

*Kurssi perehdyttää aiemmillä kursseilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia kurssilla ovat osallistuva suunnittelu, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.*

##### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssilla hyödynnetään Vantaan omia paikkatietopalveluita. Opiskelija ymmärtää kestävä kehityksen merkityksen aluesuunnittelun lähtökohtana ja tuntee kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen esimerkiksi pääkaupunkiseudulla ajankohtaisten rakennus- ja maankäyttöhankkeiden kautta. Opiskelija ymmärtää geomedian merkityksen omassa arjessaan ja yhteiskunnan eri aloilla esimerkiksi aluesuunnittelun työkaluna. Kurssin käytyään opiskelija pystyy käyttämään geomedialla sekä ymmärtää paikkatiedon perusteet.

##### **Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- osaa asettaa maantieteellisiä kysymyksiä ja käyttää geomedialla maantieteellisten ongelmien ratkaisemisessa
- kehittää taitojaan hankkia, käsitellä, analysoida, tulkita, arvioida ja esittää maantieteellistä tietoa
- osaa käyttää paikkatietosovelluksia
- ymmärtää geomedian merkityksen omassa arjessa ja yhteiskunnan eri aloilla
- tuntee maailmanlaajuisia kehitystrendejä ja Suomen kehitysyhteistyön tavoitteet
- ymmärtää kestävä kehityksen merkityksen aluesuunnittelun lähtökohtana ja tuntee kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen
- osaa käyttää geomedialla maantieteellisen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa, jossa on paikallinen, alueellinen tai globaali ulottuvuus.

##### **Keskeiset sisällöt**

*Geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävä kehityksen edistämisessä*

*Geomedia ja maantieteelliset tutkimustaidot*

- kartografian ja paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteen tutkimuksissa
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen

### Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet
- kehittyneisyserot eri aluetasoilla sekä kansainvälinen yhteistyö, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja kestävä kehityksen sitoumukset

### Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti

- maantieteellisen pienimuotoisen tutkielman laatiminen geomedialla hyväksi käyttäen tai paikallisen, alueellisen tai globaalin tason osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttaminen itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa geomedialla hyväksi käyttäen

### Paikalliset soveltavat kurssit

## 5. Kartografian kurssi (GES05)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssilla on tarkoitus kerrata ja laajentaa Maapalloon, perinteisiin sekä sähköisiin karttoihin liittyvää käsitteistöä ja asioita. Samalla kurssi antaa parempia valmiuksia mm. maantieteellisen tutkielman tekemiseen, maantieteellisen arkitiedon käyttöön sekä varmuutta maantieteen sähköisen ylioppilaskokeen tekemiseen

#### Keskeinen sisältö

Tällä työpainotteisella harjoitellaan maantieteellistä havainnollistamista ja tutustutaan perinteisiin sekä uusimpiin sähköisiin kartanteko-ohjelmiin. Lisäksi kurssilla hankitaan valmiuksia maankäytön analysointiin ja perehdytään maankäytön ohjaukseen sekä ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla tuotetaan ja tulkitaan esim. erilaisia karttoja, satelliittikuvia ja kartogrammeja. Alan ammattilaisten luo voidaan tehdä vierailuja, esim. Maanmittauslaitoksen kartanvalmistusyksikköön sekä Vantaan kaavoitusvirastoon. Samoin kurssille voi tulla kouluun vierailijoita erilaisista karttojen käyttäjien ja tekijöiden yhteisöistä.

#### Arviointi

Kurssista annetaan suoritusmerkintä, joka perustuu hyväksyttyyn kurssikokeeseen, opiskelijan työnäytteisiin ja aktiivisuuteen. Kurssin arviointi voidaan suorittaa kirjallisen kokeen ja sen lisäksi opiskelijan itsenäisten tuotosten perusteella.

## 6. Kehitysmaantieteen kurssi (GES06)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on saada opiskelijat ymmärtämään kehittyvien maiden vaikeita valtiollisia tilanteita sekä valtioiden kehittyneisyyttä. Kurssi auttaa myös hahmottamaan maailmantalouden merkitystä eriarvoisuuden luojana ja hyvinvoinnin tuojana.

#### Keskeinen sisältö

Kurssilla tarkastellaan maapallon eri alueiden taloudellista kehittyneisyyttä, luonnonvarojen ja vaurauden jakautumista. Lisäksi perehdytään maailmankauppaan, valtioiden väliseen taloudelliseen yhteistyöhön, ja kauppaliittojen merkitykseen.

## Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssin aiheita opiskellaan niin opettajajohtoisesti kuin myös opiskelijoiden toimesta. Kurssilla tutkitaan erilaisia tilastoja ja raportteja. Kurssilla voidaan vierailla erilaisissa yhteisöissä tai yrityksissä, samoin kouluun voi tulla vieraita esim. jostakin kansalaisjärjestöstä. Myös aiheeseen sopivat elokuvat ovat luonteva osa kurssin sisältöjä.

## Arviointi

Kurssista annetaan suorituserkintä, joka perustuu hyväksyttyyn kurssikokeeseen, opiskelijan työnäytteisiin ja aktiivisuuteen. Kurssin arviointi voidaan suorittaa kirjallisen kokeen ja sen lisäksi opiskelijan itsenäisten tuotosten perusteella.

## 7. Maantieteen kertauskurssi (GES07)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on kerrata maantieteen pakollisen ja syventävien kurssien keskeiset oppisisällöt, perehtyä sähköisen YO-kokeen järjestelyihin, kokeen erilaisiin kysymystyyppeihin sekä harjoitella vastaustekniikkaa.

#### Keskeinen sisältö

Kurssi perustuu pakollisen ja syventävien kurssien oppisisältöihin. Opettaja ja opiskelijat valitsevat kurssikohtaisesti, mihin aiheisiin oppitunneilla perehdytään. Myös erilaiset sähköisen kokeen sovellukset Abitti-kokeessa kerrataan ja opetellaan tällä kurssilla.

## Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla kerrataan opiskelijoiden ja opettajan valitsemia olennaisia asioita opettajan valitsemien, parhaiten kuhunkin kokonaisuuteen soveltuvien ohjelmien ja menetelmien avulla. Kurssilla tutustutaan vanhoihin ylioppilaskysymyksiin perustuvaa ongelmalähtöistä oppimista sekä vastaustekniikan harjoittelua.

## Arviointi

Kurssista annetaan suorituserkintä, joka perustuu hyväksyttyyn kurssikokeeseen. Koe on samalla preliminäärikoe, joka arvioidaan samalla tavalla kuin varsinainen ylioppilaskoe.

## 2.10. Fysiikka

### Oppiaineen tehtävä

*Fysiikan opetus tukee opiskelijoiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa opiskelijaa ymmärtämään fysiikan merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan fysiikkaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.*

*Fysiikan opetuksen tuella opiskelijan käsitykset fysiikan käsitteistä rakentuvat, ja opiskelija ymmärtää niitä kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tasolla. Opiskelijoiden aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti fysiikan teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen*

käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat ympäristöstä tehdyt havainnot. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita fysiikan opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

## Vantaan lukiokoulutus

Fysiikan opinnoissa tuodaan esiin tutkimuksen kansainvälisyyttä. Kansainvälisyyttä ja työelämälähtöisyyttä edistetään tekemällä tutustumiskäyntejä paikallisiin yrityksiin ja opintomatkoja eri kohteisiin, esimerkiksi Cerniin.

## Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- saa ohjausta fysiikan osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja fysiikan opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä fysiikan soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa muodostaa, tulkita ja arvioida erilaisia malleja sekä käyttää niitä ilmiöiden kuvaamiseen ja ennusteiden tekemiseen
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti fysiikan tietojensa avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia fysiikalle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida fysiikan ja teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

## Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija oppii ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja ymmärtää, että hänen oma toimintansa on keskeisintä oppimisessa.

## Arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan fysiikan osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, ongelmaratkaisuprosessin jäsennettyä kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.



## Vantaan lukiokoulutus

Arviointi on kannustavaa ja opiskelijan kehitystä edistävää. Kurssin arviointiperusteet ja hyväksytyn suorituksen kriteerit keskustellaan kurssin alussa ja opiskelijan tulee saavuttaa opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet saadakseen hyväksytyn arvosanan. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Kriteeristöön voidaan sisällyttää esimerkiksi: aktiivinen osallistuminen kokeelliseen työskentelyyn ja oppitunteihin, kurssin aikana tehdyt tehtävät, osakokeet, sähköiset testit, ryhmä-/parityö, esitelmät, työselostukset, itsearviointi, vertaisarviointi, palautettavat tehtävät tai kurssikoe.

Arvioinnissa pyritään hyödyntämään myös itse- ja vertaisarvioinnin menetelmiä.

## Valtakunnalliset pakolliset kurssit

### 1. Fysiikka luonnontieteenä (FY01)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan fysiikan merkitystä nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä. Tutustutaan aineen ja maailmankaikkeuden rakenteisiin ja perusvuorovaikutuksiin. Opiskellaan liikeilmiöitä ja voimia liikkeen muutoksen aiheuttajina. Kehitetään ymmärrystä fysikaalisen tiedon rakentumisesta tutkimusten ja mallintamisen avulla.

Kestävää elämäntapaa ja globaalia vastuuta opetetaan energian käsitteen avulla.

#### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa ja sen opiskelua kohtaan
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- tutustuu aineen ja maailmankaikkeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista
- osaa käyttää ja soveltaa liikeilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän ilmiöissä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa opiskelun tukena.

#### Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- tutustuminen perusvuorovaikutuksiin, maailmankaikkeuden rakenteisiin ja syntyyn sekä aineen rakenteeseen
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana ja liikeilmiöt
- tutkimukset ja mallintaminen fysikaalisen tiedon rakentumisessa
- tulosten kerääminen, esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 2. Lämpö (FY02)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan fysiikan merkitystä energiantuotannon ratkaisuissa ja kestävästä tulevaisuuden rakentamisesta. Opiskellaan lämpö ja lämpötila käsitteitä. Tutustutaan kaasujen tilanmuutoksiin, lämpölaajenemiseen ja paineeseen. Paneudutaan aineiden lämpenemiseen, jäähtymiseen ja olomuodon muutoksiin. Opiskellaan mekaaniseen työhön, tehoon ja

hyötysuhteeseen liittyviä prosesseja. Opiskellaan lämmön siirtymistä ja energian säilymistä lämpöopissa.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- osaa käyttää ja soveltaa lämpöilmiöiden käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia aineen termodynaamiseen tilaan ja olomuodon muutoksiin liittyviä ilmiöitä
- syventää ymmärrystään energiasta fysiikan keskeisenä käsitteenä
- kehittää valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan päätöksentekoon.

### Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energiantuotannon ratkaisuissa ja kestävän tulevaisuuden rakentamisessa
- lämpö ja lämpötila
- kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen ja paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen työ, teho ja hyötysuhde
- energian säilyminen lämpöopissa ja lämmön siirtymissuunta
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointia ja suunnittelua

## 3. Sähkö (FY03)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa. Opiskellaan sähkövirran, jännitteen ja resistanssin käsitteitä ja Ohmin lakia. Tutustutaan yksinkertaisiin tasavirtapiireihin ja Kirchhoffin lakeihin. Opiskellaan sähköteho ja Joulen laki. Opiskellaan kondensaattorin, diodin ja LEDin merkitystä ja toimintaa komponentteina. Tutustutaan sähköstaattiseen vuorovaikutukseen, Coulombin lakiin ja sähkökenttään. Kurssilla kiinnitetään jatkuvasti huomiota sähköturvallisuuteen.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- osaa käyttää ja soveltaa sähköön liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- harjaantuu matemaattisessa mallintamisessa ja suureyhtälöiden käyttämisessä
- osaa tutkia kokeellisesti sähköön liittyviä ilmiöitä ja osaa tehdä sähköopin perusmittauksia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusten tekemisessä.

### Keskeiset sisällöt

- fysiikan ja teknologian merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa
- sähkövirta ja jännite sekä resistanssi ja Ohmin laki
- yksinkertaiset tasavirtapiirit ja Kirchhoffin lait
- sähköteho ja Joulen laki
- kondensaattori, diodi ja LED komponentteina
- sähköstaattinen vuorovaikutus, Coulombin laki ja sähkökenttä
- sähköturvallisuus, kytkentöjen tekeminen ja virtapiirien tutkiminen

## 4. Voima ja liike (FY04)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan fysiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudessa. Opiskellaan vuorovaikutuksen aiheuttamaa liikkeen muutosta tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän suoraviivaisen liikkeen mallin avulla. Opiskellaan Newtonin lait. Harjoitellaan voimakuvion piirtämistä ja voimien yhteisvaikutuksen ymmärtämistä. Tutustutaan erilaisiin etä- ja kosketusvoimiin. Kehitetään liikeyhtälön käyttöä matemaattisissa tehtävissä. Opiskellaan momentin ja pyörimisen tasapainon käsitteitä yksinkertaisissa tilanteissa. Opiskellaan yksiulotteisten törmäysten avulla liikemäärän säilymlaki ja impulssiperiaate. Opiskellaan liike- ja potentiaalienergia sekä energian säilymlaki.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- osaa käyttää ja soveltaa voiman ja liikkeen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- ymmärtää säilymlakien merkityksen fysiikassa
- osaa tutkia kokeellisesti voimaan ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä
- harjaantuu graafisten esitysten käyttämisessä ja tuottamisessa.

### Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudelle
- vuorovaikutus liikkeen muutoksen syynä, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- Newtonin lait, voimakuvio ja voimien yhteisvaikutus
- etä- ja kosketusvoimia: paino, kitka, noste ja kvalitatiivisesti väliaineen vastus
- liikeyhtälö
- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- liikemäärän säilymlaki, impulssiperiaate ja yksiulotteiset törmäykset
- liike- ja potentiaalienergia sekä mekaanisen energian säilymlaki
- mallien käyttäminen ja muodostaminen sekä niiden rajoitukset ja puutteet

## 5. Jaksollinen liike ja aallot (FY05)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan fysiikan merkitystä lääketieteessä ja musiikissa. Tutustutaan tasaiseen ympyräliikkeeseen ja gravitaatiovuorovaikutukseen. Opiskellaan värähdysliikettä ja harmonisen voiman aiheuttamia ilmiöitä. Tutustutaan aaltoliikkeen syntymekanismiin ja aaltojen etenemiseen. Paneudutaan aaltoliikkeen heijastumiseen, taittumiseen, diffraktioon, interferenssiin ja seisoviin aaltoihin. Opiskellaan ääntä aaltoilmiönä.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- osaa käyttää ja soveltaa jaksollisen liikkeen ja aaltojen käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä ja ääntä
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.

### Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys lääketieteessä ja musiikissa
- tasainen ympyräliike

- *gravitaatiovuorovaikutus*
- *harmoninen voima ja värähdysliike*
- *aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen*
- *aaltoliikkeen heijastuminen, taittuminen, diffraktio, interferenssi ja seisovat aallot*
- *ääni aaltoliikeilmiönä*
- *mallien ja simulaatioiden suhde todellisuuteen*

## 6. Sähkömagnetismi (FY06)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan fysiikan merkitystä energia- ja viestintäteknologiassa. Tutustutaan magnetismiin, magneettiseen vuorovaikutukseen ja magneettikenttään. Tutkitaan varatun hiukkasen liikettä sähkö- ja magneettikentässä. Opiskellaan sähkömagneettinen induktio, magneettivuo, induktiolaki ja Lenzin laki. Opiskellaan generaattorin ja muuntajan toimintaa sekä vaihtovirran syntyä ja energian siirtoa sähkövirran avulla. Opiskellaan sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *osaa käyttää ja soveltaa sähkömagnetismiin ja valoon liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa*
- *harjaantuu ilmaisemaan itseään fysiikalle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia.*

### Keskeiset sisällöt

- *fysiikan merkitys energia- ja viestintäteknologiassa*
- *magnetismi, magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä*
- *varatun hiukkasen liike sähkö- ja magneettikentässä*
- *sähkömagneettinen induktio, magneettivuo, induktiolaki ja Lenzin laki*
- *generaattori, muuntaja, vaihtovirran synty ja energian siirto sähkövirran avulla*
- *sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio*
- *tutkimuksen tai ongelmanratkaisuprosessin jäsennetty kuvaaminen*

## 7. Aine ja säteily (FY07)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla kiinnitetään huomiota fysiikan ja kosmologian kehittymiseen. Opiskellaan energian ja sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen. Opiskellaan fotonien merkitys sähkömagneettisen säteilyn välittäjinä. Tutustutaan aaltohiukkasdualismiin ja atomiytimen rakenteeseen. Opiskellaan ydinreaktiot, ydinenergia, ytimen sidosenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi. Opiskellaan radioaktiivisuutta ja hajoamislaki. Paneudutaan säteilyturvallisuuteen ja säteilyn hyötykäyttöön.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *osaa käyttää ja soveltaa aineen ja säteilyn käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä*
- *syventää kokonaiskuvaa fysiikasta aineen ja maailmankaikkeuden rakennetta selittävänä tieteenä.*

## Keskeiset sisällöt

- *näkökulmia fysiikan ja kosmologian kehittymiseen*
- *energian kvantittuminen*
- *sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen ja fotonit*
- *aaltohiukkasdualismi*
- *atomiytimen rakenne*
- *ydinreaktiot, ydinenergia, ytimen sidosenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi*
- *radioaktiivisuus ja hajoamislaki*
- *säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö*
- *tiedonhankinta, esittäminen ja arviointi*

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 8. Tiedekurssi (FYS08)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuottamaan tehtävään sähköisen vastauksen, hankkimaan kokeellista tietoa erilaisista fysikaalisista ilmiöistä, joutuu pohtimaan fysikaalisia ilmiöitä, tekee erilaisia fysikaalisia mittauksia ja tulkitsee mittaustuloksia YO-kirjoituksissa käytetyillä ohjelmistoilla.

##### Keskeiset sisällöt

Kurssilla tehdään fysikaalisia tutkimustöitä, kerätään ja analysoidaan mittausdataa YO-kirjoituksissa käytettävillä ohjelmistoilla sekä harjoitellaan tehtäviin vastaamista sähköisesti.

##### Opiskeluohjeet

Voi suorittaa kurssin FY3 jälkeen. Kurssia suositellaan niille toisen vuoden opiskelijoille, joilla on aikomuksena kirjoittaa fysiikka YO-kirjoituksissa

##### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

### 9. Fysiikan kokonaiskuva (abikurssi) (FYS09)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa käsityksen fysiikan merkityksestä yksilön ja yhteiskunnan kannalta
- saa selkeän kokonaiskuvan niin fysiikan kokeellisesta kuin teoreettisestakin luonteesta
- perehtyy siihen, miten vastataan ylioppilaskokeen fysiikan tehtäviin
- vahvistaa TVT-taitojaan fysiikan opinnoissaan

##### Keskeiset sisällöt

- kinematiikka
- mekaniikka
- lämpöoppi
- sähköoppi

- aaltoliike
- sähkömagnetismi
- moderni fysiikka

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan numeroarvosanalla.

## **10. Elektroniikka (FYS10)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu elektroniikan tieteelliseen, tekniseen ja yhteiskunnalliseen merkitykseen
- tutustuu elektroniikan komponentteihin
- oppii suunnittelemaan ja rakentamaan yksinkertaisia elektroniikan piirejä ja laitteita

#### **Keskeiset sisällöt**

- puolijohteet
- vastus ja kondensaattori
- diodi, termistori ja transistori

#### **Työskentelytavat**

Kurssi on kokeellinen. Kurssilla tutustutaan mm. puolijohteiden toimintaan ja tehdään omia elektroniikkalaitteita kytkentälevylle tai piirilevyllä. Kurssi suoritetaan toisena tai kolmantena vuonna.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## **11. Cern-kurssi (FYS11)**

### **Tikkurilan lukio**

Ei järjestetä toistaiseksi. Kurssin opetussuunnitelma laaditaan tarpeen vaatiessa.

## **12. Tähtitiede (FYS12)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tähtitieteen perusteisiin
- oppii tunnistamaan planeettoja, tähtikuvioita ja kirkkaimpia tähtiä
- saa yleiskuvan tähtitieteessä käytettävistä tutkimusmenetelmistä ja – laitteista
- saa käsityksen maailmankaikkeuden rakenteesta

## Keskeiset sisällöt

- aurinkokunta ja sen rakenne
- tähtien synty ja kehitys
- galaksit
- maailmankaikkeuden synty ja rakenne
- tähtitaivaan havainnointi (ulkoilmassa ja/tai tietokoneen avulla)
- tähtitieteen tutkimusmenetelmät

## Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa riittävän monella oppitunnilla

## 2.11. Kemia

### Oppiaineen tehtävä

*Kemian opetus tukee opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus ohjaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, ympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opiskelijat kehittävät valmiuksiaan opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla. Opetuksessa sovelletaan kemiaa monipuolisissa tilanteissa, mikä edistää myös opiskelijoiden koulutuksellista yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta toiminnastaan sekä ympäristöstä.*

*Kemian opetus tukee opiskelijoiden käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä siten, että niiden makroskooppinen, mikroskooppinen ja symbolinen taso muodostavat loogisen kokonaisuuden. Opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä ja matemaattisesti. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään muun muassa mallintamisen välineenä, tutkimusten tekemisessä ja tuotosten laatimisessa.*

*Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Kokeellisuus eri muodoissaan tukee käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä, tutkimisen taitojen oppimista ja luonnontieteiden luonteen hahmottamista. Opiskelijoiden oma kokeellinen työskentely kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa opiskelijoita kemian opiskeluun. Opiskelun edetessä tutkimisen taidot kehittyvät sekä kokonaisvaltaisesti että kunkin kurssin keskeisten sisältöjen osalta. Kokeellisessa työskentelyssä toimitaan kemikaali-, jäte- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.*

### Vantaan lukiokoulutus

Kemian opinnoissa tuodaan esiin tutkimuksen kansainvälisyyttä. Kansainvälisyyttä ja työelämälähtöisyyttä edistetään tekemällä tutustumiskäyntejä paikallisiin yrityksiin, yliopistoihin tai ammattikorkeakouluihin.

### Opetuksen tavoitteet

*Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija*



- saa ohjausta kemian osaamisensa tunnistamisessa, omien tavoitteiden asettamisessa, oppimishaasteiden kohtaamisessa ja kemian opiskelustrategioiden soveltamisessa
- saa mahdollisuuksia perehtyä kemian soveltamiseen monipuolisissa tilanteissa, kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä
- osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä ja kehittää kysymyksiä edelleen tutkimusten, ongelmanratkaisun tai muun toiminnan lähtökohdiksi
- osaa suunnitella ja toteuttaa kokeellisia tutkimuksia turvallisesti ja yhteistyössä muiden kanssa
- osaa käsitellä, tulkita ja esittää tutkimusten tuloksia sekä arvioida niitä ja koko tutkimusprosessia
- osaa käyttää erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä
- osaa käyttää monipuolisia tietolähteitä ja arvioida niitä kriittisesti kemian tietojensa avulla
- osaa ilmaista johtopäätöksiä ja näkökulmia kemialle ominaisilla tavoilla
- jäsentää käsitystään jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöistä kemian käsitteiden avulla
- ymmärtää luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa
- osaa arvioida kemian ja siihen liittyvän teknologian merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija oppii ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja ymmärtää, että hänen oma toimintansa on keskeisintä oppimisessa.

### Arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan kemian osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiallisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

### Vantaan lukiokoulutus

Arviointi on kannustavaa ja opiskelijan kehitystä edistävää. Kurssin arviointiperusteet ja hyväksytyn suorituksen kriteerit keskustellaan kurssin alussa ja opiskelijan tulee saavuttaa opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet saadakseen hyväksytyn arvosanan. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Kriteeristöön voidaan sisällyttää esimerkiksi: aktiivinen osallistuminen kokeelliseen työskentelyyn ja oppitunteihin, kurssin aikana tehty tehtävät, osakokeet, sähköiset testit, ryhmä-/parityö, esitelmät, työselostukset, itsearviointi, vertaisarviointi, palautettavat tehtävät tai kurssikoe.

Arvioinnissa pyritään hyödyntämään myös itse- ja vertaisarvioinnin menetelmiä.

### Valtakunnalliset pakolliset kurssit

## 1. Kemiaa kaikkialla (KE01)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla kiinnitetään huomiota kemian merkitykseen nykyaikana, jatko-opinnoissa sekä työ- ja arkielämässä. Kurssilla opiskellaan atomin rakennetta ja jaksollista järjestelmää. Lisäksi

tutustutaan alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksiin selittäen niitä aineen rakenteen ja kemiallisten sidosten avulla.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan*
- *kehittää valmiuksia osallistua kemiaan liittyvään yhteiskunnalliseen keskusteluun*
- *osaa käyttää ja soveltaa tietoa aineiden ominaisuuksista jokapäiväisen elämän ja ympäristön ilmiöissä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen erilaisia kemian ilmiöitä sekä ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat*
- *osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä aineen rakenteen malleja, jaksollista järjestelmää ja tietolähteitä.*

### Keskeiset sisällöt

- *kemian merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä*
- *atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä pääpiirteissään*
- *alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia*
- *aineiden ominaisuuksien selittäminen aineen rakenteen, kemiallisten sidosten ja poolisuuden avulla*
- *kysymykset tiedonhankinnan lähtökohtana*
- *turvallinen työskentely, aineen erotusmenetelmät, aineiden ominaisuuksien tutkiminen, havainnointi ja johtopäätösten tekeminen*

### Valtakunnalliset syventävät kurssit

## 2. Ihmisen ja elinympäristön kemiaa (KE02)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan kemian merkitystä hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Kurssilla tutustutaan orgaanisen kemian yhdisteiden rakenteisiin sekä selitetään orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia rakenteiden avulla. Opiskellaan avaruusrakennetta ja isomeriaa. Lisäksi opiskellaan aineiden ainemäärien ja liuosten pitoisuuksien laskemista.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *osaa käyttää ja soveltaa orgaanisiin yhdisteisiin ja ainemäärään liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen orgaanisiin yhdisteisiin, ainemäärään ja pitoisuuteen liittyviä ilmiöitä*
- *ymmärtää, kuinka kemiallinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta*
- *osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa mallintamisen välineenä.*

### Keskeiset sisällöt

- *kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta*
- *orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpiyhdisteiden, rakenteiden mallintaminen ja kuvaaminen erilaisilla malleilla*
- *avaruusrakenne ja isomeria*

- orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- ainemäärä ja pitoisuus
- työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus
- aineen rakenteen analyysimenetelmät, kuten spektroskopia

### 3. Reaktiot ja energia (KE03)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan kemian merkitystä energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta. Tutustutaan reaktioyhtälöihin ja opiskellaan niiden symbolista ilmaisua ja tasapainottamista. Lisäksi opiskellaan epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita ja niiden sovelluksia. Tutustutaan aineen ja energian häviämättömyyteen kemiallisessa reaktiossa. Opiskellaan kaasujen ominaisuuksia ja kaasujen yleinen tilanyhtälö.

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa reaktioihin liittyviä käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin liittyviä ilmiöitä
- ymmärtää aineen ja energian häviämättömyyden merkityksen kemiassa.

#### Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen
- epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita sekä niiden sovelluksia
- aineen häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa ja sen yksinkertainen laskennallinen käsittely
- energian häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa, sidosenergia ja Hessin laki
- kaasujen ominaisuudet ja yleinen tilanyhtälö
- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, titraus analyysimenetelmänä, tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen

### 4. Materiaalit ja teknologia (KE04)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan kemian merkitystä teknologiassa ja yhteiskunnassa. Opiskellaan metallien ja polymeerien ominaisuuksia, käyttöä ja elinkaarta. Tutustutaan atomin ulkoelektronirakenteeseen ja jaksolliseen järjestelmään. Opiskellaan hapetus-pelkistysreaktioita sekä sähkökemian keskeiset periaatteet. Kehitetään kemiallisten reaktioiden laskennallista soveltamista.

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa materiaaleihin ja teknologiaan liittyviä kemian käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön ja yhteiskunnan ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen materiaaleihin ja sähkökemiaan liittyviä ilmiöitä
- harjaantuu ilmaisemaan itseään kemialle ominaisilla tavoilla ja analysoimaan eri tietolähteiden argumentointia
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tuotosten muodostamisessa.

## Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys teknologiassa ja yhteiskunnassa
- metallien ja polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari
- atomin ulkoelektronirakenne ja jaksollinen järjestelmä alkuaineiden jaksollisten ominaisuuksien selittäjänä
- hapetusluvut ja hapetus-pelkistysreaktiot
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari ja elektrolyysi
- kemiallisten reaktioiden laskennallinen soveltaminen
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu
- yhteistyön rooli kemiallisen tiedon tuottamisessa

## 5. Reaktiot ja tasapaino (KE05)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla painotetaan kemian merkitystä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa. Tutkitaan kemiallisen reaktion nopeutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Opiskellaan kemiallisen reaktion tasapainoa ja tasapainotilaan vaikuttamista. Opiskellaan tasapainoon liittyviä graafisia esityksiä sekä laskennallista käsittelyä.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää ja soveltaa reaktioiden ja kemiallisen tasapainon käsitteitä jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä
- osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen reaktioihin ja kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä
- osaa käyttää laskennallisia ja graafisia malleja reaktionopeuden ja kemiallisen tasapainon kuvaamisessa, selittämisessä ja ennusteiden tekemisessä.

## Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- homogeeninen ja heterogeeninen tasapaino sekä tasapainotilaan vaikuttaminen
- happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit ja puskuriliuokset
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset
- homogeenisen ja happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- tutkimustulosten ja -prosessin arviointi

### Paikalliset soveltavat kurssit

## 6. Tiedekurssi (KES06)

### Tikkurilan lukio

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuottamaan tehtävään sähköisen vastauksen, hankkimaan kokeellista tietoa erilaisista kemiallisista ilmiöistä, joutuu pohtimaan kemiallisia ilmiöitä, tekee erilaisia kemiallisia mittauksia ja tulkitsee mittaustuloksia YO-kirjoituksissa käytetyillä ohjelmistoilla.

## Keskeiset sisällöt

Kurssilla tehdään ja kemiallisia tutkimustöitä, kerätään ja analysoidaan mittausdataa YO-kirjoituksissa käytettävillä ohjelmistoilla sekä harjoitellaan tehtäviin vastaamista sähköisesti.

### Opiskeluohjeet

Voi suorittaa kurssin KE02 jälkeen. Kurssia suositellaan niille toisen vuoden opiskelijoille, joilla on aikomuksena kirjoittaa kemia YO-kirjoituksissa.

### Arviointi

Kurssi arvostellaan työskentelyn ja työselostusten perusteella suoritusmerkinnällä.

## 7. Kemian kokonaiskuva (abikurssi) (KES07)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija sisäistää lukion kemian oppisisällöt kokonaisvaltaisesti.

#### Keskeiset sisällöt

Kemian sähköiseen ainereaaliiin valmentautuminen, kemian laskutehtäviin, kemiallisten ilmiöiden selitystehtäviin, kokeellisiin tehtäviin ja ainerajat ylittäviin tehtäviin vastaaminen sähköisesti.

### Opiskeluohjeet

Kurssi suoritetaan viimeisenä lukiovuotena kurssien KE01-KE05 jälkeen joko jaksossa 1 (syksyn kirjoittajat) tai jaksossa 3 (kevään kirjoittajat). Suositellaan myös KES06 kurssin suorittamista ennen KES07 kurssille osallistumista.

### Arviointi

Kurssi arvostellaan arvosanalla. Kurssin suoritus edellyttää läsnäoloa oppitunneilla, tehtävien aktiivista suorittamista sekä preliminäärikokeeseen osallistumista.

## 2.12. Filosofia

*Filosofinen ajattelu tarkastelee koko todellisuutta ja eri tapoja hahmottaa sitä. Sen kysymyksenasettelujen tunteminen on olennainen osa yleissivistystä. Filosofissa ongelmia jäsennetään käsitteellisesti ja keskustellen. Filosofisen ajattelun opiskeleminen harjaannuttaa punnitsemaan käsitysten perusteluja järkipäisesti. Kyseenalaistavan ja perusteita etsivän luonteensa ansiosta filosofia auttaa hahmottamaan ja jäsentämään nykypäivän jatkuvasti kasvavaa informaatiotulvaa. Tällä tavoin filosofian opiskelu edistää opiskelijoiden yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia.*

*Filosofiassa opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Tämä edistää opiskelijan kykyä eettiseen pohdintaan ja sen ymmärtämiseen, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajoja käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset rakentuvat ja eroavat toisistaan.*

*Filosofian opiskelu kehittää arvostelukykyä sekä edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofissa tuetaan opiskelijoiden perusteltujen yksilöllisten näkemysten muodostamista ja kykyä osallistua järkipäiseen keskusteluun. Kun opiskelijat paneutuvat filosofisiin kysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdiskelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin ajattelutaitoihinsa ja yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee opiskelijoiden kasvua aktiivisiksi ja vastuullisiksi sekä toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaviksi kansalaisiksi.*

## Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin kysymyksiin sovellettuina
- osaa käsitteellisesti eritellä, jäsentää ja arvioida informaatiota, erityisesti erilaisia väitteitä, niiden merkityksiä ja perusteluja
- hallitsee johdonmukaisen argumentaation perustaidot ja oppii sitä kautta luottamaan omaan ajatteluunsa sekä arvioimaan sitä kriittisesti ja pohtimaan sen rajoja eri tieteenaloilla ja arkielämässä
- oppii pohtimaan ja jäsentämään käsitteellisesti laajoja kokonaisuuksia sekä ajattelemaan ja toimimaan arvostelukykyisesti niin eettisissä kysymyksissä kuin muillakin elämänalueilla myös informaation ollessa epävarmaa ja ristiriitaista.

## Vantaan lukiokoulutus

Tavoitteena on, että opiskelija:

- harjoittelee kriittisen ajattelun taitoja ja oppii suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan omaa oppimisprosessiaan
- oppii tutkivan oppimisen taitoja, yhteistä tiedon rakentamista sekä oppii kantamaan vastuuta omasta oppimisprosessistaan
- oppii käyttämään tarkoituksenmukaisesti tieto- ja viestintätekniikkaa oppimisessaan ja viestinnässään

## Arviointi

Filosofiassa arviointi kohdistuu ajattelun taitojen ja keskeisten käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä kriittisesti eritellä ja problematisoida informaatiota, hahmottaa ja täsmentää sen käsitteellistä rakennetta sekä esittää asiasta perusteltu arvostelma. Arvioinnin tulee tukea ja kehittää opiskelijan taitoa arvioida omaa ajatteluaan ja rohkaista opiskelijoita oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

## Vantaan lukiokoulutus

Arvioinnin osa-alueisiin sisältyy myös seuraavia työskentelytaitoja: aikatauluttamisen taito, tiimityötaidot, itseohjautuvuus, tieto- ja viestintäteknologian opiskelukäyttötaidot, merkityksellisen tiedon rakentamisen taidot sekä käytännöllisen ongelmanratkaisun taidot.

Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, esim. itsearviointi, vertaisarviointi, jatkuva oppimisprosessin palaute ja niihin liittyvät osasuoritukset ja kannustava palaute. Opiskelija saa palautetta pitkin kurssia, ei vain kurssin päätyttyä.

Opiskelijoiden kanssa keskustellaan kurssien alussa arviointikriteereistä sekä hyväksytyn kurssisuorituksen kriteereistä, jotta opiskelijalla on mahdollisuus suunnitella omaa työtään ja tehdä omaan oppimiseensa liittyviä valintoja ja päätöksiä. Kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Kurssin suorittaminen hyväksytysti edellyttää että kaikki opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

## Valtakunnalliset pakolliset kurssit

### 1. Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI01)

## Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista. Opetusjärjestelyillä rohkaistaan opiskelijoita käyttämään omia TVT-laitteitaan.

Yhteistyökumppaneina hyödynnetään esimerkiksi seuraavia lähialueen toimijoita: Vantaan taidemuseo Artsi, Nuorten filosofiatapahtuma ja Platonin Akatemia.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiirissä painottuvat: monilukutaito ja mediat sekä kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys.

## Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *muodostaa perustellun käsityksen filosofian luonteesta ja menetelmistä tutustumalla filosofisiin ongelmiin ja niiden mahdollisiin ratkaisuihin*
- *oppii arvioimaan väitteiden totuutta sekä harjaantuu esittämään ja vaatimaan erilaisille mielipiteille ja väitteille perusteluja sekä hahmottamaan esitettyjen perustelujen rakennetta ja arvioimaan niiden pätevyyttä*
- *tuntee ja oppii erilaisten harjoitusten kautta soveltamaan filosofian työtapoja, kuten oletusten kyseenalaistamista, käsitteiden luokittelua ja määrittelemistä sekä ajatuskokeiden ja vastaesimerkkien käyttöä*
- *perehtyy joihinkin keskeisiin filosofisiin kysymyksiin ja niihin liittyviin käsitteellisiin erotteluihin*
- *tuntee perustavia tieto-opillisia erotteluja, osaa eritellä ja arvioida kriittisesti erilaisia tiedollisia uskomuksia ja tutustuu tietämiseen joissain lukion oppiaineissa.*

## Keskeiset sisällöt

- *mitä filosofia on, filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna*
- *johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet ja niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti*
- *keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen*
- *tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero*
- *tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa*

## 2. Etiikka (FI02)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista. Opetusjärjestelyillä rohkaistaan opiskelijoita käyttämään omia TVT-laitteitaan.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiirissä painottuvat:

- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat



## Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin sekä ympäristöfilosofian perusteisiin
- hahmottaa normatiivisten väitteiden luonteen ja suhteen kuvaileviin väitteisiin sekä osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta
- osaa jäsentää oman elämänsä merkityksellisyyttä ja elämänvalintojaan filosofisen käsitteistön avulla
- osaa perustella moraalien velvoittavuuden ja soveltaa moraalien filosofisia käsite-erotteluja ja johdonmukaista argumentaatiota
- osaa eritellä ja arvioida toimintaa eettisesti sekä kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja arvioitaan filosofisen etiikan välinein.

## Keskeiset sisällöt

- moraalit ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- moraalien luonne normijärjestelmänä ja sen ero juridisiin ja tapanormeihin perustuviin järjestelmiin, moraalinen relativismi
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- eläimiä ja ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 3. Yhteiskuntafilosofia (FI03)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista. Opetusjärjestelyillä rohkaistaan opiskelijoita käyttämään omia TVT-laitteitaan.

Kurssin sisältö ja luonne mahdollistaa **kaikkien opetussuunnitelman** perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Aihekokonaisuudet ovat:

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta

## Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin sekä perusnäkömyksiin yksilön suhteesta yhteisöihin, yhteiskuntaan ja valtioon
- oppii käyttämään keskeisiä filosofisia käsitteitä yhteiskunnallisen ja poliittisen toiminnan jäsentämiseen sekä omien yhteiskunnallisten ratkaisujensa perustelemiseen
- oppii erittelemään oikeudenmukaisuutta, vallankäyttöä ja työnjakoa yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toiminnassa
- oppii arvioimaan käsitteellisesti yhteiskunnallisen järjestyksen rakentumista, perustelemista ja oikeutusta
- osaa soveltaa oppimaansa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin.

## Keskeiset sisällöt

- yhteiskuntajärjestyksen ja yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaolo ja oikeuttaminen: yksilö- ja yhteisökeskeiset teoriat yhteiskunnasta, yhteiskuntasopimusteoriat
- oikeudenmukaisuuden eri muodot, niiden perusteleminen ja soveltaminen
- vallan käsite ja muodot, vallan oikeuttaminen, demokratian muodot ja kilpailijat, anarkismi
- työnjako, talous ja hyvinvointi, talouden toimintaperiaatteiden ja omistamisen oikeuttaminen
- poliittiset ihanteet ja niiden toteuttaminen: vapaus, tasa-arvo ja solidaarisuus; konservatismi, liberalismi ja sosialismi; kansallisvaltiot ja globaali näkökulma
- yhteiskunnalliset jännitteet ja ristiriidat sekä niiden ratkaiseminen: oikeusvaltio ja sen vaihtoehdot, yhteiskuntajärjestyksen luhistuminen – sodat, sisällissodat, terrori sekä holokausti ja muut kansanvainot yhteiskuntafilosofisina ongelmina
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: sukupuolen rakentuminen, informaatioteknologia, kulttuurien kohtaaminen, kestävän tulevaisuuden rakentaminen

## 4. Tieto, tiede ja todellisuus (FI04)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista. Opetusjärjestelyillä rohkaistaan opiskelijoita käyttämään omia TVT-laitteitaan.

Kurssilla hyödynnetään paikallisia yhteistyökumppaneita, esimerkiksi tiedekeskus Heureka.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiirissä painottuvat:

- teknologia ja yhteiskunta
- monilukutaito ja mediat

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa filosofisia, eri tieteisiin ja arkielämään perustuvia käsityksiä todellisuuden rakenteesta
- osaa eritellä ja arvioida filosofisia teorioita todellisuudesta, totuudesta, tiedosta ja tieteestä
- osaa jäsentää ja eritellä tieteellisen tutkimuksen, päättelyn ja selittämisen luonnetta
- osaa jäsentää havainnon ja tiedon sekä tieteellisten teorioiden ja mallien suhdetta todellisuuteen
- oppii hahmottamaan erityistieteiden tieteenfilosofisia kysymyksiä joissain lukion oppiaineissa.

### Keskeiset sisällöt

- metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta ja todellisuuden perusrakenteesta
- olemassaolon kysymyksiä: muutos ja pysyvyys, oliot ja ominaisuudet, mahdollinen ja välttämätön, reaalin ja virtuaalinen
- todellisuuden ilmeneminen ja hahmottaminen
- totuuden luonne ja totuusteoriat
- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely; ilmiön, tutkimusaineiston, mallin ja teorian käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde
- selittäminen ja tieto luonnon- ja ihmistieteissä sekä formaaleissa tieteissä: tietäminen ja ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta

## **5. Ympäristön filosofiset kysymykset (FIS05)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu ympäristöfilosofian keskeisiin käsitteisiin, kysymyksenasetteluihin ja näkemyksiin ja saa perustiedot historiallisista näkemyksistä koskien ihmisen ja luonnon suhdetta. Kurssilla opitaan hahmottamaan ympäristön ja kulttuurin yhteyksiä sekä erittelemään ja arvioimaan kriittisesti ympäristöä koskevaa ajankohtaista keskustelua ja siinä käytettyjä perusteluja.

#### **Keskeinen sisältö**

Ympäristöfilosofian keskeiset käsitteet, kysymyksenasettelut sekä historialliset käsitykset ihmisen ja luonnon suhteesta. Ajankohtaiset ympäristöfilosofiset kysymykset.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla yhdistetään sekä aktiivista keskustelua että itsenäistä työskentelyä ja harjoitellaan yhden opiskelijalle ennestään tuntemattoman digitaalisen oppimistyökalun käyttöä. Mahdollisuuksien mukaan kurssilla vieraillaan jossakin koulun ulkopuolisessa kohteessa, jossa ympäristön kysymyksiä tarkastellaan aidossa kontekstissa. Kurssin suoritustapa on joko itsenäinen essee tai itsenäisesti pidettävä esitelmä.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista

## **6. Estetiikka - taiteen ja kauneuden filosofiaa (FIS06)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu taidetta ja kauneutta koskeviin historiallisiin näkemyksiin, käsitteisiin ja kysymyksenasetteluihin sekä kauneutta koskevaan nykykeskusteluun. Opiskelija kehittyy oman ympäristönsä esteettisyyden arvioijana sekä kykenee arvioimaan vallitsevia kauneuskäsityksiä kriittisesti

#### **Keskeinen sisältö**

Taidetta ja kauneutta koskevat historialliset näkemykset, käsitteet ja kysymyksenasettelut sekä kauneutta koskeva nykykeskustelu.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssiin kuuluu kaksi vierailua museoon, teatteriin, elokuvaan, kulttuurilaitokseen, tai muuhun esteettisesti merkittävään kohteeseen. Kohteet valitaan kurssilaisten toiveiden mukaan. Kurssiin kuuluu aktiivinen osallistuminen Google Classroomissa tapahtuvaan keskusteluun. Suoritustapana on raportti vierailuista ja itsenäinen essee.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista

## **7. Etiikan erityiskysymyksiä (FIS07)**

### **Tikkurilan lukio**

**Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää tietämystään etiikasta, kehitty eettisten ongelmien tunnistajana sekä ymmärtää soveltavan etiikan ongelmien monimutkaisuuden. Kurssin myötä opiskelija kehitty filosofisen tekstin kirjoittajana sekä filosofisten tekstien lukijana.

**Keskeinen sisältö**

Pakollisella kurssilla omaksuttujen normatiivisen etiikan ja metaetiikan yksityiskohtaisempi tarkastelu. Erilaiset soveltavan etiikan ajankohtaiset kysymykset.

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi on keskustelua painottava. Soveltavan etiikan kysymyksiin tutustutaan elokuvallisten ja kirjallisten esimerkkien kautta. Jokainen opiskelija tutustuu filosofian alkuperäistekstiin, jonka pohjalta kirjoitetaan analyysi.

**Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

**8. Laudatur filosofiasta (abikurssi) (FIS08)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija kertaan pakollisen kurssin ja syventävien kurssien sisältöjä ylioppilaskirjoitusten näkökulmasta ja selvittää millaiset kysymykset toistuvat ylioppilaskirjoituksissa vuodesta toiseen. Kurssilla arvioidaan itseä kirjoittajana sekä kehittää filosofisen esseevastauksen kirjoittajana omia vahvuuksiaan hyödyntäen.

**Keskeinen sisältö**

Filosofian pakollisten ja syventävien kurssien aiheet. Esseen kirjoitustaitojen vahvistaminen.

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssin työtapoihin kuuluvat itsenäinen työskentely sekä työskentely ryhmissä. Opiskelijat opettelevat Mindomo-ajatuskarttaohjelman käytön.

**Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

**9. Tietoisuuden ja vapaan tahdon filosofiaa (FIS09)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu tietoisuuden ja tahdonvapauden ongelmiin, niiden historiaan sekä ongelmiin liittyviin eettisiin kysymyksiin. Kurssilla pyritään soveltamaan myös muissa aineissa (historia, psykologia, uskonto, luonnontieteet) opittua tietoa.

**Keskeinen sisältö**

Tietoisuuden ja tahdonvapauden ongelmat, tunnetuimmat mieltä koskevat filosofiset teoriat, tahdonvapauden eettiset ongelmat, koneiden ja eläimien tietoisuus sekä niiden asema moraaliagentteina.

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla käytetään aktiivisesti verkko-oppimisalustaa. Kurssi suoritetaan itsenäisellä esseellä tai ryhmätyöllä.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista

## **10. Homer Simpson ja elämän tarkoitus (FIS10)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija saa peruskäsityksen elämänfilosofisten näkemysten historiasta, pohtii kriittisesti omaa arvomaailmaansa, oivaltaa filosofisten teemojen ilmenemisen kulttuurissa sekä kykenee arvioimaan kriittisesti yhteiskunnassa vallitsevia arvoja.

##### **Keskeinen sisältö**

##### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla pohditaan elämän tarkoitusta hyödyntämällä esimerkkejä erilaisista elokuvista, sarjoista, kirjallisuudesta ja sarjakuvista. Kurssi suoritetaan kirjoittamalla elokuva- tai kirja-analyysi. Kurssin aikana tuotetaan itsenäisesti tai ryhmissä lyhyt videoesitys käsinukkeja hyödyntäen.

##### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista

## **11. Filosofian historia Sokrateksesta Sartreen (FIS11)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että tutustuu kattavasti filosofisiin alkuperäisteksteihin sekä syventää filosofista yleissivistystään ja kehitty argumenttien arvioijana sekä ymmärtää, miten historialliset ja yhteiskunnalliset tekijät ovat vaikuttaneet filosofian kehitykseen sekä yksittäisiin ajattelijoihin

##### **Keskeinen sisältö**

Kolmetoista merkittävää filosofia antiikista nykyaikaan. Filosofiset ajatussuuntaukset ja niiden yhteys historiallisiin tapahtumiin sekä ilmiöihin. Filosofisen aikajanan laadinta ajatuskarttatyökalua käyttäen ja sen käyttöä harjoitellen.

##### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssin aikana luetaan lyhyitä katkelmia filosofian alkuperäisteksteistä ja arvioidaan yhdessä keskustellen niissä esitettyjä ajatuksia. Opiskelija syventyy yhteen valitsemaansa filosofiaan ja laatii häntä esittelevän esitelmän tai esseen.

##### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista

## 2.13. Psykologia

*Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä, muiden ihmisten ymmärtämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskeleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.*

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaalisiin, kulttuurisiin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Psykologian opetus on luonteeltaan tutkimusperustaista. Tässä tarkoituksessa opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedonmuodostuksen menetelmiä painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä aihesisältöjä. Opetuksessa tämä tutkimusperustaisuus ja aihesisällöt kytketään ihmisen jokapäiväisen toiminnan ja arjen ymmärtämiseen eli tuodaan tutkimustieto lähelle opiskelijaa.

### Opetuksen tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vuorovaikutukseen
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tuntee psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon ja tutkimusmenetelmien mahdollisuuksia ja rajoituksia
- ymmärtää psykologiaan ja psykologiseen tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa soveltaa tietojaan myös psykologisten tutkimusten arviointiin
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan arkielämäänsä, elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta ja pätevyyttä
- osaa hyödyntää psykologista tietoa oppiainerajat ylittävien aiheiden ja ilmiöiden erittelyyn
- osaa soveltaa psykologista tietoa tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kestävän kehityksen edistämiseen.

### Vantaan lukiokoulutus

Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kykenee erittelemään kriittisesti psykologista tietoa (ja erottamaan sen arkiuskomuksista)
- ymmärtää omaa oppimisprosessiaan sekä kehittää opiskelun itsesäätelytaitoja (esim. vastuun ottamista, motivaation säätelyä, opiskelutekniikoiden valintaa ja metakognitiivisia taitoja)
- oppii käyttämään tarkoituksenmukaisesti tieto- ja viestintäteknikkaa oppimisessaan ja viestinnässään

### Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden sekä tiedolliseen osaamiseen että kykyyn soveltaa psykologista tietoa arkipäivän tilanteisiin ja elämään. Arvioinnissa painotetaan tiedon

*muokkaamistaitoa ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelija osoittaa monipuolisilla tavoilla, että hän on ymmärtänyt keskeiset sisällöt ja pystyy arvioimaan ja soveltamaan oppimaansa tietoa.*

## **Vantaan lukiokoulutus**

Arvioinnin osa-alueisiin sisältyy myös seuraavia työskentelytaitoja: aikatauluttamisen taito, tiimityötaidot, itseohjautuvuus, tieto- ja viestintäteknologian opiskelukäyttötaidot, merkityksellisen tiedon rakentamisen taidot sekä käytännöllisen ongelmanratkaisun taidot.

Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, esim. itsearviointi, vertaisarviointi, jatkuva oppimisprosessin palaute ja niihin liittyvät osasuoritukset ja kannustava palaute. Opiskelija saa palautetta pitkin kurssia, ei vain kurssin päätyttyä.

Opiskelijoiden kanssa keskustellaan kurssien alussa arviointikriteereistä sekä hyväksytyn kurssisuorituksen kriteereistä, jotta opiskelijalla on mahdollisuus suunnitella omaa työtään ja tehdä omaan oppimiseensa liittyviä valintoja ja päätöksiä. Kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Kurssin suorittaminen hyväksytysti edellyttää että kaikki opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

## **Valtakunnalliset pakolliset kurssit**

### **1. Psyykkinen toiminta ja oppiminen (PS01)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Valinnaisiin ilmiöihin perehtymisessä hyödynnetään paikallisia yhteistyökumppaneita kuten järjestöt, Vantaan kaupungin terveys- ja sosiaalipalveluiden, varhaiskasvatuksen ja koulutuspalveluiden tai vapaa-ajan toimijat. Kurssin valinnaisten teemojen tarkastelussa hyödynnetään myös aihekokonaisuuksia. Opiskelijat voivat esimerkiksi tarkastella, onko koetulla onnellisuudella merkitystä kansalaisen roolissa, kestävän elämäntapaan suuntautumisessa tai elämänpolkua koskevissa valinnoissa.

#### **Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- ymmärtää biologisten, psyykkisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden merkityksen ihmisen toiminnan selittämisessä ja ymmärtämisessä*
- tuntee psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten tunteet, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa ja omaa psyykkistä hyvinvointiaan näitä kuvaavien käsitteiden avulla*
- perehtyy oppimisen prosesseihin liittyvään psykologiseen tietoon ja osaa pohtia omaa opiskeluaan sen pohjalta*
- osaa esittää esimerkkejä psykologisen tutkimuksen aihepiireistä ja niihin liittyvistä tutkimuksista sekä analysoida ja arvioida tiedon tutkimusperusteita*
- ymmärtää psykologisen tiedon perustuvan tutkimukseen ja tunnistaa tieteellisen ajattelun peruspiirteitä.*

#### **Keskeiset sisällöt**

*Tietoinen ja tiedostamaton psyykkinen toiminta*

- ihmisen toimintaan vaikuttavat biologiset tekijät sekä perustieto hermoston toiminnasta*
- perustietoa tunteista ja motivaatiosta*
- kognitiivisten tulkintojen merkitys ihmisen toiminnassa*



*Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan*

- perustietoa sosiaalistumisesta ja normien omaksumisesta
- esimerkkejä yksilön toimintaan vaikuttavista tilannetekijöistä

*Perehtyminen johonkin valinnaiseen ilmiöön, kuten aggressiivisuus, jännittäminen, riippuvuudet, syömiskäyttäytyminen, sosiaalinen vuorovaikutus, onnellisuus tai rakkaus*

*Opiskelu ja oppiminen psykologian näkökulmista*

- oppimisen biologinen, kognitiivinen ja sosiokulttuurinen perusta
- tehokkaat opiskelumenetelmät
- motivaatio ja oppiminen

*Psykologisen tiedon muodostuminen*

- psykologian tutkimuskohteet
- arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero
- esimerkkejä psykologian tutkimusmenetelmistä

**Valtakunnalliset syventävät kurssit**

## 2. Kehittyvä ihminen (PS02)

**Vantaan lukiokoulutus**

Vierailut konkretisoivat opiskelijoille psykologista tietoa ja niiden yhteydessä harjoitellaan tutkimusmenetelmiä, kuten haastattelua, testejä ja havainnointia. Kurssilla voidaan vierailla jossain kehityspsykologian tietoja soveltavassa kasvatusinstituutiossa, kuten päiväkodissa, vanhainkodissa tai alakoulussa.

Kurssin teemoihin yhdistetään myös opetussuunnitelman perusteissa mainittuja aihekokonaisuuksia. Opiskelijat voivat perehtyä esimerkiksi teknologisoituneen elämän vaikutukseen kehityksen eri osa-alueilla, hermoston kypsyemisessä, elämänpolun mahdollisuuksien rikastajana tai ihmissuhteiden muokkaajana.

**Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- tietää, miten ihmisen kehitystä tutkitaan, ja osaa arvioida tiedon perusteita
- osaa eritellä ihmisen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden vuorovaikutusta
- perehtyy kehityksen osa-alueisiin ja osaa eritellä niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä osaa selittää kehityksen jatkuvuutta yksilön elämänkaaren aikana
- perehtyy erityisesti lapsuus- ja nuoruusiän psykologiaan ja niihin liittyvään teoria- ja tutkimustietoon
- tuntee hermoston toiminnan periaatteita sekä ymmärtää niiden yhteyden yksilön psyykkiseen kehitykseen
- osaa arvioida kehityspsykologista tietoa ja soveltaa sitä itsensä ja muiden ihmisten ymmärtämiseen.

**Keskeiset sisällöt**

*Kehityksen tutkiminen*

*Kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät lapsuudessa ja nuoruudessa*

- fyysis-motorinen kehitys

- *kognitiivinen kehitys*
- *emotionaalinen kehitys*
- *psykososiaalinen kehitys*
- *minuuden ja minäkäsityksen kehitys*

*Nuoruusiän psyykkinen kehitys ja sen erityiset haasteet*

- *ajattelun kehitys*
- *identiteetin kehitys: henkilökohtainen, sosiaalinen ja kulttuurinen identiteetti*
- *sukupuoli-identiteetti ja seksuaalisuuden kehittyminen*
- *toiminnanohjauksen kehitys ja sen hermostollinen tausta*

*Kehityksen jatkuvuus elämänkaaren aikana*

- *elämänkaaren käsite*
- *kehitykseen vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutus*
- *jokin kehityksen jatkuvuutta selittävä teoria*

*Kehitykseen vaikuttavat biologiset ja sosiokulttuuriset tekijät*

- *hermoston kypsyminen*
- *aivojen muovautuminen elämänsä aikana*
- *perimän ja ympäristön vuorovaikutus*
- *varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet*
- *sosialisaatio ja kulttuurierot kehityksessä*

### 3. Tietoa käsittelevä ihminen (PS03)

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Kurssin valinnaisten teemojen tarkastelussa hyödynnetään myös aihekokonaisuuksia. Opiskelijoiden kanssa voi tutkia esimerkiksi sitä, mitä opiskelijoiden tuleva työelämä vaatii korkeampien kognitiivisten toimintojen kehittämislle tai miten kognitiiviset prosessit ovat mukana eri kulttuurien kohtaamiseen liittyvissä ongelmissa (mm. kognitiiviset vinoumat, ennakkoluulot) ja niiden ratkaisemisessa.

#### **Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *tunnistaa kognitiivista toimintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ja osaa soveltaa niitä kognitiivisten ilmiöiden tarkastelemiseen*
- *perehtyy kognitiivisiin perustoimintoihin eli havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen ja muistiin sekä yhteen korkeamman kognitiivisen toiminnan ilmiöön, kuten päätöksenteko, ongelmanratkaisu, asiantuntijuus tai kielelliset toiminnot*
- *perehtyy kognitiivisten toimintojen tutkimukseen ja pystyy arvioimaan sitä*
- *ymmärtää kognitiivisen toiminnan hermostollista perustaa ja yhteyksiä psyykkisiin toimintoihin.*

#### **Keskeiset sisällöt**

- *kognitiivisen toiminnan periaatteita, kuten sisäiset mallit ja havaintokehä*
- *kognitiivisten toimintojen neuropsykologinen perusta*
- *kognitiivisen psykologian ja aivotutkimuksen tutkimusmenetelmiä*
- *havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti kognitiivisina perustoimintoina sekä niiden biologinen perusta*

- jonkin valinnaisen korkeampitasoisen kognitiivisen toiminnon tarkasteleminen, esimerkiksi kieli, ongelmanratkaisu, päätöksenteko tai asiantuntijuus

## 4. Tunteet, psyykkinen hyvinvointi ja mielenterveys (PS04)

### Vantaan lukiokoulutus

Kaikki aihekokonaisuudet ovat yhteydessä kurssin keskeisiin teemoihin, kuten yksilön hyvinvointiin, stressiin/kriiseihin ja mielenterveyteen. Aihekokonaisuuksiin voi perehtyä opiskelijoiden kanssa esimerkiksi tutkimalla sitä miten kansalaisuuden ja työelämän vaatimukset näkyvät yksilön hyvinvoinnissa tai miten elinympäristön ja teknologian muutokset vaikuttavat ihmisten hyvinvointiin. Kurssilla tutustutaan myös eri mielenterveyspalveluihin Vantaalla.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tunteita ja mielenterveyttä koskevaan tutkimukseen ja ymmärtää, miten näitä aiheita voidaan tutkia, ja osaa arvioida tutkimuksia kriittisesti
- osaa kuvata, miten emootiot syntyvät biologisten ja kognitiivisten tekijöiden vuorovaikutuksessa, ja pohtia niiden kulttuurisidonnaisuutta
- osaa eritellä tunteiden merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille
- tuntee psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja psyykkisen tasapainon ylläpitämisen keinoja
- osaa tarkastella omaa psyykkistä hyvinvointiaan psykologisen tiedon valossa ja saa perusteita tehdä omaa hyvinvointiaan tukevia ratkaisuja
- ymmärtää mielenterveyteen vaikuttavia psykologisia, biologisia, sosiaalisia ja kulttuurisia tekijöitä
- tunnistaa yleisimmät mielenterveyden häiriöt ja ongelmat sekä ymmärtää mielenterveyden ja sen ongelmien määrittelyn haasteellisuuden
- syvenyy vähintään yhden mielenterveyden häiriön syihin, oireisiin ja hoitoon.

### Keskeiset sisällöt

- tunteiden muodostuminen ja vähintään yhden tunteen biologinen perusta
- tunteet psykologisen tutkimuksen kohteena
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys itseyttömyyksen välineenä
- psyykkinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen
- uni ja nukkuminen hyvinvoinnin osatekijöinä
- stressi, kriisit ja niistä selviytymisen keinot
- keskeiset mielenterveyden ongelmat ja niiden hoito
- mielenterveyden ongelmien syntyä selittäviä tekijöitä
- sosiaalisen ympäristön merkitys yksilön hyvinvoinnille

## 5. Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS05)

### Vantaan lukiokoulutus

Kaikki aihekokonaisuudet voidaan liittää ilmiölähtöisesti kurssin teemoihin, kuten persoonallisuusteorioihin ja kulttuuriin. Opiskelijoiden kanssa voidaan tutkia esimerkiksi sitä miten kulttuuri vaikuttaa yksilöllisten erojen syntymiseen - onko yhteisökeskeisessä kulttuurissa kasvaneiden ihmisten välillä vähemmän tai erilaisia yksilöllisiä eroja kuin yksilökeskeisessä kulttuurissa kasvaneiden ihmisten välillä - tai miten psykodynaaminen teoriaperinne on muuttunut kulttuurisen kehityksen myötä.

## Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää persoonallisuus-käsitteen laaja-alaisuuden
- tunnistaa ja osaa selittää keskeisiä yksilöiden välisiä eroja, kuten temperamentti, persoonallisuuden piirteet, älykyys, lahjakkuus ja tulkintatyylit
- tuntee yksilöllisten erojen biologista perustaa
- tutustuu persoonallisuutta ja sosiaalipsykologiaa koskevaan tutkimukseen
- syventää ymmärrystään psykologian tutkimusmenetelmistä yksilöllisten erojen ja persoonallisuuspsykologian tutkimuksen osalta
- osaa tarkastella yksilön toimintaa persoonallisuuden, tilannetekijöiden ja kulttuurin vuorovaikutuksen tuloksena
- osaa soveltaa persoonallisuuspsykologista ja sosiaalipsykologista tietoa erilaisuuden ymmärtämiseen.

## Keskeiset sisällöt

- persoonallisuuden määrittely
- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- vähintään kaksi persoonallisuusteoriaa, persoonallisuuden selittämisen mallia tai näkökulmaa, kuten sosiokognitiivinen, psykodynaaminen tai humanistinen psykologia, temperamenttiteoria tai piirreteoria
- yksilöllisten erojen tutkiminen
- tilannetekijöiden ja ryhmäilmiöiden vaikutus yksilön toimintaan yhteisöissä ja sosiaalisissa verkostoissa
- kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 6. Sosiaalipsykologia (PSS06)

#### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin aikana opiskellaan perustietoja sosiaalipsykologiasta ja samalla kehitetään opiskelijan omia sosiaalisia taitoja. Tuntityöskentely tapahtuu erilaisten harjoitusten ja käytäntöön soveltamisen avulla. Keskeiset tavoitteet: oppilas ymmärtää yhteisön merkityksen yksilö- ja ryhmätasolla, pohtii omia vuorovaikutustaitojaan ja ymmärtää niiden merkityksen yhteistoiminnan perustana sekä ymmärtää sosiaalisen vuorovaikutuksen kulttuurisidonnaisuutta.

#### Keskeinen sisältö

- sosiaalipsykologian asema tieteiden kentässä ja sen tutkimusmenetelmät
- perehtyminen joihinkin sosiaalipsykologisiin ilmiöihin, kuten ryhmä- ja yhteistyötaitoihin, sosiaaliseen havainnointiin, vaikuttamiseen, teknologiaan sosiaalisen todellisuuden muokkaajana
- sosiaalisen maailman ja yhteistoiminnan ehtojen tarkastelu, esimerkiksi prososiaalisuus, rakkaus, aggressiivisuus, vallankäyttö, asenteet ja ennakkoluulot, konfliktit ja konfliktien ehkäiseminen
- vuorovaikutuksen ryhmä- ja kulttuurisidonnaisuus
- erilaisuuden ymmärtäminen, monikulttuurisuus ja sopeutuminen

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla ohjataan opiskelijoita käyttämään itsenäisesti psykologista tietoa. Tunneilla tehdään soveltavia ja ilmiöpohjaisia harjoituksia. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan arvosanoin, mutta arvosana ei voi vaikuttaa laskevasti psykologian kokonaisarvosanaan, joka muodostuu pakollisesta ja syventävistä kursseista. Kokonaisarvioinnissa otetaan huomioon soveltavat kurssit, jolloin vaikutus voi olla ainoastaan kokonaisarvosanaa nostava.

## 7. Psykologian kertauskurssi (PSS07)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin aikana kerrataan, syvennetään ja sovelletaan psykologian keskeisiä sisältöjä ainerealia varten ja harjoitellaan psykologian tehtäviin vastaamista sekä valmistaudutaan sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin.

#### Keskeinen sisältö

- psyykkiseen toimintaan liittyvät keskeiset käsitteet, teoriat ja tutkimukset
- oppiminen ja asiantuntijuus
- psyykkinen kehitys
- tiedonkäsittelyn perusteet
- aivot ja hermosto
- tunteet ja niiden yhteys ajatteluun ja toimintaan
- persoonallisuus ja mielenterveys
- sosiaalipsykologian perusteet ja sosiokulttuurinen näkökulma
- psykologinen tutkimus ja tutkimustiedon arviointi

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla ohjataan opiskelijoita käyttämään itsenäisesti psykologista tietoa. Tunneilla tehdään soveltavia ja ilmiöpohjaisia harjoituksia. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla, lisäksi opiskelija suorittaa itsenäisiä kirjoitusharjoituksia.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista. Kurssin päätöspäivänä suoritetaan preliminäärikoe.

## 8. Psykologian tutkimuskurssi (PSS08)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssilla tarkastellaan psykologiaa tieteenä ja tutustutaan psykologisiin tutkimuksiin. Kurssin aikana harjoitellaan arvioimaan psykologisen tutkimuksen menetelmiä sekä käyttämään tutkimuksia osana psykologian ylioppilaskokeen vastauksia. Lisäksi kurssilla tehdään oma psykologinen tutkimustyö ja samalla syventyen johonkin tiettyyn psykologian aihepiiriin.

#### Keskeinen sisältö

- psyykkiseen toimintaan liittyvät keskeiset käsitteet, teoriat ja tutkimukset
- psykologia tieteenä
- psykologisen tutkimuksen menetelmät
- aineistonkeruu
- tutkimustulosten käsittely
- tutkimustiedon arviointi ja soveltaminen

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla ohjataan opiskelijoita käyttämään ja tuottamaan itsenäisesti psykologista tietoa. Kurssin aikana opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat ryhmissä oman tutkimuksen, joka kurssin lopussa esitellään muille. Lisäksi tunneilla tehdään soveltavia harjoituksia tutkimukseen liittyen. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla.

### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista. Kurssimerkintään vaaditaan oman tutkimustyön toteuttaminen ja esittely.

## 9. Kerhonohjaajakurssi (PSS09)

### Tikkurilan lukio

Kerhonohjaajakoulutusta ei järjestetä omalla koululla. Kurssin suorittaminen muualla on mahdollista.

Kurssia ei saa kerhon ohjaamisesta vaan riittävän laajasta ohjaajakoulutuksesta.

## 2.14. Historia

### Oppiaineen tehtävä

*Historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja. Se antaa välineitä nykyisyyden ymmärtämiseen ja avaa näkökulmia tulevaisuuden kehityksen pohtimiseen. Kulttuurien tuntemusta edistävänä oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä sekä tukee opiskelijan kasvua aktiiviseksi ja moninaisuutta ymmärtäväksi yhteiskunnan jäseneksi.*

*Opetuksen lähtökohtana on historian luonne tieteenalana. Huomiota kiinnitetään historiallisen tiedon rakentumisen perusteisiin ja tiedon luotettavuuden kriittiseen arviointiin sekä ilmiöiden moniperspektiiviseen selittämiseen. Historian opiskelu kehittää kykyä hankkia tietoa, erottaa oleellinen tieto epäolennaisesta ja käsitellä laajoja tietokokonaisuuksia. Erityisenä tarkastelun kohteena ovat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden väliset riippuvuussuhteet sekä historian tiedon tulkinnallisuus ja sen käyttö yhteiskunnassa. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos, jatkuvuus, syy- ja seuraussuhteet sekä historiallinen empatia.*

*Historian opetuksessa tarkastellaan nykyisyyteen johtanutta kehitystä, ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä kulttuurin, vallankäytön ja talouden vuorovaikutusta. Perehdytään yksilön merkitykseen ja mahdollisuuksiin toimijana sekä pohditaan yksilöiden ja väestöryhmien toiminnan taustatekijöitä ja motiiveja historiallisissa konteksteissaan. Opetuksessa korostetaan ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä sekä demokratian ja kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia oman aikamme ja tulevaisuuden haasteiden ratkaisemisessa. Suomen historiaa tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.*

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla paikallista historiaa tarkastellaan osana Suomen historiaa ja paikalliseen kulttuuriperintöön tutustutaan kurssien puitteissa.

Vantaalla opetuksen tavoitteissa korostuu lisäksi yhteisvastuullisen, kestävän ja oikeudenmukaisen elämäntavan huomioiminen, ihmisoikeudet ja tasa-arvo sekä paikallisella että globaalilla tasolla.

## Opetuksen tavoitteet

*Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija*

- *tuntee historian laaja-alaisuuden ja ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden monimuotoisuutta*
- *hallitsee Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset prosessit taustoineen ja seurauksineen sekä osaa arvioida niiden merkitystä*
- *ymmärtää nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historialliseen jatkumoon ja syventämään historiatietoisuuttaan*
- *pystyy muodostamaan ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan sekä osaa toimia niitä edistävänä vastuullisena kansalaisena*
- *osaa analysoida historiallisia ilmiöitä ja ihmisten toimintaa monipuolisesti kunkin ajan omista lähtökohdista*
- *pystyy rakentamaan menneisyyttä koskevaa tietoa tarkoituksenmukaisia lähteitä käyttäen, arvioimaan sitä kriittisesti sekä ymmärtämään sen monitulkintaisuuden ja suhteellisuuden*
- *osaa käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisessa ja arvioida kriittisesti historian käyttöä yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinona sekä muissa yhteyksissä*
- *osaa soveltaa historian osaamistaan nykyisyyden ja tulevaisuuden kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja taloudellisten haasteiden arvioimiseen ja nähdä niihin liittyviä vaihtoehtoisia ratkaisukeinoja.*

## Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opetuksen tavoitteena on pyrkimys ymmärtää niin paikallisen kuin muidenkin kulttuuri-identiteettien muotoutumista ja niiden merkitystä osana kulttuuriperintöä. Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää roolinsa vastuullisena yhteisön jäsenenä.

Historian opetuksessa harjoitetaan mediakriittisyyttä ja yhteistyö- sekä vuorovaikutustaitoja.

## Arviointi

*Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja historian tiedon käyttöä kriittisesti. Kurssin arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa opittua käytännössä, kuten taitoon käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja valmiuksiin arvioida kriittisesti historian tulkintoja ja käyttöä.*

## Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Itse- ja vertaisarviointia sekä ryhmäarviointia hyödynnetään yhtenä osana arviointia. Opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Oppimisprosessin aikana annettu kannustava palaute on tärkeää.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.



### **3. Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (HI01)**

*Kurssi tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa kulttuuriympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Kurssilla tutustutaan yhteiskunnallistaloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Kurssilla harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.*

#### **Vantaan lukiokoulutus**

- Vantaalla kiinnitetään erityistä huomiota mediakriittisyyden ja monilukutaidon kehittämiseen.
- Kurssin tavoitteena on kehittää tietoja ja taitoja, jotka mahdollistavat kestävän ja oikeudenmukaisen elämäntavan.

#### **Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *ymmärtää ihmisen, luonnon ja yhteiskunnan välisen riippuvuussuhteen ja haasteet osana kestävää tulevaisuutta*
- *ymmärtää eurooppalaisten kulttuuripiirien ja yhteiskuntien sekä globaalin talouden järjestelmän muodostumisen keskeiset prosessit*
- *osaa analysoida väestökehityksen, talouden ja yhteiskuntarakenteiden välisiä riippuvuussuhteita ja haasteita*
- *osaa arvioida kriittisesti tekniikan, tieteen ja muuttuvan informaation merkitystä ihmisten elinolojen muokkaajana*
- *osaa tuottaa yksin tai ryhmässä historiallista tietoa ja käyttää tiedon tuottamiseen monipuolista, kriittisesti arvioitua lähdeaineistoa.*

#### **Keskeiset sisällöt**

*Historia tieteenalana*

- *historian tutkimus, tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö*

*Pyyntikulttuureista korkeakulttuureihin ja kauppavaltaioihin*

- *maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty*
- *suurten jokilaaksojen kulttuurit*
- *Välimeren talousalue ja yhteiskunnat antiikin aikana*

*Keskiajan talous ja yhteiskunta*

- *feodaaliyhteiskunta*
- *keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki*

*Maaillmantalouden syntyminen*

- *löytöretkien edellytykset ja seuraukset yhteiskunnille*
- *kolonialismi ja globaalin talouden ensiaskeleet*

*Teollistumisen edellytykset sekä taloudelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset*

- modernin tieteen ja teknologian kehitys, tuottavuuden kasvu ja elintason nousu
- muutokset sukupuolten asemassa ja työjaossa
- muuttoliikkeet ja ympäristövaikutukset

Modernin kulutusyhteiskunnan kehitys ja talouskasvun rajat

- laajeneva hyvinvointi ja palveluyhteiskunnan synty
- väestöllinen muuntuminen ja sen yhteiskunnalliset edellytykset ja vaikutukset
- 2000-luvun verkottuva maailma

#### 4. Kansainväliset suhteet (HI02)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Kurssilla analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Kurssilla syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään kansainvälisiin suhteisiin liittyvien erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

##### Vantaan lukiokoulutus

- Harjoitellaan media- ja monilukutaidon kriittistä soveltamista. Tavoitteena on perehtyä vastuulliseen median sisältöön tuottajana, käyttäjänä ja jakajana.
- Pohditaan ideologioiden osuutta ja merkitystä historiallisissa prosesseissa vaikuttavana tekijänä.
- Tavoitteena on, että opiskelija kehittää valmiuksiaan puolustaa oikeudenmukaista ja kestävä elämäntapaa sekä ihmisoikeuksia.

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee kansainvälisen politiikan peruskäsitteistön ja keskeisimmät teoreettiset selitysmallit
- osaa hyödyntää monipuolisia tietolähteitä ja tunnistaa tiedonvälitykseen liittyvää propagandaa eri aikoina
- osaa eritellä aatteiden ja taloudellisten eturistiriitojen merkityksen kansainvälisten suhteiden historiassa sekä pystyy arvioimaan niiden vaikutusta nykypäivään ja tulevaisuuteen
- osaa analysoida kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen syitä ja vaikutuksia
- seuraa aktiivisesti mediaa, osaa tarkastella kriittisesti ajankohtaisia kansainvälisiä kysymyksiä sekä pystyy arvioimaan konfliktien syitä ja ratkaisumahdollisuuksia.

##### Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen politiikan perusteet

- historian käyttö politiikan välineenä

Kansallisvaltioiden huippukausi ja maailmansotien aika

- imperialismiin, nationalismiin ja muiden aatteiden vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja yhteiskuntaan
- ensimmäisen maailmansodan seuraukset
- demokraattiset ja totalitaariset valtiot kansainvälisessä politiikassa
- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat

- toinen maailmansota seurauksineen

#### Jakautunut maailma

- kylmän sodan supervaltakilpailun ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset muodot
- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset
- kylmän sodan päätyminen ja sen seuraukset

#### Keskinäisriippuvuuksien maailma

- Lähi-itä ja muut konfliktialueet sekä vastakkainasettelujen monet muodot
- maailman uudet valtakeskittymät ja niiden vuorovaikutussuhteet
- YK ja muut kansainväliset rauhanrakentajat

## 5. Itsenäisen Suomen historia (HI03)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Kurssilla perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön.

#### Vantaan lukiokoulutus

- Arvioidaan analyttisesti ja kriittisesti suomalaisen ja paikalliseen identiteettiin liitettyjä ihanteita ja mielikuvia.
- Kurssilla tutustutaan myös paikalliseen kulttuuriin ja identiteettiin.
- Tavoitteena on ymmärtää Euroopan kehityksen vaikutus paikalliseen historiaan ja Suomen historiaan.

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan muotoutumisen kehityskulkuja sekä osaa pohtia tulevaisuuden mahdollisuuksia
- hallitsee suomalaisen yhteiskunnan keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset ja niiden merkityksen 1860-luvulta nykypäivään
- osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan
- ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden ennen ja nykyään
- pystyy arvioimaan Suomen historiasta tehtyjä tulkintoja ja niiden taustalla olevia vaikuttimia historiallisessa kontekstissaan
- osaa eritellä suomalaisuuden ja suomalaisen kulttuuriin eri aikoina kuuluneita ihanteita ja niihin liitettyjä mielikuvia sekä niiden vaikutusta nykypäivän Suomeen.

#### Keskeiset sisällöt

Miten Suomesta tuli Suomi?

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys sekä 1860-luvun murroskausi
- kulttuuriset, yhteiskunnalliset ja sosiaaliset muutokset 1800- ja 1900-lukujen taitteessa

### *Suomen itsenäistymisprosessi ja itsenäisyyden alkuvuodet*

- itsenäistyminen kansainvälisessä kontekstissa
- sisällissodan syyt ja seuraukset sekä eheyttämisen aika

### *Suomi kansainvälisissä konflikteissa*

- turvallisuuspoliittiset vaihtoehdot ennen toista maailmansotaa
- Suomi toisessa maailmansodassa
- Suomen sisäpolitiikka ja asema kansainvälisessä politiikassa kylmän sodan aikana ja sen jälkeen

### *Kohti nykyistä Suomea*

- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva ja kansainvälistyvä Suomi

## **Valtakunnalliset syventävät kurssit**

### **6. Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (HI04)**

Kurssi tarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Kurssilla perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä.

### **Vantaan lukiokoulutus**

- Harjoitellaan mediakriittisyyttä ja monilukutaidon kehittämistä.
- Tavoitteena on ymmärtää miten nykyinen kulttuuri on muodostunut.
- Pohditaan kulttuuriperinnön vaalimisen merkitystä.

### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Euroopan keskeisen kulttuuriperinnön ja ymmärtää Euroopan kulttuuriin vaikuttaneita tekijöitä
- osaa eritellä tieteen saavutusten merkitystä ja eri aikakausien maailmankuvia
- osaa arvioida erilaisten aatteiden kehitystä sekä niiden vaikutuksia ympäröivään maailmaan
- kykenee analysoimaan kulttuuria sen historiallisessa kontekstissa sekä ymmärtämään kulttuurin ja politiikan keskinäisen vuorovaikutuksen
- osaa tarkastella eurooppalaista kulttuuria osana kulttuurin globalisaatiota.

### **Keskeiset sisällöt**

#### *Antiikin kulttuuripiiri*

- kulttuurit ja elämäntavat
- tieteen ensiaskeleet ja demokratian synty

#### *Keskiajan kulttuuri*

- keskiaikainen maailmankuva

- uskonto, kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

#### Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous
- reformaation merkitys
- itsevaltiuden ajan kulttuuri

#### Valistuksen aikakausi

- luonnontieteellisen maailmankuvan kehitys
- valistuksen aatepohja ja sen vaikutukset
- ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen

#### Aatteiden ja teollistumisen aika

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata ja yhteiskunnalliset muutokset

#### Monimuotoinen nykyaika

- massojen aika, populaarikulttuurin synty ja sen kaupallistuminen
- kulttuurin globalisoituminen
- sukupuoliroolien murros
- tieteen kehitys ja median kasvava merkitys

## 7. Ruotsin itämaasta Suomeksi (HI05)

Kurssi tarkastelee Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa autonomian ajalle asti. Kurssilla perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Kurssilla syvennyttään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

#### Vantaan lukiokoulutus

- Arvioidaan analyttisesti ja kriittisesti suomalaisen ja paikalliseen identiteettiin liitettyjä ihanteita ja mielikuvia.
- Kurssilla tutustumaan syvemmin paikalliseen kulttuuriin ja identiteettiin.

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee suomalaista kulttuuriperintöä
- hahmottaa Suomen historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen
- kykenee yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta
- tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen
- osaa arvioida suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin.

#### Keskeiset sisällöt

Suomen alue ennen ristiretkiä

- tutkimusmenetelmät ja käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä
- rautakautinen heimoyhteiskuntien Suomi

#### Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

#### Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- sääty- ja maatalousyhteiskunta
- kehittyvä talous

#### Ruotsista Venäjän osaksi

- Suomen aseman muutos ja yhteiskunnalliset uudistukset Ruotsin ajan lopulla
- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- kansallinen herääminen, sivistys, tiede ja taide

## 8. Maailman kulttuurit kohtaavat (HI06)

Kurssilla perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien rakenteen muuttuessa. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

#### Vantaan lukiokoulutus

- Pyritään ymmärtämään monikulttuurisuutta ja perehdytään sen vaikutukseen omassa ympäristössä.
- Tavoitteena on harjaantua toimimaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä ja ymmärtää kulttuuriperinnön merkitystä.
- Lisäksi arvioidaan ja analysoidaan arvoja sekä muita seikkoja, joiden pohjalle kulttuuri-identiteetit rakentuvat.

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee kulttuurintutkimuksen peruskäsitteitä ja erilaisia tapoja jakaa maailma kulttuurialueisiin
- tunnistaa kulttuuristen arvojen ja maailmankuvien ilmenemisen arkielämässä ja sosiaalisissa suhteissa
- ymmärtää tarkastelemaisensa kulttuuripiirin historiallisen kehityksen sekä sen arvojen ja elämäntapojen moninaisuuden ja osaa eritellä siihen vuorovaikutuksessa muiden kulttuurien kanssa syntyneitä kulttuurisia eroja ja yhtäläisyyksiä
- osaa analysoida esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa esiintyviä kulttuurisia arvoja ja käytäntöjä
- osaa arvioida monikulttuurisuutta historiallisena osana eurooppalaista kulttuuria ja pystyy erittelemään sille annettuja merkityksiä
- osaa kriittisesti eritellä ja arvioida kulttuurisia eroja koskevia väitteitä sekä eri kulttuureihin liitettyjä stereotyyppioita.

## Keskeiset sisällöt

*Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet*

*Kurssilla tarkasteltavaksi kohteeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:*

- Amerikan alkuperäiskulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 1. Ihmisoikeudet ja juutalaisvainot (HIS12)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet ja keskeinen sisältö

Kurssilla tutustutaan ihmisoikeuksiin ja niiden kehittymiseen 1900-luvulla ja nykyaikana. Asiaa käsitellään perehtymällä juutalaisvainojen syihin ja seurauksiin mm. historian, psykologian ja kirjallisuuden näkökulmista. Kurssilla pohditaan mm. seuraavia kysymyksiä: Kuka kertoo totuuden? Mitä on ihmisyyys? Mitä tapahtumat kertovat etiikasta ja mitä juutalaisvainoista pitää oppia?

##### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla tutustutaan ihmisoikeuskysymyksiin opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan. Opetusjärjestelyihin ja työtapoihin kuuluu esimerkiksi alustuksia eri näkökulmista, keskusteluja ja väittelyitä, mahdollisia vierailijoita sekä matka Krakovaan ja entiseen Auschwitzin keskitysleiriin. Opiskelijat teettävät oppimistaan ja kokemistaan asioista kurssin päätteeksi omakohtaisia tuotoksia.

##### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

### 2. Kansakunnan historiaa paikan päällä (HIS13)

Kurssisuoritus myönnetään vaihto-opiskeluvuonna kohdemaassa suoritetusta kyseisen maan historian kurssista.

### 9. Historiaa soveltavasti (abikurssi) (HIS07)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on syventyä historian erityiskysymyksiin ja luoda kokonaiskuvaa historiasta ainereaalien valmistautuville abiturienteille.

##### Keskeinen sisältö

Kurssilla kerrataan ja syvennetään kaikkia pakollisia ja syventäviä historian kursseja jaharjoitellaan historian ainereaalikysymyksiin vastaamista.

##### Opetusjärjestelyt ja työtavat



Opetustavoista sovitaan opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Kurssilla käytetään aikaisempien kurssien oppikirjojen ohella monipuolista dokumenttiaineistoa.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä. Sitä ei voi suorittaa itsenäisesti opiskellen. Syksyllä järjestettävien kertauskurssien päätteeksi ei välttämättä järjestetä kurssikoetta. Keväällä kurssin päätteeksi järjestetään preliminäärikoetta vastaava kurssikoe.

## **10. Retkiä historiaan (HIS08)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija laajentaa historiakäsitystään tutustumalla historiaan paikan päällä. Kurssi voi suuntautua joko lähiseuduille, jolloin painopiste on paikallisessa kulttuuriperinnössä, mutta kyse voi olla myös ulkomaanmatkasta.

##### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Työtavoista ja aikatauluista sovitaan oppilaiden kanssa:- luentoja ja opetuskeskusteluja- retkiä ja vierailuja ryhmän valinnan mukaan lähialueilla, esim. museoissa, kartanoissa, Pitäjän kirkolla, Helsingin keskustassa, Suomenlinnassa, Seurasaarella, Tuusulan rantatiellä, Sibelius-museossa, Tallinnassa, kivikautisella asuinpaikalla, pronssikautisella haudalla taivilatehtaan maisemissa.- pienisryhmätöitä tai opiskelijatyönä suppea julkaisu lähiympäristöstä Kurssi ei sovellu itsenäisesti opiskeltavaksi. Matkat ja pääsymaksut aiheuttavat oppilaille jonkin verran kustannuksia.

#### **Arviointi**

Kurssin hyväksytty suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista ja esimerkiksi kirjoitelman tai julkaisun tekemistä. Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

## **11. Historiaa uutisotsikoiden takana (HIS09)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelijan mielenkiinto seurata aktiivisesti oman aikansa tapahtumia vahvistuu, opiskelijan kyky arvioida tietoja ja niiden merkitystä kasvaa, opiskelija kehittyä kansainvälisen ja kansallisen tilanteen analyysoijana, opiskelijan taito ja halu toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä vahvistuu

##### **Keskeinen sisältö**

Kurssin teemat muodostuvat kurssiajankohdan maailmantapahtumien ja uutisaineiston pohjalta. Kurssin aikana luetaan päivän lehtiä, katsotaan tv-uutisia ja ajankohtaisohjelmia, joiden perusteella valitaan käsiteltävät asiat ja jaetaan tehtävät opiskelijoille tai ryhmille. Kerätyn materiaalin perusteella tuotetaan jäsennelly ja perusteltu suullinen esitys.

#### **Arviointi**

Kurssista annetaan suoritusmerkintä.

## **12. World History in English (HIS10)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet ja keskeinen sisältö**

Kurssilla perehdytään maailmanhistorian kiinnostaviin ja ajankohtaisiin tutkimuskysymyksiin englannin kielellä. Oppilailta edellytetään kiinnostusta historiaan ja valmiuksia historian opiskeluun englanniksi. Kurssista on hyötyä esimerkiksi niille opiskelijoille, jotka suunnittelevat vaihto-opilasvuotta tai lukion jälkeisiä humanistisen alan opintoja englanninkielisissä yliopistoissa. Myös vaihto-oppilaina olleet voivat osallistua kurssille.

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssi opetetaan englanniksi ja kurssin oheismateriaali on pääosin englanniksi. Oppilaat voivat suorittaa kurssin tehtävät joko suomen tai englannin kielellä omista kurssitavoitteistaan riippuen. Kurssilla ei arvioida opiskelijoiden kielitaitoa vaan keskitytään opiskelijoiden historiaymmärryksen ja tutkimustietouden lisäämiseen englanninkielisen opetusmateriaalin avulla.

### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

## 2.15. Yhteiskuntaoppi

### Oppiaineen tehtävä

*Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijan käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja antaa hänelle valmiuksia kasvaa yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneeksi aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi. Kansalaisyhteiskuntaa, yhteiskunnan rakenteita ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisesta, eurooppalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteen sisällöistä.*

*Yhteiskuntaoppi luo opiskelijalle edellytyksiä kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen, arviointiin sekä tulevien kehityssuuntien ja vaihtoehtojen pohdintaan. Lisäksi se vahvistaa talousosaamista, oikeudellista ymmärrystä ja kannustaa aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Lähtökohtana on elävän kiinnostuksen herättäminen yhteiskunnallisiin asioihin ja maailman tapahtumiin. Erityistä huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisen ajattelun taitoihin, kuten monipuoliseen tiedon hankintaan, tiedon ja tilastollisten aineistojen kriittiseen tulkintaan sekä keskustelu- ja argumentointitaitoihin.*

*Yhteiskuntaopin opetuksen arvopohjassa korostuvat demokratian peruslähtökohdat, kuten tasa-arvo, sosiaalinen vastuu, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, mielipiteen vapaus ja aktiivinen kansalaisuus sekä työn ja yrittäjyyden arvostaminen.*

### Vantaan lukiokoulutus

Opetuksessa tutustutaan ja kannustetaan vaikuttamisen keinoihin myös paikallistasolla.

### Opetuksen tavoitteet

*Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija*

- ymmärtää yhteiskunnan olemuksen ja muutoksen historiallisen kehityksen tuloksena*
- tuntee yhteiskuntaa koskevan tiedon muodostumisen perusteet sekä hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön*
- hallitsee Suomen yhteiskuntajärjestelmän, oikeusjärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat sekä osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin*
- pystyy rakentamaan vastuuntuntoisen, demokraattisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja erilaisuutta ymmärtävän yhteiskuntakäsityksen*
- tuntee vaikutusmahdollisuutensa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla ja on motivoitunut toimimaan aktiivisena ja vastuullisena kansalaisena*

- pystyy hankkimaan monipuolista yhteiskunnallista ja ajankohtaista aineistoa eri lähteistä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti sanallista, kuvallista ja tilastollista informaatiota
- osaa muodostaa perusteltuja näkemyksiä arvosidonnaisista ja kiistanalaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä
- osaa eritellä moniulotteisten yhteiskunnallisten ilmiöiden välisiä yhteyksiä, vertailla yhteiskunnallisen ja taloudellisen kehityksen vaihtoehtoja sekä arvioida yhteiskunnallisten päätös- ja toimintavaihtoehtojen erilaisia motiiveja ja vaikutuksia eri väestöryhmien kannalta.

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää pääkaupunkiseudun poliittiset ja taloudelliset erityispiirteet, roolinsa yhteisön jäsenenä sekä pystyy näkemään kestävän kehityksen merkityksen nykyhetkessä ja tulevaisuudessa.

### Arviointi

*Oppimisen arvioinnin lähtökohtana ovat yhteiskuntaopin tiedonaloille ominaisten tietojen, taitojen ja toimintatapojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan kykyä hallita keskeisiä käsitteitä ja suuria kokonaisuuksia sekä arvioida asioiden välisiä yhteyksiä, syy-seuraussuhteita ja niiden merkitystä.*

*Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön. Huomiota kiinnitetään opiskelijan tiedonhankintataitoihin, kykyyn ilmaista tietojaan ja argumentoida jäsentyneesti sekä taitoa arvioida ja tulkita kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota.*

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Itse- ja vertaisarviointia sekä ryhmäarviointia hyödynnetään yhtenä osana arviointia. Oppimisprosessin aikana annettu kannustava palaute on tärkeää.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

### Valtakunnalliset pakolliset kurssit

## 4. Suomalainen yhteiskunta (YH01)

*Kurssi perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Kurssi keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.*

### Vantaan lukiokoulutus

- Tavoite on, että opiskelija kiinnostuu myös paikallistason yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja löytää keinoja siihen. Kurssilla tutustutaan hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhteiskunnallisiin edistämiskeinoihin.
- Opiskelijoita kannustetaan sananvapauden hyödyntämiseen ja mediakriittisyyteen.

- Kurssilla tuotetaan ja tulkitaan erilaisia aineistoja.

## Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet paikallisella ja valtiollisella tasolla
- tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet sekä kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta
- pystyy tarkastelemaan yhteiskuntaa ja sen kehitystä analyyttisesti erilaisista näkökulmista
- tuntee hyvinvointivaltion ja oikeusvaltion perusteet ja pystyy vertailemaan erilaisia hyvinvointimalleja Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla maailmassa
- osaa arvioida kriittisesti yhteiskunnallista tietoa ja yhteiskunnallisten päätösten perusteita paikallisella ja valtiollisella tasolla sekä niiden vaikutuksia eri väestöryhmien ja yhteiskunnallisten toimijoiden kannalta.

## Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus

- kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- hyvinvointivaltion tehtävät ja voimavarat
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoitus, edut ja haasteet
- yhteiskunnallinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot
- demokratia ja muut poliittiset järjestelmät
- Suomen kunnallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- kansalaisyhteiskunnan vaikuttamiskeinot: vaalit, puolueet, järjestötoiminta ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- muuttuva mediakenttä

## 5. Taloustieto (YH02)

Taloustieteisiin pohjautuva kurssi johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Kurssilla perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävän kehityksen näkökulmasta.

## Vantaan lukiokoulutus

- Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää innovaatioiden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa.
- Kurssilla tutustutaan työelämään ja yrittäjyyteen monipuolisesti.

- Globaalitalouden yhteydessä otetaan esille globaali vastuu ja kulutusvalinnat, myös paikallistasolla.
- Kurssilla huomioidaan pääkaupunkiseudun talouteen liittyvät erityispiirteet.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- osaa tehdä taloudellisia päätöksiä, hallita omaa talouttaan ja tarkastella taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta ymmärtäen Suomen kytkeytymisen globaaliin talouteen
- ymmärtää työnteon ja yrittäjyyden merkityksen taloudessa ja yhteiskunnassa
- tuntee kansantalouden perusteet, keskeiset käsitteet ja teoriat sekä ymmärtää talouselämän rakenteita ja toimintaperiaatteita
- osaa arvioida kriittisesti taloutta koskevassa keskustelussa esitettyjä argumentteja
- osaa tarkastella talouspoliittisten ratkaisujen erilaisia vaihtoehtoja ja analysoida niiden taustoja ja vaikutuksia.

### Keskeiset sisällöt

*Kansantalous ja yksilön talous*

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon muodostaminen
- oman talouden hoito
- työnteke, yrittäjyys ja yritykset sekä niiden rooli kansantaloudessa
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien ja kansantalouden vuorovaikutus

*Markkinat, suhdanteet ja talouselämä*

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus
- rahoituslaitokset, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden suhdannevaihtelut
- työttömyys ja työvoimapula

*Talouspolitiikka*

- talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- verotuksen merkitys veronmaksajille sekä valtion ja kuntien taloudelle
- talouspolitiikan keinot
- politiikan ja markkinavoimien merkitys taloudellisessa päätöksenteossa

*Kansainvälinen talous ja Suomi*

- globaalitalous
- Suomen ulkomaankauppa ja sen merkitys
- talouden tulevaisuudennäkymät

## 6. Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH03)

*Kurssi perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Kurssi aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Kurssin toteuttamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.*

**Vantaan lukiokoulutus**

- Kestävään tulevaisuuteen perehtyminen pitää sisällään myös ilmastonmuutokseen ja kestävään elämäntapaan tutustumisen, samoin poliittisten päätösten vaikutuksen niihin.
- Kurssiin liittyy myös monilukutaidon ja mediakriittisyyden kehittäminen sekä muuttuvan maailman epävarmuuden käsittäminen.

## Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *hahmottaa laaja-alaisesti Euroopan unionin toimintaa sekä osaa hankkia sitä koskevaa vertailevaa tietoa*
- *ymmärtää vaikuttamismahdollisuutensa ja osaa toimia globaalikansalaisena*
- *osaa eritellä Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja haasteita*
- *osaa arvioida maailman globalisoitumisen vaikutuksia oman elämänsä ja Suomen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän kannalta*
- *osaa eritellä kansalaisten turvallisuuteen ja kansainväliseen turvallisuus-ympäristöön liittyviä uusia uhkia ja niiden ratkaisumahdollisuuksia.*

## Keskeiset sisällöt

*Eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti*

- *arvot, poliittiset kulttuurit ja kulttuurinen moninaisuus*
- *perusvapaudet ja kansalaisuus*
- *Suomi ja Pohjoismaat Euroopassa*

*Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja toiminta*

- *EU:n päätöksenteko ja yhteinen talous- ja rahapolitiikka sekä niiden haasteet*
- *Suomi osana eurojärjestelmää*
- *EU:n ja lähialueiden haasteet ja mahdollisuudet*

*Turvallisuus ja tulevaisuuden muuttuvat haasteet*

- *Suomen turvallisuusympäristö ja turvallisuuspolitiikka sekä uudet turvallisuusuhat*
- *kansainvälisen yhteisymmärryksen edistäminen ja Suomi*
- *globalisaatio, ympäristö, väestö ja kestävä tulevaisuus*

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 7. Kansalaisen lakitieto (YH04)

*Kurssilla perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen.*

## Vantaan lukiokoulutus

- Tavoitteena on, että opiskelija tuntee myös paikalliset oikeudenhoidon toimijatahot.

## Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *hallitsee perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista*

- *tuntee Suomen tuomioistuinlaitoksen ja kansalaisen kannalta merkittävät kansainväliset tuomioistuimet*
- *osaa arvioida oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana sekä pystyy hoitamaan itse tavanomaiset oikeusasiat*
- *osaa etsiä ja käyttää keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä*
- *osaa toimia oikein ja lainmukaisesti sekä osaa soveltaa lakitiedossa hankittuja tietoja ja taitoja.*

## Keskeiset sisällöt

### Lakitiedon perusteet

- *peruskäsitteet ja oikeudellisen tiedon hankkiminen*

### Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- *perheoikeus*
- *työoikeus*
- *kuluttajansuoja*
- *velka, vakuudet ja maksukyvyttömyys*
- *asuminen*
- *muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin*
- *tekijänoikeudet*
- *ympäristöoikeus*

### Rikos- ja prosessioikeus

- *rikostutkinta ja syyteharkinta*
- *oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot*
- *rangaistukset*
- *kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen*

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 1. Lakitiedon jatkokurssi (YHS11)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Lakitiedon jatkokurssilla syvennyttään oikeustieteeseen tieteenä ja ratkaistaan laajempia oikeustapauksia. Kurssilla perehdytään esimerkiksi hallinto-oikeuden, prosessioikeuden, rikosoikeuden, velvoiteoikeuden, immateriaalioikeuden, kuluttajaoikeuden, varallisuus-oikeuden ja ympäristöoikeuden lainsäädäntöön.

##### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla voidaan tutustua mahdollisuuksien mukaan oikeudenalan koulutukseen, tutkimukseen tai työtehtäviin. Kurssille osallistuminen edellyttää kurssin YH4 suorittamista.

##### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

### 2. Myynti, markkinointi ja kaupallistaminen (YHS10)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt



Kurssin tavoitteena on, että opiskelija hahmottaa kansainvälisen liiketoiminnan kokonaisvaltaisesti sen eri osa-alueiden kautta sekä ymmärtää niiden yhteydet niin omaan elämäänsä kuin ympäröiviin ajankohtaisiin ilmiöihin. Opiskelija ymmärtää, miten asiakaslähtöisyys ilmenee myyntiprosessissa sekä tuotteen kaupallistamisessa. Hän omaksuu valmiuksia ja välineitä, joilla voi kehittää omaa kaupallista osaamistaan sekä oman talouden hallintaa. Myynnin osalta kurssilla keskitytään myyntitekniikoihin sekä ratkaisumyyntiin, jolla tarkoitetaan asiakkaiden tarpeiden ratkaisemista samalla luottamusta vahvistaen. Kaupallistamisen osalta kurssilla opitaan brändin rakentaminen. Markkinoinnissa kurssilla painotetaan digitaalista markkinointia.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Aktivoivien harjoitusten ja soveltavien tehtävien yhteydessä omaksutaan keskeisimpiä tulevaisuuden taitoja. Tämän kurssin sisällöissä on hyödynnetty seuraavien kansainvälisen liiketoiminnan osaajien asiantuntijuutta: Persona Nordic, Nordea, UPM, Lidl Suomi Ky ja Rähinä Records. Kurssi toteutetaan osittain opettajan ohjauksessa, pääosin verkossa.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Hyväksyttyyn suoritukseen vaaditaan että opiskelija on suorittanut vähintään 60% kurssin tehtävistä ja opiskelijalle on kertynyt oppimisanalytiikan mukaan n. 20h aktiivista opiskeluaikaa.

### **3. Talous- ja yhteiskuntapolitiikan kurssi (YHS12)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssilla pyritään ymmärtämään politiikkaa ja poliittisen toiminnan ideologisia tavoitteita sekä keskittymään ajankohtaiseen taloudelliseen tilanteeseen erilaisista näkökulmista. Kurssi syventää yhteiskuntaopin pakollisilla kursseilla opittuja asioita.

##### **Keskeiset sisällöt**

Kurssin painotus vaihtelee vuosittain ajankohtaisten aiheiden mukaan (esim. vaalivuodet).

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Opetusmateriaalina käytetään ajankohtaismateriaalia ja opetellaan lukemaan tarkemmin erilaisia alan materiaaleja, kuten tilastoja, graafeja tai kuvamateriaalia. Kurssiin voi liittyä myös laajempi kirjallinen tehtävä sekä vierailuita/vierailijoita. Kurssi on tarkoitettu erityisesti niille opiskelijoille, jotka valmistautuvat yhteiskuntaopin ainereaalikokeeseen ja jotka ovat menestyneet hyvin opinnoissaan. YH1-3 -kurssit on oltava suoritettuina ennen tätä kurssia.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

### **8. Minustako yrittäjä? (YHS05)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on tutustuttaa opiskelija yrittäjyyden perusteisiin ja antaa hänelle valmiuksia nähdä yrittäminen työtehtävänä, jopa elämänurana.

##### **Keskeinen sisältö**

Opiskelijaa autetaan pohtimaan omia potentiaalisia yrittäjänominaisuuksiaan ja sitä, miten yritysideaat syntyvät. Hän tutustuu yritysmuotoihin, yritysten organisaatioihin, perustamistoihin, sidosryhmiin sekä yrittämisen taloudellisiin edellytyksiin. Opiskelijan tulee saada käsitys yritystoiminnan kansantaloudellisesta merkityksestä sekä kansainvälisestä

kanssakäymisestä, erityisesti yhteistyö EU:n kanssa. Tärkeätä on tutustuttaa opiskelijat neuvonta- ja tukiorganisaatioihin, joita käyttäen voi vastaisuudessa saada apua yrittämiseen liittyvissä asioissa.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Opiskelijat perehdytetään yrittämisen ja talouselämän keskeisiin käsitteisiin ja pelisääntöihin. Yritysten toiminta on olennainen osa kurssia. Kukin opiskelija perustaa kurssilla oman yrityksen, jolloin yrittäjän arki tulee tutuksi mahdollisimman aidolla tavalla. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

### **9. Yhteiskuntaoppia soveltavasti (YHS06)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on kerrata ja syventää yhteiskuntaopin kurssien sisältöä ja valmistautua yhteiskuntaopin ainereaaliiin

##### **Keskeinen sisältö**

Kerrataan keskeisiä yhteiskuntatietoon, talouteen, Euroopan Unioniin ja oikeustieteeseen liittyviä aihealueita ja ilmiöitä. Erityinen painopiste on viimeaikaisten poliittisten ja taloudellisten muutosten tarkastelulla. Analysoidaan erilaisia tehtävyytyyppejä ja harjoitellaan yhteiskuntaopin ainereaaliiin vaatimia vastaustekniikoita.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Opetustavoista sovitaan opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Oppikirjojen lisäksi käytetään laajaa dokumenttiaineistoa.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä. Sitä ei voi suorittaa itsenäisesti opiskellen. Syksyllä järjestettävien kertauskurssien päätteeksi ei välttämättä järjestetä kurssikoetta. Keväällä kurssin päätteeksi järjestetään preliminäärikoetta vastaava kurssikoe.

### **10. Nuorisovaltuusto/opiskelijakunta (YHS07)**

#### **Tikkurilan lukio**

Kirjallisin töin täydennettävä kurssi opiskelijalle, joka osallistuu lukioaikana nuorisovaltuuston tai opiskelijakunnan hallituksen toimintaan.

### **11. Paranna maailmaa - kansalaisvaikuttamisen ja vapaaehtoistyön kurssi (YHS08)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija saa lisävalmiuksia toimintaansa aktiivisena kansalaisena ja syventää tietojaan ja taitojaan vaikuttamisesta, vapaaehtoistoiminnasta ja kansalaisjärjestöjen toiminnasta.

##### **Kurssin keskeiset sisällöt**

- kansalaisjärjestöjen toiminta

- vapaaehtoistyön pelisäännöt ja etiikka
- käytännön vapaaehtoistyö ja siitä raportointi

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Osa kurssista suoritetaan kouluajan ulkopuolella. Kurssi suunnitellaan osittain opiskelijoiden kanssa yhteistyössä. Vapaaehtoistoimintoja pyritään mahdollisuuksien mukaan toteuttamaan opiskelijoiden toivomissa kohteissa.

### **Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta saa suoritusmerkinnän.

## **12. Nuori yrittäjyys -kurssi (YHS09)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssilla perustetaan lukuvuoden ajaksi oikealla rahalla toimiva miniyritys ja osallistutaan valtakunnalliseen Vuosi Yrittäjänä -ohjelmaan. Kurssilla käydään lukuvuoden aikana läpi yrityksen kaikki vaiheet perustamisesta yrityksen lopettamiseen ja osallistutaan erilaisiin ohjelmaan kuuluviin kilpailuihin ja tapahtumiin.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä

## **2.16. Uskonto**

### **Oppiaineen tehtävä**

*Uskonnonopetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän yleissivistyksen muodostumista. Uskonnonopetuksessa tutustutaan uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonnottomuuteen. Opetuksessa uskontoja tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.*

*Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja katsomuksista sekä auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Opiskelijoita ohjataan tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia analyyttisesti eri näkökulmista. Uskonnonopetus antaa valmiuksia oman maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arvioimiseen sekä uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin. Oppiaine tukee opiskelijan kasvua demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Uskonnonopetus ottaa erilaiset näkemykset huomioon ja kunnioittaa yksilöllisiä vakaumuksia.*

*Oppiaineessa hyödynnetään teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta sekä kulttuurin, yhteiskunnan ja taiteen tutkimusta. Lisäksi opetuksessa käytetään eri uskontojen omia lähteitä ja median välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä, tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia sekä aktivoivia työtapoja.*

### **Vantaan lukiokoulutus**

Opiskelija perehtyy maailmankatsomusten historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen lähialueellaan. Opiskelija harjoittelee kriittisen ajattelun taitoja ja oppii suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan omaa oppimisprosessiaan.

## Opetuksen tavoitteet

*Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija*

- *kehittää uskontoihin ja katsomuksiin liittyvää kulttuurista lukutaitoaan*
- *tunnistaa uskontoihin ja kulttuureihin liittyvän pyhän ja sen vaikutukset ihmisen toimintaan*
- *perehtyy uskontojen historialliseen ja ajankohtaiseen merkitykseen eri puolilla maailmaa*
- *perehtyy oman uskonnon erityispiirteisiin ja kulttuurivaikutuksiin*
- *ymmärtää uskontojen sisäistä moninaisuutta*
- *tuntee uskonnollisen kielen ja symboliikan erityispiirteitä*
- *ymmärtää uskon ja tieteellisen tiedon suhdetta sekä tuntee uskontojen tutkimuksen keskeisiä näkökulmia ja menetelmiä*
- *kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään*
- *kehittää valmiuksia ymmärtää ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja toimia eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ihmisten kanssa*
- *kunnioittaa ihmisoikeuksia ja osaa tarkastella uskontoja ja katsomuksia ihmisoikeusnäkökulmasta*
- *kehittää valmiuksia toimia vastuullisena ja aktiivisena kansalaisena*
- *hallitsee uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin liittyviä ajattelu- ja keskustelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.*

## Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija oppii tutkivan oppimisen taitoja, yhteistä tiedon rakentamista sekä oppii kantamaan vastuuta omasta oppimisprosessistaan. Opiskelija oppii käyttämään tarkoituksenmukaisesti tieto- ja viestintätekniikkaa oppimisessaan ja viestinnässään.

Uskonnon opiskelu on ulospäin suuntautuvaa. Tärkeitä yhteistyötahoja ovat pääkaupunkiseudulla ja erityisesti Vantaalla toimivat uskonnolliset yhteisöt, aatteelliset ja yhteiskunnallista työtä tekevät järjestöt sekä museot.

## Arviointi

*Arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijoita oman oppimisprosessin pitkäjänteiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu uskontoihin liittyvään tiedon hallintaan, soveltamiseen ja arvioimiseen sekä katsomuksellisten dialogitaitojen hallintaan. Arvioinnissa korostuvat katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot.*

## Vantaan lukiokoulutus

Arvioinnin osa-alueisiin sisältyy myös seuraavia työskentelytaitoja: aikatauluttamisen taito, tiimityötaidot, itseohjautuvuus, tieto- ja viestintätekniikan opiskelukäyttötaidot, merkityksellisen tiedon rakentamisen taidot sekä käytännöllisen ongelmanratkaisun taidot.

Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, esim. itsearviointi, vertaisarviointi, jatkuva oppimisprosessin palaute ja niihin liittyvät osasuoritukset ja kannustava palaute. Opiskelija saa palautetta pitkin kurssia, ei vain kurssin päätyttyä.

Opiskelijoiden kanssa keskustellaan kurssien alussa arviointikriteereistä sekä hyväksytyn kurssisuorituksen kriteereistä, jotta opiskelijalla on mahdollisuus suunnitella omaa työtään ja tehdä omaan oppimiseensa liittyviä valintoja ja päätöksiä. Kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Kurssin suorittaminen hyväksytysti edellyttää että opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

## 2.16.1. Evankelis-luterilainen uskonto

### Valtakunnalliset pakolliset kurssit

#### 1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UE1)

##### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan pääkaupunkiseudun uskontotilanteeseen sekä paikallisiin juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin, sekä uskonnottomuuden ajankohtaisiin kysymyksiin ja uskontodialogiin. Kurseilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiireissä painottuvat:

- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää uskonnollisten ja ei-uskonnollisten katsomusten luonnetta ja sisäistä monimuotoisuutta
- osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta
- tuntee juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä juuria, niiden keskeisiä piirteitä, kulttuuriperintöä ja vaikutusta yhteiskuntaan
- osaa keskustella juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä
- kehittää valmiuksia toimia moniuskontoisissa ja monikulttuurisissa ympäristöissä ja työelämässä.

##### Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- maailman ja Suomen uskontotilanne
- Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuristausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa sekä merkitys länsimaiselle kulttuuripiirille
- ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä

#### 2. Maailmanlaajuinen kristinuskon (UE2)

##### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan kristinuskon ja kristillisperäisten liikkeiden monimuotoisuuteen pääkaupunkiseudulla sekä ajankohtaiseen paikalliseen ekumeniaan ja katsomusdialogiin. Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiireissä painottuvat:

- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kristinuskon merkitystä, kulttuurin, yhteiskunnan ja yksilön näkökulmasta
- tuntee kristinuskon keskeiset suuntauksat ja niiden syntytaustan ja pystyy vertailemaan niiden keskeisiä piirteitä
- perehtyy kristinuskon erilaisiin tulkintatapoihin ja ilmenemismuotoihin eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaista kristinuskoon liittyvää keskustelua.

### Keskeiset sisällöt

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisyys ja kontekstuaalinen teologia
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa
- ekumenia ja katsomusten dialogi
- ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

### Valtakunnalliset syventävät kurssit

## 3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan pääkaupunkiseudulla toimiviin uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin. Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiireissä painottuvat:

- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet
- perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin
- kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

### Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva ja elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet

- buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa
- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

## 4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UE4)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aikana tutustutaan uskonnollisuuden monimuotoisuuteen sekä sekularisaation ja uskonottomuuden ilmenemiseen paikallisella tasolla. Kurssilla harjoitellaan soveltuvin osin tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja sähköisiin kokeisiin vastaamista.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiireissä painottuvat:

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu monipuolisesti uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-Suomessa
- perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida uskonnonvapauten ja uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua
- osaa toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä
- kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.

### Keskeiset sisällöt

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan
- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa
- uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa
- osana kurssia voidaan toteuttaa vapaaehtoisprojekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan



## 5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UE5)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla voidaan vierailla esim. museoissa, näyttelyissä ja uskonnollisissa rakennuksissa.

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä. Kurssi voidaan toteuttaa seminaarimuotoisena tutkielmakurssina.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiireissä painottuvat:

- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä ajankohtaista tutkimusta*
- *hahmottaa uskonnon ja taiteen suhdetta: uskonnollisen taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa ja uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen*
- *perehtyy siihen, miten uskonnollisen taiteen kautta ilmaistaan uskonnon, erityisesti kristinuskon, keskeisiä oppeja*
- *tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan ja siihen, miten taiteessa ja populaarikulttuurissa käsitellään uskonnollisia teemoja*
- *tuntee muinaissuomalaisen uskonnon ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä.*

### Keskeiset sisällöt

- *uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet*
- *uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin eri muotojen vuorovaikutus*
- *uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana*
- *uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa*
- *Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla*
- *muinaissuomalainen uskonto ja kristinusko suomalaisessa kulttuuriperinnössä*

## 6. Uskonnot ja media (UE6)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja median tuottamista verkkovälineillä.

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiireissä painottuvat:

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta

## Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa
- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

## Keskeiset sisällöt

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskonnollinen media ja median hyödyntäminen uskonnoissa
- median vaikutus uskontoilmiöihin, kuten asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 7. Kertaa ja syvennä uskontoa ainereaalia varten (UES07)

#### Tikkurilan lukio

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija: syventää uskonnon oppimäärää erityisesti raamattutietoa painottamalla, ymmärtää Raamatun olemuksen kristillisen kirkon pyhänä kirjana sekä ihmiskunnan historiaan, kulttuuriin ja ajatteluun merkittävästi vaikuttaneena teoksena, saa tarpeelliset perustiedot Raamatun sisällöstä sekä sen tutkimuksesta ja tulkinnasta, osaa yhdistää raamattutiedon kattavan aineiston muiden uskonnon kurssien sisältöihin, valmentautuu näin ainereaaalin kirjoittamiseen

#### Keskeiset sisällöt

Uskonnon pakollisten ja syventävien kurssien kertaaminen, Raamattutieto, Raamatun tutkimus, raamatuntulkintatavat, Raamatun kulttuurivaikutukset, Raamattutiedollisen aineksen yhdistäminen uskontotieteeseen, kirkkohistoriaan, etiikkaan ja suomalaiseen uskonnollisuuteen

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

### 8. Lähimmäispalvelu/isoskoulutus (UES8)

#### Tikkurilan lukio

Isoskoulutuksen lukioaikana suoritetusta osuudesta (yleensä isoskoulutuksen toinen vuosi) on mahdollisuus saada S-merkintä lukiokurssiksi. Suorituksen tulee olla riittävän laaja ja siitä on tuotava kansliaan kirjallinen todistus, josta ilmenee lukioaikana suoritettujen osuuden tuntimäärä.

### 9. Et soveltavana (UES9)

#### Tikkurilan lukio

Opiskelijat voivat valita muiden katsomusaineiden kursseja soveltaviksi kursseiksi lukion oppimääräänsä.

## 2.16.2. Islam

### Valtakunnalliset pakolliset kurssit

#### 1. Uskonto ilmiönä – islamin, juutalaisuuden ja kristinuskon jäljillä (UI1)

##### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan uskonnon ja uskonottomuuden käsitteisiin sekä nykyajan uskonnollisiin käsitteisiin, kuten sekularisaatio ja uususkonto. Perehdytään islamin, kristinuskon ja juutalaisuuden historiaan ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä uskontodialogiin. Opiskelijoita rohkaistaan aitoon vuorovaikutukseen muiden katsomusten kanssa, heitä rohkaistaan kertomaan omasta katsomuksestaan ja sitä kautta kehittämään myös taitojaan kuunnella ja ymmärtää toisia. Opiskelijoita tuetaan liikkumaan mediaympäristössä ja ymmärtämään mediassa käytävää keskustelua uskonnoista. Kurssilla harjoitellaan suomenkielistä itseilmaisua, tiedonhankintaa ja lähdekritiikkiä.

Aihekokonaisuuksista kurssissa painottuvat:

- aktiivinen kansalaisuus
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat

##### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *ymmärtää uskonnollisten ja ei-uskonnollisten katsomusten luonnetta sekä näiden ilmiöiden sisäistä monimuotoisuutta*
- *osaa jäsentää uskontoa ilmiönä*
- *tuntee islamin, juutalaisuuden ja kristinuskon yhteisiä juuria, niiden keskeisiä piirteitä sekä vaikutusta yhteiskuntaan länsimaissa kulttuurissa*
- *osaa keskustella rakentavasti islamiin, kristinuskoon ja juutalaisuuteen liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.*

##### Keskeiset sisällöt

- *uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen*
- *nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonottomuus ja uskonnonvapaus*
- *islamin, juutalaisuuden ja kristinuskon synty, niiden yhteiset piirteet dialogin näkökulmasta sekä ajankohtaiset kohtaamiseen liittyvät kysymykset*
- *islamin, juutalaisuuden ja kristinuskon opillisia rakenteita, sisäisestä monimuotoisuudesta sekä yhteiskunnallisesta merkityksestä*
- *islamin ja muslimien suhde juutalaisiin ja kristittyihin eri aikakausina*
- *islamin, juutalaisuuden ja kristinuskon pyhät kirjat ja tulkintojen moninaisuus sekä elämäntapa ja suhde yhteiskuntaan länsimaissa*

#### 2. Maailmanlaajuinen islam (UI2)

##### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan islamin monimuotoisuuteen ja siihen johtaneisiin historiallisiin ja maantieteellisiin syihin. Opiskelijoita rohkaistaan moninaisuuden arvostamiseen ja samalla kannustetaan oman identiteetin tarkastelemiseen suomalaisesta ja globaalista näkökulmasta. Opiskelijoita tuetaan liikkumaan mediaympäristössä ja ymmärtämään mediassa käytävää keskustelua uskonnoista. Kurssilla harjoitellaan suomenkielistä itseilmaisua uskonnosta, tiedonhankintaa ja lähdekritiikkiä.

Aihekokonaisuuksista kurssissa painottuvat:

- aktiivinen kansalaisuus
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää islamin merkityksen yksilön, yhteiskunnan ja kulttuurin näkökulmasta
- ymmärtää vähemmistö- ja enemmistöaseman vaikutuksia uskonnolliseen tulkintaan
- tuntee islamin opillisia käsitteitä
- perehtyy islamin eri suuntauksiin, niiden syntyyn ja sisäiseen monimuotoisuuteen liittyviin kysymyksiin eri puolilla maailmaa
- osaa analysoida ja arvioida ajankohtaista islamiin liittyvää keskustelua.

### Keskeiset sisällöt

- islamin opillinen perusta sekä shiialaisuuden ja sunnalaisuuden synty, erityispiirteet ja vaikutukset yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa
- islamin sisäinen monimuotoisuus
- islamin asema ja kulttuurivaikutukset eri maanosissa
- ajankohtaisia islamiin liittyviä kysymyksiä, poliittisen islamin vaikutus ja erilaisten islamilaisten liikkeiden pääpiirteet nykyaikana
- uskontodialogi rauhaa rakentamassa
- ihmisoikeusetiikka ja uskonnonvapaus eri yhteiskunnissa
- erilaiset yhteiskunnalliset ratkaisut ja suhtautuminen muslimivähemmistöön länsimaissa

### Valtakunnalliset syventävät kurssit

## 3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UI3)

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa ja islamilaisissa maissa
- tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet
- perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin
- kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä.

### Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva, elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskonnollinen tilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksien ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, taolaisuuden ja kungfutselaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne

- *shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutus yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa*
- *Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa*
- *luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys*
- *Intian ja Kaukoidän uskontojen asema ja vaikutus länsimaissa*
- *uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä*

#### 4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UI4)

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen moniarvoisessa nyky-yhteiskunnassa*
- *ymmärtää omat vaikutusmahdollisuutensa ja kehittää valmiuksia toimia aktiivisena kansalaisena*
- *osaa analysoida islamilaisten yhdyskuntien vaikutusta suomalaisen yhteiskunnan ja muslimiyhteisön näkökulmasta*
- *tuntee uskonnon vaikutuksen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla*
- *osaa analysoida uskonnonvapauteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua*
- *kehittää valmiuksia toimia osana uskontojen ja katsomusten välistä dialogia.*

##### Keskeiset sisällöt

- *Suomen uskonnollinen kenttä, uskonnollisuus Suomessa ja sekularisaatio*
- *positiivinen ja negatiivinen uskonnonvapaus*
- *uskonto ja uskonnolliset yhteisöt Suomessa: suhde yhteiskuntaan ja lainsäädäntöön sekä yhdenvertaisuus ja syrjintään liittyvät kysymykset*
- *uskonnon merkitys ja näkyvyys yhteiskunnassa, politiikassa, työelämässä ja taloudessa*
- *islamilaisten liikkeet Suomessa sekä islamilaiset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina*
- *islamin monimuotoisuus yksilön, perheen ja yhteisön näkökulmasta*
- *islamilainen tapakulttuuri ja sen muovautuminen Suomessa*
- *muiden uskonnollisten yhteisöjen tapakulttuuri ja uskonnottomuus, uskonnoton tapakulttuuri sekä uskontokritiikki*
- *uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa*

#### 5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UI5)

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee uskonnon tutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla sekä ajankohtaista tutkimusta*
- *hahmottaa uskonnon ja taiteen suhdetta: uskonnollisen taiteen merkitys uskonnoille ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä*
- *perehtyy islamilaiseen taiteeseen ja sen uskonnollisiin lähtökohtiin sekä uskonnon vaikutukseen länsimaiseen taiteeseen*
- *tutustuu uskonnollisen symboliikan näkyvyyteen taiteessa ja uskonnollisten teemojen käsittelyyn populaarikulttuurissa*
- *tuntee islamilaisen tieteen historiaa*
- *tuntee uskonnon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä.*

## Keskeiset sisällöt

- islamilaisen taiteen ja arkkitehtuurin perusteita
- uskonnolliset teemat, symboliikka ja myytit eri taidemuodoissa sekä populaarikulttuurissa
- islamin merkitys eri tieteenalojen kukoistukselle historiassa ja niiden vaikutus Eurooppaan
- islamin vaikutus nykytaiteeseen
- uskonnolliset kertomukset ja opilliset tulkinnat länsimaisessa kulttuurissa sekä niiden näkyvyys populaarikulttuurissa
- uskonnollisten myyttien, symbolien ja teemojen näkyminen eri taidemuodoissa

## 6. Uskonnot ja media (UI6)

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa
- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- osaa vertailla länsimaisen ja islamilaisen median islam-kuvaa
- osaa analysoida sananvapauden eri merkityksiä uskonnollisissa yhteisöissä.

### Keskeiset sisällöt

- islam länsimaisessa mediassa ja islamilaisessa mediassa
- media ja uskonnonvapaus
- uskonnollisten yhteisöjen tapa käyttää mediaa
- median tapa käsitellä erilaisia uskonnollispohjaisia ilmiöitä, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, konfliktit, rauhan rakentaminen sekä uskontokritiikki mediassa
- uskontotutkimuksen näkökulmia ja menetelmiä uutisoinnin analysointiin
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi
- naisen asema ja siihen liittyvät kysymykset mediassa

## 2.16.3. Katolinen uskonto

### Valtakunnalliset pakolliset kurssit

#### 1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UK1)

##### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan pääkaupunkiseudun uskontotilanteeseen sekä paikallisiin juutalaisuuden, kristinuskon, islamin, sekä uskonnottomuuden ajankohtaisiin kysymyksiin ja uskontodialogiin. Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa katolisilta sivuilta, lähdekritiikkiä, sekä digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä. Kurssilla voidaan vierailla eri uskontojen pyhissä rakennuksissa.

Kurssin aihepiireissä painottuvat:

- hyvinvointi ja turvallisuus, kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
- ryhmän eri opiskelijoiden kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat, Vatikanin verkkosivut, eri maiden omat katoliset sivut, juutalaisten omat sivut, uutisointi eri ympäristössä.
- tutustumme katolisen sosiaalioppiin ja tutustumme Paavin Franciskuksen kiertokirjeeseen 'Laudato si'

## Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta
- tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin syntyyn ja niiden luonteeseen
- ymmärtää juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskinäiset suhteet historiassa ja nykypäivänä
- tietää kristinuskon synnyn ja kehityksen keskeiset vaiheet
- tuntee kolmen monoteistisen uskonnon keskeiset piirteet, niiden vaikutuksia toisiinsa sekä niiden merkityksen historiaa ja yhteiskuntaa muokkaavana tekijänä Euroopan alueella
- tuntee katolisen kirkon Vatikaanin II kirkolliskokouksen jälkeen käymää dialogia juutalaisuuden ja islamin kanssa
- osaa keskustella Lähi-idän ja Euroopan ajankohtaisista uskontoja koskevista kysymyksistä.

## Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnonollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- Lähi-idän monoteististen uskontojen synty, yhteiset juuret, kulttuuritausta ja yhteiset piirteet
- kristillisen kirkon opin kehitys yhtenäiskirkon aikana, kirkon jakautuminen ja reformaatio tämän päivän näkökulmasta tarkasteltuna
- pyhien kirjojen asema, merkitys ja tulkinta juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutuksen näkyminen Euroopassa eri aikoina
- Vatikaanin II kirkolliskokouksen asennoituminen juutalaisuuteen, islamiin, muihin uskontoihin ja uskonnottomiin, ekumenia ja dialogi

## 2. Maailmanlaajuinen katolisuus (UK2)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan eri katolisen kirkkojen monimuotoisuuteen sekä ajankohtaiseen paikalliseen ekumeniaan ja katsomusdialogiin. Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa katolisilta sivuilta, lähdekritiikkiä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä.

Kurssin aihepiireissä painottuvat:

- katolisuuden monipuolisuus ja kansainvälisyys
- katolisen kirkon traditio ja ihmiskuva
- tutustumme katolisen näkemykseen persoonallisuudesta, solidaarisuudesta, subsidiariteetti -periaatteesta ja yhteishyvästä.

## Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on että opiskelija

- tuntee katolisen kirkon kehityksen ja historian päälinjat apostolisesta ajasta nykypäivään asti
- tuntee katolista maailmankirkkoa eri maanosissa ja osakirkkojen suhdetta ympäröivään yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- tuntee reformaation ja katolisen reformin taustat ja seuraukset
- tuntee Raamatun, tradition ja opetusviran välisen suhteen
- tuntee dogmaattisten ja moraalisten totuuksien hierarkiaa
- tuntee kirkon hengellisen elämän vaiheita luostareista, sääntökunnista ja maallikkoliikkeistä
- tuntee kirkon opetusta ihmisestä ja hahmottaa erilaisia yhteiskunnassa esiintyviä moraalisia ja sosiaalisia virtauksia.



## Keskeiset sisällöt

- ensimmäiset kristilliset yhteisöt ja Paavalin lähetystyö
- kirkon opetuksen muodostuminen ja ensimmäiset kirkolliskokoukset
- lännen yhtenäiskulttuurin ilmeneminen eri taiteiden aloilla
- kirkon jakautumisen idän ja lännen kirkoksi
- reformaatio ja katolinen reformi, Tridentin kirkolliskokous
- renessanssin aika ja katolisen kirkon laajeneminen maailman kirkoksi
- Vatikaanin II kirkolliskokous ja sen jälkeinen aika
- nykypäivän katolisuus eri puolilla maailmaa, kirkon ja paikallisten kulttuurien vuorovaikutus
- Raamatun rakenne ja sisältö, Vanhaa ja Uusi testamentti
- Raamatun, tradition ja opetusviran vuorovaikutus kirkon opetuksessa, depositum fidei
- dogmien, katolisen ihmiskäsityksen ja moraaliopetuksen sidonnaisuus
- katolisen kirkon yhteiskunta- ja moraaliopetus

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UK3)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan pääkaupunkiseudulla toimiviin uusiin uskonnollisiin liikkeisiin sekä Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneisiin uskontoihin. Pohdimme erilaisuutta ja samanlaisuutta. Kurseilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa katolisilta sivuilta, lähdekritiikkiä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä.

Kurssin aihepiireissä painottuvat:

- Vatikaanin II kirkolliskokouksen ohjeet dialogiin ja ekumeniaan
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- uskonnon monilukutaito (mystiikka, magia, traditio jne.)

#### Tavoitteet

Kurssin tavoite on että opiskelija

- perehtyy uskontoon ihmisyyden osa-alueena
- tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä suuria uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja niille tyypillisiä piirteitä
- tunnistaa uskonnon ja magian välisen eron
- kehittää valmiuksiaan toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- hahmottaa yleiskuvan kristillispohjaisista ja muista uususkonnoista.

## Keskeiset sisällöt

- uskonnonmäärittely, uskonnottomuus
- hindulaisuuden monimuotoisuus, maailmankuva ja elämäntapa sekä vaikutuksia Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalaisuuden opetukset, elämäntapa, suuntaukset ja vaikutuksia Aasian kulttuureihin ja yhteiskuntiin
- Kiinan vanha kansanusko, kungfutselaisuus ja taolaisuus ja näiden vaikutuksia kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa

- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet
- magia ja usko Vanhassa testamentissa ja kirkon opetuksessa
- uususkontojen läsnäolo suomalaisessa yhteiskunnassa
- Vatikaanin II kirkolliskokouksen ohjeet dialogiin ja ekumeniaan

## 4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UK4)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin aikana tutustutaan uskonnollisuuden monimuotoisuuteen sekä sekularisaation ja uskonnottomuuden ilmenemiseen paikallisella tasolla. Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa katolisilta sivuilta, lähdekritiikkiä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä.

Kurssin aihepiireissä painottuvat:

- ympäristön suhtautuminen vähemmistöihin (katolilaiset Suomessa, luterilaiset maailmassa)
- uskonnonvapaus
- suomalaisen uskonnollisuuden monimuotoisuus, katolisen kirkon monimuotoisuus Suomessa
- mediakriittisyys

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on että opiskelija

- *tuntee kristillisten kirkkojen vaiheita Suomessa*
- *tuntee suomalaisen uskonnollisuuden monimuotoisuuden*
- *perehtyy suomalaiseen uskonnollisuuden nykytilaan*
- *tuntee haasteet maailmankirkkoon kuuluvana vähemmistökirkon jäsenenä Suomessa*
- *tunnistaa kirkon toiminnan ihmisen arjen tukena.*

### Keskeiset sisällöt

- *kristinuskon tulo Suomeen, katolinen Suomi*
- *katolisuus ihmisten arjessa keskiajalla ja tänään*
- *puhdasoppisuuden aika Suomessa*
- *suomalaisen yhteiskunnan avautuminen erilaisille uskonnollisille liikkeille 1800-luvun alun jälkeen*
- *kirkkojen ja eri uskontojen näkyminen ja vaikuttaminen yhteiskunnassa*
- *positiivinen ja negatiivinen uskonnonvapaus*
- *ihmisoikeudet ja uskonto*

## 5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UK5)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla voidaan vierailla esim. museoissa, näyttelyissä ja uskonnollisissa rakennuksissa.

Kursseilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa katolisilta ja muiden uskontojen sivuilta, lähdekritiikkiä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä.

Kurssi voidaan toteuttaa seminaarimuotoisena tutkielmakurssina.

Kurssin aihepiireissä painottuvat:

- tiedon määritelmä
- uskontojen monilukutaito ja mediat

- katolinen taide ja musiikki
- taide eri uskonnoissa

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa uskonnon ja tieteen sekä uskonnon ja eri taiteen alojen suhdetta
- tunnistaa uskonnon ja tieteen välinen näennäisristiriita
- osaa havainnoida taidetta uskonnossa ja uskontoa taiteessa
- tutustuu uskonnolliseen symboliikkaan taiteessa
- tutustuu uskonnollisten teemojen näkymiseen ja kuulumiseen eri taiteiden ja populaarikulttuurin alueilla
- tutustuu uskontoon liittyvien teemojen käsittelyyn populaarikulttuurissa.

### Keskeiset sisällöt

- ihmisen pyrkimys totuuteen, kauneuteen, hyvyyteen ja täydellisyyteen
- uskonnon ja tieteen suhde
- huomioidaan uskonnollisia elementtejä taiteessa, musiikissa ja liturgiassa
- yleisimmät uskonnolliset symbolit maalaus-, kuvanveisto- ja rakennustaiteessa
- uskontojen lukutaidon osaamisen välttämättömyys populaarikulttuurin tulkinnassa
- populaarikulttuurissa esiintyvät uskonnollisiin teemoihin liittyvä pinnallisuus, tietämättömyys ja tahalliset väärinkäsitykset

## 6. Uskonnot ja media (UK6)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla harjoitellaan tieto- ja viestintätekniisiä taitoja, esim. tiedonhankintaa, lähdekritiikkiä, (yhteis)kirjoittamista verkkovälineillä, digitaalisten materiaalien opiskelukäyttöä, tekstinkäsittelyä ja median tuottamista verkkovälineillä. Kurssi voidaan toteuttaa seminaarimuotoisena tutkielmakurssina.

Kurssin aihepiireissä painottuvat:

- löytää median takana olevat ihmiset
- monilukutaito ja mediat
- teknologia yhteiskunnan palvelijana
- roomalaiskatolinen mediamaailma

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu mediassa esiintyviin ajankohtaisiin teemoihin, jotka kytkeytyvät uskontoon
- osaa analysoida uskonnollisten aiheiden käsittelyä mediassa sekä uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- perehtyy median välittämään kuvan katolisuuudesta ja muista uskonnoista kansallisesti ja kansainvälisesti
- osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

### Keskeiset sisällöt

- uskonnollinen media ja uskontojen erilaiset ilmenemismuodot medioissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus

- mediajulkisuuden myönteiset ja kielteiset vaikutukset mielipiteiden muokkaajina
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

## 2.16.4. Ortodoksinen uskonto

### Valtakunnalliset pakolliset kurssit

#### 1. Uskonto ilmiönä – ortodoksisuus, juutalaisuus ja islam (UO1)

##### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla kehittyä uskonnon käsitteiden ja ajattelutapojen tunteminen. Tunnistetaan historiallisten tapahtumien syy- ja seuraussuhteita. Tärkeällä sijalla on Lähi-idän uskontojen pyhien kirjoitusten ja historiallisten lähteiden arviointi. Lisäksi keskitytään uskontojen vuorovaikutukseen ja yhteistyössä toimimiseen sekä argumentointitaitojen kehittämiseen. Uskontohistorian ja yleisen historian yhtymäkohtien tunnistaminen huomioidaan opiskelussa. Kulttuurisen ja uskonnon lukutaidon kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Tutustutaan pääkaupunkiseudun ja Vantaan uskontotilanteeseen.

##### Aihekokonaisuuksiin kytkeytyminen:

Kurssi kytkeytyy sisältöjensä ja aihepiiriensä puolesta seuraaviin aihekokonaisuuksiin: *Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys, Hyvinvointi ja turvallisuus, Monilukutaito ja mediat, Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu, Aktiivinen kansalaisuus, Yrittäjyys ja työelämä.*

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa jäsentää uskontoa ilmiönä ja tuntee uskontojen tutkimusta
- tutustuu juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin syntyyn ja niiden luonteeseen
- ymmärtää juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskinäiset suhteet historiassa ja nykypäivänä
- tuntee kolmen monoteistisen uskonnon keskeiset piirteet, niiden kulttuuriperintöä ja vaikutusta erityisesti idän kristillisyyteen ja yhteiskuntaan
- tietää kristinuskon synnyn ja kehittymisen keskeiset vaiheet
- ymmärtää kristillisen kirkon jakaantumisen ja vapaiden suuntien syntyyn vaikuttaneet syyt sekä tunnistaa niiden tunnuspiirteitä
- osaa keskustella Lähi-idän ja Euroopan ajankohtaisista asioista uskontojen näkökulmasta
- tunnistaa eri katsomusten merkityksen yksilön tämän päivän arjessa ja työelämässä.

##### Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- Lähi-idän monoteististen uskontojen yhteiset juuret, kulttuuritausta ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen asema, merkitys ja tulkinta juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- Lähi-idän uskontojen vaikutus kulttuuriin ja arkeen Euroopassa
- apostoli Paavalin lähetystyö Jerusalemissa Eurooppaan
- ensimmäiset kristilliset synodit
- kristillisen kirkon jakaantuminen
- katolinen kirkko ja protestantismin synty
- Luther ja Pohjoismaat
- vapaat kristilliset suunnat
- uskonnottomuus

## 2. Ortodoksisuus maailmassa (UO2)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssi keskittyy ortodoksisen kristinuskon keskeisten käsitteiden tunnistamiseen. Perehdytään ortodoksisen uskonnon lähtökohtiin ja nykytilanteeseen – kuinka opilliset säädökset näkyvät omassa elinympäristössä niin globaalisti kuin paikallisesti. Ortodoksisten eettisten periaatteiden soveltaminen omaan elämään ortodoksisen kirkon liturgisen perinteen kautta. Vertaillaan ortodoksista eettistä ajattelua muihin eettisiin ajatusmalleihin ja selvitetään, kuinka erilaisuus näkyy opiskelijan lähipiirissä.

### Aihekokonaisuuksiin kytkeytyminen:

Kurssi kytkeytyy sisältöjensä ja aihepiiriensä puolesta seuraaviin aihekokonaisuuksiin: *Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys, Hyvinvointi ja turvallisuus, Monilukutaito ja mediat, Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu, Aktiivinen kansalaisuus, Yrittäjyys ja työelämä*

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tietää ortodoksisen kirkon apostolisen perinteen
- tunnistaa kirkon opettajien merkityksen kirkon perinteessä
- tuntee ortodoksisuuden keskeiset opilliset painotukset ja eettisen ajattelun perustan
- osaa tarkastella ortodoksisen kirkon merkitystä yksilöllisestä ja yhteisöllisestä näkökulmasta
- perehtyy ortodoksisuuden ja sen käytänteiden erityispiirteisiin
- tuntee askeesin ja luostarilaitoksen syntyyn vaikuttaneet historialliset tekijät
- tuntee ortodoksia paikalliskirkkoja ja idän kirkon eri suuntauksia
- ymmärtää ortodoksisen kirkon hallintorakenteen kehittymistä ja nykyistä toimintaa
- perehtyy Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteisiin
- tutustuu kirkkojen välisiin yhteyksiin.

### Keskeiset sisällöt

- kristillisen kirkon laajeneminen
- patriarkaatit ja paikalliskirkot
- orientaaliset kirkot
- askeesin ja luostarilaitoksen synty ja niiden yhteiskunnallinen merkitys
- ortodoksinen oppi, etiikka ja antropologia synodien ja kirkon suurien opettajien kautta
- ihmisen elämänsä ja ortodoksisuus
- ortodoksinen tapakulttuuri
- Itä-Euroopan ortodoksisuus ja uusortodoksinen maailma
- Suomen ortodoksinen kirkko ennen ja nyt
- ekumenia ja uskontojen välinen vuorovaikutus

### Valtakunnalliset syventävät kurssit

## 3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UO3)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla kehitetään opiskelijan kykyä tunnistaa uskonnollisia symboleja eri yhteyksissä, kuten mediassa ja eri kulttuurien yhteydessä. Pohdinnan kautta pyritään erilaisuuden tunnistamiseen ja opitaan erilaisuuden kunnioittamista. Mediakriittisyyttä korostetaan ja eri historiallisten tapahtumien syy- ja seuraussuhteiden analysointia kehitetään. Käsitellään kulttuurillisen ja uskonnollisen erilaisuuden kunnioittamisen tärkeyttä niin paikallisesti kuin globaalisti.

### Aihekokonaisuuksiin kytkeytyminen:

Kurssi kytkeytyy sisältönsä ja aihepiirinsä puolesta seuraaviin aihekokonaisuuksiin: *Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys, Hyvinvointi ja turvallisuus, Monilukutaito ja mediat, Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu, Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä*

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- tuntee Intiassa ja Kiinassa syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa
- tietää luonnonuskontojen levinneisyyden ja keskeiset piirteet
- perehtyy uusien uskonnollisten liikkeiden taustaan ja keskeisiin piirteisiin
- kehittää valmiuksia toimia työelämässä ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä
- osaa tarkastella uskontojen piirteitä myös oman uskonnon näkökulmasta.

### Keskeiset sisällöt

- hindulaisuuden monimuotoisuus, maailmankuva ja elämäntapa sekä vaikutuksia Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalaisuuden opetukset, elämäntapa, suuntauksien ja vaikutuksia Aasian kulttuureihin ja yhteiskuntiin
- Kiinan vanha kansanuskonto, kungfutselaisuus ja taolaisuus ja näiden vaikutuksia kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan
- Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa
- Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa
- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

## 4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UO4)

### Vantaan lukiokoulutus

Perehdytään Suomen ja oman asuin ympäristön uskontohistorialliseen karttaan sekä uskonnollisiin ja historiallisiin käsitteisiin. Opiskelija oppii vertailemaan kriittisesti uskonnollisia ja uskonnottomia ajattelutapoja sekä argumentoimaan tulkintakysymyksiä ja näkemyseroja. Opiskelijan kulttuurinen ja uskonnollinen lukutaito kehittyy ja sitä kautta erilaisuuden kunnioitus lisääntyy. Digitaalisen materiaalin, erilaisten lähteiden ja median lukutaito kehittyy.

### Aihekokonaisuuksiin kytkeytyminen:

Kurssi kytkeytyy sisältönsä ja aihepiirinsä puolesta seuraaviin aihekokonaisuuksiin: *Monilukutaito ja mediat, Hyvinvointi ja turvallisuus, Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu, Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä.*

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- perehtyy suomalaiseen uskonnollisuuteen ja sen vaiheisiin ennen ja nyt
- tutustuu uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen nyky-yhteiskunnassa
- perehtyy uskontojen vaikutukseen ja merkitykseen julkisella, yksityisellä, kolmannella ja neljännellä sektorilla
- tunnistaa kirkon toiminnan ihmisen arjen tukena osana tämän ajan yhteiskuntaa

- ymmärtää, että tietoa uskonnoista tarvitaan yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla
- osaa analysoida uskonnonvapautteen sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen liittyvää ajankohtaista keskustelua ja siihen vaikuttavaa lainsäädäntöä
- kehittää valmiuksia toimia aktiivisena kansalaisena ja yhteiskunnan jäsenenä oman uskonnon lähtökohdista käsin
- kehittää valmiuksia osallistua uskontojen ja katsomusten väliseen dialogiin.

### Keskeiset sisällöt

- suomalainen uskonnollisuus ennen ja nyt, uskonto ja uskonnolliset yhteisöt Suomessa, sekularisaatio
- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan
- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja lainsäädäntö, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys, näkyvyys ja oikeudet julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa
- ortodoksiset järjestöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonnot yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa Suomessa
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa

## 5. Taide ortodoksisuudessa ja muissa uskonnoissa (UO5)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla tutustutaan ortodoksiseseen kirkkotaiteeseen. Ikoniteologinen lukutaito on keskeisellä sijalla. Opiskelija pyrkii kehittämään kykyään analysoida kirkkotaidetta ja tunnistaa uskonnollisia symboleja eri yhteyksissä – mukaan lukien media ja eri kulttuurit. Kiinnitetään huomiota siihen, kuinka eri uskontojen uskonnollinen taide näkyy lähiympäristössä ja globaalisti.

### Aihekokonaisuuksiin kytkeytyminen

Kurssi kytkeytyy sisältönsä ja aihepiirinsä puolesta seuraaviin aihekokonaisuuksiin: *Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys, Monilukutaito ja mediat, Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä.*

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu taidemuotoihin uskonnon ilmentäjänä
- tunnistaa ja tietää ortodoksisen taiteen erityispiirteet
- perehtyy sekä ortodoksisen että muiden uskontojen taiteen ilmaisumuotoihin opillisten asioiden välittäjinä
- tunnistaa eri uskontojen opin ilmenemismuotoja taiteessa
- ymmärtää sakraalin ja uskonnollisen taiteen eron
- tunnistaa uskonnon vaikutuksen nyky- ja populaaritaiteeseen.

### Keskeiset sisällöt

- uskonnot, taide ja kulttuurin eri muodot
- sakraalin ja uskonnollisen taiteen ero
- ortodoksisen taiteen erityispiirteet: jumalanpalvelus, kirkkomusiikki, arkkitehtuuri, ikonitaide
- uskontojen oppi taiteen keinoin: kuvataide, musiikki, rakennustaide ja draama



## 6. Ortodoksisuus ja uskonnot mediassa (UO6)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla keskitytään mediassa esiintyvän ortodoksisuuden tunnistamiseen ja analysointiin sekä oman mediasisällön tuottamiseen. Harjoitellaan mediavälineiden käyttötaitoja ja työmenetelmiä. Kehitetään argumentointitaitoja ja mediakriittisyyttä. Otetaan huomioon myös kaikki uskonnollisuus mediassa ja se, kuinka eri uskonnot ovat esillä niin paikallisesti kuin globaalisti eri mediakentissä.

### Aihekokonaisuuksiin kytkeytyminen:

Kurssi kytkeytyy sisältönsä ja aihepiirinsä puolesta seuraaviin aihekokonaisuuksiin: *Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys, Monilukutaito ja mediat, Teknologia ja yhteiskunta, Aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä, Hyvinvointi ja turvallisuus.*

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu mediassa esiintyviin ajankohtaisiin teemoihin, jotka kytkeytyvät uskontoon
- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- perehtyy mediakuvaan ortodoksisuudesta ja eri uskonnoista kansallisesti ja kansainvälisesti
- osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

### Keskeiset sisällöt

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- ortodoksisen kirkon mediamaailma
- median vaikutus uskontoilmiöihin, esimerkiksi asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

## 2.17. Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustieto on perustaltaan monitieteinen oppiaine. Sen tiedeperustaan kuuluu ihmis-, kulttuuri- ja yhteiskuntatieteitä sekä filosofia. Elämänkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä tarkastellaan luonnollisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämänkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämänkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä rakentumista. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologian antamia mahdollisuuksia.

Elämänkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, arvostelukykystä ja tilannetajua, toisten ja yhdenvertaisuuden kunnioittamista sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja.

## Opetuksen tavoitteet

*Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija*

- saa tukea ja perusteita identiteettinsä ja elämäkatsomuksensa rakentamiseen
- hallitsee keskustelu- ja vuorovaikutustaitoja ja osaa soveltaa niitä sellaisten kysymysten käsittelyyn, joissa pyritään yhteisen kestävän toimintalinjan löytämiseen erilaisista näkemyksistä huolimatta
- laajentaa ja syventää katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta- ja toimintakykyään oppimalla refleктоimaan omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa
- kunnioittaa ja osaa perustella periaatteita ja käytäntöjä, jotka edistävät ihmisoikeuksia, kulttuurien välistä myönteistä kohtaamista, yhteiskunnallista ja globaalia oikeudenmukaisuutta sekä kestävän tulevaisuuden rakentamista.

## Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija ymmärtää omaa oppimisprosessiaan sekä kehittää opiskelun itsesäätelytaitoja (esim. vastuun ottamista, motivaation säätelyä, opiskelutekniikoiden valintaa ja metakognitiivisia taitoja). Opiskelija oppii käyttämään tarkoituksenmukaisesti tieto- ja viestintätekniikkaa oppimisessaan ja viestinnässään.

## Arviointi

*Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sekä opiskelijan kykyä tarkastella ja ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti ja taitavasti että hänen laaja-alaista katsomuksellista ymmärrystään. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan eri näkökulmien ja vaihtoehtoisten katsomustapojen huomioimista pelkkien mielipiteiden esittämistä monipuolisemmin.*

*Arviointi tukee ja kehittää opiskelijan kykyä arvioida oman elämäkatsomuksensa ja identiteettinsä rakentumista sekä rohkaisee opiskelijaa oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Elämäkatsomustiedossa korostuvat erilaiset katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot, ja kurssien arvioinnissa ne otetaan monipuolisesti huomioon.*

## Vantaan lukiokoulutus

Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, esim. itsearviointi, vertaisarviointi, jatkuva oppimisprosessin palaute ja niihin liittyvät osasuoritukset ja kannustava palaute. Opiskelija saa palautetta pitkin kurssia, ei vain kurssin päätyttyä.

Opiskelijoiden kanssa keskustellaan kurssien alussa arviointikriteereistä sekä hyväksytyn kurssisuorituksen kriteereistä, jotta opiskelijalla on mahdollisuus suunnitella omaa työtään ja tehdä omaan oppimiseensa liittyviä valintoja ja päätöksiä. Kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Kurssin suorittaminen hyväksytysti edellyttää että kaikki opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

## Valtakunnalliset pakolliset kurssit

### 1. Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu (ET01)

## Vantaan lukiokoulutus

Kurssin sisältö ja oppiaineen monitieteinen luonne mahdollistavat kaikkien opetussuunnitelman perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Kriittinen ajattelu

ja katsomukselliset sitoumukset ovat keskeisiä niin kansalaisuuden ja elämäntapojen rakentamisessa kuin kulttuurien ymmärtämisessä ja median seuraamisessa. Opiskelijoiden kanssa tutkitaan esimerkiksi yksilöiden tai yhteisöjen globaalia vastuunkantoa tai niitä koskevien julistusten välisiä ristiriitoja.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää ja osaa soveltaa maailmankatsomuksellisia käsitteitä ja hahmottaa niiden välisiä yhteyksiä sekä osaa eritellä erilaisten maailmankatsomusten piirteitä ja lähtökohtia
- ymmärtää, miten yksilölliset ja yhteiskunnalliset tekijät vaikuttavat maailmankatsomuksen muotoutumiseen, ja osaa eritellä oman katsomuksensa ja siihen liittyvien uskomusten muotoutumista
- osaa tarkastella kriittisesti niin omia kuin muiden uskomuksia sekä erilaisten medioiden tarjoamaa informaatiota
- osaa hyödyntää eri oppiaineissa oppimaansa elämäkatsomuksensa muodostamisessa ja erottaa tieteellisen, ei-tieteellisen ja epätieteellisen maailmankuvan.

### Keskeiset sisällöt

- maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämäkatsomuksen käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde ja asema omassa elämäkatsomuksessa
- erilaisia maailmankatsomuksia – esimerkiksi sekulaareja, uskonnollisia, poliittisia ja elämäntapaan liittyviä – sekä niiden piirteiden ja perusoletusten tutkimista eri tieteiden tarjoamin välinein
- tyypillisiin informaation käsittelyyn ja ympäröivän todellisuuden jäsentämiseen liittyvien kognitiivisten vääristymien tarkastelu sekä omassa että muiden ajattelussa
- koulun, median, politiikan, tieteen, taiteen, viihdeteollisuuden sekä uskonnollisten ja kulttuuristen yhteisöjen vaikutus maailmankuviin ja -katsomuksiin sekä omaan elämäkatsomukseen
- median ja muiden informaation lähteiden toimintalogiikka sekä niihin kohdistuva kriittinen katsomuksellinen ajattelu sekä katsomuksellisen argumentaation erittely erilaisista näkökulmista

## 2. Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä (ET02)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin sisältö ja oppiaineen monitieteinen luonne mahdollistavat kaikkien opetussuunnitelman perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Aihekokonaisuuksia tarkastellaan oman aikansa ihanteina tai niitä hyödynnetään olemassaolon ja hyvän elämän kysymysten käsittelyssä.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä ja osaa eritellä ja arvioida, miten erilaiset ihmiskäsitykset ja -ihanteet johtavat erilaisiin ja joskus keskenään ristiriitaisiin vastauksiin ihmiselämän keskeisistä kysymyksistä
- osaa pohtia oman identiteettinsä osatekijöitä sekä soveltaa erilaisia ihmiskuvallisia ja katsomuksellisia vaihtoehtoja keskeisiin omaa hyvää elämäänsä koskeviin kysymyksiin
- ymmärtää ihmisarvon perustavan eettisen merkityksen, tuntee keskeisimmät ihmisoikeusasiakirjat ja osaa soveltaa ihmisoikeusajattelua erilaisissa yhteyksissä, kuten uskonnon- ja sanavapautta koskevissa kysymyksissä

- tutustuu erilaisiin käsityksiin hyvästä elämästä ja osaa eritellä ja arvioida niiden taustalla olevia maailmankatsomuksellisia perusteita
- kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämäntutkimustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tunteita toisia ja yhdenvertaisuutta kunnioittaen, johdonmukaisesti ja luovasti.

## Keskeiset sisällöt

- luonnon- ja ihmistieteellisiä, sekulaareja ja uskonnollisia, filosofisia ja populaarikulttuuriin kuuluvia ihmiskäsityksiä ja -ihanteita
- ihmisen olemassaolon peruskysymyksiä: ihmissuhteet, sukupuoliuus ja seksuaalisuus; opiskelu ja työ, vanheneminen ja kuolema
- identiteetti, elämänvalinnat ja elämäntutkimuksen keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- ihmisarvo, ihmisen arvokkuus ja ihmisoikeudet, ihmisoikeusasiakirjoja: YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus
- erilaisia käsityksiä hyvästä elämästä sekä toisten ihmisten, eläinten ja ympäristön asemasta siinä

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 3. Yksilö ja yhteisö (ET03)

#### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin sisältö ja oppiaineen monitieteinen luonne mahdollistavat kaikkien opetussuunnitelman perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Yksilön ja yhteisön jännite näkyy kaikissa eri aihekokonaisuuksissa; pelkästään länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteitä voi opiskelijoiden kanssa tutkia mistä tahansa aihekokonaisuudesta.

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja omalle yksilölliselle identiteetilleen ja saa välineitä myönteisen yhteisöllisyyden hyödyntämiseen oman identiteettinsä rakentamisessa
- ymmärtää, että sosiaalisia ilmiöitä sekä yhteiskunnallisia rakenteita ja muutoksia voidaan tarkastella tieteellisesti ja että näillä on suuri merkitys yksilön elämänvalinnoille
- osaa jäsentää omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä sekä arvioida yksilön vaikutusmahdollisuuksia ja vastuuta eri alueilla ja kasvattaa valmiuttaan rakentamaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen
- ymmärtää ja osaa perustella ihmisoikeuksien, uskonnon- ja omantunnon vapauden, yhdenvertaisuuden, demokratian, rauhan, yhteiskunnallisen ja globaalin oikeudenmukaisuuden sekä kestävänsä tulevaisuuden rakentamisen lähtökohtia ja periaatteita
- osaa tarkastella kriittisesti yhteiskuntaa ja sen rakenteita sekä kasvattaa yhteiskunnallista kuvittelukykyään ja aktiivisuuttaan siten, että hahmottaa tulevaisuuden mahdollisuuksina ja vaihtoehtoisina tapahtumakulkuina, joihin pystyy myös omalla toiminnallaan vaikuttamaan.

## Keskeiset sisällöt

- ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys: yksityinen ja julkinen, tunnustussuhteet ja merkitykselliset toiset, roolit ja yhteisölliset normit
- yhteiskuntatutkimuksen perusteita, kuten sosiaaliset tosiasiat, yhteiskunnalliset rakenteet ja modernin länsimaisen yhteiskunnan erityispiirteet sekä näiden vaikutus yksilön elämään

- taloudellisen ja poliittisen vallan suhde nyky-Suomessa sekä globaalissa markkinataloudessa, yksilön kuluttajana ja kansalaisena tekemien valintojen vaikutukset yhteiskunnan eri tasoilla
- ihmisoikeudet, uskonnon- ja omantunnon vapaus, globaali oikeudenmukaisuus ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen moraalisisina ja poliittisina vaatimuksina sekä näitä vaatimuksia vastustavat näkemykset ja toimet mukaan lukien ihmisoikeusloukkaukset sekä holokausti
- yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat sekä niiden kriittinen potentiaali: ihanteet ja kauhukuvat nykyisyyden suurennuslaseina ja toiminnan motivoijina

#### 4. Kulttuurit katsomuksen muovaajina (ET04)

##### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin sisältö ja oppiaineen monitieteinen luonne mahdollistavat kaikkien opetussuunnitelman perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Kulttuuri on keskeinen näkökulma eri aihekokonaisuuksiin: miten esimerkiksi elämäntavan teknologisoituminen muokkaa jaettua kulttuuria ja yksilöllistä identiteettiä?

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kulttuurin merkityksen ihmisyydelle ja omalle elämänkatsomukselleen sekä saa välineitä myönteisen kulttuurisen identiteetin rakentamisessa
- osaa käyttää kulttuurintutkimuksen käsitteistöä ja muodostaa kulttuureja koskeviin kysymyksiin oman perustellun kantansa sekä tunnistaa vihapuheen ja erottaa sen sanavapauden vastuullisesta käytöstä
- hahmottaa suomalaisuuden historiallisesti rakentuvana ja muuttuvana jatkumona, johon kuuluvat niin ulkoiset vaikutteet kuin sisäinen moninaisuus sekä vähemmistökulttuurit
- ymmärtää, että kulttuurit ovat vuorovaikutuksessa keskenään eikä mikään kulttuuri ole kehittynyt ilman ulkoisia vaikutteita kulttuurin ydinpiirteisiin, kuten elämäntapoihin, kieleen, teknologiaan ja uskomuksiin
- osaa hahmottaa erilaiset elämänkatsomukselliset ratkaisut ja identiteettivalinnat sekä maailman kulttuurisen moninaisuuden rikkautena ja perustella niiden yhdenvertaisen kohtelun.

##### Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokittelut ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana, erilaisia teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa
- kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisuus, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämänkatsomukseen, Unescon maailmanperintöohjelma
- suomalaisen kulttuurin ja identiteetin historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monokulttuurisuuden mahdottomuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- etnosentrisyyden ja rasismien sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa

#### 5. Katsomusten maailma (ET05)

##### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin sisältö ja oppiaineen monitieteinen luonne mahdollistavat kaikkien opetussuunnitelman perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Opiskelijoiden

kanssa tutustutaan esimerkiksi siihen miten eri katsomukset muokkaavat kansalaisuutta tai elämäntapoja.

Kurssilla tutustutaan pääkaupunkiseudulla toimiviin uskonnollisiin ja uskonnottomiin liikkeisiin.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- *kehittää kykyään lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia maailmankatsomuksia ja verrata niiden lähtökohtia ja elämäntapaa omaan elämänskatsomukseensa*
- *ymmärtää, että maailmankatsomukset, uskonto ja uskonnollisuus ovat historiallisesti rakentuneita, erittäin monimuotoisia ja muuttuvia ilmiöitä, joilla on merkittävä kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys*
- *tutustuu uskontojen, uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tieteelliseen tutkimukseen, määrittelyyn ja selittämiseen hahmottaen sen lähtökohtia ja tavoitteenasetteluja*
- *hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoja, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin, kuten sekulaariin humanismiin ja uskontoihin, liittyviä kysymyksiä sekä muodostaa niihin oman perustellun kantansa*
- *perehtyy uskontokritiikin keskeisiin argumentteihin, tutustuu humanismin ja vapaa-ajattelun historiaan*
- *perehtyy Lähi-idän uskontoihin sekä joihinkin muihin uskontoihin ja maailmankatsomuksellisiin järjestelmiin hahmottaen niiden keskeisiä piirteitä, sisäistä monimuotoisuutta sekä vaikutusta kulttuuriin ja yhteiskuntaan erityisesti suomalaisesta näkökulmasta.*

### Keskeiset sisällöt

- *katsomuksen ja uskonnon sekä uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tutkiminen, määritteleminen ja selittäminen, käsityksiä uskontojen alkuperästä*
- *uskonnollisten ilmiöiden tulkinnassa käytettyjä käsitteitä, kuten myytti, pyhä, riitti, symboli ja teismi*
- *uskontokritiikki, ateismi, agnostismi ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet*
- *kristinuskon, islamin ja juutalaisuuden sekä joidenkin muiden uskontojen ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys ja jakautuminen, pyhät kirjat, oppi, elämäntapa ja suhde yhteiskuntaan*
- *tämän päivän merkittävien maailmankatsomuksellisten järjestelmien, kuten sekulaarin humanismin ja suurten uskontojen, suhde yhteiskuntaan, tapakulttuuriin, moraaliin, politiikkaan ja tieteeseen; liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, sekularisaatio ja uskonnottomuus*

## 6. Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus (ET06)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssin sisältö ja oppiaineen monitieteinen luonne mahdollistavat kaikkien opetussuunnitelman perusteissa mainittujen aihekokonaisuuksien käsittelemisen kurssin aikana. Tulevaisuuteen suuntautuminen on luonteva näkökulma; opiskelijoiden kanssa pohditaan esimerkiksi sitä millaista tulevaisuutta olemme rakentamassa ja mitä me itseltämme ja muilta voimme vaatia eri aihekokonaisuuksien näkökulmassa.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*



- tunnistaa nykyaikaisten maailmankatsomusten kannalta historiallisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti merkittäviä historiallisia käännteitä ihmiskunnan tavassa elää
- ymmärtää kulttuurien ja yhteiskuntamuotojen kontingentin ja rakentuneen luonteen
- osaa arvioida evoluution, abstraktien eettisten järjestelmien, valistuksen ja tieteellisteknologisen vallankumouksen merkitystä nykyaikaisille maailmankatsomuksille ja oman elämänkatsomuksensa rakentumiselle
- hahmottaa erilaisia suhtautumistapoja teknologiaan ja sen kehitykseen sekä ymmärtää teknologian ja teknisen muutoksen yhteydet ympäristössä, yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuviin muutoksiin
- osaa arvioida teknologian ja teknisen muutoksen roolia kestäväen tulevaisuuden rakentamisen osana sekä pystyy osallistumaan ihmiskunnan ja maapallon tulevaisuutta koskevaan keskusteluun.

### Keskeiset sisällöt

- ihmislajin evoluutio ja kulttuurievoluutio: kielen rooli inhimillisten kulttuurien ja innovatiivisuuden synnyssä
- suurten filosofioiden ja maailmankatsomuksellisten järjestelmien ja uskontojen eettisten ja aatteellisten perustojen kehittyminen abstrakteiksi ja yleisinhimillisiksi
- ihmiskunnan suuret maailmankuvalliset, -katsomukselliset ja teknologiset murrokset sekä niiden vaikutukset ihmisten käsitykseen maailmasta ja itsestään: ihminen ympäristönsä ja itsensä muokkaajana
- Prometheus-myytistä tekno-utopioihin ja #dystopioihin, ihmisen suhde valistuksen ideaaleihin ja teknologiseen kehitykseen
- tulevaisuuden tutkimus, tekoäly, humanismi, transhumanismi ja niiden kritiikit tieteen uusimpien tulosten valossa

## 2.18. Terveystieto

### Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoituksena on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena hyvinvointina sekä toiminta- ja työkyynä. Terveystieteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan terveystieteen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairauksia sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla sekä yksilön, perheen, yhteisön että yhteiskunnan ja globaalista näkökulmasta. Terveystieteen sisältöön sisältyy terveyteen ja sairauteen liittyvän sisältötiedon ja toiminnallisten taitojen ohella terveystiedon hankinta, kriittinen arviointi, tulkinta ja soveltaminen sekä ymmärrys ympäristön ja perimän vaikutuksista terveyteen. Osaamiseen kuuluu myös terveyteen liittyvien arvojen pohdinta ja näkemys eri terveystieteen ja terveyden ja sairauksien historiasta kansainvälistyvässä maailmassa.

Terveystiedon opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden osallisuutta ja terveystieteen hyödyntämistä yhteisöllisen opiskeluhyödyn kehittämisessä.

### Vantaan lukiokoulutus

Terveyttä ja sairauksia sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla paikallisesta näkökulmasta ja opetuksessa hyödynnetään vantaalaisia toimijoita yhteistyötä ja opiskelijoiden osallisuutta tukien.



Opetuksessa näkyy Vantaan kaupungin arvot; kestävä kehitys, innovatiivisuus, yhteisöllisyys.

## Opetuksen tavoitteet

*Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija*

- *osaa tarkastella ja perustella terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä moniulotteisina kokonaisuuksina yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan sekä globaalista näkökulmista*
- *ymmärtää tieteellisen tiedon ja kokemustiedon merkityksen eron terveyden ja sairauden riskien, syiden, vaikutusmekanismien ja seurausten selittämisessä*
- *osaa edistää omaa ja ympäristönsä terveyttä ja turvallisuutta, ymmärtää yleisimpien sairauksien ehkäisyä ja hoidon periaatteita sekä itsehoitoon ja mielenterveyden suojaamiseen liittyviä toimintatapoja*
- *perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin, käyttää terveystiedon käsitteitä asianmukaisesti ja osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa, terveysviestintää ja sekä erilaisia terveystieteisiin liittyviä ilmiöitä*
- *pohtii terveyteen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja osaa perustella niihin liittyvä näkemyksiään*
- *ymmärtää yhteiskunnan olosuhteiden ja terveys- ja muiden yhteiskuntapoliittisten päätösten vaikutuksia kansanterveyteen, väestöryhmien välisiin eroihin, terveydenhuollon rakenteisiin ja ihmisten terveystietoisuuteen.*

## Vantaan lukiokoulutus

Opiskelija ymmärtää päätöksenteon ja toiminnan vaikutuksia kestäväan kehitykseen ja tiedostaa oman toimintansa vaikutukset ympäristöön.

Opiskelija osaa tarkastella yhteiskunta- ja kunnallistason poliittisten päätösten vaikutuksia vantaalaisten terveyteen.

## Arviointi

*Arviointi kohdistuu terveystiedon tavoitteiden saavuttamiseen terveystietoisuuden eri osa-alueilla kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen sekä siihen, miten opiskelija osaa soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan toiminnallisten taitojen kehittyminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään terveyttä ja sairautta koskevaa eettistä arvopohdintaa ja taitoja perustella terveystietoisuutta sekä arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Kurssin arvosana perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön terveystietoisuuden eri osa-alueilla. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveystietoisuuteen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.*

## Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa keskustellaan kurssin tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Itse- ja vertaisarviointia sekä ryhmäarviointia hyödynnetään yhtenä osana arviointia. Opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja opintojen edistymisestä. Oppimisprosessin aikana annettu kannustava palaute on tärkeää.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

**Valtakunnalliset pakolliset kurssit****2. Terveiden perusteet (TE01)**

*Pakollisella kurssilla syvennetään perusopetuksen aikana opittua terveystietoa ja ymmärrystä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Lisäksi opitaan tunnistamaan ja arvioimaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, lähiyhteisöissä ja ympäristöissä sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Keskeistä on myös itsehoitotaitojen ja arjen terveystietämisen kehittäminen, mielenterveyden suojaaminen sekä ajankohtaisten ja opiskelijoiden esille nostamien asioiden käsittely.*

**Vantaan lukiokoulutus**

Opiskelijaa kannustetaan arvioimaan työ- ja toimintakykyyn vaikuttavien tekijöiden toteutumista omassa oppilaitoksessaan ja pohtimaan niiden vaikutuksia hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Opiskelija pohtii mahdollisuuksien mukaan kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja sekä terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä kuntatasolla.

**Tavoitteet**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- syventää arjen terveystietämistään, ymmärtää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista ja merkitystä omassa elämäntavassaan ja ympäristössään*
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveystietämistä, mediaan ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä eettisestä ja terveystietämisen näkökulmasta*
- tunnistaa ja ymmärtää terveyttä ja sairauksia sekä terveystottumuksia selittäviä teorioita, malleja ja ilmiöitä tutkimus- ja kokemustiedon näkökulmasta*
- soveltaa itsehoitoon liittyviä toimintamalleja ja toimintatapoja*
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta ja pohtii niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja sekä terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä yhteiskunnassa.*

**Keskeiset sisällöt**

- fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toiminta-, opiskelu- ja työkyky: terveyttä edistävä liikunta ja ravinto, painonhallinta, uni ja lepo, seksuaaliterveys, opiskeluhuvinvointi*
- omasta terveydestä huolehtiminen ja muut itsehoitotaidot sekä hätäensiapu*
- riippuvuuden eri muodot, tupakka, alkoholi ja huumeet, peli- ja nettiriippuvuus*
- kansantaudit ja keskeiset tartuntataudit*
- terveyttä, terveystottumuksia ja -ongelmia selittäviä keskeisiä biologisia, psykologisia ja kulttuurisia ilmiöitä, teorioita ja malleja*

**Valtakunnalliset syventävät kurssit****3. Ihminen, ympäristö ja terveys (TE02)**

*Kurssilla tarkastellaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta voimavarana ja perehdytään sosiaaliseen kestävyysosaamiseen osana kestävästä tulevaisuudesta tavoitteita. Keskeistä on myös tarkastella perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn.*

**Vantaan lukiokoulutus**

Työ- ja opiskeluhyvinvoinnin ja ergonomian tarkastelussa hyödynnetään lähiympäristöä tai oppilaitosta sekä paikallisia terveydenhuollon ammattilaisia ja kolmannen sektorin toimijoita.

Opiskelijoita kannustetaan tarkastelemaan omien valintojen merkitystä itselle ja yhteisölle nyt ja tulevaisuudessa.

## Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- hahmottaa ja arvioi perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden, kuten psykososiaalisen, rakennetun ja luonnonympäristön, yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn*
- tunnistaa elämäntapaan ja kehitykseen liittyviä tapahtumia ja osaa esitellä erilaisia toimintatapoja ja selviytymisen keinoja*
- osaa soveltaa terveysosaamistaan terveyttä, sairautta ja turvallisuutta koskevissa kysymyksissä ja niihin liittyvien arvojen pohdinnassa*
- osaa arvioida sosiaalisen tuen ja vuorovaikutuksen merkitystä terveydelle, esitellä mielenterveyteen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ja mekanismeja sekä esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja kriisien käsittelyyn*
- osaa tulkita ja arvioida kriittisesti terveysviestintään liittyviä ilmiöitä*
- osaa perustella ja arvioida elämäntapaan, kulttuuriin ja ympäristöön liittyvien valintojen merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille*
- osaa analysoida turvallisuuteen ja väkivallan ehkäisyyn liittyviä tekijöitä ja ymmärtää henkilökohtaisten rajojen kunnioittamisen ja suojelemisen merkityksen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, yhteisöissä ja ympäristöissä.*

## Keskeiset sisällöt

- perimän, luonnonympäristöjen ja rakennetun ympäristön sekä psykososiaalisen ympäristön ja yhteisöjen terveysvaikutukset*
- terveys ja elämäntapa, kuolema osana elämäntapaa*
- ihmissuhteet ja sosiaalinen tuki*
- seksuaalisuus ja seksuaalioikeudet sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys*
- mielenterveyttä suojaavat ja kuormittavat tekijät*
- erilaiset kriisit ja niiden kohtaaminen*
- työhyvinvointi ja ergonomia*
- turvallisuus ja väkivallan ehkäisy*
- media- ja kulttuuriympäristön ja terveysviestinnän merkitys ja kriittinen tulkinta*

## 4. Terveyttä tutkimassa (TE03)

*Kurssilla luodaan kokonaiskuvaa terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisista kehityslinjoista ja tulevaisuuden haasteista pääpiirteissään. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan valmiuksia hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja soveltaa terveysosaamistaan aktiivisena kansalaisena. Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttavien tekijöiden kriittiseen arviointiin ja pohditaan tutkimuksen ja päätöksenteon mahdollisuuksia terveyden edistämisessä lähiyhteisöissä, yhteiskunnassa ja globaalisti.*

### Vantaan lukiokoulutus

Opiskelijoita kannustetaan tutkimaan lähiyhteisöä ja lähiympäristöä ja hyödyntämään saamaansa tutkimustietoa yhteisönsä hyvinvoinnin edistämiseksi. Opiskelijoita kannustetaan käyttämään erilaisia tiedonhankintatapoja ja aineistoja sekä suhtautumaan mediaan kriittisesti.

Tarkastellaan esimerkiksi kuntapoliittisten päätösten vaikutuksia kuntalaisten terveyteen ja turvallisuuteen.

## Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa kuvata ja analysoida yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, teknologian ja terveyspalvelujen muutoksia, kehitystä sekä yhteyksiä väestön terveyteen
- osaa arvioida terveyteen ja terveyden eriarvoisuuteen vaikuttavia tekijöitä Suomessa ja globaalisti sekä osaa kuvata terveyserojen kaventamiseen vaikuttavia tekijöitä
- osaa hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja suunnitella pienimuotoisia terveystutkimuksia tai toimintakyvyn mittauksia
- perehtyy tieteellisen tutkimuksen mahdollisuuksiin terveyden edistämässä sekä sairauksien ehkäisyssä ja hoidossa
- osaa pohtia terveyteen ja sairauteen liittyviä eettisiä kysymyksiä
- tunnistaa keskeisiä globaaleja terveyskysymyksiä ja niiden parissa toimivien järjestöjen roolia ja tehtäviä terveyden edistämässä.

## Keskeiset sisällöt

- yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteellisen tutkimuksen, terveystiedon ja teknologian kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen
- terveys- ja sosiaalipalvelujen kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen sekä keskeiset terveys- ja sosiaalipalvelujen toimijat
- terveyserot ja niihin vaikuttavat tekijät Suomessa ja maailmalla, terveyserojen kaventaminen
- terveyden ja terveystietämisen tutkiminen
- keskeiset terveyteen ja sairauteen liittyvät eettiset ja oikeudelliset kysymykset, potilaan oikeudet
- globaalit terveystietämiset ja niihin vaikuttaminen

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 1. Terveys- ja hyvinvointiteknologia (TES05)

#### Tikkurilan lukio

Terveys- ja hyvinvointiteknologia -kurssi on tarkoitettu ensisijaisesti terveystiedon ylioppilaskirjoituksiin osallistuville. Kurssilla tutustutaan teknologian ja digitaalisuuden tuomiin mahdollisuuksiin ja tulevaisuuden näkymiin terveyden alalla.

#### Keskeiset sisällöt

Keskeisiä teemoja ovat kehon toimintojen ja elintapojen mittaaminen ja seuraaminen, itsehoito ja omahoito kehittyminen sekä teknologian ja digitalisaation vaikutus terveydenhuollon käytänteisiin.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla syvennetään lisäksi aiempien terveystiedon teemojen teoreettista tietoutta, nostetaan esiin terveys- ja hyvinvointiteknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä harjoitellaan ylioppilaskirjoituksissa tarvittavia tietoja ja taitoja. Kurssilla vierailaan mahdollisuuksien mukaan teemaan sopivissa kohteissa. Terveystiedon kurssin TE01 suoritus on edellytyksenä kurssille osallistumiselle.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## 5. Terveystiedon abikurssi (TES04)

### Tikkurilan lukio

Kurssi on tarkoitettu terveystiedon ylioppilaskirjoituksiin osallistuville. Kurssilla kerrataan ja syvennetään aikaisemmin opittuja tietoja, tarkastellaan mediassa ajankohtaisia terveysteemoja sekä perehdytään terveystiedon ylioppilaskysymyksiin ja niiden vaatimuksiin sekä vastaamistekniikkaan. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija muodostaa kokonaiskuvan terveystiedon keskeisistä sisältöalueista halliten laajoja asiakokonaisuuksia sekä kyeten joustavaan terveystiedon käsittelyyn ja oikeiden käsitteiden käyttöön, saa valmiuksia ainereaalista hyvin suoriutumiseen

### Keskeiset sisällöt

keskeisten käsitteiden kertaaminen ja täsmentäminen, pakollisen ja syventävien kurssien sisältöalueiden tiivistäminen ja asiakokonaisuuksien luominen, ympäristöterveys, terveystieto mediassa – ajankohtaista, medialukutaito, YO-kokeiden kysymyksiin ja kysymystyyppeihin ja niiden vaatimuksiin tutustuminen sekä vastaustekniikan harjoittelu, ainereaalien valmistautuminen

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla kerrataan opiskelijoiden ja opettajan valitsemia olennaisia asioita opettajan valitsemien, parhaiten kuhunkin kokonaisuuteen soveltuvien menetelmien avulla. Pääosa kurssista on kuitenkin kurssien oppisisältöjen kertaamista soveltavien ja vanhojen ylioppilastehtävien avulla tunneilla ja kotitehtävinä sekä vastaustekniikan harjoittelua. Kurssikoe korvataan syksyisin järjestettävällä kurssilla osallistumalla vähintään kolme kertaa oppituntien ulkopuolella järjestettävään ohjattuun opintopiiriin. Kevään kurssilla koeviikolla järjestetään 3-tuntinen preliminäärikoe, joka tarkistetaan yhdessä. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## 6. Terveystiedon hajautettu kurssi (TES06)

### Tikkurilan lukio

### Tavoitteet ja keskeinen sisältö

Kurssisuoritus voidaan koota eri terveys- ja turvallisuussisältöjä yhdistävistä opinnoista.

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Koulussa suorittaminen

Kurssin suoritusmahdollisuudesta koulussa ilmoitetaan opiskelijoille aina, kun kurssi perustetaan. Koulun tarjoamia sisältöjä ovat mm. Ensiapu I, hygieniapassi, NYTYI-elämäntaitokurssi sekä voimaryhmä. Edellä mainituista moduuleista tulee suorittaa vähintään kaksi kurssisuorituksen saamiseksi.

Koulun ulkopuolella suorittaminen

Kurssisuorituksen voi saada myös esim. esittämällä todistukset muualla suoritetuista EA1-kurssista ja hygieniapassista tai muista pelastus-, turvallisuus- ja terveysalan opinnoista ja kirjoittamalla näistä erillisen ohjeiden mukaisen raportin. Mikäli opiskelija haluaa sisällyttää kurssiin muita opintoja kuin EA1:n ja hygieniapassin, tulee ne hyväksyttää terveystiedon opettajalla tai rehtorilla.

Muita mahdollisia hyväksyttäviä suoritussisältöjä voivat olla toisessa lukiossa tarjottava terveystiedon soveltava kurssi.

### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## 2.19. Liikunta

*Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja liikuntataitoja ja -tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti erilaisiin liikuntamuotoihin ja lajeihin. Opetus tukee opiskelijoiden toimintakykyä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävän liikunnan harrastamiseen ja liikkuvan elämäntavan omaksumiseen.*

*Kurssien tavoitteena on kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä edistävän liikunnan harjoittaminen, vastuu omasta ja yhteisestä toiminnasta sekä myönteiset kokemukset omasta kehosta, koetusta liikunnallisesta pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä. Opettaja tarkentaa syventävien kurssien sisällöt yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.*

### Oppiaineen tehtävä

*Liikunnanopetuksen tehtävänä on opettaa opiskelijalle sellaisia taitoja ja tietoja, joiden avulla hän pystyy ylläpitämään ja kehittämään fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyään sekä hyvinvointiaan. Liikunnanopetuksella tuetaan opiskelijaa vastuulliseen omasta fyysisestä aktiivisuudesta ja toiminta- ja opiskelukykyä huolehtimiseen sekä istuvan elämäntavan vähentämiseen. Opetuksessa korostetaan terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan merkitystä osana liikunnallista elämäntapaa. Liikunnassa opiskelija kokee iloa, onnistumista ja liikunnallista pätevyyttä sekä oppii keinoja oman jaksamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Liikunnassa edistetään kaikkien opiskelijoiden tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, osallisuutta, kestävää elämäntapaa, yhdessä toimimisen taitoja, toisten huomioon ottamista ja yhteisöllisyyttä.*

*Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa turvallisesti ottaen monipuolisesti huomioon opiskeluympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet. Toimintakykyä koskevien sisältöjen osalta tehdään yhteistyötä terveystiedon kanssa. Opetuksessa ja ryhmiä muodostettaessa otetaan huomioon henkinen ja fyysinen turvallisuus. Opiskelijat osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta. Liikuntateknologian avulla voidaan tukea opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Opetuksen eriyttämisessä otetaan huomioon opiskelijoiden yksilöllisiä lähtökohtia ja kehitystarpeita.*

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioiden liikunnanopetuksen sisältöjen ominaispiirre on yhdessä tekeminen, liikunnallisen elämäntavan tukeminen ja opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen.

Yhteisöllisyyttä ja yhdessä tekemistä edistetään esimerkiksi oppilaitosten kesken tehtävällä yhteistyöllä ja toteuttamalla oppilaitosten sisäistä opiskelua oppiaineiden rajoja ylittäen.

Liikuntaa toteutetaan ympäristöä kunnioittaen, teknologiaa hyödyntäen ja innovatiivisuuteen kannustaen.

Opetuksessa korostetaan itseohjautuvuutta ja oppimaan oppimista.

### Opetuksen tavoitteet

*Oppiaineen opetuksen tavoitteena on fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn edistäminen. Opiskelija oppii liikkumaan aktiivisesti ja turvallisesti sekä pitämään huolta fyysisestä aktiivisuudestaan ja toimintakyvystään.*

*Fyysisen toimintakyvyn osalta tavoitteena on oppia soveltamaan liikunnallisia perustaitoja ja -tietoja erilaisissa liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa eri vuodenaikoina ja eri olosuhteissa. Opiskelija oppii arvioimaan ja sen pohjalta harjoittamaan fyysisiä ominaisuuksiaan (voima, kestävyys, liikkuvuus ja nopeus). Liikunnanopetuksen sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin kuuluvat parhaansa yrittäminen, aktiivinen työskenteleminen, pitkäjänteinen itsensä*

kehittäminen sekä toisia kunnioittava vuorovaikutus. Opiskelija ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä toiminnasta, ottaa toiset huomioon sekä oppii auttamaan ja avustamaan muita liikuntatunneilla.

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Oppiaineen tavoitteena on ottaa huomioon Vantaan kaupungin arvot kestävä kehitys, innovatiivisuus ja yhteisöllisyys. Itse- ja vertaisarviointia hyödynnetään osana oppimista.

#### **Arviointi**

*Liikunnan arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta, oppiaineen opiskelun etenemisestä ja edistää opiskelijan oppimista. Liikunnan arviointi koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet.*

#### **Vantaa lukiokoulutus**

Liikunnan arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä. Arviointia toteutetaan esimerkiksi tv-työkaluja käyttäen itsearviointina, vertaisarvioinnilla ja arviointikeskusteluna. Toimintaan sisältyy jatkuva oppimisprosessin palaute ja kannustava palaute.

Liikunnan arviointiperusteet ja kurssin alkaessa yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi. Opiskelija saa jatkuvaa palautetta omasta oppimisestaan ja edistymisestään.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

#### **Valtakunnalliset pakolliset kurssit**

### **2. Energiaa liikunnasta (LI01)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Opetuksen keskeinen tavoite on oppimaan oppimisen tukeminen. Opiskelijoita kannustetaan tekemään liikuntaa pitkäjänteisesti, määrätietoisesti ja sinnikkäästi.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää fyysisen aktiivisuuden ja toimintakyvyn terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija harjaantuu liikuntataidoissaan ja kehollisessa ilmaisussaan sekä saa tietoja ja kokemuksia fyysisten ominaisuuksien harjoittamisesta monipuolisesti. Opiskelija saa kokemuksia yhdessä liikkumisesta reilun pelin hengessä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys vahvistuu uuden oppimisen, liikunnan tuoman ilon ja virkistystyksen myötä.*

*Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnallisten perustaitojen soveltaminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen eri liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia monipuolisesti käyttäen.*

### **3. Aktiivinen elämäntapa (LI02)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Keskeinen tavoite opetuksessa on itseohjautuvuuteen kannustaminen.



## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tavoitteena on opettaa ja kannustaa opiskelijaa liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, että liikuntaharrastusten lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä.

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat fyysisten ominaisuuksien arviointi, hengitys- ja verenkiertoelimestä kuormittava liikunta, lihaskuntoharjoittelu ja kehonhuolto. Opiskelijat ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan fyysisen aktiivisuuden ja terveyden näkökulmista. Opiskelijat saavat ohjausta ja palautetta liikunnallisen elämäntavan ja fyysisesti aktiivisen arjen toteuttamiseen.

## Valtakunnalliset syventävät kurssit

### 4. Terveystä liikkuen (LI03)

#### Vantaan lukiokoulutus

Liikuntaa toteutetaan tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään erityisesti fyysiseen toimintakykyyn liittyviä taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan edistäminen sekä fyysisten ominaisuuksien seuraaminen ja kehittäminen. Opettaja ohjaa liikuntaohjelman suunnittelua ja toteutusta. Liikuntasuunnitelmaa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan liikuntateknologiaa hyväksi käyttäen.

### 5. Yhdessä liikkuen (LI04)

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla syvennetään erityisesti sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. Kurssin sisältönä voi olla jokin yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit tai muu projektiluonteinen kokonaisuus.

### 6. Hyvinvointia liikkuen (LI05)

#### Vantaan lukiokoulutus

Hyväksytyn kurssin kriteerit ovat riittävä läsnäolo ja osallistuminen, riittävä liikunnallinen näyttö liikunnan yleisten ja kursseilla yhdessä tehtyjen tavoitteiden (fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset) suunnassa. Lisäksi opiskelija voi arvioida itseään liikkujana.

#### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin aikana opiskellaan perustietoja stressin psykologiasta ja psyykkisestä hyvinvoinnista sekä harjoitellaan rentoutumista ja stressinhallintaa käytännössä. Kurssi toteutetaan psykologian ja liikunnan opettajan yhteistyönä. Stressinhallintaa harjoitellaan liikunnan, mielikuvien, leikin ja muun luovan toiminnan avulla.

#### Keskeinen sisältö

- stressin fysiologia
- stressin psykologia
- stressin yhteyden sosiaaliseen ja kulttuuriseen ympäristöön
- psyykkinen itsesääntely: defenssit ja coping
- psyykkinen hyvinvointi ja onnellisuus
- rentoutuminen harjoitusten kautta
- coping-keinot stressin hallinnassa

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla ohjataan opiskelijoita käyttämään itsenäisesti psykologista tietoa. Tunneilla tehdään soveltavia ja ilmiöpohjaisia harjoituksia. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla. Kurssikokeena tehdään jokin elämyspohjainen toiminta ryhmän kanssa.

### **Arviointi**

Kurssin hyväksytty suoritus edellyttää läsnäoloa oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssilla syvennetään erityisesti psyykkisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Monipuoliset liikuntatehtävät mahdollistavat osallisuuden, liikunnallisen pätevyyden ja kehollisen ilmaisun kokemuksia.*

### **Paikalliset soveltavat kurssit**

## **1. e-sports (LIS06)**

### **Tikkurilan Lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssilla tutustutaan elektronisen urheilun perusteisiin, sekä kilpapelaaajan uran luonteeseen, vaatimuksiin ja haasteisiin.

#### **Keskeiset sisällöt**

Kurssi käydään pääasiassa tietokonehuokassa koneen äärellä ja ryhmissä työskennellen. Läpikäydään perusteet 5-6 tunnetuimmasta e-sports lajista, yleisiä käytäntöjä pelin sisällä (mm. kommunikointi, varustus, laitteisto, roolitus), sekä kilpapelaaajalta vaadittavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ominaisuuksia. Mahdollisuuksien mukaan tehdään tutustumiskäynti lajitapahtumaan ja/tai hyödynnetään ammattilaisvierailijoita.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## **7. Harrastuskurssi (LIS07)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija oppii liikkumaan omatoimisesti eri liikuntalajien parissa, oppii harrastamaan liikuntaa säännöllisesti, saa virikkeitä oman harrastuslajin löytämiseksi, kokee liikunnan riemua sekä samalla oppii lajitaitoja ja -tekniikoita toiminnan kautta. Kurssilla toteutetaan sekä yhdessä liikkumista että omatoimista harrastamista.

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Tunnit toteutetaan tuntikaavion ulkopuolella yhdessä sovittuina ajankohtina. Tavoitteena on saada aikaan mielekäs kokonaisuus, joten opiskelijat saavat toimia melko vapaasti. Kursseilla käytetään osittain julkisia liikuntapaikkoja, jotka ovat opiskelijoille maksullisia. Itsenäinen harrastaminen on osa kurssien sisältöä.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

### **8. Virkisty liikunnasta (LIS08)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

Kurssin keskeisenä tavoitteena on lisätä perusliikuntaa. Kurssilla keskitytään samansuuntaiseen liikuntaan kuin pakollisilla kursseilla.

##### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla harrastetaan opiskelijoiden valitsemia liikuntalajeja. Jokaisella opiskelijalla on mahdollisuus vaikuttaa kurssin sisältöön.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

### **9. Kuntosalikurssi (LIS09)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

Kurssin keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija tuntee lihaskuntoharjoittelun pääperiaatteet, ymmärtää ihmisen anatomian ja fysiologian merkityksen kuntosaliharjoittelussa, oppii harjoittelemaan kuntosalilla oikein, osaa laatia itselleen kuntosaliohjelman ja ymmärtää lihaskunnan merkityksen ihmisen toimintakyvylle.

##### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla käydään läpi sekä teoriassa että käytännössä kuntosaliharjoittelun pääperiaatteet ja erilaiset harjoittelumuodot. Jokainen opiskelija laatii henkilökohtaisen kuntosaliohjelman opettajan avustamana. Ohjelman toteuttamisesta opiskelija vastaa itse.

Kurssi toteutetaan tuntikaavion ulkopuolella. Kurssilla kokeillaan erilaisia harjoittelumuotoja. Opiskelija pitää harjoittelupäiväkirjaa.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

### **10. Jokatyön palloilukurssi (LIS10)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

Kurssin tavoitteena on harjoitella yleisimpiä koulupalloilulajeja ja samalla harjaannuttaa opiskelijoiden taitoja. Kurssilla perehdytään harjoitettavien palloilulajien sääntöihin. Opiskelijat saavat itse vaikuttaa kurssin sisältöön.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## 11. Pallopelien jatkokurssi (LIS11)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on syventää opiskelijoiden osaamista yleisimmissä pallopeleissä. Kurssilla keskitytään joukkuelajeihin. Tärkeimmät sisällöt päätetään yhdessä opiskelijoiden kanssa. Kurssille osallistuvilta edellytetään pallopelien perusteiden hallintaa.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## 12. Tanssiprojektikurssi (LIS12)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijoiden omaa luovaa prosessia tanssin koreografian keinoin. Kurssilla tutustutaan tanssin eri ilmenemismuotoihin ja niiden käyttämiseen tanssikoreografiassa. Kurssin aikana tehdään muun muassa ilmaisuharjoitteita sekä musiikin ja liikkeen yhdistämisharjoitteita.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssin lopputyönä tehdään tanssikoreografia joko esitettäväksi sellaisenaan tai yhdistäen se osaksi suurempaa kokonaisuutta, esimerkiksi musikaalia.

Kurssi on tarkoitettu kaikille koreografian tekemisestä kiinnostuneille opiskelijoille. Aikaisempi tanssiharrastus on suositeltavaa.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## 13. Uudet urheilulajit (LIS13L)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla tutustutaan erilaisiin normaalin koululiikunnan ulkopuolisiin, harvinaisempiin urheilumuotoihin.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssi suoritetaan ryhmänä sekä koululla tapahtuvien lajien parissa että vierailemalla lähialueiden urheilupaikoilla. Kurssi järjestetään 8-palkissa, koska osa vierailuista voi kestää yli oppitunnin normaalin ajan. Kurssilla hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oppilaiden omaa erityisosaamista.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## 14. Rytmi- ja musiikkiliikunta (LIS14L)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssilla tutustutaan rytmi- ja musiikkiliikunnan eri muotoihin. Kurssilla käydään läpi sekä perinteiset että modernit rytmi- musiikkiliikunnan osa-alueet. Kurssilla tutustutaan mm. Body-perkussion, hip-hopin, street- dancen, kansantanssien ja luovan liikunnan harjoitteisiin.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla toteutetaan ryhmätyö, jonka tavoitteena on laatia musiikkiliikuntaesitys.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

### **15. Liikunnan ohjaus (LIS15L)**

#### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

Kurssilla tutustutaan liikunnan opettamiseen ja ohjaamiseen

Käydään läpi liikunnan ohjauksen perusteet.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Opiskelijat ohjaavat tunteja sekä arvioivat toistensa ohjaamista.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

### **16. Retkeily ja vaellus (LIS16L)**

#### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

Kurssilla tutustutaan luonnossa liikkumisen perustaitoihin.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi toteutetaan retkenä vaeltamiseen soveltuvassa maastossa. Kurssin kesto on kolme päivää. Kurssin keskeisenä tavoitteena on opettaa luonnon kunnioittamista ja kestävä elämäntapaa.

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

### **17. Leirikoulukurssi (LIS17L)**

#### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

Kurssi järjestetään liikunnallisena leirikouluna ulkomailla. Kurssi kestää noin viikon. Tavoitteena on tutustua kohdemaan liikuntakulttuuriin leiriolosuhteissa. Opiskelija harjaantuu näkemään arkisia asioita toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi on opiskelijalle maksullinen (lennot ja leirimajoitus).

#### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

## 2.20. Musiikki

### Oppiaineen tehtävä

*Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on olennainen osa kulttuuria ja inhimillistä toimintaa. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohtainen musiikkisuhde vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään ja arvostamaan musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Musiikin opiskelu tarjoaa elämyksiä, kokemuksia, taitoja ja tietoja sekä tilaisuuksia mielikuvituksen käyttöön. Ne kaikki lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä sekä rohkaisevat häntä luovaan taiteelliseen ajatteluun ja elinikäiseen musiikin harrastamiseen.*

*Olennaista musiikin opetuksessa ja oppimisessa on ilmaiseminen, yhdessä tekeminen ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen sekä luovan ja kriittisen ajattelun taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuista ryhmätoimintaa, joka vahvistaa sosiaalisia ja kommunikaatiotaitoja. Laulaminen, soittaminen, kuunteleminen ja luova tuottaminen ovat sekä työtapoja että opetuksen keskeisiä sisältöjä, joita musiikin yhdistäminen muuhun taiteelliseen ilmaisuun rikastaa. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset valmiudet ja kiinnostuksen kohteet siten, että musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle opiskelijalle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.*

*Taideaineena musiikki luo koulun kulttuuritoimintaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä. Se on merkittävä osa lukion juhlia ja muita tapahtumia. Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelija kehittää valmiuksiaan taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikillisessa ilmaisussa sekä median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.*

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioiden musiikinopetuksessa pyritään kehittämään luovaa ilmaisua ja tuottamista. Yhdessä tekemällä vahvistetaan vuorovaikutus- ja ajattelun taitoja, kommunikointia ja suvaitsevaisuutta. Musiikin kursseilla kannustetaan opiskelijoita itseohjautuvuuteen ja omaaloitteiseen työskentelyyn.

Perinteisten musiikin opiskelutapojen ja -välineiden lisäksi voidaan hyödyntää tieto- ja viestintäteknologian suomia mahdollisuuksia; mobiililaitteita, verkkoteknologiaa ja sähköisiä oppimateriaaleja. Teknologian hyödyntäminen ja sähköiset oppimateriaalit edistävät kestävää elämäntapaa.

### Tikkurilan lukio

Tikkurilan lukio tarjoaa musiikkia paljon harrastavalle nuorelle mahdollisuuden valita musiikin syventävän oppimäärän. Tavoitteena on taata opiskelijalle koko lukioajan tasaisesti jatkuva musiikin opiskelu sekä antaa mahdollisuus jatkaa aikaisempia koulun musiikkiopintoja, esim. yläkoulun musiikkiluokkaa. Musiikkipainotukseen tuleva valitsee vähintään 10 musiikin kurssia sisältävän kokonaisuuden. Näissä hän voi suuntautua bändisoittoon, orkesterisoittoon, lauluun, kuoroon tai musiikkitekologiaan. On myös mahdollista valita yhdistelmiä näistä musiikin osa-alueista. Normaalin kahden pakollisen musiikin kurssin lisäksi opiskelijan on valittava kaksi musiikkipainotuksen valinneille suunnattua pakollista kurssia (MUS18 ja MUS19). Syventäviä kursseja tulee valita vähintään yksi ja muita soveltavia kursseja vähintään viisi. Osan kursseista opiskelija voi kompensoida lukion ulkopuolisilla musiikin opinnoilla. Musiikkipainotukseen haluava pyrkii Tikkurilan lukioon normaalin lukiohaun mukaisesti. Kouluun ilmoittautumisen yhteydessä kesäkuussa opiskelija täyttää musiikkipainotuksen hakukaavakkeen ja laatii alustavan suunnitelman musiikin kursseistaan.

## Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

*Musiikin merkitys ja hyvinvointi*

- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja oppii käyttämään musiikkia hyvinvointinsa edistämiseen
- oppii arvostamaan erilaisia käsityksiä musiikista

*Musiikillinen osaaminen*

- oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen ja säveltäen
- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- syventää musiikin eri tyyleihin, lajeihin ja historiaan liittyvää osaamistaan

*Kulttuurinen osaaminen ja monilukutaito*

- tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä sekä oppii ymmärtämään musiikkikulttuurien monimuotoisuutta sekä toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa myös kansainvälisissä yhteyksissä
- oppii tiedostamaan äänen ja musiikin vaikutuksia arjen toimintaympäristöissä
- oppii tulkitsemaan äänen ja musiikin käyttöä mediassa

*Oppimaan oppiminen*

- osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa
- osaa asettaa musiikinopiskelulle tavoitteita sekä ohjata ja arvioida työskentelyään niiden suuntaisesti.

## Vantaan lukiokoulutus

Musiikinopetuksen tavoitteissa otetaan huomioon Vantaan kaupungin arvot innovatiivisuus, yhteisöllisyys ja kestävä kehitys.

### Arviointi

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syventymistä. Oppimisprosessin aikana opiskelijat saavat ja antavat monipuolista palautetta, mikä ohjaa opiskelijaa arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan.

## Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa arviointiperusteet selvitetään ja sovitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa jokaisen kurssin alussa. Itse- ja vertaisarviointi sekä kannustava palaute ovat osa kokonaisarviointia.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

### Tikkurilan lukio



Musiikkipainotuksen suorittaneet saavat opinnoistaan todistuksen lukion päättötodistuksen liitteeksi.

## **Valtakunnalliset pakolliset kurssit**

### **1. Musiikki ja minä (MU01)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Tutustutaan paikalliseen musiikkitoimintaan Vantaan ja muun pääkaupunkiseudun kulttuuritoimijoiden tarjontaa hyödyntämällä.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää omat tapansa toimia musiikin alueella. Osallistumalla musiikilliseen toimintaan hän saa kokemuksia musisoinnista, syventää omaa osaamistaan ja pohtii asemaansa musiikin kuuntelijana, tulkitsijana, tekijänä ja kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Omakohtaisen musiikkisuhteen kautta opiskelija ymmärtää musiikin merkityksiä elämässä ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan.*

*Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ajattelun ja ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin ja musiikkikäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.*

### **2. Moniääninen Suomi (MU02)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Tutustutaan paikalliseen musiikkitoimintaan Vantaan ja muun pääkaupunkiseudun kulttuuritoimijoiden tarjontaa hyödyntämällä.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja sekä oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Kurssin toteuttamisessa otetaan myös huomioon, että suomalaiset musiikkikulttuurit ovat osa eurooppalaista ja globaalia musiikkimaailmaa.*

*Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Musiikkiohjelmistoon valitaan eri musiikinlajeja populaari- ja taidemusiikista perinnemusiikkiin.*

## **Valtakunnalliset syventävät kurssit**

### **3. Ovet auki musiikille (MU03)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Tutustutaan Vantaan ja muun pääkaupunkiseudun monikulttuuriseen musiikkitarjontaan. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan itselleen uusia musiikinlajeja, musiikkityylejä ja -kulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Hän tarkastelee eri musiikkikulttuurien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista. Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointitaitojaan sekä taitojaan hankkia ja käsitellä tietoa. Kurssin voi suorittaa myös projektina.*

### **4. Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU04)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Tutustutaan Vantaan ja muun pääkaupunkiseudun kulttuuri- ja mediatarjontaan. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

#### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa, monimediaisissa tieto- ja viestintäympäristöissä sekä yhteiskunnassa. Opiskelija tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen ja perehtyy tarkemmin musiikin käyttötapoihin esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä tai verkkoympäristöissä muutaman rajatun näytteen avulla. Sisältöjen tarkastelussa painottuu pyrkimys kokonaisuuksien ymmärtämiseen. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa materiaalia tai tuottamalla sitä itse. Kurssin voi suorittaa myös taiteidenvälisenä tai monialaisena projektina.*

#### **Paikalliset soveltavat kurssit**

### **5. Musiikkiprojekti (MUS05)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaanryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, ohjelmaa koulun juhliin, äänite tai taiteidenvälinen projekti.

##### **Keskeiset sisällöt**

Kurssin sisältää musisointia, laiteopintoja sekä koordinoinnin opiskelua. Kurssilla opiskellaan yhteistyötä koulumme eri viestintä- ja mediakurssien kanssa.

##### **Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta ja projektityön suorittamisesta annetaan suoritusmerkintä.

## 6. Bändikurssi 1 (MUS06)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on oppia bändisoittimien ja -laulun perusteita. Pidemmällehtineille kurssi tarjoaa mahdollisuuden taitojen kartuttamiseen.

#### Keskeiset sisällöt

Elävää musisointia, jossa korostetaan ns. perusbändisoittimien opiskelua. Kurssilla järjestetään alkeisopetusta vasta-alkajille rummuissa, sähkökitarassa, sähköbassossa sekä kosketinsoittimissa. Laulajille opetetaan äänenkäyttöä ja mikrofonitekniikkaa. Opiskellaan yhteissoiton perusteita.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilaisista muodostetaan 4-6 opiskelijan bändejä lähtötason mukaan. Harjoittelu tapahtuu itsenäisesti koulun bänditilassa. Opettaja kiertää ryhmissä tarpeen mukaan opettamassa ja koordinoimassa. Kurssilla tutustutaan myösäänitystekniikkaan ja esitysten järjestämiseen.

#### Arviointi

Aktiivisesta osallistumisesta ja projektityön suorittamisesta annetaan suoritusmerkintä

## 7. Bändikurssi 2 (MUS07)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on kartuttaa käytännön taitoja bändisoittimissa ja -laulussa.

#### Keskeiset sisällöt

Elävää musisointia, jossa korostetaan oman bändisoittimen tai laulun opiskelua. Kurssilla järjestetään työpajoja rummuissa, sähkökitarassa, sähköbassossa sekä kosketinsoittimissa. Laulajille opetetaan äänenkäyttöä ja mikrofonitekniikkaa. Opiskellaan yhteissoittoa.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilaisista muodostetaan 4-6 opiskelijan bändejä. Harjoittelu tapahtuu osaksi itsenäisesti osaksi ohjatusti. Opettaja kiertää ryhmissä tarpeen mukaan opettamassa ja koordinoimassa. Kurssilla tutustutaan äänitystekniikkaan ja esitysten järjestämiseen.

#### Arviointi

Aktiivisesta osallistumisesta ja projektityön suorittamisesta annetaan suoritusmerkintä.

## 8. Bändikurssi 3 (MUS08)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on kartuttaa käytännön taitoja bändisoitossa ja -laulussa

#### Keskeiset sisällöt

Elävää musisointia, jossa korostetaan sovittamista ja yhteismusisointia. Kurssilla järjestetään työpajoja rummuissa, sähkökitarassa, sähköbassossa, kosketinsoittimissa ja tarpeen mukaan muissakin bändisoittimissa. Laulajille opetetaan äänenkäyttöä ja mikrofonitekniikkaa.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilaisista muodostetaan 4-6 opiskelijan bändejä. Harjoittelu tapahtuu osaksiitsenäisesti osaksi ohjatusti. Opettaja kiertää ryhmissä tarpeen mukaanopettamassa ja koordinoimassa. Kurssilla tutustutaan äänitystekniikkaan jaesitysten järjestämiseen.

#### **Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta ja projektityön suorittamisesta annetaansuoritusmerkintä

### **9. Kuoro 1 (MUS09)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kuorokurssin tavoitteena on henkilökohtaisen äänenkäytön kehittäminen ja yhteislaulutaidon parantaminen.

##### **Keskeiset sisällöt**

Kurssilla harjoitellaan rentoutta, hengitystekniikkaa, äänenmuodostusta sekäluonnollista äänenkäyttöä. Edetään yksiäänisistä lauluista moniäänisiin.Pyritään mahdollisuuksien mukaan esiintymään koulun tilaisuuksissa sekääänittämään tallenne koulumme studiossa.

##### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kuorokurssit MUS9 ja MUS10 ja MUS11 muodostavat yhden kuoron. Opiskelija suorittaaensimmäisenä opiskeluvuotena MUS9- kurssin ja toisena opiskeluvuotenaMUS9-kurssin ja kolmantena vuotena MUS11-kurssin.

#### **Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta annetaan suoritusmerkintä

### **10. Kuoro 2 (MUS10)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisuus kuorolaulun lisäopintoihin.

##### **Keskeiset sisällöt**

Kurssilla harjoitellaan rentoutta, hengitystekniikkaa, äänenmuodostusta sekäluonnollista äänenkäyttöä. Edetään yksiäänisistä lauluista moniäänisiin.Pyritään mahdollisuuksien mukaan esiintymään koulun tilaisuuksissa sekä äänittämään tallenne koulumme studiossa.

##### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kuorokurssit MUS9 ja MUS10 ja MUS11 muodostavat yhden kuoron. Opiskelija suorittaaensimmäisenä opiskeluvuotena MUS9- kurssin ja toisena opiskeluvuotenaMUS9-kurssin ja kolmantena vuotena MUS11-kurssin.

#### **Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta annetaan suoritusmerkintä

### **11. Kuoro 3 (MUS11)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kuorokurssin tavoitteena on harjaannuttaa opiskelijan henkilökohtaisia laulutaitoja sekä perehdyttää opiskelija toimimaan aktiivisena kuorolaisena.

#### **Keskeiset sisällöt**

Kurssilla harjoitellaan rentoutta, hengitystekniikkaa, äänenmuodostusta sekä luonnollista äänenkäyttöä. Edetään yksiaänisistä lauluista moniäänisiin. Pyritään mahdollisuuksien mukaan esiintymään koulun tilaisuuksissa sekä äänittämään tallenne koulumme studiossa.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kuorokurssit MUS9 ja MUS10 ja MUS11 muodostavat yhden kuoron. Opiskelija suorittaa ensimmäisenä opiskeluvuotena MUS9- kurssin ja toisena opiskeluvuotena MUS9-kurssin ja kolmantena vuotena MUS11-kurssin.

#### **Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta annetaan suoritusmerkintä

## **12. Musiikkiteknologian perusteet (MUS12)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on hahmottaa musiikin äänitysprosessin kulku. Opiskelija opiskelee perusteita mikrofoni- ja digitaalisesta ääniteknikasta, äänenkäsittelystä, miksauksesta ja masteroinnista.

#### **Keskeiset sisällöt**

Kurssilla opiskellaan Protools HD- pohjaisen studion perusteet. Tutustumme live-äänentoistoon, äänenkäsittelyyn ja editointiprosessin teoriaan. Opiskellaan studion huoltoa ja studiokäyttöä.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi sisältää opettajan ohjaavaa opetusta sekä pienryhmissä tehtäviä harjoitus- ja projektitöitä

#### **Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta ja tehdystä projektityöstä annetaan suoritusmerkintä

## **13. Musiikkiteknologian jatkokurssi (MUS13)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin keskeisenä tavoitteena on opastaa opiskelija itsenäiseen toimintaan studiossa. Harjoitustöiden kautta opiskelija saa tiedot ja taidot organisoida äänitystapahtuma alusta loppuun itsenäisesti.

#### **Keskeiset sisällöt**

Kurssilla opiskellaan Protools HD- pohjaisen studion hallinta. Tutustumme äänenkäsittelyyn ja editointiprosessin teoriaan. MIDI- äänitys ja – editointi.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Opettajan ohjaamaa opetusta, harjoitustöitä ja – projekteja. Yhteistyötä järjestetään bändi- ja kuorokurssien kanssa. MUS12 tulee olla suoritettuna.

#### **Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta ja tehdystä projektityöstä annetaan suoritusmerkintä. Suoritus antaa opiskelijalle opettajan harkinnan mukaanoikeuden studion itsenäiseen käyttöön.

## 14. Luova studiotyö (MUS14)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin keskeisenä tavoitteena on opastaa opiskelija luovaan ja itsenäiseentoimintaan studiossa. Harjoitustöiden kautta opiskelija saa tiedot ja taidot organisoida äänitapahtuma alusta loppuun itsenäisesti.

#### Keskeiset sisällöt

Kurssilla jatketaan Protools HD- pohjaisen studion hallinnan opiskelua. Tutustumme äänenkäsittelyn ja editointiprosessin teoriaan. MIDI- äänitys ja –editointi. Kurssi on tarkoitettu lähinnä musiikkilinjalla opiskelijalle, joka syventyy studiotekniikkaan.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Opettajan ohjaamaa opetusta, harjoitustöitä ja – projekteja. Yhteistyötä järjestetään bändi- ja kuorokurssien kanssa. Vierailu ammattistudioon.

#### Arviointi

Aktiivisesta osallistumisesta ja tehdystä projektityöstä annetaan suoritusmerkintä.

## 15. Poplaulu 1 (MUS15)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisuus henkilökohtaisen laulutaidon kehittämiseen.

#### Keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan rentoutta, hengitystekniikkaa, äänenmuodostusta sekä luonnollista äänenkäyttöä. Kurssilla keskitytään opiskelijan henkilökohtaiseen laulutekniikkaan, ilmaisuun sekä tulkintaan. Harjoittelemme mikrofoni tekniikkaa sekä esiintymistä soistina yhtyeessä.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Opiskelijan tulee valita omaa ohjelmistoa kurssia varten. Kurssilla pyritään käyttämään myös vierailevia opettajia. Kurssi on seminaarityyppinen, jossa opetus ja tapahtuu osaksi yhdessä keskustelemalla ja vertaisarviointia hyödyntämällä.

#### Arviointi

Aktiivisesta osallistumisesta annetaan suoritusmerkintä

## 16. Poplaulu 2 (MUS16)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisuus henkilökohtaisen laulutaidon kehittämiseen, sekä tarjota mahdollisuus pienyhtye laulun harjoitteluun.

#### Keskeiset sisällöt

Kurssilla harjoitellaan rentoutta, hengitystekniikkaa, äänenmuodostusta sekä luonnollista äänenkäyttöä. Kurssilla keskitytään opiskelijan henkilökohtaiseen laulutekniikkaan, ilmaisuun sekä tulkintaan. Harjoittelemme mikrofoni-tekniikkaa sekä esiintymistä soistina yhtyeessä.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Opiskelijan tulee valita omaa ohjelmistoa kurssia varten. Kurssilla pyritään käyttämään myös vierailevia opettajia. Kurssi on seminaarityyppinen, jossa opetus ja tapahtuu osaksi yhdessä keskustelemalla ja vertaisarviointia hyödyntämällä.

#### **Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta annetaan suoritusmerkintä

### **17. Poplaulu 3 (MUS17)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisuus henkilökohtaisen laulutaidon kehittämiseen, sekä tarjota mahdollisuus pienyhtyelaulun harjoitteluun.

##### **Keskeiset sisällöt**

Kurssilla harjoitellaan rentoutta, hengitystekniikkaa, äänenmuodostusta sekä luonnollista äänenkäyttöä. Kurssilla keskitytään opiskelijan henkilökohtaiseen laulutekniikkaan, ilmaisuun sekä tulkintaan. Harjoittelemme mikrofoni-tekniikkaa sekä esiintymistä soistina yhtyeessä.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Opiskelijan tulee valita omaa ohjelmistoa kurssia varten. Kurssilla pyritään käyttämään myös vierailevia opettajia. Kurssi on seminaarityyppinen, jossa opetus ja tapahtuu osaksi yhdessä keskustelemalla ja vertaisarviointia hyödyntämällä.

#### **Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta annetaan suoritusmerkintä.

### **18. Musiikkitieto 1 (MUS18)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on perehdyttää opiskelija musiikinteorian ja säveltapailun alkeisiin.

##### **Keskeiset sisällöt**

Kurssilla opiskellaan nuottien, rytmien, sävellajien ja harmonian alkeita.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Opetus pitää sisällään teorianharjoituksia ja -tehtäviä, säveltapailu harjoituksia ja melodia- ja rytmidiaktaatteja. Kurssilla tutustutaan keskeisimpään musiikkisanastoon.

#### **Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta ja loppukokeen suorituksesta annetaan suoritusmerkintä.

### **19. Musiikkitieto 2 (MUS19)**

#### **Tikkurilan lukio**



**Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on perehdyttää opiskelija musiikinteorian ja säveltapailunperustasoon. Tavoitteena on myös antaa opiskelijalle perusnäkemyslänsimaisen musiikin perusteista ja rakenteista.

**Keskeiset sisällöt**

Kurssilla opiskellaan nuottien, rytmien, sävellajien ja harmonian alkeita.

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Opetus pitää sisällään teoriaharjoituksia ja -tehtäviä, säveltapailu harjoituksia ja melodia- ja rytmidiktatteeja. Kurssilla tutustutaan keskeisimpään musiikkisanastoon.

**Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta ja loppukokeen suorituksesta annetaan suoritusmerkintä

**20. Orkesteri / Big Band (MUS20)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on kehittää opiskelijan henkilökohtaisia sekä yhtyesoitollisiataitoja orkesterisoitossa.

**Keskeiset sisällöt**

Orkesterin ohjelmisto muodostuu helpohkosta orkesteri ja opiskelijaorkesterimateriaalista. Orkesterilla tehdään erilaisia projekteja ja esiintymisiä koulun konserteissa ja tilaisuuksissa.

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi järjestetään ns. palkkien ulkopuolella, jolloin opetus tapahtuu kerran viikossa opettajan johdolla.

**Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta annetaan suoritusmerkintä

**21. Syventävä musiikkiprojekti (MUS21)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankkimiaan tietoja ja taitoja.

**Keskeiset sisällöt**

Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, ohjelmaa koulun juhliin, äänite tai taiteidenvälinen projekti.

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi suoritetaan projektiluonteisena kouluajan ulkopuolella. Kurssin toteutumisesta tiedotetaan opiskelijoille erikseen ja opiskelijat valitaan hakemusten perusteella. Toisen tai kolmannen vuoden opiskelijoille.

**Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta ja projektityön suorittamisesta annetaan suoritusmerkintä

## 22. Solistisen instrumentin perustaso 3 (MUS22)

### Tikkurilan lukio

Soveltava kurssi, jonka opiskelija saa, suoritettuaan musiikkiopistossa tai vastaavassa oppilaitoksessa solistisen instrumentin perustason.

## 23. Voiko taiteella muuttaa maailmaa? (MUS23)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää ymmärrystään taiteen olemuksesta
- harjaantuu tarkastelemaan taidetta käsitteellisesti
- arvioi mahdollista omaa musiikkiharrastustaan filosofian näkökulmasta
- kehittää kykyään pohtia taiteen ja filosofian risteyskohtia

#### Keskeiset sisällöt

- taiteen historia
- taiteen olemus ja kriteerit
- taide ja uskonto
- taide ja yhteiskunta
- taide muutosvoimana
- sensuuri
- taiteenlukutaito
- taide, musiikki, taidemusiikki

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Työtavoista sovitaan kurssin alkaessa. Kurssilla pyritään kiinnittämäänhuomiota ajankohtaisiin ilmiöihin ja keskustelemaan näistä. Mahdollisuuksienmukaan kurssin aikana vieraillaan koulun ulkopuolisissa kohteissa.

#### Arviointi

Kurssista saa suorituserkinnän. Hyväksyttävän suorituksen kriteeritarkentuvat työtapojen myötä ja sisältävät aktiivisen tuntityöskentelyn lisäksiesitelmän / itsenäisen kirjallisen työn / raportin vierailukohteesta.

## 2.21. Kuvataide

### Oppiaineen tehtävä

*Kuvataideopetuksen lähtökohtana on kulttuurisesti monimuotoinen todellisuus, jota tutkitaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Opiskelijoiden kokemukset, mielikuvitus, luova ajattelu ja tavoitteellinen työskentely luovat perustan moniaistiselle taideoppimiselle. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistetaan oppimalla vastaanottamaan, ymmärtämään ja uudistamaan traditioita. Opiskelijat tarkastelevat taiteessa ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja. Opetus*

luo edellytyksiä kriittisen ajattelun kehittämiseksi, elinympäristöön vaikuttamiselle ja kestävän elämäntavan edistämiseksi.

Kuvataideopetuksessa havainnoidaan, tuotetaan, tulkitaan ja arvotetaan kuvia visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja hyödyntämällä. Opetuksessa syvennetään opiskelijan monilukutaitoa. Opiskelijat tutkivat kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä. Opetuksessa perehdytään erilaisiin taidekäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijoiden omat kuvakulttuurit, ympäristön kuvakulttuurit ja taiteen maailmat, joita tutkitaan rakentamalla yhteyksiä niiden välille. Sisältöjä valitaan opiskelijoille merkityksellisistä ja vieraista kuvakulttuureista. Opiskelijat osallistuvat sisältöjen ja ilmaisun keinojen valintaan. Opetuksessa perehdytään ajankohtaisiin visuaalisen kulttuurin ilmiöihin, toimintatapoihin ja osallistumisen muotoihin.

Opetuksessa luodaan edellytyksiä työtapojen ja opiskeluympäristöjen monipuoliselle käytölle. Opiskelijoita kannustetaan välineiden, materiaalien ja ilmaisun keinojen kokeilemiseen sekä niiden luovaan soveltamiseen. Uudet teknologiat ja mediaympäristöt ovat sekä tutkittavia ilmiöitä että kuvallisen tuottamisen välineitä. Opiskelijoiden kulttuurista osaamista syvennetään yhdessä museoiden ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Kuvataideopetus tarjoaa mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä luo valmiuksia opiskelijan lukion jälkeisille opinnoille.

### **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaalainen kuvataiteen sisältöjen ominaispiirre on lähiympäristön ja kulttuuripalveluiden hyödyntäminen osana opiskelijan elämysmaailmaa ja kulttuurin tuntemusta.

Olenainen osa oppiainetta on oman tekemisen kautta oppiminen vuorovaikutuksessa ryhmänjäsenten kanssa. Kuvataiteessa huomioidaan Vantaan arvojen mukaisesti kestävä kehitys tukevat toimintatavat. Kuvataide antaa työvälineitä innovatiivisen ajattelun kehittämiseen.

### **Opetuksen tavoitteet**

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa
- rakentaa kulttuuri-identiteettiään erilaisia kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla
- syventää monilukutaitoaan ja kulttuurista osaamistaan kuvanlukutaitoa, medialukutaitoa ja ympäristönlukutaitoa kehittämällä
- ilmaisee havaintojaan, mielikuviaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- syventää kuvallisen tuottamisen taitojaan materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja tarkoituksenmukaisesti käyttäen
- harjaantuu tavoitteelliseen, teemalliseen ja prosessinomaiseen työskentelyyn, itsearviointiin ja yhteistyöhön
- ymmärtää työskentelyyn sisältyvien aistinautintojen, tunteiden, kauneuden elämyksien ja luovan ajattelun merkityksen omalle oppimiselle
- käyttää tutkivaa lähestymistapaa itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä
- soveltaa kuvallisen viestinnän keinoja osallistuessaan ja vaikuttaessaan kuvien avulla
- tulkitsee kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja käsitteistöjä käyttäen
- tarkastelee taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- tutkii kuvailmaisussaan nykyisyyttä ja tulevaisuutta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävän kehityksen näkökulmista.

## Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla hyödynnetään kuvataiteen kursseilla uutta teknologiaa luontevana osana kuvataiteen tuottamista ja sisältöä.

### Arviointi

*Kuvataiteen arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävää. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu visuaaliseen havaitsemiseen ja ajatteluun, kuvalliseen tuottamiseen, visuaalisen kulttuurin tulkintaan sekä esteettiseen, ekologiseen ja eettiseen arvottamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.*

## Vantaan lukiokoulutus

Vantaan lukioissa keskustellaan kurssien tavoitteista ja arvioinnin perusteista opiskelijoiden kanssa. Monipuolisessa arvioinnissa hyödynnetään osana oppimista itsearviointia, vertaisarviointia, arviointikeskustelua sekä portfolioarviointia kirjallisesti, suullisesti tai sähköisesti. Arviointi on jatkuvaa ja vuorovaikutteista.

Arvioinnin tavoite on kehittää opiskelijan opiskelutaitoja, itsetuntemusta ja kannustaa prosessityöskentelyyn sekä itsenäisesti että ryhmässä.

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opetussuunnitelman mukaiset kurssin keskeiset tavoitteet on saavutettu.

### Valtakunnalliset pakolliset kurssit

## 2. Kuvat ja kulttuurit (KU01)

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla hyödynnetään lähialueiden kulttuuripalveluja ja pääkaupunkiseudun läheisyyttä kulttuuripalvelujen tuottajana.

Opetuksessa hyödynnetään monipuolisia opetusmenetelmiä, yhteistoiminnallisuutta ja uutta teknologiaa.

Hyväksyttyyn kurssisuoritukseen opiskelija osallistuu kuvataiteen sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä osallistuu arviointikäytäntöihin.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- tutkii kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin sisältöjä, ilmiöitä, prosesseja ja toimintatapoja*
- käyttää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoja kuvailmaisussaan ja tekee omakohtaisia ratkaisuja*
- tarkastelee omia ja muiden kuvakulttuureja sekä taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä*
- tutkii kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä*

- tarkastelee erilaisia kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista kuvatulkinnan menetelmiä käyttäen
- ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa.

### Keskeiset sisällöt

- omat kuvat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- vaikuttaminen omissa ja muiden kuvissa, taiteessa, mediassa ja muissa ympäristöissä
- erilaiset käsitykset taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut kuvatulkinnan keinot
- taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaiset ilmiöt

## 3. Muotoillut ja rakennetut ympäristöt (KU02)

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla kiinnitetään huomiota erityisesti lähiympäristöön ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin ympäristön, muotoilun, arkkitehtuurin ja kestävä kehityksen näkökulmista. Opiskelumenetelmissä suositetaan monipuolisuutta mukaan lukien TVT-työskentely osana kurssisuoritusta. Kurssilla käytetään monipuolisia tiedonhankintataitoja osana opiskelua.

Kurssilla hyödynnetään esimerkiksi reflektointia ja vertaisarviointia. Arviointi toimii oppimisen tukena kurssin ajan ja arviointikeskusteluja hyödynnetään sen työkaluna.

Hyväksytyn kurssin suorittaminen vaatii suunnittelu- ja toteutusprosesseja sekä arviointiin osallistumista.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii ympäristön kuvakulttuurien yhteyksiä omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvailmaisun taitojaan syventäen
- tarkastelee rakennettuja ja luonnon ympäristöjä kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen kannalta
- käyttää arkkitehtuurin, muotoilun ja tuotteistamisen sisältöjä, prosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- osallistuu ja vaikuttaa erilaisiin ympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- tarkastelee luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä
- ymmärtää taiteen merkityksen erilaisissa ympäristöissä ja niiden suunnittelussa sekä ajankohtaisissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä.

### Keskeiset sisällöt

- ympäristön kuvakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina
- luonto, rakennettu ympäristö, muotoilu, tuotteistaminen, palvelut, mediaympäristöt ja virtuaalimaailmat kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- ympäristön suunnittelun ja muotoilun käsitteistö ja kuvastot
- ympäristön kuvakulttuurien tulkinnan keinot
- luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun ajankohtaiset ilmiöt

## 4. Osallisena mediassa (KU03)

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalla opiskellaan eri medioiden kuvallisia suunnitteluprosesseja ja niiden tuottamia merkityksiä. Opiskelija tutustuu kuvallisen vaikuttamisen keinoihin ja kriittiseen ajatteluun.

Opetuksessa hyödynnetään opetusmenetelmiä monipuolisesti ja yhteistyötä tehdään esimerkiksi alueella toimivia media-alan toimijoiden kanssa. Kurssilla perehdytään digitaalisen kuvan tuottamiseen ja TVT-työskentelyyn.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- tutkii median yhteyksiä muihin ympäristöihin, omiin kuviin, taiteeseen ja kulttuuriperintöön kuvallisen viestinnän sekä tieto- ja viestintäteknologian osaamistaan syventäen*
- tarkastelee mediakulttuureja kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen kannalta*
- käyttää median sisältöjä, ilmiöitä, suunnitteluprosesseja ja toimintatapoja kuvallisen tuottamisen lähtökohtana*
- osallistuu ja vaikuttaa mediaympäristöihin visuaalisuutta ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen*
- tarkastelee mediakulttuurien henkilökohtaisia, yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja globaaleja merkityksiä*
- ymmärtää visuaalisuuden merkityksen mediaviestinnässä, mediaympäristöissä ja mediaesityksissä sekä niiden suunnittelussa ja tuottamisessa.*

### Keskeiset sisällöt

- mediakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina*
- median sisällöt, tuotteet, palvelut, ilmiöt ja ympäristöt kuvallisen tuottamisen lähtökohtana*
- median käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot*
- mediaesitysten tulkinnan keinot*
- median ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset*

## 5. Taiteen monet maailmat (KU04)

### Vantaan lukiokoulutus

Kurssilla hyödynnetään lähialueiden taidemuseotarjontaa ja kulttuuritapahtumia.

Monipuoliset opetusmenetelmät antavat opiskelijalle valmiudet ymmärtää taiteen ja kulttuurin kehitystä historiallisena jatkumona. Monilukutaito on osa kurssin sisältöä ja tutkiva ote toimii tiedonhankinnan välineenä. Opiskelija laajentaa omaa tietämystään vertaisoppimalla.

### Tavoitteet

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija*

- tutkii taiteen sisältöjen, ilmiöiden ja toimintatapojen yhteyksiä omiin kuviin, ympäristöön ja kulttuuriperintöön ilmiökeskeistä lähestymistapaa hyödyntäen*
- tarkastelee eri aikoina ja eri ympäristöissä tuotettua kuvataidetta kulttuurisen moninaisuuden ja kestävä kehityksen kannalta*
- soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä*
- tarkastelee kuvataiteen merkityksiä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle soveltamalla kuvatulkinna menetelmiä*

- tutkii omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan liittyviä ilmiöitä kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- ymmärtää taiteen merkityksen rakennetuissa ja luonnon ympäristöissä, omissa kuvissa sekä vaikuttamisessa ja osallistumisessa.

### Keskeiset sisällöt

- taiteen maailmat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettu kuvataide
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut taiteen tulkinnan keinot
- taiteen ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

### Paikalliset soveltavat kurssit

#### 1. MINÄkuvina (KUS10)

##### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteet ovat seuraavat:

- opiskelijan minäkuvan kirkastaminen sekä omien vahvuuksien, roolien ja voimavarojen tunnistaminen
- opiskelumotivaation ja stressinhallinnan vahvistaminen
- tulevaisuuskuvien hahmottaminen ja oman uran suunnittelu

##### Keskeinen sisältö

MINÄkuva, MINÄ tulevaisuudessa sekä MINÄ työnhakijana.

##### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla on visuaalisia ja toiminnallisia tehtäviä sekä vierailukäyntejä ja vierailijoita. Kurssi pohjautuu ratkaisu- ja voimavarakeskeiseen lähestymistapaan. Kurssi toteutetaan yhdessä opinto-ohjaajan kanssa.

##### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä

#### 6. Taidehistoria (KUS05)

##### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii taiteen sisältöjen, ilmiöiden ja toimintatapojen yhteyksiä omaan kuviin, ympäristöön ja kulttuuriperintöön prosessipäiväkirjan avulla.
- tarkastelee eri aikoina ja eri ympäristöissä tuotettua kuvataidetta kulttuurisen moninaisuuden näkökulmasta
- soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa kuvallisessa työskentelyssä



- tarkastelee kuvataiteen merkityksiä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle soveltamalla kuvatulkinnan menetelmiä
- tutkii omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan liittyviä ilmiöitä kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
- ymmärtää taiteen merkityksen omista kuvista sekä vaikuttamisessa ja osallistumisessa.

### Keskeinen sisältö

- taidehistorian hyödyntäminen oman työskentelyn ja tuottamisen lähtökohtana
- taiteellisen prosessityöskentelyn harjoittelu
- taiteen maailmat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettu kuvataide
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut taiteen tulkinnan keinot
- taiteen ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla ohjataan valittujen tekniikoiden käyttöön. Usein tehtävän saa suorittaa valitsemallaan tekniikalla (myös digitaalisesti). Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla ja sähköisissä oppimisympäristöissä, kotitehtäviä tulee harvoin. Kurssiin sisältyy luentoja, tiedonhakua, näyttelysuunnittelua ja usein myös näyttelykäynti. Uutta teknologiaa hyödynnetään luontevana osana kuvataiteen tuottamista ja sisältöä.

### Arviointi

- Hyväksytty kurssisuoritus edellyttää läsnäoloa tunneilla ja osallistumista kuvataiteen sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä arviointitehtäviin. (esim. arviointikeskustelu, vertaisarviointi, itsearviointi, oppimispäiväkirja).
- Kuvallisten töiden arvioinnissa painotetaan taiteellisen ilmaisun käsitteiden ymmärtämistä ja teknisen toteutuksen hallintaa, teoksen henkilökohtaista ja kulttuurista merkittävyyttä, aiheen ja ilmaisutavan kriittistä kehittelyä sekä valitun materiaalin hallintaa. Kirjallisissa töissä arvioidaan prosessityöskentelyn taitoja, kriittistä ja analyyttistä ajattelua, kuvataiteen käsitteiden hallintaa, lähteiden käyttöä, taiteentuntemusta sekä ulkoasua.

## 7. Taidegrafiikan kurssi (KUS06)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa tuottaa taidegrafiikkaa valituilla painomenetelmillä ja hahmottaa taidegrafiikan keskeisiä ilmaisukeinoja ja käyttötapoja eri medioissa.
- tutustuu taidegrafiikan traditioihin taidehistoriassa
- käyttää taidegrafiikan ja muun visuaalisen kulttuurin keinoja kuvailmaisussaan ja tekee omakohtaisia ratkaisuja

#### Keskeinen sisältö

- tutustutaan oman työskentelyn kautta valittuihin painomenetelmiin: Linopainanta, puupiirros, metalligrafiikka (kuivaneula, etsaus, akvatinta), serigrafia (eli silkkipaino vaikkapa T-paitaan), monotypia,
- kehitetään prosessityöskentelyä (tavoitteet, tutkimus ja vertailu, lähteiden merkitseminen, itsearviointi, ulkoasu
- pohditaan grafiikan ilmaisukeinoja ja muotoja taidehistoriassa sekä nykypäivässä

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

- Kurssilla ohjataan valittujen tekniikoiden käyttöön. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla ja sähköisissä oppimisympäristöissä, kotitehtäviä tulee harvoin. Kurssiin sisältyy luentoja, tiedonhakua, näyttelysuunnittelua ja usein myös näyttelykäynti. Uutta teknologiaa hyödynnetään luontevana osana kuvataiteen tuottamista ja sisältöä.

#### Arviointi

- Hyväksytty kurssisuoritus edellyttää läsnäoloa tunneilla ja osallistumista kuvataiteen sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä arviointitehtäviin. (esim. arviointikeskustelu, vertaisarviointi, itsearviointi, oppimispäiväkirja).
- Kuvallisten töiden arvioinnissa painotetaan kuvallisen ilmaisun käsitteiden ymmärtämistä ja teknisen toteutuksen hallintaa, teoksen henkilökohtaista ja kulttuurista merkittävyyttä, aiheen ja ilmaisutavan kriittistä kehittelyä sekä valitun materiaalin hallintaa. Kirjallisissa töissä arvioidaan prosessityöskentelyn taitoja, kriittistä ja analyttistä ajattelua, kuvataiteen käsitteiden hallintaa, lähteiden käyttöä, taiteentuntemusta sekä ulkoasua.

## 8. Piirustus (KUS07)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että oppilas

- syventyy piirrostaiteen ilmaisumahdollisuuksiin ja itseään kiinnostaviin piirtämisen menetelmiin.
- tutkii piirrostaiteen historiaa ja nykykäytäntöjä
- Harjoitellaan prosessityöskentelyä (tavoitteet, tutkimus ja vertailu, lähteiden merkitseminen, itsearviointi, ulkoasu).

##### Keskeinen sisältö

- havainnosta piirtäminen (elävä malli, esineet, perspektiivin perusteet)
- perehdytään eri piirtimiin ja piirtämisen tekniikkaan
- tutustutaan muihin piirtämisen sovelluksiin kuten digitaaliseen piirtämiseen ja taidegrafiikkaan
- piirtämisen asema ja käyttö taidehistoriassa ja nykytaiteessa.

##### Opetusjärjestelyt ja työtavat

- Kurssilla ohjataan valittujen tekniikoiden käyttöön. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla ja sähköisissä oppimisympäristöissä, kotitehtäviä tulee harvoin. Kurssiin sisältyy luentoja, tiedonhakua, näyttelysuunnittelua ja usein myös näyttelykäynti. Uutta teknologiaa hyödynnetään luontevana osana kuvataiteen tuottamista ja sisältöä.

#### Arviointi

- Hyväksytty kurssisuoritus edellyttää läsnäoloa tunneilla ja osallistumista kuvataiteen sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä arviointitehtäviin. (esim. arviointikeskustelu, vertaisarviointi, itsearviointi, oppimispäiväkirja).
- Kuvallisten töiden arvioinnissa painotetaan kuvallisen ilmaisun käsitteiden ymmärtämistä ja teknisen toteutuksen hallintaa, teoksen henkilökohtaista ja kulttuurista merkittävyyttä, aiheen ja ilmaisutavan kriittistä kehittelyä sekä valitun materiaalin hallintaa. Kirjallisissa töissä arvioidaan prosessityöskentelyn taitoja, kriittistä ja analyttistä ajattelua, kuvataiteen käsitteiden hallintaa, lähteiden käyttöä, taiteentuntemusta sekä ulkoasua.

## 9. Maalaus (KUS08)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventyy taidemaalauksen ilmaisumahdollisuuksiin ja itseään kiinnostaviin maalausmenetelmiin (esim. digitaalinen maalaus)
- harjoittelee tavoitteellista ja prosessia tiedostavaa työskentelyä.

#### Keskeinen sisältö

- tutustuminen taidemaalauksen eri tekniikoihin ja materiaaleihin (vesiväri, peiteväri, akryyliväri, öljyväri, pastelliliidut.)
- syventyminen valittuun maalaustekniikkaan tai eri tekniikoiden yhdistely
- taidehistorian hyödyntäminen oman työskentelyn ja tuottamisen apuna
- eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettu kuvataide
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut taiteen tulkinnan keinot
- maalaustaiteen ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

- Kurssilla ohjataan valittujen tekniikoiden käyttöön. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla ja sähköisissä oppimisympäristöissä, kotitehtäviä tulee harvoin. Kurssiin sisältyy luentoja, tiedonhakua, näyttelysuunnittelua ja usein myös näyttelykäynti. Uutta teknologiaa hyödynnetään luontevana osana kuvataiteen tuottamista ja sisältöä.

#### Arviointi

- Hyväksytty kurssisuoritus edellyttää läsnäoloa tunneilla ja osallistumista kuvataiteen sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä arviointitehtäviin. (esim. arviointikeskustelu, vertaisarviointi, itsearviointi, oppimispäiväkirja).
- Kuvallisten töiden arvioinnissa painotetaan kuvallisen ilmaisun käsitteiden ymmärtämistä ja teknisen toteutuksen hallintaa, teoksen henkilökohtaista ja kulttuurista merkittävyyttä, aiheen ja ilmaisutavan kriittistä kehittelyä sekä valitun materiaalin hallintaa. Kirjallisissa töissä arvioidaan prosessityöskentelyn taitoja, kriittistä ja analyyttistä ajattelua, kuvataiteen käsitteiden hallintaa, lähteiden käyttöä, taiteentuntemusta sekä ulkoasua.

## 10. Keramiikka ja kuvanveisto (KUS09)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- Syventyy kolmiulotteiseen muotoilmaisuun ja itseään kiinnostaviin materiaaleihin.
- Harjoittelee tavoitteellista ja prosessia tiedostavaa työskentelyä .

#### Keskeinen sisältö

- Tutkitaan muotoja ja niiden suhdetta tilaan sekä kolmiulotteisia ilmaisukeinoja.
- Tutustutaan kuvanveiston ja keramiikan perinteisten materiaalien (kuten savi ja kipsi) lisäksi myös ennakolluultomasti muihin mahdollisiin materiaaleihin. (kuten kevytbetoni ja vaahdomuovi).
- Työskentelytapana voi olla myös tietokonemallinnus ja 3D-tulostus.

## Opetusjärjestelyt ja työtavat

- Kurssilla ohjataan valittujen tekniikoiden käyttöön. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla, kotitehtäviä tulee harvoin. Kurssiin sisältyy luentoja, tiedonhakua, näyttelykuratointia ja usein myös näyttelykäynti. Uutta teknologiaa hyödynnetään luontevana osana kuvataiteen tuottamista ja sisältöä.

## Arviointi

- Hyväksytty kurssisuoritus edellyttää läsnäoloa tunneilla ja osallistumista kuvataiteen sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä arviointitehtäviin. (esim. arviointikeskustelu, vertaisarviointi, itsearviointi, oppimispäiväkirja).
- Kuvallisten töiden arvioinnissa painotetaan kuvallisen ilmaisun käsitteiden ymmärtämistä ja teknisen toteutuksen hallintaa, teoksen henkilökohtaista ja kulttuurista merkittävyyttä, aiheen ja ilmaisutavan kriittistä kehittelyä sekä valitun materiaalin hallintaa. Kirjallisissa töissä arvioidaan prosessityöskentelyn taitoja, kriittistä ja analyyttistä ajattelua, kuvataiteen käsitteiden hallintaa, lähteiden käyttöä, taiteentuntemusta sekä ulkoasua.

## 2.22. Opinto-ohjaus

### Oppiaineen tehtävä

*Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalle karttuu riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämään liittyvissä siirtymä- ja muutostilanteissa, kuten siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään sekä kohti täysivaltaista ja aktiivista yhteiskunnan jäsenyyttä.*

*Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit ja muu ohjaus tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden hankkia perustiedot ja -taidot, joiden varassa hänen on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan ja jatko-opintojaan sekä pohtia urasuuntautumistaan. Henkilökohtainen, luokkamuotoinen, pienryhmä- ja vertaisohjaus tukevat opiskelijaa kiinnostusten kartoittamisessa, vahvuuksien tunnistamisessa, urasuunnittelussa sekä valinta- ja ongelmatilanteiden ratkaisemisessa. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan tulee voida keskustella lukio-opintoihinsa, urasuunnitteluunsa, jatkokoulutusvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa ja tulevaisuuteensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmissä opiskelijalla on mahdollisuus käsitellä asioita, jotka ovat jaettavissa muiden opiskelijoiden kanssa ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä.*

### Vantaan lukiokoulutus

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa lukio-opinnoissa, urasuunnittelussa ja elämään liittyvissä siirtymä- ja muutostilanteissa. Opinto-ohjauksessa rohkaistaan nuorta käyttämään tieto- ja viestintätekniikkaa aktiivisesti opinto- ja urasuunnittelun välineenä. Opiskelijaa kannustetaan etsimään tietoa jatko-opiskelu- ja työmahdollisuuksista Suomessa ja ulkomailla. Vantaalaisissa lukioissa opinto-ohjausta toteutetaan koulun toimintakulttuuriin sopivilla toteutustavoilla.

### Opetuksen tavoitteet

*Ohjaus toteutetaan tavalla, joka vahvistaa opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta. Tavoitteena on, että opiskelija löytäisi omat yksilölliset, myös elinikäistä oppimista tukevat tapansa oppia. Opiskelijaa tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa sekä etsimään tietoa siitä, miten ja mistä hän saa apua mahdollisiin opiskelun haasteisiin. Ohjauksella edistetään opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja opintojen sujumista sekä tuetaan nuorta elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyvissä päätöksissä. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy urasuunnittelussaan ja päätöksenteossään arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan.*

Opiskelijan tiedonhakutaitoja vahvistetaan ohjaamalla häntä monipuolisesti erilaisia opiskeluympäristöjä hyödyntäväksi, aktiiviseksi ja kriittiseksi tiedonetsijäksi, joka osaa myös soveltaa etsimäänsä tietoa. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutuksiin, ammattialoihin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja sähköiset hakujärjestelmät sekä osaa käyttää niissä olevaa informaatiota urasuunnittelun ja jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija saa tietoa opiskelusta muissa oppilaitoksissa, lukion jälkeisistä jatko-opiskeluvaihtoehdoista, työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus tutustua monipuolisesti ammatteihin ja työelämään sekä kansanopistojen, toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen koulutustarjontaan. Opiskelijaa ohjataan siten, että hän osaa etsiä tietoa myös muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailla.

Opiskelija saa ohjausta jatko-opintojensa suunnittelussa sekä opintoihin hakeutumisessa. Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan siten, että hänellä on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen. Opiskelijaa tuetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman laatimisessa ja suunnitelmien päivittämisessä.

### **Vantaan lukiokoulutus**

Opinto-ohjauksella tuetaan yksilön itsetuntemusta ja vahvuuksien tunnistamista. Vantaalaisten lukioden opinto-ohjauksessa tehdään yhteistyötä korkea-asteen oppilaitosten ja muiden jatko-opintoja tarjoavien oppilaitosten kanssa. Vantaalaiset lukiot tekevät aktiivista yhteistyötä kehittäessään ja toteuttaessaan jatko-opintoihin ohjausta. Työelämän ja yrittäjyyden tuntemusta sekä työnhakutaitoja vahvistetaan asiantuntijavieraiden, yritysvierailujen, kesätyöportfoliokurssin ja alumnitoiminnan avulla. Tavoitteena on vahvistaa yhteistyötä työelämän ja korkeakoulujen kanssa. Opinto-ohjaaja tukee opiskelijaa laatimaan ja päivittämään opinto- ja urasuunnitelmiaan aktiivisesti koko lukion ajan.

### **Arviointi**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Opinto-ohjauksen pakolliset ja soveltavat kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä (S). Opinto-ohjauksen kurssien tavoitteista ja arvioinnin perusteista keskustellaan opiskelijoiden kanssa kurssin alussa. Yhdessä sovitut kriteerit kirjataan opiskelijoiden nähtäväksi.

Hyväksytty suoritusmerkintä edellyttää kurssin alussa sovittujen kurssisuoritteiden tekemistä ja aktiivista osallistumista tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn. Opinto-ohjauksen tavoitteena on itsearviointin kehittyminen. Vertaisarviointia voidaan hyödyntää luokkamuotoisessa ja pienryhmätyöskentelyssä. Opiskelija saa jatkuvaa palautetta edistymisestään.

#### **Valtakunnalliset pakolliset kurssit**

### **6. Minä opiskelijana (OP01)**

#### **Vantaan lukiokoulutus**

Vantaalaisten lukioden toimintakulttuurit määrittelevät opinto-ohjauksen OP1-kurssin toteutustavat. Toteutustapoina voivat olla esimerkiksi luokkamuotoinen opetus, pien- tai vertaisryhmät, henkilökohtainen ohjaus, teemapäivät, infotilaisuudet, asiantuntijavieraat ja vierailukäynnit. OP1-kurssin toteuttamisessa voidaan hyödyntää lukion muiden toimijoiden asiantuntemusta sekä ulkopuolisia asiantuntijoita.

OP1-kurssi suoritetaan suomenkielisissä lukioissa ensimmäisen lukiovuoden aikana.

## Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu lukio-opintojen käytänteisiin, opintojen rakenteeseen sekä ylioppilastutkintoon
- harjaantuu lukiossa vaadittaviin opiskelutaitoihin sekä omien vahvuuksien ja kiinnostusten kohteiden kartoittamiseen liittyvissä keskeisissä tiedoissa ja taidoissa
- pohtii elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen liittyviä kysymyksiä.

## Keskeiset sisällöt

- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelu; henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja ylioppilastutkintosuunnitelma
- jatko-opintojen pohtiminen ja ammatillinen suuntautuminen; jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja sen kehittäminen
- elämänhallintataidot
- oman oppimisen arviointi
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, sähköiset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

## 7. Jatko-opinnot ja työelämä (OP02)

### Vantaan lukiokoulutus

Vantaalaisten lukioiden toimintakulttuurit määrittelevät opinto-ohjauksen OP2-kurssin toteutustavat. Toteutustapoina voivat olla esimerkiksi luokkamuotoinen opetus, pien- tai vertaisryhmät, henkilökohtainen ohjaus, teemapäivät, infotilaisuudet, asiantuntijavieraat ja vierailukäynnit. OP2-kurssi suositellaan suoritettavaksi OP1-kurssin jälkeen.

## Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää edelleen itsetuntemustaan sekä elämänsuunnittelu- ja elämänhallintataitojaan
- perehtyy jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle
- tutustuu toisen ja korkea-asteen erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin sekä muuhun koulutustarjontaan
- lisää työelämätaitojaan sekä syventää työelämäntuntemustaan.

## Keskeiset sisällöt

- jatko-opintomahdollisuudet Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä
- yrittäjyys
- työelämä- ja työnhakutaidot
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen
- henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 1. Korkeakoulussa suoritettu opintokokonaisuus (OPS16)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

Korkeakouluopintojen keskeisenä tehtävänä on kehittää opiskelijan jatko-opintovalmiuksia, parantaa opiskelijan edellytyksiä tehdä jatko-opintoja koskevia valintoja sekä edistää siirtymistä lukiokoulutuksesta korkeakouluopintoihin.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa tietoa korkeakouluopinnoista ja niissä tarvittavista valmiuksista
- tutustuu korkeakouluopintojen käytänteisiin
- kehittää jatko-opinnoissa tarvittavia tietoja ja taitoja
- laajentaa osaamistaan valitsemastaan tieteenalasta
- kehittää itsetuntemuksen, päätöksenteon ja elämäsuunnittelun taitoja
- harjoittelee sitoutumista itsenäiseen, suunnitelmalliseen opiskeluun
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan

##### Keskeiset sisällöt

Opiskelija tutustuu korkeakouluopintoihin suorittamalla yliopisto-opintoihin tai ammattikorkeakouluopintoihin kuuluvia kursseja lukioaikana. Kurssin sisällöt määrittävät suoritettavien korkeakouluopintojen mukaisesti.

##### Arviointi

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opiskelija tuo oppilaitokseen todistuksen suorittamistaan korkeakouluopinnoista. Korkeakouluopinnoista myönnettävien lukiokurssien määrä arvioidaan tapauskohtaisesti suoritettujen opintojen laajuuden perusteella. Kurssi arvioidaan S-merkinnällä.

### 2. Korkeakoulussa suoritettu opintokokonaisuus (OPS13)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

Korkeakouluopintojen keskeisenä tehtävänä on kehittää opiskelijan jatko-opintovalmiuksia, parantaa opiskelijan edellytyksiä tehdä jatko-opintoja koskevia valintoja sekä edistää siirtymistä lukiokoulutuksesta korkeakouluopintoihin.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa tietoa korkeakouluopinnoista ja niissä tarvittavista valmiuksista
- tutustuu korkeakouluopintojen käytänteisiin
- kehittää jatko-opinnoissa tarvittavia tietoja ja taitoja
- laajentaa osaamistaan valitsemastaan tieteenalasta
- kehittää itsetuntemuksen, päätöksenteon ja elämäsuunnittelun taitoja
- harjoittelee sitoutumista itsenäiseen, suunnitelmalliseen opiskeluun
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan

##### Keskeiset sisällöt

Opiskelija tutustuu korkeakouluopintoihin suorittamalla yliopisto-opintoihin tai ammattikorkeakouluopintoihin kuuluvia kursseja lukioaikana. Kurssin sisällöt määrittävät suoritettavien korkeakouluopintojen mukaisesti.

##### Arviointi



Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opiskelija tuo oppilaitokseen todistuksen suorittamistaan korkeakouluopinnoista. Korkeakouluopinnoista myönnettävien lukiokurssien määrä arvioidaan tapauskohtaisesti suoritettujen opintojen laajuuden perusteella. Kurssi arvioidaan S-merkinnällä.

### 3. Korkeakoulussa suoritettu opintokokonaisuus (OPS15)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

Korkeakouluopintojen keskeisenä tehtävänä on kehittää opiskelijan jatko-opintovalmiuksia, parantaa opiskelijan edellytyksiä tehdä jatko-opintoja koskevia valintoja sekä edistää siirtymistä lukiokoulutuksesta korkeakouluopintoihin.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa tietoa korkeakouluopinnoista ja niissä tarvittavista valmiuksista
- tutustuu korkeakouluopintojen käytänteisiin
- kehittää jatko-opinnoissa tarvittavia tietoja ja taitoja
- laajentaa osaamistaan valitsemastaan tieteenalasta
- kehittää itsetuntemuksen, päätöksenteon ja elämäsuunnittelun taitoja
- harjoittelee sitoutumista itsenäiseen, suunnitelmalliseen opiskeluun
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan

##### Keskeiset sisällöt

Opiskelija tutustuu korkeakouluopintoihin suorittamalla yliopisto-opintoihin tai ammattikorkeakouluopintoihin kuuluvia kursseja lukioaikana. Kurssin sisällöt määrittävät suoritettavien korkeakouluopintojen mukaisesti.

##### Arviointi

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opiskelija tuo oppilaitokseen todistuksen suorittamistaan korkeakouluopinnoista. Korkeakouluopinnoista myönnettävien lukiokurssien määrä arvioidaan tapauskohtaisesti suoritettujen opintojen laajuuden perusteella. Kurssi arvioidaan S-merkinnällä.

### 4. Korkeakoulussa suoritettu opintokokonaisuus (OPS12)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

Korkeakouluopintojen keskeisenä tehtävänä on kehittää opiskelijan jatko-opintovalmiuksia, parantaa opiskelijan edellytyksiä tehdä jatko-opintoja koskevia valintoja sekä edistää siirtymistä lukiokoulutuksesta korkeakouluopintoihin.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa tietoa korkeakouluopinnoista ja niissä tarvittavista valmiuksista
- tutustuu korkeakouluopintojen käytänteisiin
- kehittää jatko-opinnoissa tarvittavia tietoja ja taitoja
- laajentaa osaamistaan valitsemastaan tieteenalasta
- kehittää itsetuntemuksen, päätöksenteon ja elämäsuunnittelun taitoja
- harjoittelee sitoutumista itsenäiseen, suunnitelmalliseen opiskeluun
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan

##### Keskeiset sisällöt

Opiskelija tutustuu korkeakouluopintoihin suorittamalla yliopisto-opintoihin tai ammattikorkeakouluopintoihin kuuluvia kursseja lukioaikana. Kurssin sisällöt määrittävät suoritettavien korkeakouluopintojen mukaisesti.

## Arviointi

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opiskelija tuo oppilaitokseen todistuksen suorittamistaan korkeakouluopinnoista. Korkeakouluopinnoista myönnettävien lukiokurssien määrä arvioidaan tapauskohtaisesti suoritettujen opintojen laajuuden perusteella. Kurssi arvioidaan S-merkinnällä.

## 5. Korkeakoulussa suoritettu opintokokonaisuus (OPS14)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Korkeakouluopintojen keskeisenä tehtävänä on kehittää opiskelijan jatko-opintovalmiuksia, parantaa opiskelijan edellytyksiä tehdä jatko-opintoja koskevia valintoja sekä edistää siirtymistä lukiokoulutuksesta korkeakouluopintoihin.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa tietoa korkeakouluopinnoista ja niissä tarvittavista valmiuksista
- tutustuu korkeakouluopintojen käytänteisiin
- kehittää jatko-opinnoissa tarvittavia tietoja ja taitoja
- laajentaa osaamistaan valitsemastaan tieteenalasta
- kehittää itsetuntemuksen, päätöksenteon ja elämäsuunnittelun taitoja
- harjoittelee sitoutumista itsenäiseen, suunnitelmalliseen opiskeluun
- tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan

#### Keskeiset sisällöt

Opiskelija tutustuu korkeakouluopintoihin suorittamalla yliopisto-opintoihin tai ammattikorkeakouluopintoihin kuuluvia kursseja lukioaikana. Kurssin sisällöt määrittävät suoritettavien korkeakouluopintojen mukaisesti.

## Arviointi

Kurssi on suoritettu hyväksytysti, kun opiskelija tuo oppilaitokseen todistuksen suorittamistaan korkeakouluopinnoista. Korkeakouluopinnoista myönnettävien lukiokurssien määrä arvioidaan tapauskohtaisesti suoritettujen opintojen laajuuden perusteella. Kurssi arvioidaan S-merkinnällä.

## 8. Jatko-opinnot tutuksi (OPS03)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssilla tutustutaan lukion jälkeisiin jatko-opintomahdollisuuksiin.

#### Keskeiset sisällöt sekä opetusjärjestelyt

Oppilaitokset (yliopistot, ammattikorkeakoulut, ammatilliset sekä vapaan sivistystyön oppilaitokset) esittelevät opintotarjontaansa luentojen ja tutustumiskäyntien muodossa. Kurssilla hankitaan runsaasti tietoa jatko-opintovaihtoehtoista. Kurssilla voidaan esitellä myös opiskelua ulkomailla. Kurssiin sisältyy omaan urasuunnitteluun liittyviä tehtäviä. Kurssin suorittaminen hyväksytysti edellyttää aktiivista osallistumista kurssin luennoilla ja vierailuilla sekä oppimistehtävien suorittamista.

## Arviointi

Kurssi arvioidaan S-merkinnällä. Hyväksytty suoritusmerkintä edellyttää kurssin alussa sovittujen kurssisuoritteiden tekemistä ja aktiivista osallistumista tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

Kurssi soveltuu toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoille. Hyvä yhdistelmä OPS04-kurssin kanssa.

## 9. Oma urapolkuni (OPS04)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin painopisteinä ovat opiskelijan itsetuntemuksen sekä jatko-opinto- ja työnhakuvalmiuksien kehittäminen. Kurssilla pohditaan erilaisten oppimistehtävien ja harjoitteiden avulla kiinnostuksia, vahvuuksia ja kehitettäviä ominaisuuksia sekä elämäнкаarta, unelmia, tavoitteita ja uramahdollisuuksia.

#### Keskeinen sisältö

Työnhakuvalmiuksia kehitetään harjoittelemalla haastattelutilanteita, laatimalla työhakemus ja ansioluettelo. Kurssilla tutustutaan myös sosiaalisen median merkitykseen työhaussa. Kurssilla voi olla mukana vierailijoita ja vierailukäyntejä..

#### Arviointi

Hyväksytty suoritusmerkintä edellyttää kurssin alussa sovittujen kurssisuoritteiden tekemistä, aktiivista osallistumista tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn sekä säännöllistä läsnäoloa. Kurssi arvioidaan S-merkinnällä. Kurssi soveltuu jokaiselle vuositasolle.

#### Aih kokonaisuudet

Kurssilla toteutuu seuraavat aih kokonaisuudet:

- hyvinvointi ja turvallisuus
  - elämänhallintataidot (tutustuminen Ohjaamoon)
- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
  - työnhakutaidot

## 10. Tutorkurssi (OPS05)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssi on tarkoitettu toisen vuoden opiskelijoille, jotka ovat kiinnostuneita toimimaan uusien opiskelijoiden opastajina lukio-opiskelussa. Tutortoiminta vaatii sosiaalisuutta, oma-aloitteisuutta ja vastuullisuutta.

#### Keskeiset sisällöt

Tutortoimintaan kuuluu uusien opiskelijoiden vastaanotto ja tukeminen sekä lukio-opintojen esittelyä mm. vanhempainilloissa, yläkouluissa ja messuilla. Lisäksi tutorit osallistuvat lukion tapahtumien järjestämiseen, kuten avointen ovien päivään.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Opiskelijat valitaan kurssille vapaamuotoisten hakemusten perusteella. Kurssiin kuuluu aloitusleiri, jolloin tutorit perehdytetään tutor-toimintaan ja tutor-vuoden tärkeimpiin tehtäviin sekä tapahtumiin. Tutorit ja tutor-ohjaajat tapaavat viikoittain lukuvuoden aikana.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Kurssisuoritus edellyttää aktiivista osallistumista kaikkiin tutortehtäviin. Tutorina toimiminen on luottamustehtävä, josta saa erillisen todistuksen.

Kurssi soveltuu toisen vuoden opiskelijoille.

### **Aihekokonaisuudet**

Kurssilla toteutuu seuraavat aihekokonaisuudet:

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä

## **11. Kesätyökurssi (OPS06)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on syventää opiskelijan tietoisuutta omista jatko-opinto- ja työmahdollisuuksista.

#### **Keskeiset sisällöt**

Kurssilla harjoitellaan työnhakua ja opetellaan tunnistamaan kirjallisten tehtävien avulla omia vahvuuksia ja kiinnostuksia. Kurssiin sisältyy kaksi tapaamista oman opinto-ohjaajan kanssa. Alkutapaaminen ajoittuu toukokuulle ja palautekeskustelu käydään kesän jälkeen 1. jakson aikana. Kurssin oppimistehtävinä opiskelija kirjoittaa työhakemuksen, ansioluettelon ja esseen. Lisäksi opiskelija pitää kesätyöpäiväkirjaa ja haastattelee yrityksen henkilöstöä.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kesätyökurssin suorittaminen edellyttää vähintään kahden viikon täysipäiväistä työskentelyä opiskelijan itse hankkimassa kesätyöpaikassa, kurssiin liittyvien kirjallisten tehtävien palauttamista ja tapaamisia opinto-ohjaajan kanssa. Opiskelijan tulee näyttää työtodistus palautekeskustelussa.

#### **Arviointi**

Hyväksytty suoritusmerkintä edellyttää kurssin alussa sovittujen kurssisuoritteiden tekemistä ja vähintään kahden viikon työssäkäyntiä. Kurssi arvioidaan S-merkinnällä. Kurssi soveltuu jokaiselle vuositasolle.

### **Aihekokonaisuudet**

Kurssilla toteutuu seuraavat aihekokonaisuudet:

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- oman työpaikan haku, työelämätaidot

## **12. Elämäntahallinnan kurssi (OPS07)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on vahvistaa opiskelijan terveellistä elämäntahymia sekä henkistä että fyysistä hyvinvointia.

#### **Keskeiset sisällöt**

Pääteemoja ovat elämäntahymia ja terveelliset elintavat (uni, aktiivinen työ- ja opiskelu-aika, lepo ja harrastukset, liikunta ja ruokavalio), aikatauluttaminen, stressinhallinta ja itsetunto sekä omat voimavarat ja unelmat tulevaisuuden suunnittelussa.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi pohjautuu aktiivisiin ja toiminnallisiin harjoitteisiin. Kurssi on liikunnan ja opinto-ohjauksen yhteinen kurssi. Kurssi on hajautettu (syyslukukausi).

#### Arviointi

Hyväksytty suoritusmerkintä edellyttää kurssin alussa sovittujen kurssisuoritteiden tekemistä, aktiivista osallistumista tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn sekä säännöllistä läsnäoloa. Kurssi arvioidaan S-merkinnällä. Kurssi sopii hyvin esimerkiksi kakkosille ja abeille.

#### Aihekokonaisuudet

Kurssilla toteutuu seuraavat aihekokonaisuudet:

- hyvinvointi ja turvallisuus

### 13. Yhdystutorkurssi (OPS08)

#### Tikkurilan lukio

##### Kurssin tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tutoreiden keskuudesta valitaan yksi tai useampia yhdystutoreita, joka on vastuussa yhteistyöstä koulun muun henkilökunnan kanssa ja on mukana organisoimassa tutoreiden toimintaa.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

### 14. Työelämätaidokurssi (OPS09)

#### Tikkurilan lukio

Tutustutaan eri opiskelualoihin, oppilaitoksiin, harjoitellaan työhakemuksen ja CV:n tekoa. Kurssilla on yhteisiä tapaamisia, opintokäyntejä, sekä itsenäistä työskentelyä. Opiskelijoilla on mahdollisuus vaikuttaa kurssin toteutustapaan.

### 15. "Mitä tänään tehdään?" -kurssi (OPS10)

#### Tikkurilan lukio

Mitä olet aina halunnut oppia lukiossa? Opiskelijat suunnittelevat yhdessä opettajan kanssa kurssin sisällön, toteutustavan sekä arviointimenetelmät.

### 16. LUE-kurssi (OPS11)

#### Tikkurilan lukio

##### Kurssin tavoitteet ja keskeiset sisällöt

opiskelutekniikoiden oppimisen syventäminen eri oppiaineryhmissä: äidinkieli, ruotsi, englanti, matematiikka ja reaali, apua oppimisen ongelmakohtiin, apua lukivaikeuksien opiskeluun. Tavoitteena on auttaa opiskelijoita, joilla oppiminen on vaikeaa ja opiskelumenestys kangertelee yhdessä tai useammassa aineessa. Kurssi on tarjolla jo ensimmäisen opiskeluvuoden aikana, jolloin voidaan puuttua opiskelun ongelmakohtiin mahdollisimman varhain. Kurssi on hyödyllinen myös opiskelijoille, joilla on todettu lukivaikeus. Kurssilla annetaan neuvoja, miten huomioida lukivaikeus opiskelutekniikassa ja oppimistilanteissa. Kurssin toteutuksesta vastaa eri oppiaineryhmien opettajat, erityisopettaja ja opintoohjaaja. Kurssilla voi tulla matkakustannuksia esimerkiksi vierailukäynneistä tai jos opiskelija haluaa kurssin yhteydessä tehdä lukitestin. Kurssin opettajana toimii koulutettu erityisopettaja.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Kurssin hyväksytty suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista kurssille ja annettujen tehtävien suorittamista. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

## 2.23. Teemaopinnot

Teemaopinnot ovat eri tiedonaloja yhdistäviä opintoja. Ne eheyttävät opetusta ja kehittävät opiskelijoiden taitoja hahmottaa ja ymmärtää yksittäistä oppiainetta laajempia kokonaisuuksia. Teemaopintojen keskeisenä tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia usean eri oppiaineen tietojen ja taitojen yhdistämiseen ja soveltamiseen. Teemaopintojen tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

### Opetuksen tavoitteet

Teemaopintojen tavoitteena on, että opiskelija

- rohkaistuu etsimään eri tieteen- ja taiteenalojen keskeisten käsitteiden ja näkökulmien välisiä yhteyksiä ja muodostaa niiden pohjalta kokonaisuuksia
- hahmottaa ongelmia, ilmiöitä tai kysymyksiä sekä innostuu etsimään niihin ratkaisuja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- hyödyntää eri aloilta hankkimiaan tietoja ja taitoja
- hakee informaatiota eri lähteistä ja arvioi tietolähteiden luotettavuutta
- soveltaa osaamistaan ja kehittää tieto- ja viestintäteknologisia taitojaan käytännön toiminnassa
- työskentelee tavoitteellisesti ja toimii rakentavasti ryhmän jäsenenä.

### Arviointi

Teemaopintojen arviointi perustuu opiskelijan taitoihin hakea tietoa, arvioida ja soveltaa sitä sekä tuottaa luotettavien lähteiden pohjalta jäsenyntyä kokonaisuuksia. Olennaisia arvioinnin kohteita ovat opiskelijan taidot arvioida kriittisesti tietolähteitä sekä ymmärtää eri tietojen ja taitojen välisiä yhteyksiä. Työskentelyn arviointi kohdistuu sen tavoitteellisuuteen ja suunnitelmallisuuteen. Opiskelijoille annetaan ohjaavaa palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoista sekä työvälineiden käytöstä. Teemaopintojen arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä.

### Valtakunnalliset syventävät kurssit

#### 1. Monitieteinen ajattelu (TO01)

##### Tikkurilan lukio

Miten maailma syntyi?

1. Suurten maailmanuskontojen ja varhaisten korkeakulttuurien luomismyytit
2. Alkuperäiskansojen ja uususkontojen luomismyytit
3. Kalevala
4. Syntytaru folkloren genrenä
5. Yleinen suhteellisuusteoria ja aika-avaruus
6. Alkuräjähdys ja laajeneva maailmankaikkeus
7. Kreationismin selitys maailman synnylle ja 'intelligent design'
8. Tieteellisen ja uskonnollisen maailmanselityksen eroista ja yhtäläisyyksistä nykytutkimuksen valossa
9. Spekulaatiivisesta fiktion luomismyyttejä

10. Scifin vaihtoehtoiset todellisuudet kirjallisuudessa ja elokuvassa

11. Maailman syntytarinat elokuvina

sekä muutama muukin aihe.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssin tavoitteena on tarjota tilaisuuksia ajattelun taitojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonalaan laajemmissa kokonaisuuksissa. Kurssin aikana opiskelijat kehittävät kriittistä ja luovaa ajatteluaan itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. He analysoivat ja arvioivat erilaisia käsitejärjestelmiä ja näkökulmia ja käyttävät niitä johtopäätösten ja ratkaisujen tekemiseen. Kurssin keskeiset sisällöt valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta.*

## **2. Tutkiva työskentely teknologialla (TO02)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Robotiikka**

Kurssin tavoitteena on tutustua ja oppia ymmärtämään, miten meitä ympäröivät erilaiset elektroniset laitteet toimivat.

#### **Keskeinen sisältö**

Kurssilla opiskellaan ohjelmointia ja elektroniikkakomponenttien käyttöä rakentamalla virtapiirejä. Kurssilla suunnitellaan ja rakennellaan erilaisia laitteita yksin tai pienissä ryhmissä. Lisäksi kurssilla suunnitellaan ja toteutetaan yksin tai parin kanssa dokumentoitu projektityö, joka esitellään muulle ryhmälle kurssin lopussa.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla. Harjoitukset pyritään tekemään opiskelijan omalla koneella, tarvittaessa tunnilla voi käyttää koulun konetta. Kurssilla tehdään sekä yksilö- että ryhmätöitä. Kurssilla pyritään tekemään vierailu johonkin robotiikka-alan yritykseen, jatkokoulutuspaikkaan tai robotiikka-alan tapahtumaan. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Tieto- ja viestintäteknologian kurssin tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön. Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin.*

## **3. Osaaminen arjessa (TO03)**

### **Tikkurilan lukio**

Lukiolaisen turvakurssi

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämä lukiolaisille suunnattu kurssi. Kurssi järjestetään yleensä syksyllä koulupäivien ulkopuolella: 4 iltaa + varuskuntaviikonloppu.



Pelastustoimeen ja pelastajan ammattiin tutustuminen, poliisitoimeen ja poliisin ammattiin tutustuminen. Väestönsuojelu, omatoiminen varautuminen ja suojautuminen. Varuskuntaviikonloppu Santahaminassa - esim. ensiapua, Pasi-ajelua, taistelunäytös, viestivälinekoulutusta, selviytymiskoulutusta, suunnistusteoriaa, tehtäviä.

Kurssin ajankohdista ilmoitetaan erikseen.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan kurssilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.*

## **2.24. Elokuva**

### **Oppiaineen tehtävä**

#### **Tikkurilan lukio**

### **Opetuksen tehtävä**

Liikkuvan kuvan analysointi sekä elokuvataiteen keskeisten teosten ja tyyliuuntien tunteminen kuuluvat yleissivistykseen. Elokuvaopetuksen tehtävänä on kasvattaa valistuneita katsojia, jotka uskaltavat heittäytyä mukaan elokuvan moniin maailmihin. Elokuvallisesti sivistynyt ihminen nauttii kuvallisen kulttuurin eri muodoista ja osaa jäsentää maailmaa elokuvan ja muun liikkuvan kuvan avulla. Liikkuvan kuvan tuntemus tarjoaa hyvän pohjan kaiken median ymmärtämiseen.

Elokuvaopetuksella on kulttuurillinen, ilmaisullinen ja kasvattava aspekti. Elokuvan avulla on mahdollista ilmaista omia ajatuksia ja tunteita sekä vaikuttaa omaan ympäristöön. Elokuva voi myös toimia elämyksellisenä johdatuksena lähes kaikkiin aiheisiin ja oppiaineisiin.

### **Opetuksen tavoitteet**

#### **Oppiaineen tavoitteet**

Elokuvaopetus kehittää opiskelijan valmiuksia hahmottaa maailmaa ja ilmaista itseään liikkuvan kuvan avulla.

Elokuvaopetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää taiteenlajin yleiset lainalaisuudet ja vaikutuskeinot
- saa kokemuksia ja elämyksiä, joiden kautta hän oppii ymmärtämään maailmaa ja itseään
- oppii analysoimaan näkemäänsä ja ilmaisemaan ajatuksensa muille
- pystyy ilmaisemaan itseään elokuvallisesti
- tuntee taiteenlajin keskeisimmät teokset, tyyliuunnat ja tekijät
- tuntee monipuolisesti elokuvakulttuurin ilmiöitä ja levityskanavia

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Työtavat vaihtelevat kursseittain. Osa kursseista vaatii opiskelijalta kykyä itsenäiseen työskentelyyn sekä ryhmätyöhön. Kursseihin kuuluu elokuvakäynti elokuvateatterissa sekä mahdollisesti muita vierailuja alan museoissa, näyttelyissä ja yrityksissä. Elokuvakäynteihin ja vierailuihin liittyvät pääsymaksut ja matkakulut jäävät opiskelijan maksettavaksi. ELO10-kurssiin

(Leirikoulukurssi Sodankylän elokuvajuhlilla) liittyvistä järjestelyistä ja maksuista kerrotaan tarkemmin kurssin opetussuunnitelmassa.

### **Suoritusjärjestys ja itsenäinen suorittaminen**

Kurssit ELOS1 ja ELOS2 muodostavat elokuvatietouden kokonaisuuden. ELOS2-kurssille voi osallistua vasta ELOS1-kurssin suorittamisen jälkeen.

Kurssit ELOS3, ELOS4 ja ELOS5 muodostavat kokonaisuuden, jossa opitaan elokuvan tekemistä. Ne tulee suorittaa peräjälkeen yhtenä kokonaisuutena. Käsikirjoituskurssille (ELOS3) voi opettajan luvalla osallistua ilman muiden tuotantokurssien suorittamista. Kokonaisuuden voi valita, vaikka mitään muita elokuvakursseja ei olisi suoritettu.

Kurssit ELOS6–ELOS11 voi suorittaa opintojen missä vaiheessa tahansa, eikä niiden suorittamiseen vaadita pohjakursseja. Ne liittyvät sisältöjensä puolesta muihin aineisiin tai syventävät muilla elokuvakursseilla opittuja tietoja ja taitoja. Nämä kurssit voi valita, vaikka mitään muita elokuvakursseja ei olisi suoritettu.

Elokuvakursseja ei voi suorittaa itsenäisesti.

### **Arviointi**

#### **Arvioinnin yleisperiaatteet**

Elokuvakurssien arviointi perustuu aineen opetuksen tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan tapa työskennellä, tuntiaktiivisuus sekä työn tulokset. Soveltavasta kurssista annetaan suoritusmerkintä (S).

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 1. Elokvatietouden peruskurssi (ELOS01)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii ymmärtämään elokuvan ominaispiirteitä taiteenlajina
- tajuaa mekanismit, menetelmät ja keinot, joilla elokuvantekijät vaikuttavat katsojaan
- hahmottaa elokuvahistorian tärkeimmät vaiheet
- tunnistaa perusteoksia sekä tärkeimpiä tyyliuuntia, lajityyppejä ja tekijöitä
- oppii etsimään ja jäsentämään tietoa elokuvista
- osaa analysoida näkemäänsä ja kertoa havainnoistaan suullisesti ja kirjallisesti
- oppii nauttimaan elokuvakulttuurista

##### Keskeinen sisältö

Kurssilla tutustutaan elokuvan ilmaisukeinoihin ja kielioppiin. Aiheita ovat muun muassa musiikki ja äänet, leikkaus, sommittelu ja kuvakoot.

Elokuvan historiaa lähestytään muun muassa genreteorian kautta. Lisäksi tutustutaan elokuvan tekemisen ja tutkimiseen liittyviin ammatteihin sekä jatko-opiskelumahdollisuuksiin ja eri tietolähteisiin.

Kurssilla tutustutaan monenlaisiin elokuviin, jolloin opiskelija saa monipuolisen kuvan erilaisista elokuvakulttuureista.

##### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssin aikana katsotaan runsaasti elokuvanäytteitä. Ainakin yksi kokonainen elokuva käydään katsomassa elokuvateatterissa.

Koettuja elämyksiä puretaan keskustelun ja erilaisten harjoitustöiden avulla.

Kurssilla on mahdollista vierailla esimerkiksi tuotantoyhtiöissä, elokuvateattereissa, alan näyttelyissä tai museoissa. Myös asiantuntijoiden ja elokuvantekijöiden luentoja järjestetään mahdollisuuksien mukaan.

Kurssiin kuuluu elokuvapäiväkirjan pitämien tai suppean tutkielman tekeminen opettajan kanssa sovittavasta aiheesta.

##### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoristusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

### 2. Elokvatietouden jatkokurssi (ELOS02)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää peruskurssilla opittuja tietoja ja taitoja
- ymmärtää hyvin elokuvan muotokieltä ja perinteitä
- hahmottaa elokuvan ja todellisuuden suhteen
- osaa tarkastella kriittisesti audiovisuaalisia teoksia
- tajuaa elokuvan ja tuhansia vuosia vanhan tarinankerronnan perinteen välisen yhteyden

- huomaa liikkuvan kuvan jatkuvan kehityksen ja tutustuu uudenlaisiin kuva-kulttuurin muotoihin
- huomaa kaupallisuuden vaikutuksen elokuvakulttuuriin

### **Keskeinen sisältö**

Kurssilla käsitellään niin fiktion kuin dokumenttielokuvan suhdetta todellisuuteen sekä dokumenttielokuvan historiaa ja nykytilaa. Lisäksi voidaan tutustua tosi-tv-ilmioon.

Toisena pääaiheena on myyttien ja tarinankertomisen ikivanhojen perinteiden merkitys elokuvalle.

Elokuva on paitsi taidemuoto myös yksi maailman kannattavimmista liiketoiminnan muodoista. Kurssilla pohditaan elokuvan suhdetta rahaan ja markkinointiin.

Musiikkivideo on elokuvaakin uudempi taidemuoto, jossa sekoittuvat kaupallisuus ja moderni ilmaisu. Kurssilla tutustutaan musiikkivideon historiaan ja muotokieleen.

Lisäksi kursseilla on mahdollista ottaa huomioon opiskelijoiden toiveita sisältöjen suhteen.

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Katsottuja elokuvia ja näytteitä käsitellään keskustelemalla sekä tekemällä suullisia ja kirjallisia tehtäviä. Ainakin yksi kokonainen elokuva käydään katsomassa elokuvateatterissa. Lisäksi pyritään järjestämään alaan liittyviä vierailuja sekä asiantuntijoiden ja elokuvantekijöiden luentoja mahdollisuuksien mukaan. Kurssiin kuuluu opettajan kanssa sovittava kirjallinen työ.

### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoristusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## **3. Elokuvan käsikirjoittaminen (ELOS03)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää käsikirjoituksen merkityksen elokuvan rakennuspiirustuksena
- hahmottaa käsikirjoituksen ja lopullisen elokuvan suhdetta
- oppii lukemaan erilaisia käsikirjoituksia ja analysoimaan niitä
- tuntee yleisimmät käsikirjoitusten rakenteet
- tuottaa oman käsikirjoituksen yksin tai parin kanssa

### **Keskeinen sisältö**

Kurssilla tutustutaan erityyppisiin elokuvakäsikirjoituksiin. Käsikirjoituksia analysoidaan niin rakenteellisesta, sisällöllisestä kuin tuotannollisesta näkökulmasta.

Kurssin aikana oppilaat työstävät yksin tai ryhmissä lyhyen käsikirjoituksen joko dokumenttiin tai fiktiiviseen elokuvaan. Lajityypiksi voidaan valita esimerkiksi mainoselokuva, dokumentti tai draama.

Kurssilla työstettyjä käsikirjoituksia käsitellään kursseilla ELOS4 ja ELOS5.

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssiin kuuluu perinteistä luokkaopetusta sekä itsenäistä ja pienryhmissä työskentelyä. Yksin tai ryhmässä työstettävä lyhytelokuvan käsikirjoitus vaatii oppilaalta kykyä sekä ryhmätyöhön että itsenäiseen työskentelyyn. Kurssiin kuuluu elokuvakäynti ja mahdollisuuksien mukaan ammattikäsikirjoittajan vierailu.

Kurssit ELOS3, ELOS4 ja ELOS5 muodostavat kokonaisuuden, jossa opitaan elokuvan tekemistä. Ne tulee mieluiten suorittaa peräjälkeen yhtenä kokonaisuutena. Käsikirjoituskurssille (ELOS3) voi osallistua ilman muiden tuotantokurssien suorittamista, mikäli asiasta sovitaan ajoissa kurssin opettajan kanssa. Kokonaisuuden voi valita, vaikka mitään muita elokuvakursseja ei olisi suoritettu.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

### **4. Elokvailmaisun ja -tekniikan perusteet (ELOS04)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii hallitsemaan elokuvan tekemisen tekniikka
- kehittää omaa elokuvallista ilmaisuaan
- pystyy soveltamaan taitojaan sekä ryhmässä että itsenäisesti

##### **Keskeinen sisältö**

Kurssilla syvennyttään elokuvan ilmaissukeinoihin käytännössä. Jokainen kurssille osallistuva tutustuu kameratyöskentelyyn, digitaalisen editoinnin ja äänityön perusteisiin sekä teknisestä että taiteellisesta näkökulmasta. Oman kiinnostuksen mukaan on mahdollista erikoistua jollekin elokuvanteon erityisalalle. Opittuja taitoja käytetään kurssilla ELO05.

Keskeisiä sisältöjä ovat muun muassa

- kuvakerronnan perusteet
- äänikerronnan perusteet
- kameratekniikka
- valaisu
- editointi
- äänittäminen ja äänen jälkikäsitely, äänitehosteet, musiikki, ääniraidan miksaus
- näyttelijöiden ohjaaminen
- kuvausryhmässä toimiminen

##### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi koostuu teoriasta ja runsaasta harjoitustöistä. Mukana on sekä yksilö- että ryhmätöitä. Kurssilla muodostetaan kuvausryhmät kurssi ELOS5:n aikana toteutettavaa elokuvatuotantoa varten. Kurssiin kuuluu elokuvakäynti.

Kurssit ELOS3, ELOS4 ja ELOS5 muodostavat kokonaisuuden, jossa opitaan elokuvan tekemistä. Ne tulee mieluiten suorittaa peräjälkeen yhtenä kokonaisuutena. Käsikirjoituskurssille (ELOS3) voi osallistua ilman muiden tuotantokurssien suorittamista, mikäli asiasta sovitaan ajoissa kurssin opettajan kanssa. Kokonaisuuden voi valita, vaikka mitään muita elokuvakursseja ei olisi suoritettu.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

### **5. Elokuvan tuotantokurssi (ELOS05)**

#### **Tikkurilan lukio**

**Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- pystyy hyödyntämään teknistä osaamistaan taiteellisten päämäärien saavuttamiseksi
- pystyy työskentelemään tuotantoryhmän jäsenenä
- hallitsee hyvin oman tehtävänsä sekä pystyy osallistumaan muihin kuvausryhmän töihin
- ymmärtää koko tuotantoprosessin suunnittelusta kuvauksiin ja jälkitöistä esittämiseen

**Keskeinen sisältö**

Kurssin aikana tuotetaan käsikirjoituskurssilla ELO03 työstetty teksti valmiiksi videoelokuvaksi. Kuvausryhmä muodostetaan kurssille osallistuvista opiskelijoista.

Kurssin vaiheet ovat:

- tuotannon suunnittelu käsikirjoituksen pohjalta
- tehtävien jakaminen
- kuvaukset (suurelta osin oppituntien ulkopuolella)
- editointi ja äänityöt
- markkinoinnin suunnittelu
- elokuvan levittäminen esimerkiksi internetin kautta
- töiden lähettäminen opiskelijaelokuvatapahtumiin ryhmän niin halutessa

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Tarvittaessa ryhmä voidaan jakaa useampaan ryhmään. Kuvausryhmät vastaavat itsenäisesti töiden organisoinnista. Opettaja avustaa tarvittaessa ja huolehtii töiden etenemisestä.

Kurssit ELOS3, ELOS4 ja ELOS5 muodostavat kokonaisuuden, jossa opitaan elokuvan tekemistä. Ne tulee mieluiten suorittaa peräjälkeen yhtenä kokonaisuutena. Käsikirjoituskurssille (ELOS3) voi osallistua ilman muiden tuotantokurssien suorittamista, mikäli asiasta sovitaan ajoissa kurssin opettajan kanssa. Kokonaisuuden voi valita, vaikka mitään muita elokuvakursseja ei olisi suoritettu.

**Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

**6. Animaatioelokuva (ELOS06)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää animaationelokuvan keinoja
- hahmottaa animaatioelokuvan kehityksen ja lajityypit
- kehittää omaa elokuvailmaisuaan tekemällä oman lyhytanimaation
- ymmärtää koko elokuvan valmistumisen prosessin

**Keskeinen sisältö**

Tutustutaan animaatioelokuvan eri tekniikoihin, joita ovat muun muassa pala-, vaha-, kalvo-, esine- ja tietokoneanimaatio. Kurssilaiset toteuttavat lyhyen animaatioelokuvan yksin tai ryhmässä. Kurssilla käydään läpi kaikki vaiheet käsikirjoittamisesta suunnitteluun ja kuvauksesta jälkitöihin.

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi koostuu animaatioelokuvaan tutustumisesta sekä lyhyen animaatioelokuvan valmistamisesta yksin tai ryhmässä. Välineenä voidaan käyttää myös opiskelijoiden omia mobiililaitteita. Osa kurssista voidaan toteuttaa alan järjestöjen tai muiden toimijoiden (esimerkiksi kulttuurikeskus Vernissa) kanssa.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## **7. Eurooppalainen elokuva Lumiérestä Levottomiin (ELOS07)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan eurooppalaisen elokuvan historiaa ja nykytilannetta sekä elokuvakulttuurin tulevaisuutta
- tunnistaa eri maiden elokuvakulttuurien erityispiirteitä
- tuntee keskeisiä lajityyppejä, tekijöitä ja teoksia
- hahmottaa elokuvan ilmaisullisen ja teknisen kehityksen
- harjaantuu analyttisen tekstin kirjoittamiseen ja osaa keskustella näkemästään

#### **Keskeinen sisältö**

Eurooppalaisen elokuvan kehitystä hahmotetaan 1800-luvun lopulta aina 2000-luvun uusiin suuntauksiin. Kurssilla tutustutaan merkittävimpiin elokuvaan, tekijöihin ja tyyliuntauksiin. Lisäksi pohditaan, kuinka elokuvateknologian kehittyminen on muuttanut ilmaisua, tuotantotapoja ja levitystä.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Elokuvanäytteiden katsomisen, luentojen, keskustelujen, harjoitustöiden ja mahdollisten vierailujen lisäksi opiskelijat kirjoittavat kurssin alussa sovittavan kirjallisen työn. Kurssiin kuuluu elokuvan katsominen teatterissa.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## **8. Tulevaisuuden tuolla puolen - tieteiselokuva ja tulevaisuudentutkimus (ELOS08)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee tieteiselokuvan keskeisiä teemoja, teoksia ja tekijöitä
- tutustuu tulevaisuudentutkimuksen keskeisiin käsitteisiin ja menetelmiin
- oppii pohtimaan itselleen tärkeiden ilmiöiden mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuksia
- hahmottaa rinnakkain elokuvantekijöiden ja tulevaisuudentutkijoiden visioita
- harjaantuu analyttiseen kirjoittamiseen ja osaa keskustella näkemästään

#### **Keskeinen sisältö**



Kurssilla tutustutaan klassisiin tieteiselokuviin ja tulevaisuudentutkimuksen teorioihin eri aikakausina. Oppitunneilla käsitellään tärkeimpiä tulevaisuuteen liittyviä teemoja ja haasteita. Kurssilla pohditaan taiteilijoiden ja yhteiskuntatieteilijöiden näkemysten eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä sekä syitä niihin.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Elokuvanäytteiden katsomisen, luentojen, keskustelujen, harjoitustöiden ja mahdollisten vierailujen lisäksi opiskelijat suorittavat kurssin alussa sovittavan kirjallisen tai audio-visuaalisen tehtävän yksin tai ryhmissä. Kurssiin kuuluu elokuvan katsominen teatterissa.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoristusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

### **9. Euroopan historiaa elokuvan silmin (ELOS09)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tajuaa, kuinka elävä kuva tallentaa historiaa
- hahmottaa elämyksellisesti Euroopan historiaa tunnettujen elokuvateosten kautta
- ymmärtää, kuinka elokuvat heijastavat syntyäikäänsä ja -paikkaansa
- ymmärtää myös omaa kulttuurillista taustaansa
- harjaantuu tutkielman kirjoittamiseen

##### **Keskeinen sisältö**

Kurssilla pohditaan sitä, miten historia on tallentunut muun muassa kotivideoihin, dokumenttielokuviin ja fiktioihin. Ajan henki on vaikuttanut siihen, miten eri asioita on kuvattu eri aikoina. Oppitunneilla käydään läpi Euroopan historian tärkeimpiä vaiheita elokuvien avulla.

Kurssilla opiskellaan myös tutkielman tekemistä ja tiedonhaun menetelmiä.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Elokuvanäytteiden katsomisen, luentojen, keskustelujen, harjoitustöiden ja mahdollisten vierailujen lisäksi opiskelijat kirjoittavat laajahkon tutkielman kurssin teemaan liittyvästä aiheesta.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoristusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

### **10. Leirikoulukurssi Sodankylän elokuvajuhlilla (ELOS10)**

#### **Tikkurilan lukio**

##### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu tärkeään elokuvakulttuurin osaan eli festivaaleihin
- perehtyy erilaisiin elokuvakulttuureihin, teoksiin ja tekijöihin
- ymmärtää elokuvantekijöiden näkemyksiä taiteenlajin merkityksestä ja kehityksestä
- harjaantuu elokuvista kirjoittamiseen ja keskustelemiseen

##### **Keskeinen sisältö**

Kurssin sisällöt vaihtelevat vuosittain festivaalin elokuvien ja vieraiden mukaan. Kaikkina vuosina on kuitenkin mahdollista tutustua niin klassiseen elokuvaan kuin modernin elokuvan huipputöihin. Festivaalille osallistuu monia alan huipputekijöitä, joiden luennoilla on mahdollista saada ainutlaatuista tietoa taiteenlajin historiasta ja nykypäivästä.

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Ennen Sodankylään matkustamista kurssilaiset tapaavat koululla muutaman kerran, jolloin tutustutaan festivaalin teemoihin ja vierailijoihin sekä käytännön järjestelyihin. Sodankylässä opiskelijat osallistuvat yhteisesti sovittujen ja vapaavalintaisten elokuvien näytöksiin, aamuhaastatteluihin sekä yhteisiin opetustuokioihin. Opiskelijat kirjoittavat oppimispäiväkirjaa, joka palautetaan kurssin päätteeksi. Vapaa-aikana kurssilaiset voivat osallistua vapaasti elokuvanäytöksiin.

Kurssiin liittyvät maksut saattavat vaihdella vuosittain. Niistä tiedotetaan aina ilmoittautumisen yhteydessä. Käytännön järjestelyistä sovitaan tarkemmin, mikäli kurssille ilmoittautuneita on tarpeeksi.

### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoristusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## **11. Klassikkoelokuvat (Ihmefilmi) (ELOS11)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan elokuvahistorian klassikoita
- pohtii omaa suhdettaan sekä vanhoihin että uusiin elokuviin
- tunnistaa elokuvan perusteoksia sekä tärkeimpiä tyylisuuntia, lajityyppejä ja tekijöitä
- oppii analysoimaan elokuvia ja kertomaan havainnoistaan kirjallisesti

#### **Keskeinen sisältö**

Kurssin aikana katsotaan kymmenen klassikkoelokuvaa elokuvateatterimaisissa olosuhteissa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. Elokuvasarjan teema vaihtelee vuosittain. Elokuvista keskustellaan aina näytösten jälkeen, ja opiskelijat saavat myös kirjallisen oppimateriaalin jokaisesta elokuvasta. Kurssilla opitaan myös analysoimaan elokuvia kirjallisesti.

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssin aikana katsotaan vähintään kymmenen elokuvaa kolmen ensimmäisen jakson aikana. Opettaja antaa ohjeet elokuvapäiväkirjan pitämiseen sekä esseiden kirjoittamiseen. Tarkat tehtävänannot saattavat muuttua hieman vuosittain, mutta keskeisiä elementtejä ovat klassikkoelokuvien katsominen, niistä keskusteleminen, omien havaintojen kirjaaminen ja analyyttisen tekstin tuottaminen. Osa suoritteista saatetaan tehdä tietoverkoissa.

Kurssi toteutetaan osin yhteistyössä IhmeFilmi ry:n kanssa.

### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoristusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## **2.25. Tietotekniikka**

Lukio-opiskelussa käytetään sähköisiä oppimisympäristöjä ja oppimateriaaleja sekä työväline- ja erikoisohjelmia. Osa kurssikokeista ja ylioppilaskirjoitukset tehdään sähköisinä. Tehokas tiedonhaku, sähköiset vuorovaikutustaidot ja työvälineohjelmistojen monipuolinen hallinta ovat lukio-opintojen ja myös jatkon kannalta hyvin keskeisiä taitoja.

## Oppiaineen tehtävä

### Tikkurilan lukio

Tietotekniikan opetuksen tavoitteena on

- syventää ja laajentaa opiskelijoiden tietoja ja tietokoneen käyttötaitoja, lisätä harrastuneisuutta sekä antaa valmiuksia omatoimiseen opiskeluun ja tiedon hankintaan
- antaa opiskelijalle valmiuksia valita sopivat välineet tietokoneella tehtävään työskentelyyn ja edellytyksiä tietotekniikan kehityksen seuraamiseen
- tutustuttaa opiskelija tietojenkäsittelyn keskeisiin osa-alueisiin ja niihin liittyvään ajattelutapaan.

## Arviointi

Kurssit arvioidaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 1. Robotiikka tulevaisuudessa (ATS08)

#### Tikkurilan lukio

#### Keskeinen sisältö

Kurssilla tarkastellaan robotiikkaa kehittyvänä ilmiönä ja pohditaan, kuinka robotiikan ratkaisut edistävät tulevaisuudessa arkeamme. Kurssilla opiskellaan ohjelmointia ja erilaisten elektronisten laitteiden rakentamista sekä tarkastellaan kuinka erilaiset robotiikan ratkaisut voivat tehdä arjestamme sujuvampaa. Kurssilla opiskelija suorittaa projektityön valitsemastaan painopisteestä, joko yksin tai pienessä ryhmässä. Kurssilla opiskelija voi valita painopisteekseen jonkin alla olevista.

- 1) Robotiikka yhteiskunnassa
- 2) Internet of Things
- 3) Mekaniikkaan syventyminen (esim. VEX-robotit)
- 3) Arduino ja muut rajapinnat (esim. taideinstallaatiot)

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Projektit esitellään kurssin lopuksi järjestettävässä demo-päivässä. Kurssi sisältää itsenäistä työskentelyä. Tehtävät toteutetaan pääsääntöisesti oppitunneilla.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

### 2. Muualla hankittu tietotekninen osaaminen (ATS01)

#### Tikkurilan lukio

#### Kurssin keskeinen sisältö

Koulun tai oppituntien ulkopuolella suoritettava korvaava kurssi tai tietoteknisten erityistaitojen hyödyntäminen koulussa erikseen sovitulla laajuudella ja tavalla.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssin suoritukseksi kelpaa toisessa oppilaitoksessa lukioaikana suoritettu riittävän laaja atk-kurssi, esim. tietokoneen ajokortti. Kurssin voi suorittaa myös hyödyntämällä omia erityistaitoja esim. avustamalla sähköisiin ylioppilaskirjoituksiin liittyvissä tehtävissä erikseen sovitulla tavalla.

#### **Arviointi**

Korvaavuudesta päättää rehtori tapauskohtaisesti. Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

### **3. ATK-aidot opiskelua varten (ATS02)**

#### **Tikkurilan lukio**

Kurssilla opiskellaan työvälineohjelmistojen käyttöä erityisesti tekstinkäsittely- ja taulukkolaskentaohjelmistoja. Tavoitteena on saavuttaa hyvät valmiudet käyttää näitä ohjelmistoja lukio- ja jatko-opinnoissa. Ei edellytä pohjatietoja

#### **Kurssin keskeinen sisältö**

Kurssilla perehdytään käyttämään ja hyödyntämään monipuolisesti tekstinkäsittelyohjelman ominaisuuksia sekä postereiden että pidempien kirjallisten töiden laatimiseen. Kurssilla opiskellaan taulukkolaskennan keskeisimmät toiminnot laskentakaavojen ja funktioiden käytöstä erilaisten luonnontieteissä tarvittavien kuvaajien ja kaavioiden luomiseen. Myös työvälineohjelmien yhteiskäyttö tulee tutuksi.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla ohjataan opiskelijoita käyttämään itsenäisesti käsiteltäviä ohjelmia. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla, kotitehtäviä tulee harvoin. Harjoitukset pyritään tekemään opiskelijan omalla koneella, tarvittaessa tunnilla voi käyttää koulun konetta. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

#### **Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

### **4. Työvälineohjelmien jatkokurssi (ATS03)**

#### **Tikkurilan lukio**

Kurssilla syvennetään työvälineohjelmien (tekstinkäsittely, taulukkolaskenta ja esitysgrafiikka) käyttötaitoja sekä testinkäsittely- ja taulukkolaskentaohjelman yhteiskäyttöä.

#### **Keskeinen sisältö**

Kurssilla syvennetään taulukkolaskentaohjelman käyttöä laajempien aineistojen käsittelyssä mm. muotoiluja, laskentaa useilla taulukoilla, kaavioita, yhteenvetoraportteja. Kurssilla opiskellaan myös tekstinkäsittelyohjelman ja taulukkolaskentaohjelman monipuolisempaa yhteiskäyttöä esim. joukkokirjeiden tekoa.

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla ohjataan opiskelijoita käyttämään itsenäisesti käsiteltäviä ohjelmia. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla, kotitehtäviä tulee harvoin. Harjoitukset pyritään tekemään opiskelijan omalla koneella, tarvittaessa tunnilla voi käyttää koulun konetta. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

**Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

**5. Kymmensormijärjestelmä (ATS04)****Tikkurilan lukio**

Tavoitteena on opetella kirjoittamaan sujuvasti kymmensormijärjestelmää käyttäen.

**Keskeinen sisältö**

Kurssilla opiskellaan kymmensormijärjestelmä.

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssi suoritetaan itsenäisesti koulun tietokoneilla harjoitellen.

**Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää kaikkien annettujen harjoitusten suorittamista ja loppukokeen läpäisemistä.

**6. Kotisivukurssi (ATS05)****Tikkurilan lukio**

Kurssilla harjoitellaan kotisivujen tekemisen perusteita ja tuotetaan kotisivut, joilla käytetään mahdollisimman monipuolisesti opittuja taitoja.

**Keskeinen sisältö**

Kurssilla harjoitellaan mm. HTML-kielen ja CSS-tyylikielen perusteita sekä dynaamisten efektien luomista ja käyttämistä. Kurssilla tehdään harjoitustyönä kotisivut opiskelijan itse valitsemasta aiheesta.

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Opiskelu tapahtuu sekä teoriaa opiskellen että soveltamalla teoriaa käytäntöön omia kotisivuja toteutettaessa. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla, kotitehtäviä tulee harvoin. Harjoitukset pyritään tekemään opiskelijan omalla koneella, tarvittaessa tunnilla voi käyttää koulun konetta. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

**Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä tehtävien aktiivista suorittamista ja ohjeiden mukaisten kotisivujen valmistelua julkaisukuntoon.

**7. Ohjelmoinnin alkeiskurssi (ATS06)****Tikkurilan lukio**

Kurssin tavoitteena on antaa perustiedot ohjelmoinnista ja opastaa hyvään ohjelmointitekniikkaan sekä itsenäiseen kokeiluun.

**Keskeinen sisältö**

Kurssi edellyttää tietotekniikan perustaitojen hallintaa. Kurssilla tutustutaan ohjelmoinnin peruskäsitteisiin ja -rakenteisiin Java-ohjelmointikielellä. Kurssilla tehdään paljon harjoituksia.

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla käytetään Helsingin yliopiston ohjelmoinnin MOOC-kurssin materiaaleja ja järjestelmää (MOOC = Massive Open Online Course). Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla, kotitehtäviä tulee harvoin. Harjoitukset pyritään tekemään opiskelijan omalla koneella, tarvittaessa tunnilla voi käyttää koulun konetta. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä tehtävien aktiivista suorittamista.

## 8. Ohjelmoinnin jatkokurssi (ATS07)

### Tikkurilan lukio

Kurssin tavoitteena on syventää opiskelijan tietoja ohjelmoinnista ja opastaa hyvään ohjelmointitekniikkaan sekä itsenäiseen ohjelmien laatimiseen.

### Keskeinen sisältö

Kurssi edellyttää tietotekniikan perustaitojen hallintaa sekä ATS06-kurssin tietoja. Kurssilla tutustutaan olio-ohjelmointiin ja syvennetään ohjelmointitietoja ja -taitoja. Kurssilla keskitytään etenkin olio-ohjelmoinnin peruskäsitteisiin ja käytänteisiin Java-kielellä.

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla käytetään Helsingin yliopiston ohjelmoinnin MOOC-kurssin materiaaleja ja järjestelmää (MOOC = Massive Open Online Course). Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla, kotitehtäviä tulee harvoin. Harjoitukset pyritään tekemään opiskelijan omalla koneella, tarvittaessa tunnilla voi käyttää koulun konetta. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti.

### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## 2.26. Viestintä

### Oppiaineen tehtävä

### Tikkurilan lukio

Viestinnällinen osaaminen on kansalaistaito, jota ilman yhteiskunnassa toiminen on mahdotonta. Kaikissa ammateissa ja kaikilla työelämän aloilla tarvitaan viestintäosaamista. Viestintä on myös keskeinen osa ihmisen vapaa-aikaa ja hyvää elämää.

Tikkurilan lukiossa viestintä ja viestinnän opetus käsitetään laaja-alaisesti. Viestintäkasvatus on sekä ilmaisu- että mediakasvatusta. Viestintä on erillinen oppiaine. Se on myös kaikkiin oppiaineisiin sisältyvä läpäisyaine. Viestintätaidot ovat osa monilukutaitoa. Viestintää integroidaan sekä opetukseen että opetuksen ulkopuoliseen toimintaan.

Viestinnän opetus sisältää seuraavat alueet:

- **peruskurssit**, joihin kuuluvat Viestinnän peruskurssi, Populaarikulttuuri, Mediapsykologia, Uskonnot ja media sekä Media haltuun -kurssi. Ne tukevat muiden viestinnän kurssien suorittamista. Viestinnän peruskurssi (VIES1) on edellytyksenä median lukiodiplomin suorittamiselle.

- **graafinen polku**, jonka keskeisiä sisältöjä ovat mm. digitaalinen kuva ja graafinen suunnittelu. Polkuun kuuluvat seuraavat kurssit: Valokuvaus, Digitaalinen valokuvaus, Kuvankäsittely, Graafinen suunnittelu ja Sarjakuvakurssi.
- **mediapolku**, jonka keskeisiä sisältöjä ovat mm. lehdistö, radio, televisio, verkkoviestintä, journalistiikka ja mainonta. Polkuun kuuluvat seuraavat kurssit: Journalismin peruskurssi, Koulun lehti, Nettlehtikurssi, Mainonta ja markkinointiviestintä sekä Verkkokirjoittaminen
- **teatteri-ilmaisun polku**, jonka keskeisiä sisältöjä ovat mm. ilmaisu- ja teatteri. Kursseja ovat Teatteri-ilmaisun peruskurssi, Teatteri-ilmaisun jatkokurssi, Esityksen valmistaminen, Esityksen valmistamisen jatkokurssi, Ääni- ja valotekniikan kurssi ja Lavastuskurssi.
- **elokuva**, jonka keskeisiä sisältöjä ovat mm. elokuvatietous, -ilmaisu ja -tekniikka. Elokuvakurssit muodostavat oman oppiaineensa.

### Viestinnän opetuksen tehtävä

Viestinnän opetuksen tehtävä on antaa laaja-alaista viestinnän opetusta, jossa viestintää tarkastellaan sisällön, tuotannon, ilmaisun ja vastaanoton näkökulmasta. Viestinnän opetus on taidekasvatuksellista, teknistä, yhteiskunnallista ja eettistä. Siinä korostuvat luovuus, tulkinta, analyysi ja kriittisyys.

Viestinnän opetus yhdistää koulun toimintaa ympäröivään yhteiskuntaan: koulu kertoo itsestään maailmalle median avulla ja opiskelijat tutustuvat maailmaan erilaisia viestejä analysoimalla. Viestinnän opetus valmentaa opiskelijoita jatko-opintoihin.

### Opetuksen tavoitteet

Viestinnän opetuksen tavoitteena on, että

- opiskelija hallitsee laaja-alaisen medialukutaidon: osaa tuottaa sisältöjä eri medioihin, osaa analysoida ja tulkita eri medioiden viestejä.
- opiskelija hallitsee kulttuurisen lukutaidon: hän ymmärtää eri kulttuurien tapoja viestiä ja kommunikoida.
- opiskelija hallitsee audiovisuaalisen lukutaidon (elokuva, televisio, video, pelit, verkkomediat, sosiaalisen media, mainonta, radio ja televisio).
- opiskelija osaa ilmaista itseään jonkin median avulla.
- opiskelija saa viestinnän opetuksesta taitoja ja tietoja, jotta hän voi suhtautua kriittisesti ja aktiivisesti ympäröivään yhteiskuntaan sekä vaikuttaa siihen.
- opiskelija ymmärtää, että viestintä on myös tärkeä teollisuudenala, jolla on taloudellista valtaa ja vaikutusmahdollisuuksia.
- opiskelija saa tietoja ja taitoja, jotka auttavat häntä selviytymään tulevaisuuden yhteiskunnassa ja olemaan aktiivinen oppija koko elinikäänsä.
- opiskelija osaa myös nauttia median tarjoamista mahdollisuuksista.

Viestinnän opetus edesauttaa koulun sisäistä viestintää sekä lujittaa koulun yhteisöllisyyttä. Tämä toteutuu esimerkiksi yhteisten juhlien, esitysten, lehden, koulussa valmistuneiden elokuvien, sosiaalisen median kanavien ja muiden välineiden kautta.

Tietoverkot ja erityisesti tietoverkkopohjaiset oppimisympäristöt, kirjasto-mediateekki sekä koulun tieto- ja viestintätekniikka mahdollistavat sen, että kaikenlaiset viestinnän muodot ovat käytössä opetuksessa.

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Viestinnän opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja, ja ne vaihtelevat kurseittain. Opetusta järjestetään sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Tekniikkaa käytetään välineenä paljon, mutta se ei ole itsetarkoitus. Monilla kursseilla käytetään myös opiskelijoiden omia laitteita.

Joillakin viestinnän kursseilla saatetaan periä materiaalimaksu. Vierailuihin liittyvät matka- ja muut kulut opiskelija maksaa itse.



## Suoritusjärjestys

Viestinnän kurssien suoritusjärjestys on vapaa lukuun ottamatta jatkokursseja, joille pääsy yleensä edellyttää peruskurssin käymistä. Viestinnän peruskurssi (VIE1) on pakollinen kaikille mediadiplomin suorittajille. Viestinnän kurssien itsenäinen suorittaminen ei pääsääntöisesti ole mahdollista.

## Arviointi

Koulun viestinnän opetukseen liittyy jatkuva seuranta ja arviointi, joiden muotoja ovat:

- koulun itsearviointi (esim. vuosisuunnitelman toteutuminen)
- ulkopuolinen arviointi (esim. mahdolliset sidosryhmien tekemät arvioinnit)
- opettajien ja opiskelijoiden itsearviointi (esim. kurssien palautekyselyt ja -keskustelut)
- opintojen arviointi eli arvostelu (esim. kurssi-arvosanat).

Opintojen arviointi perustuu opetussuunnitelmassa määriteltuihin tavoitteisiin. Opiskelijan suorittama kurssi arvostellaan suoritusmerkinnöin todistukseen, mutta kokeista ja töistä voi saada myös numeroarvosanan. Jokaisen viestinnän kurssin yhteydessä määritellään tapa, jolla kyseinen kurssi arvostellaan.

## Paikalliset soveltavat kurssit

### 1. Viestinnän peruskurssi (VIES01)

#### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oivaltaa, ettei ole olemassa viestitöntä, merkitöntä tilaa tai tilannetta
- oppii, että viestintä on monitieteinen ala, jota voidaan lähestyä eri näkökulmista
- oppii viestimään tarkoituksenmukaisilla tavoilla eri tilanteissa
- tutustuu alustavasti viestinnän vaikuttamiskeinoihin
- oppii tarkastelemaan mediaa eri näkökulmista
- oppii tutkimaan omaa viestintä- ja mediaympäristöään
- tietää, että viestintää ja mediaa säätelevät lait ja eettiset säännöt

Kurssilla viestintää tarkastellaan mm. tuottajan, vastaanottajan ja arkisen kanssakäymisen näkökulmista. Kurssi jakautuu yleisviestinnän, arkiviestinnän, puheviestinnän, median ja kuvallisen viestinnän jaksoihin. Kurssi pohjustaa muista viestinnän kursseja.

#### Keskeinen sisältö

Keskeisiä sisältöjä ovat muun muassa:

- viestintätapahtuma ja viestinnän teoria
- arkiviestinnän tilanteet
- puheviestintä ja jännittäminen
- median eri osa-alueet
- median etiikka
- oma mediakäyttö ja mediatalous
- kuvallinen viestintä

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssin työskentelyssä on erilaisia työtapoja, mm. luentoja, pari- ja ryhmätöitä, vierailuja ja audiovisuaalisia töitä. Kurssin päätösviikolla voi olla koe tai muita viestintään liittyviä tehtäviä.

**Arviointi**

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

**2. Mediapsykologia (VIES04)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet**

Mediapsykologia on mediakäyttäytymisen, ihmisen ja median välisen suhteen tutkimista. Mediapsykologiassa tutustutaan, mitä ihmiset tekevät medialla ja mitä media tekee ihmiselle. Keskeisiä sisältöjä ovat mm. suostuttelu ja vaikuttaminen median kautta, ihmisen ajattelun ja käyttäytymisen analysointi suhteessa mediaan sekä ajankohtaiset ilmiöt mediassa. Kurssilla tuotetaan syvempi analyysi tutkimalla jotakin median ilmiötä, tuotetta tai käyttäytymistä. Kurssi antaa valmiuksia medialukutaidon kehittämiseen, kriittiseen ajatteluun ja psykologian soveltamiseen arkipäivän ilmiöiden kautta.

**Keskeinen sisältö**

- ihmisen suhde mediaan: psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen taso
- mediaympäristön tarkastelu
- mediakäyttäytyminen
- mediavaikutukset
- mediamotiivit
- media ja identiteetti
- media ja tunteet
- media ja hyvinvointi/ mielenterveys
- mainonta, brändit ja kuluttaminen
- media-analyysi

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla ohjataan opiskelijoita käyttämään itsenäisesti psykologista tietoa. Tunneilla tehdään soveltavia ja ilmiöpohjaisia harjoituksia. Lisäksi kurssilla tutkitaan ryhmissä itse valittua mediaan liittyvää aihetta ja siitä pidetään esitelmä. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla.

**Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

**3. Valokuvaus (VIES07)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii musta-valkoisten valokuvien valmistusprosessin ja harjaantuu käyttämään valokuvauksen käsitteistöä tarkastellessaan ja arvioidessaan omia, muiden opiskelijoiden, taiteen ja median kuvia. Opiskelija tuntee valokuvauksen historian keskeisiä käsitteitä, kuvia ja tekijöitä. Harjoitustehtävissä voidaan hyödyntää myös digitaalisia kameroita.

**Keskeiset sisällöt**

- analogisen (filmi) kameran käyttö
- filmin kehitys
- valokuvien vedostus pimiössä suurennoskoneella
- Kuvien arviointi, analysointi ja kuvista keskusteleminen

- valokuvailmaisuus (rajaus, sommittelu, tarinallisuus, ratkaiseva hetki, aukon ja suljinajan vaikutus kuvaan.)
- Valokuvauksen historian pääpiirteet (tekniikat, kulttuurit, viestintä, taide, käsitteet, tekijät)

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

- Kurssilla ohjataan valittujen tekniikoiden käyttöön. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla ja sähköisissä oppimisympäristöissä, kotitehtäviä tulee harvoin. Kurssiin sisältyy luentoja, tiedonhakua, näyttelysuunnittelua ja usein myös näyttelykäynti. Uutta teknologiaa hyödynnetään luontevana osana kurssin tuottamista ja sisältöä.

#### **Arviointi**

- Hyväksytty kurssisuoritus edellyttää läsnäoloa tunneilla ja osallistumista kuvataiteen sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä arviointitehtäviin. (esim. arviointikeskustelu, vertaisarviointi, itsearviointi, oppimispäiväkirja).
- Kuvallisten töiden arvioinnissa painotetaan kuvallisen ilmaisun käsitteiden ymmärtämistä ja teknisen toteutuksen hallintaa, teoksen henkilökohtaista ja kulttuurista merkittävyyttä, aiheen ja ilmaisutavan kriittistä kehittelyä sekä valitun materiaalin hallintaa. Kirjallisissa töissä arvioidaan prosessityöskentelyn taitoja, kriittistä ja analyyttistä ajattelua, kuvataiteen käsitteiden hallintaa, lähteiden käyttöä, taiteentuntemusta sekä ulkoasua.

### **4. Digitaalinen valokuvaus (VIES08)**

#### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää valokuvaustaitojaan, oppii järjestelmäkameran ja siihen liittyvän kuvauskaluston hallintaa sekä oppii käyttämään kuvallista käsitteistöä tarkastellessaan ja arvioidessaan omia, muiden opiskelijoiden, taiteen ja median kuvia. Opiskelija osaa tehdä kuvilleen tarvittavat perussäädöt kuvankäsittelyohjelmassa.

#### **Keskeinen sisältö**

- harjoitellaan valokuvauksen tekniikkaa ja ilmaisua tunneilla ja itsenäisesti tehtävien kuvaustehtävien avulla. Syvennetään opittua yhteisissä palautekeskusteluissa.
- oman kuvailmaisun kehittäminen (rajaus, sommittelu, tarinallisuus, ratkaiseva hetki, aukon ja suljinajan vaikutus kuvaan.)
- Järjestelmäkameralla kuvaaminen ja kameran asetukset
- Kuvauskaluston käyttö (langattomat studiosalamat, jalustat, taustakankaat)
- kuvan perussäädöt kuvankäsittelyssä

#### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

- Kurssilla ohjataan valittujen tekniikoiden käyttöön. Kurssin työt suoritetaan oppitunneilla, itsenäisesti ja sähköisissä oppimisympäristöissä. Kurssiin sisältyy luentoja, tiedonhakua, näyttelysuunnittelua ja usein myös näyttelykäynti.

#### **Arviointi**

- Hyväksytty kurssisuoritus edellyttää läsnäoloa tunneilla ja osallistumista kuvallisen viestinnän sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä arviointitehtäviin. (esim. arviointikeskustelu, vertaisarviointi, itsearviointi, oppimispäiväkirja).
- Kuvallisten töiden arvioinnissa painotetaan kuvallisen ilmaisun käsitteiden ymmärtämistä ja teknisen toteutuksen hallintaa, teoksen henkilökohtaista ja kulttuurista merkittävyyttä, aiheen ja ilmaisutavan kriittistä kehittelyä sekä valitun materiaalin hallintaa. Kirjallisissa töissä arvioidaan prosessityöskentelyn taitoja, kriittistä ja analyyttistä ajattelua, kuvataiteen käsitteiden hallintaa, lähteiden käyttöä, taiteentuntemusta sekä ulkoasua.

## 5. Kuvankäsittely (VIES09)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Oppilas oppii tuottamaan digitaalista kuvamateriaalia vaihteleviin käyttötarkoituksiin eri välineitä ja ohjelmia monipuolisesti hyödyntäen. oppilas oppii kuvankäsittelyn keskeiset taidot ja harjaantuu käyttämään kuvataiteen käsitteistöä tarkastellessaan ja arvioidessaan omia, muiden opiskelijoiden, taiteen ja median kuvia. Oppilas Osaa käsitellä kuvia ylioppilaskokeessa tarvittavalla tasolla.

#### Keskeiset sisällöt

- Kuvankäsittely Adobe PhotoShop ohjelmalla sekä ylioppilaskokeessa käytettävillä kuvankäsittelyohjelmilla.
- Graafisten tuotteiden suunnittelua valokuvia ja vektorigrafiikkaa hyödyntämällä (julkaisut, tuotepakkaukset, graafiset käyttöliittymät)
- Median ja taidehistorian kuvien tutkimista kuvia muokkaamalla
- Digitaalisten kuvien tarkastelu ja analysointi.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

- Kurssilla ohjataan valittujen tekniikoiden käyttöön. Kurssin työt suoritetaan oppitunneilla, ja sähköisissä oppimisympäristöissä. Kotitehtäviä tulee harvoin. Kurssiin sisältyy luentoja ja tiedonhakua.

#### Arviointi

- Hyväksytty kurssisuoritus edellyttää läsnäoloa tunneilla ja osallistumista kuvataiteen sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä arviointitehtäviin. (esim. arviointikeskustelu, vertaisarviointi, itsearviointi, oppimispäiväkirja).
- Kuvallisten töiden arvioinnissa painotetaan kuvallisen ilmaisun käsitteiden ymmärtämistä ja teknisen toteutuksen hallintaa, teoksen henkilökohtaista ja kulttuurista merkittävyyttä, aiheen ja ilmaisutavan kriittistä kehittelyä sekä valitun materiaalin hallintaa. Kirjallisissa töissä arvioidaan prosessityöskentelyn taitoja, kriittistä ja analyyttistä ajattelua, kuvataiteen käsitteiden hallintaa, lähteiden käyttöä, taiteentuntemusta sekä ulkoasua.

## 6. Graafinen suunnittelu (VIES10)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja tuottamaan laadukasta grafiikkaa vaihteleviin käyttötarkoituksiin sekä perinteisiä välineitä että graafisia ohjelmistoja monipuolisesti hyödyntäen. Kurssilla valmistetaan monipuolisesti graafisen suunnittelijan työnkuvaan kuuluvia tuotteita ja tutkitaan graafisen suunnittelun käsitteistöä. Kurssilla tutustutaan käyttögrafiikan keinoihin, lehdissä, julisteissa, mainoksissa, pakkaussuunnittelussa, verkossa ja mobiililaitteissa.

#### Keskeinen sisältö

- Graafisen materiaalin tuottaminen perinteisillä ja/tai digitaalisilla välineillä. (Julkaisut, pakkaussuunnittelu, kuvittaminen, graafiset käyttöliittymät)
- Kuvankäsittely Adobe Photoshop -ohjelmalla sekä muihin graafisiin ohjelmistoihin tutustuminen (InDesign, Illustrator)
- Ylioppilaskokeissa käytettävien graafisten ohjelmistojen harjoittelua
- Graafisen suunnittelun käsitteistö: typografia, värioppi, sommittelu ja muut kuvalliset keinot graafisessa suunnittelussa, graafisten tuotteiden analysointi,
- Koulun viestintätuotteiden graafista suunnittelua ja toteutusta.

## Opetusjärjestelyt ja työtavat

- Kurssilla ohjataan valittujen tekniikoiden käyttöön. Kurssin työt suoritetaan oppitunneilla, ja sähköisissä oppimisympäristöissä. Kotitehtäviä tulee harvoin. Kurssiin sisältyy luentoja ja tiedonhakua ja arviointikeskusteluja.

## Arviointi

- Hyväksytty kurssisuoritus edellyttää läsnäoloa tunneilla ja osallistumista kuvallisen viestinnän sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä arviointitehtäviin. (esim. arviointikeskustelu, vertaisarviointi, itsearviointi, oppimispäiväkirja).
- Kuvallisten töiden arvioinnissa painotetaan kuvallisen ilmaisun käsitteiden ymmärtämistä ja teknisen toteutuksen hallintaa, teoksen henkilökohtaista ja kulttuurista merkittävyyttä, aiheen ja ilmaisutavan kriittistä kehittelyä sekä valitun materiaalin hallintaa. Kirjallisissa töissä arvioidaan prosessityöskentelyn taitoja, kriittistä ja analyyttistä ajattelua, kuvataiteen käsitteiden hallintaa, lähteiden käyttöä, taiteentuntemusta sekä ulkoasua.

## 7. Journalismin peruskurssi (VIES12)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on

- oppia ymmärtämään journalistisen vaikuttamisen mekanismeja, lainalaisuuksia ja perinteitä
- saada monipuolinen kuva journalistin työstä
- tutustua monipuolisesti journalismin eri lajeihin ja julkaisuihin
- ymmärtää journalismin etiikkaa
- hahmottaa journalismin ja median taloudellista ja yhteiskunnallista valtaa
- oppia kriittistä suhtautumista mediaan ja journalismiin

#### Keskeinen sisältö

- journalismin peruskäsitteet, lajit ja historia
- median ja journalismin tehtävät
- median etiikkaa
- journalistiset ammatit ja koulutus
- katsaus radion, television ja lehdistön historiaan, tuotantoon ja nykytilanteeseen
- tiedonhankinnan menetelmät ja lähdekritiikki
- visuaalinen journalismi sekä verkko- ja kansalaisjournalismi

## Opetusjärjestelyt ja työtavat

Työskentelytapoja ovat muun muassa luennot, keskustelut, analyysitehtävät ja muut harjoitustyöt. Opiskelijat pääsevät myös itse tekemään journalistisia töitä. Lisäksi pyritään järjestämään tutustumiskäyntejä esim. Yleisradioon, lehtitaloihin ja radioihin tai asiantuntijavierailuja koululle.

## Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## 8. Koulun lehti (VIES15)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on

- toimittaa laadukas lehti koulun sisäiseen ja ulkoiseen käyttöön
- tutustuttaa opiskelija journalistiseen prosessiin käytännössä
- oppia toimimaan ryhmässä
- harjoituttaa rohkeutta ottaa yhteyttä erilaisiin ihmisiin.
- oppia mediakritiikkiä ja oman journalistisen työn arviointia

### Keskeinen sisältö

- opitaan kirjoittamaan, valokuvaamaan, kuvittamaan ja taittamaan koulun julkaisuja varten
- visuaalinen journalismi eli lehden ulkoasu ja visuaalisuus
- opitaan käyttämään monipuolisesti eri välineitä (tekstinkäsittely, kamerat, kuvanmuokkaus, taitto-ohjelmat jne.)
- tiedonhankinta
- haastattelutekniikka
- painotekniikka

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssi on toimituksellinen eli se perustuu lehden tekemiseen. Hyvä toimittaja työskentelee aina ja kaikkialla, joten kurssi voidaan hajauttaa niin, että toimitus kokoontuu ympäri vuoden sopimuksen mukaan. Itse tekemisen ohella järjestetään luentoja, tehdään harjoitustöitä ja käydään vierailuilla. Opiskelijan ei tarvitse osallistua jokaiseen tapaamiseen, mutta työmäärän täytyy olla tarpeeksi suuri, jotta kurssista voi saada suoritusmerkinnän.

### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää riittävää työmäärää kolmen lukiovuoden aikana.

## 9. Nettlehtikurssi (VIES17)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on

- toimittaa koulun nettilehteä
- päivittää sitä sähköisesti lukuvuoden ajan
- harjoitella sähköiseen mediaan kirjoittamista

### Keskeinen sisältö

- eri lehtitekstilajit
- valokuvaaminen ja muu visuaalisuus
- median interaktiivisuuden suunnitteleminen ja toteuttaminen
- verkkolehden taiteellinen ja tekninen toteuttaminen

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssi on toimituksellinen eli se perustuu lehden tekemiseen. Hyvä toimittaja työskentelee aina ja kaikkialla, joten kurssi voidaan hajauttaa niin, että toimitus kokoontuu ympäri vuoden sopimuksen mukaan. Itse tekemisen ohella järjestetään luentoja, tehdään harjoitustöitä ja käydään vierailuilla. Opiskelijan ei tarvitse osallistua jokaiseen tapaamiseen, mutta työmäärän täytyy olla tarpeeksi suuri, jotta kurssista voi saada suoritusmerkinnän.

### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä. Suorittaminen edellyttää riittävää työmäärää kolmen lukiovuoden aikana. Kurssisuorituksen voi saada myös, mikäli opiskelija on tehnyt erittäin paljon töitä Koulun lehti -kurssilla (VIES15).

## 10. Mainonta ja markkinointiviestintä (VIES27)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on

- tutustua mainontaan ja markkinointiviestintään
- oppia mainonnan peruskäsitteet sekä mainosten lukutaitoa

#### Kurssin keskeiset sisällöt

- mainonnan tarkoitus, historia, lajit ja kieli
- mainonnan vaikuttamiskeinot
- erilaisten mainoskampanjoiden analysointi
- mainonnan kohderyhmät ja levityskanavat
- markkinointiviestintä osana markkinointia

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

- analysoidaan erilaisia mainoksia ja mainosprojekteja
- tuotetaan itse mainoksia tai mainoskampanjoita eri medioihin
- vierailaan mainostoimistossa

#### Arviointi

Kurssin hyväksytty suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista opetukseen ja harjoitustöiden suorittamista.

## 11. Sarjakuvakurssi (VIES29)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että oppilas

- oppii ymmärtämään sarjakuvan ominaispiirteitä taiteenlajina sarjakuvien katsomisen, harjoitustehtävien ja keskustelujen kautta.
- omaksuu tietoa sarjakuvan historiasta ja perinteistä.
- tuottaa sarjakuvaa ja kehittää omaa ilmaisuaan

#### Keskeinen sisältö

- tutustutaan sarjakuvan ilmaisukeinoihin harjoitustöiden avulla.
- sarjakuvakäsikirjoitus
- "leikkaus", sommittelu, kuvakoot,
- sarjakuvapiirtämisen tekniikat: piirustus- ja maalaus, kollasi, kamerat, ohjelmistot
- digitaalinen sarjakuva
- Sarjakuvan historia.
- sarjakuvailmaisun suhteessa muiden medioiden kerrontaan.

#### Arviointi

- Hyväksytty kurssisuoritus edellyttää läsnäoloa tunneilla ja osallistumista kuvailmaisun sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä arviointitehtäviin. (esim. arviointikeskustelu, vertaisarviointi, itsearviointi, oppimispäiväkirja).
- Kuvallisten töiden arvioinnissa painotetaan kuvallisen ilmaisun käsitteiden ymmärtämistä ja teknisen toteutuksen hallintaa, teoksen henkilökohtaista ja kulttuurista merkittävyyttä, aiheen ja ilmaisutavan kriittistä kehittelyä sekä valitun materiaalin hallintaa. Kirjallisissa



töissä arvioidaan prosessityöskentelyn taitoja, kriittistä ja analyyttistä ajattelua, kuvataiteen käsitteiden hallintaa, lähteiden käyttöä, taiteentuntemusta sekä ulkoasua.

## 12. Populaarikulttuurin kurssi (VIES30)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- Ymmärtää erilaisia kulttuurin lajeja ja rekistereitä
- oppii analysoimaan populaarimedian lajeja, tyylejä ja teoksia
- ymmärtää kaupallisen median lainalaisuuksia
- osaa analysoida yhteiskunnallisesti merkittäviä ilmiötä populaarikulttuurissa, kuten sukupuolen representaatioita ja kaupallisuutta
- oppii nauttimaan erilaisista populaarimedian esityksistä

#### Keskeinen sisältö

- eri populaarikulttuurin lajit, kuten musiikki, sarjakuva, pelit, elokuva, fanifiktio jne.
- naisen ja miehen representaatiot populaarikulttuurissa
- populaarikulttuurin levityskanavat
- keskeiset teokset ja tekijät
- populaarikulttuurin tutkimuksen perusteet

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla tutustutaan elämyksellisesti ja analyyttisesti populaarikulttuurin teorioihin, teoksiin ja tuotteisiin. Niitä käsitellään keskustelujen, luentojen, ryhmätöiden ja tuottamistehtävien avulla. Kurssin päätösviikolla voidaan tehdä koe tai käsitellä populaarikulttuuria tuottamalla itse audio-visuaalisia teoksia.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## 13. Teatteri-ilmaisun peruskurssi (VIES32)

### Tikkurilan lukio

Kurssilla harjoitellaan erilaisia ilmaisun muotoja turvallisessa ryhmätilanteessa ja tutkitaan teatterin peruselementtejä, kuten ääntä, liikettä, tilaa ja kontaktia.

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää itseilmaisuaan turvallisessa ryhmätilanteessa
- oppii käyttämään joitakin teatteritaiteen keinoja
- oppii arvioimaan työskentelyään vuorovaikutustilanteissa
- kehittää toimintaansa vastuullisena ryhmän jäsenenä

#### Keskeiset sisällöt

- luottamus- ja keskittymisharjoitukset
- aistiharjoitukset
- ääni- ja liikeharjoitukset
- tunnetilaharjoitukset
- improvisaation alkeet

## Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla tehdään pareittain ja ryhmissä erilaisia ilmaisuharjoituksia. Kurssiin voi kuulua teatterikäynti ja vierailu jossakin teatterialan kohteessa kuten Teatterimuseossa.

### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Kurssin aikana arvioidaan omaa työskentelyä eri tavoin, muun muassa erilaisten teatteriharjoitteiden avulla. Oman toiminnan havainnointi on tärkeä osa arviointia.

## 14. Teatteri-ilmaisun jatkokurssi (VIES33)

### Tikkurilan lukio

Kurssilla syvennetään teatteri-ilmaisua. Kurssi sisältää näyttelijäntöön perusharjoituksia: ääni-, liike, tunne- ja improvisaatioharjoituksia sekä esimerkiksi pantomiimia ja naamionäyttelemistä.

### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää käsitystään teatteri-ilmaisun keinoista
- rohkaistuu teatteritaiteelliseen ajatteluun ja toimintaan
- kehittää taitojaan toimia ryhmän vastuullisena jäsenenä

### Keskeiset sisällöt

- harjoitellaan näyttelijäntöön perustaitoja, kuten äänenkäyttöä ja fyysistä ilmaisua
- kokeillaan erilaisia teatteri-ilmaisun keinoja, kuten pantomiimia tai naamionäyttelemistä
- syvennetään improvisaation taitoa
- harjoitellaan valmiiden tekstien näyttämölistämistä

## Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla tehdään erilaisia näyttelijäntöön perusharjoituksia. Kurssiin voi kuulua teatterikäynti ja vierailu jossakin teatterialan kohteessa, kuten Teatterimuseossa.

### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Kurssin aikana arvioidaan omaa työskentelyä eri tavoin, muun muassa erilaisten teatteriharjoitteiden avulla. Oman toiminnan havainnointi on tärkeä osa arviointia.

## 15. Esityksen valmistaminen (VIES34)

### Tikkurilan lukio

### Tavoitteet

Kurssilla valmistetaan teatteriesitys, jonka muoto ja tekotapa vaihtelevat vuosittain. Esitys voi olla musikaali, puheteatteriin painottuva tai esimerkiksi improvisointiin perustuva esitys.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyy teatteritaiteellisessa ilmaisussa
- oppii toimimaan vastuullisesti osana ryhmää
- toimii ryhmän yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi
- sitoutuu pitkäjänteiseen työhön
- oppii antamaan palautetta muille ja arvioimaan omaa työtään
- on aktiivinen toimija yhteisessä taiteellisessa prosessissa

**Keskeiset sisällöt**

- erilaiset näyttelijäntyön harjoitteet
- puheilmaisun harjoitteet
- yhteis- ja pienryhmäharjoitukset
- vaihtelevat produktiokohtaiset harjoitustavat
- esityksiin osallistuminen

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssilla valmistellaan esitys. Harjoitustavat ovat esityskohtaisia. Suurin osa työskentelystä tapahtuu normaalien oppituntien ulkopuolella.

**Arviointi**

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

**16. Ääni- ja valotekniikan kurssi (VIES35)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet**

Opiskelija voi valita, keskittyykö hän valo- vai äänitekniikkaan vai tutustuuko molempiin.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan koulun juhlien, tapahtumien ja teatteriproduktioiden valo- ja/tai äänitekniikkaa ja ilmaisua
- oppii työskentelemään ryhmässä ja noudattamaan aikatauluja

**Keskeiset sisällöt**

- Koulun valolaitteiden toiminnan ja valodramaturgian perusteet
- Äänitekniikan perusteet ja ääni-ilmaisun mahdollisuudet
- Työskentely produktiossa: valaistuksen ja/tai äänentoiston suunnittelu, rakentaminen, toteutus ja purkaminen

**Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Kurssin voi suorittaa pääsääntöisesti kahdella tavalla:

1. Osallistumalla valo- ja/tai ääniryhmän työskentelyyn koulun suurten teatteriproduktioiden yhteydessä
2. Osallistumalla koulun eri juhlien ja tapahtumien (naamiaiset, gaalat, konsertit jne.) valo- ja äänitekniiseen toteutukseen.

**Arviointi**

Mikäli opiskelija haluaa suorituksen Valo- ja äänitekniikan kurssista, hänen tulee ottaa yhteyttä viestinnän ja teatteri-ilmaisun opettajiin viimeistään abivuoden alussa. Opiskelija ja opettaja(t) arvioivat yhdessä, onko työmäärä ollut riittävä.

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä.

**17. Lavastuskurssi (VIES36)****Tikkurilan lukio****Tavoitteet**

Opiskelija oppii keskeisten kuvallisten ja tilallisten keinojen käyttöä lavastuksen suunnittelussa. Tavoitteena on rakentaa tehtävänä olevaan produktion toimiva ja vaikuttava lavastus.

### Keskeinen sisältö

- Lavastuksen suunnittelu keskustelujen, kuvien ja pienoismallien avulla
- Eri materiaalien työstäminen lavasteiden rakentamisessa

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Lavastuksen valmistus painottuu produktion keski- ja loppuvaiheisiin, joten suuri osa tai mahdollisesti jopa kaikki työskentely tapahtuu tuntikaavion ulkopuolella ja muutoin erikseen sovittuina aikoina. Kurssi vaatii osallistujilta sitoutumista, oma-aloitteisuutta sekä kykyä ryhmätyöskentelyyn. On mahdollista järjestää myös opintovierailu jossain lavastukseen liittyvässä kohteessa.

### Arviointi

Kurssin hyväksytty suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista tehtävänä olevan lavastuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Arvioinnin kohteina ovat työprosessit, työskentelyn tulokset, sisällölliset, ilmaisulliset ja tekniset taidot ja kyky soveltaa teorettista tietoa omassa ilmaisussaan. Hyväksytysti suoritettu kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä S.

## 18. Uskonnot ja media (VIES37)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija:

- tutustuu uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa
- osaa analysoida ja arvioida uskonnon ja median välisiä suhteita
- osaa arvioida kriittisesti uskontoon liittyvää informaatiota ja sen lähteitä
- osallistuu uskontoon liittyvän mediasisällön tuottamiseen tai laatii media-analyysin.

#### Keskeiset sisällöt

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskonnollinen media ja median hyödyntäminen uskonnoissa
- median vaikutus uskontoilmiöihin, kuten asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

Aihekokonaisuuksista kurssin aihepiireissä painottuvat:

- aktiivinen kansalaisuus, yrittäjyys ja työelämä
- kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys
- monilukutaito ja mediat
- teknologia ja yhteiskunta

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssin työskentelyssä hyödynnetään monipuolisesti eri työtapoja, mm. luennointia, pari- ja ryhmätöitä, vierailuja ja haastatteluja sekä median tuottamista eri välineiden avulla. Kurssi voidaan toteuttaa myös seminaarimaisesti. Kurssin päätösviikolla voi olla koe tai muita kurssin aihepiiriin liittyviä tehtäviä ja toimintoja.

### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## 19. Media haltuun (VIES38)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoite

Kurssin idea on tutkia omaa mediankäyttöä ja oppia hallitsemaan sitä. Kurssilla harjoitellaan hallitsemaan omaa mediaan liittyvää ajan- ja rahankäyttöä sekä vaikuttamaan oman elämän hallintaan. Kurssi on toiminnallinen, yhteisöllinen ja elämyksellinen.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa omaa mediasuhdettaan
- havainnoi omaa mediankäyttöään ja pystyy tarvittaessa muuttamaan sitä ryhmän ja opettajan tuella
- saa hyödyllistä tietoa elämäntieteen pohjaksi
- oppii hankkimaan ja hyödyntämään uusia mediataitoja järkevästi

#### Keskeinen sisältö

- oman mediankäytön tutkiminen ja hallinta
- median vaikutus fyysiseen terveyteen ja mielenterveyteen
- sosiaalisen median mekanismit
- addiktiot
- käytännöllisten ratkaisujen kehittäminen ja kokeileminen
- media ammattina, kansalaistaitona ja ajanvietteenä
- ryhmän yhteiset aktiviteetit

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla pohditaan elämyksellisesti ja yhteisöllisesti omaa mediasuhdetta. Keskustelujen, luentojen, vierailujen ja toiminnan kautta kehitetään omaa mediasuhdetta parempaan suuntaan. Kurssilla voidaan muun muassa tuottaa mediaa, leipoa yhdessä tai vaeltaa kansallispuistossa. Kurssin alussa ja lopussa tehdään oman mediasuhteen itsearviointi sekä raportoidaan omasta edistymisestä.

#### Arviointi

Kurssi arvostellaan suoritusmerkinnällä, joka edellyttää läsnäoloa kaikilla oppitunneilla sekä kurssiin liittyvien tehtävien aktiivista suorittamista.

## 20. Esityksen valmistamisen jatkokurssi (VIES39)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittyä teatteritaiteellisessa ilmaisussa
- oppia toimimaan vastuullisesti osana ryhmää
- toimii ryhmän yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi
- sitoutuu pitkäjänteiseen työhön
- oppii antamaan palautetta muille ja arvioimaan omaa työtään
- on aktiivinen toimija yhteisessä taiteellisessa prosessissa

#### Keskeiset sisällöt

- erilaiset näyttelijäntyön harjoitteet

- puheilmaisun harjoitteet
- yhteis- ja pienryhmäharjoitukset
- vaihtelevat produktiokohtaiset harjoitustavat
- esityksiin osallistuminen

### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla valmistellaan esitys. Harjoitustavat ovat esityskohtaisia.

### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Tämän kurssin suoritusmerkintä voidaan antaa niille opiskelijoille, jotka ovat erityisen paljon työtä Esityksen valmistaminen -kurssilla (VIES35).

## 2.27. Lukiodiplomit

*Lukion opetussuunnitelmassa määriteltäviin soveltaviin kursseihin voivat kuulua eri aineissa ja aineryhmissä suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomi ilmentää opiskelijan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitoja sekä omaehtoista harrastuneisuutta.*

*Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.*

*Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa aineessa ja aineryhmässä. Opetushallitus antaa ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.*

### Opetuksen tavoitteet

*Kaikkia lukiodiplomeja yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija*

- *asettaa lukiodiplomin suorittamiselle omat lähtökohdat ja tavoitteet*
- *työskentelee tavoitteellisella otteella itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa*
- *tutkii ja ilmaisee kulttuurista todellisuutta eri tiedonaloille ominaisilla tavoilla*
- *soveltaa lukioaikana karttunutta osaamista ja omaehtoista harrastuneisuutta*
- *valitsee tarkoituksenmukaisia opiskeluympäristöjä, työtapoja ja ilmaisun keinoja*
- *arvioi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, työskentelyä, lopputulosta ja kokonaisuutta.*

### Arviointi

*Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena kurssin päätyttyä. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan aineessa tai aineryhmässä osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.*

## Valtakunnalliset soveltavat kurssit

### 1. Kuvataiteen lukiodiplomi (LD02)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet

Kurssilla suoritetaan vaihtoehtoisesti joko kuvataiteen lukiodiplomi tai oma taideprojekti. Lukiodiplomi suoritetaan opetushallituksen ohjeiden mukaan valitsemalla annetuista tehtävistä yksi. Lukiodiplomisuositus käsittää taideteoksen ja portfolion. Ohjeet ja tehtävät ovat ennakoon nähtävissä verkkosivulla [www.edu.fi](http://www.edu.fi) (Seuraa linkkejä: yleissivistävä koulutus, lukiokoulutus, lukiodiplomit.) Vaihtoehtoisesti opiskelija syventyy itselleen tärkeäksi katsomaansa visuaalisen ilmaisun alueeseen, harjoitellen tavoitteellista ja prosessia tiedostavaa työskentelyä.

##### Keskeinen sisältö

Kurssilla suoritetaan vaihtoehtoisesti joko kuvataiteen lukiodiplomi (teos + portfolio) tai oma projekti (teos + portfolio). Kurssilla työskennellään lukiodiplomitehtävien tai oman projektisuunnitelman mukaan itse valituilla tekniikoilla. Lähtökohtana voi olla henkilökohtaisen ilmaisun tarve ja sen pohjalta suunniteltu ja valitulla tekniikalla toteutettu projekti (esim. kankaanpainanta, öljymaalaus) Kurssin sisällöksi voidaan valita myös yhteinen tema tai teemat.

##### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla ohjataan valittujen tekniikoiden käyttöön. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla, kotitehtäviä tulee harvoin. Kurssiin sisältyy luentoja, tiedonhakua, näyttelykuratointia ja usein myös näyttelykäynti. Uutta teknologiaa hyödynnetään luontevana osana kuvataiteen tuottamista ja sisältöä.

##### Arviointi

- Kuvataiteen diplomi arvioidaan valtakunnallisen ohjeen mukaisesti.
- Hyväksytty kurssisuoritus edellyttää läsnäoloa tunneilla ja osallistumista kuvataiteen sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä arviointitehtäviin. (esim. arviointikeskustelu, vertaisarviointi, itsearviointi, oppimispäiväkirja).
- Kuvallisten töiden arvioinnissa painotetaan kuvallisen ilmaisun käsitteiden ymmärtämistä ja teknisen toteutuksen hallintaa, teoksen henkilökohtaista ja kulttuurista merkittävyyttä, aiheen ja ilmaisutavan kriittistä kehittelyä sekä valitun materiaalin hallintaa. Kirjallisissa töissä arvioidaan prosessityöskentelyn taitoja, kriittistä ja analyyttistä ajattelua, kuvataiteen käsitteiden hallintaa, lähteiden käyttöä, taiteentuntemusta sekä ulkoasua.

##### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa. Kuvataiteen lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin laaja-alaista osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti erilaisia kuvia. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan lukiodiplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavasta portfolioista.*

### 2. Liikunnan lukiodiplomi (LD04)

#### Tikkurilan lukio

##### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa. Liikunnan lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija



pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan tai harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnan osioiden lisäksi liikunnallisen tutkielman sekä portfolion tekeminen. Liikunnan lukiodiplomi muodostuu liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Diplomi-kurssilla opiskelija harjaantuu hakemaan, valitsemaan, käyttämään ja jakamaan monenlaisia tekstiaineistoja tiedonhankinnassa ja opiskelussa. Lisäksi opiskelija syventää ja kehittää monilukutaitoaan, esimerkiksi tekstien tulkintaa, tuottamista ja arvottamista.

### **Arviointi**

Kurssi arvioidaan valtakunnallisten perusteiden mukaisesti

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa. Liikunnan lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnan osioiden lisäksi liikunnallisen tutkielman sekä portfolion tekeminen. Liikunnan lukiodiplomi muodostuu liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen, harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta.*

## **3. Median lukiodiplomi (LD05)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Tavoitteet**

Kurssin tavoitteena on

- että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan
- edistää opiskelijan monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä
- edistää informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa, mediasuhteen pohdintaa ja median toimintaympäristön hahmottamista

#### **Keskeinen sisältö**

Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemaan tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Median lukiodiplomi on portfolion ja mediaesityksen muodostaman kokonaisuus.

Median lukiodiplomikokonaisuus koostuu mediaesityksestä ja portfoliosta, joka sisältää esseen, työsuunnitelman ja mediaelämäkerran. Mahdollinen oppimispäiväkirja tukee esseen kirjoittamista.

### **Opetusjärjestelyt ja työtavat**

Median lukiodiplomin suorittamisesta tiedotetaan syksyisin. Kurssin osallistujalla täytyy olla neljä media-aiheista pohjakurssia, joista yhden täytyy olla Viestinnän peruskurssi (VIES1).

### **Arviointi**

Median lukiodiplomin arvioinnin kohteena on lukiodiplomin kokonaisuus: diplomityöksi valittu mediaesitys (painoarvo 2/3) sekä esseessä osoitettu taito analysoida ja tulkita mediaa ja pohtia omaa oppimistaan (painoarvo 1/3). Arvioinnin kohteina mediaesityksen ja esseen osalta ovat mediailmaisuus, mediakritiikki ja mediatiedot.

Valtakunnalliset soveltavat kurssit arvioidaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti suoritusmerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty).

Varsinaisesta lukiodiplomin suorituksesta annetaan numeroarvosana. Arvioinnissa käytetään asteikkoa 4–10 (1.8.2016 tai myöhemmin opintonsa aloittaneet) tai 1-5 (ennen 1.8.2016 opintonsa aloittaneet).

Lisätietoja on Opetushallituksen nettisivuilla.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta mediaosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan. Median lukiodiplomin tavoitteena on edistää opiskelijan monipuolisia media- ja vuorovaikutustaitoja sekä median välineiden, ilmaisukeinojen ja mahdollisuuksien luovaa käyttöä. Lisäksi edellytetään informaation kriittisen valinnan, tulkinnan, arvioinnin ja jäsentelyn taitoa, mediasuhteen pohdintaa ja median toimintaympäristön hahmottamista. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan valitsemaan tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Median lukiodiplomi on portfolion ja mediaesityksen muodostama kokonaisuus.*

## **4. Musiikin lukiodiplomi (LD06)**

### **Tikkurilan lukio**

#### **Yleistä kurssista**

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa. Opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja -toiminnastaan. Musiikin lukiodiplomin voi toteuttaa joko yksin tai ryhmän jäsenenä. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat musiikin lukiodiplomin erilaisiin toteutustapoihin ja osa-alueisiin. Musiikin lukiodiplomi muodostuu neljästä osasta, jotka ovat opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto.

#### **Arviointi**

Aktiivisesta osallistumisesta annetaan suoritusmerkintä. Lukiodiplomin suorituksesta annetaan yleisarvosana valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti.. Suorituksen arvioi oman lukion opettajan lisäksi koulun ulkopuolinen, kyseisen alan asiantuntija. Lukiodiplomi on lukion päättötodistuksen liite, joten todistuksen voi saada vain samanaikaisesti lukion päättötodistuksen kanssa.

### **Tavoitteet ja keskeiset sisällöt**

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja erityisestä harrastuneisuudestaan musiikissa. Opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja #toiminnastaan. Musiikin lukiodiplomin voi toteuttaa joko yksin tai ryhmän jäsenenä. Kurssin keskeiset sisällöt perustuvat musiikin lukiodiplomin erilaisiin toteutustapoihin ja osa-alueisiin. Musiikin lukiodiplomi muodostuu neljästä osasta, jotka ovat opiskelijan musiikillinen omaelämäkerta, musiikkiprojekti tai musiikillinen näytesalkku, yhteenveto ja arvioitsijoiden lausunto.*

## **5. Teatterin lukiodiplomi (LD08)**

### **Tikkurilan lukio**

## Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa. Teatterin lukiodiplomin tavoitteena on vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitoja sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearvioinnin taitoja.

## Keskeiset sisällöt

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijan itse määrittelemä työn aihe joltakin teatterin alalta, siihen liittyvä esitys ja työskentely- ja arviointiprosessi. Teatterin lukiodiplomi on esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus, jonka aikana vahvistetaan draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitoja sekä itsearviointia.

## Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssin osallistujalla täytyy olla kolme teatteri-ilmaisun kurssia suoritettuna. Yksi kolmesta voi olla myös ÄIS 11 eli Teatterin erikoiskurssi.

Diplomikurssin voi suorittaa yksin tai ryhmässä. Kurssin alussa tehtävässä työsuunnitelmassa opiskelija määrittelee, miltä teatterin alalta hän suorittaa diplominsa. Mahdollisia ovat mm. näyttelijäntyö, ohjaajantyö, dramaturgia, lavastus, näyttämötekniikka tai näiden yhdistelmät.

## Arviointi

Valtakunnalliset soveltavat kurssit arvioidaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti suorismerkinnällä (S = suoritettu, H = hylätty).

Varsinaisesta lukiodiplomin suorituksesta annetaan numeroarvosana. Arvioinnissa käytetään asteikkoa 4–10 (1.8.2016 tai myöhemmin opintonsa aloittaneet) tai 1-5 (ennen 1.8.2016 opintonsa aloittaneet).

Lisätietoja on Opetushallituksen nettisivuilla.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan teatterissa. Teatterin lukiodiplomin tavoitteena on vahvistaa draamallisia ja teatteri-ilmaisullisia taitoja sekä kartuttaa vuorovaikutuksen ja itsearvioinnin taitoja. Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat opiskelijan itse määrittelemä työn aihe joltakin teatterin alalta, siihen liittyvä esitys ja työskentely- ja arviointiprosessi. Teatterin lukiodiplomi on esityksen ja portfolion muodostama kokonaisuus.*

## 2.28. Taiteiden väliset kurssit

*Taiteiden väliset kurssit ovat eri taiteenaloja yhdistäviä opintoja. Kurssien tehtävänä on laajentaa ja eheyttää musiikin, kuvataiteen ja opetussuunnitelmassa päätettävien mahdollisten muiden taideaineiden opetusta. Taiteiden väliset kurssit tarjoavat mahdollisuuksia laaja-alaisille ja teemallisille kokonaisuuksille perustuvalla taideoppimiselle. Opinnot vahvistavat kulttuurisen tiedon ymmärtämistä ja arvottamista omassa elämässä. Kursseilla tuotetaan ja tulkitaan kulttuuria eri taiteenaloille ominaisilla tutkimisen tavoilla. Opintojen tehtävänä on vahvistaa opiskelijoiden toimijuutta ja osallisuutta omassa elinympäristössä, yhteiskunnassa ja globaalissa maailmassa. Taiteiden väliset opinnot luovat mahdollisuuksia lukion toimintakulttuurin kehittämiseksi sekä yhteistyölle lukion ulkopuolisten toimijoiden kanssa.*

*Koulutuksen järjestäjä voi päätöksellään tarjota opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä taiteiden välisiä kursseja. Mikäli lukio järjestää mahdollisuuden suorittaa taiteiden välisiä kursseja, niiden tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.*

## Opetuksen tavoitteet

Taiteiden välisten kurssien tavoitteena on, että opiskelija

- syventää kulttuurista osaamistaan taiteenalojen välisiä yhteyksiä hyödyntämällä
- tutkii itselle merkityksellisiä ilmiöitä ja teemoja yksin ja yhteistyössä muiden kanssa
- hyödyntää ja soveltaa eri taiteen- ja tieteenaloilta hankkimaansa osaamista
- soveltaa eri taiteenaloille ominaisia tiedon tuottamisen tapoja ja niiden yhdistelmiä
- kehittää osaamistaan taiteenaloille ominaisia työtapoja, teknologioita, työskentelyprosesseja ja opiskeluympäristöjä käyttämällä
- työskentelee tavoitteellisesti ja yhteistoiminnallisesti ryhmän jäsenenä
- kehittää taitoaan ilmaista itseään kokemuksellisuutta, moniaistisuutta ja toiminnallisuutta hyödyntämällä.

## Arviointi

Opiskelijoille annetaan kurssilla kannustavaa, monipuolista ja ohjaavaa palautetta. Taiteiden välisen kurssin arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu tavoitteellisuuteen, suunnitelmallisuuteen ja tiedon tuottamiseen sekä taitojen soveltamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon osaamisen kehittyminen, työtapojen ja opiskeluympäristöjen käyttö, työskentelyprosessien eteneminen sekä toteutetut teokset, produktiot ja esitykset. Opiskelijoille annetaan palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaidoista sekä työvälineiden, materiaalien ja teknologioiden käytöstä.

## Valtakunnalliset soveltavat kurssit

### 1. Monitaiteellinen musiikkiprojekti (TA1)

#### Tikkurilan lukio

Visuaalinen äänityöpaja

#### Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään ja havainnoimaan kuvan ja äänen välisiä suhteita ja merkityksiä. Opitaan tuottamaan äänenmaisemia ja äänensävyjä perinteisten analogisyntetisaattoreiden sekä digitaalisia plug-in syntetisoijien avulla. Oppilas syventää värin tuntemustaan ja oppii keskeisten väriteorioiden perusteita sekä kykenee vahvistamaan värien käyttöä ilmaisussaan. Opiskelijat oppivat yhdistämään ääntä ja väriä osana ilmaisuaan.

#### Keskeiset sisällöt

Kurssilla opiskellaan harjoitustöiden avulla analogisen äänisynteesin perusteita. Tutustutaan perinteisten analogisyntetisaattoreiden sekä digitaalisten plug-in syntetisoijien toimintaan käytännössä. Erilaiset akryylimaalain käyttöön perustuvat maalaustekniikat. Josef Albersin ja Goethen värioppi.

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

Kurssilla tuotetaan ääntä studio-olosuhteissa kokeellisella otteella analogisin ja digitaalisin menetelmin. Tehdään kokeellisia harjoitustöitä akryylikillä maalaten, sekä tutkitaan värin käyttöä valo ja videoteoksissa. Kurssilla tuotetaan yhteinen väriä ja ääntä hyödyntävä taideteos ja/tai esitys.

#### Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä joka edellyttää aktiivista läsnäoloa sekä kurssitöiden valmistusta. Opiskelijat osallistuvat yhteiseen arviointi ja palautekeskusteluun.

## Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

*Kurssi tarjoaa opiskelijalle tilaisuuksia kehittää musiikillista ja muuta taiteellista luovaa ajatteluaan ja ilmaisutaitojaan taiteidenvälisessä työskentelyssä ja yhteistyössä muiden kanssa. Tavoitteena on, että kurssin aikana opiskelija suunnittelee ja toteuttaa ryhmässä tai itsenäisesti taiteelliseen ilmaisuun liittyvän kokonaisuuden. Kokonaisuuden suunnittelussa ja toteutuksessa opiskelija soveltaa ja yhdistää aiemmin hankkimaansa kulttuurista, musiikillista ja muuta taiteellista osaamista. Oppimisprosessin aikana opiskelija arvioi työskentelyään ja oppii toimimaan kokonaisuuden kannalta mielekkäällä tavalla. Kokonaisuuden toteutuksessa voi käyttää myös kehittyvän teknologian tarjoamia taiteellisen ilmaisun keinoja.*

## 2. Nykyaiteen keinoin (TA2)

### Tikkurilan lukio

#### Tavoitteet

kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin nykyaiteelle ominaisin keinoin.
- oppii havaitsemaan ja oivaltamaan visuaalisia merkityksiä ympäristössä sekä soveltamaan havaintojaan omassa ilmaisussaan
- oppii ymmärtämään ja käyttämään nykyaiteen keinoja työskennellessään erilaisten ilmiöiden parissa harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn.

#### Keskeinen sisältö

- nykyaiteen määrittely, visuaaliset alakulttuurit, taiteidenvälisyys, oma taiteellinen prosessi, visuaaliset ammatit, nykyaiteen tekniikat (esim. mediataide, performanssi, installaatiot, katutaide, ympäristötaide, maataide, käsitetaide, kehotaide, äänitaide).
- Opiskelijat tutkivat kulttuurisia ilmiöitä eri taiteenalojen ilmaisun keinoja käyttämällä ja soveltamalla
- Kurssilla hyödynnetään visuaalisuuden rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja.
- Opiskelijat syventyvät erilaisiin käsitteisiin taiteen tehtävästä
- Kurssilla tarkastellaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä
- Taidetta käytetään osallistumisen ja vaikuttamisen muotona
- Tutkittavat ilmiöt sekä käytettävät välineet, teknologiat ja ilmaisun keinot valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa
- Kurssilla toteutetaan monitaiteellisia teoksia, produktioita ja esityksiä erilaisiin ympäristöihin

#### Opetusjärjestelyt ja työtavat

- Kurssilla ohjataan valittujen tekniikoiden käyttöön. Kurssin työt suoritetaan pääsääntöisesti oppitunneilla ja sähköisissä oppimisympäristöissä, kotitehtäviä tulee harvoin. Kurssiin sisältyy luentoja, tiedonhakua, näyttelysuunnittelua ja usein myös näyttelykäynti. Uutta teknologiaa hyödynnetään luontevana osana kuvataiteen tuottamista ja sisältöä.

#### Arviointi

- Hyväksytty kurssisuoritus edellyttää läsnäoloa tunneilla ja osallistumista kuvataiteen sisältöjen tutkimiseen, suunnittelu- ja toteutusprosesseihin sekä arviointitehtäviin. (esim. arviointikeskustelu, vertaisarviointi, itsearviointi, oppimispäiväkirja).
- Kuvallisten töiden arvioinnissa painotetaan kuvallisen ilmaisun käsitteiden ymmärtämistä ja teknisen toteutuksen hallintaa, teoksen henkilökohtaista ja kulttuurista merkittävyyttä, aiheen ja ilmaisutavan kriittistä kehittelyä sekä valitun materiaalin hallintaa. Kirjallisissa töissä arvioidaan prosessityöskentelyn taitoja, kriittistä ja analyyttistä ajattelua, kuvataiteen käsitteiden hallintaa, lähteiden käyttöä, taiteentuntemusta sekä ulkoasua.

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija syventää omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin nykyaikaiselle ominaisin keinoin. Opiskelijat tutkivat kulttuurisia ilmiöitä eri taiteenalojen ilmaisun keinoja käyttämällä ja soveltamalla. Kurssilla hyödynnetään visuaalisuuden rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja. Opiskelijat syventyvät erilaisiin käsityksiin taiteen tehtävästä. Kurssilla tarkastellaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Taidetta käytetään osallistumisen ja vaikuttamisen muotona. Tutkittavat ilmiöt sekä käytettävät välineet, teknologiat ja ilmaisun keinot valitaan yhdessä opiskelijoiden kanssa. Kurssilla toteutetaan monitaiteellisia teoksia, produktioita ja esityksiä erilaisiin ympäristöihin.

### 3. Taidetta kaikilla aisteilla (TA3)

#### Tikkurilan lukio

Voiko taiteella muuttaa maailmaa?

Kurssin teemoja ovat taiteen ja viihteen välinen suhde sekä taidekäsitykset ja niiden muutokset eri aikakausilla aina antiikista nykypäivään. Kurssi on oppiainerajat ylittävä kurssi yhdessä kurssin MUS23 tai KU5 kanssa.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- 1) kehittää ymmärrystään taiteen olemuksesta
- 2) harjaantuu tarkastelemaan taidetta käsitteellisesti
- 3) arvioi mahdollista omia taideharrastuksiaan filosofian näkökulmasta
- 4) kehittää kykyään pohtia taiteen ja filosofian risteyskohtia

Voi suorittaa milloin tahansa.

### Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan ja arvioimaan eri taiteenalojen ajankohtaisia toimintatapoja ja ilmiöitä. Kurssilla tarkastellaan taiteiden ja kulttuurien suhdetta sekä taiteen merkityksiä omassa elämässä, yhteiskunnassa ja maailmassa. Opiskelijoille merkityksellisiä teemoja ja aihepiirejä tutkitaan eri taiteenalojen keinoin ja niitä yhdistellen. Kurssi toteutetaan vähintään kahden taiteenalan välisenä kokonaisuutena. Kurssin keskeisiä sisältöjä voidaan valita myös aihekokonaisuuksista.